

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет
Міністерство освіти і науки України
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

БОГДАНОВСЬКИЙ ІГОР ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 373.2/.378.147.091:796.071.04/.796.1/39 (043.5)

**ПІДГОТОВКА БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
ДО ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ
З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

І. В. Богдановський

Науковий керівник: Конох Анатолій Петрович, доктор педагогічних
наук, професор

Запоріжжя – 2024

АНОТАЦІЯ

Богдановський І. В. Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Запорізький національний університет МОН України; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Запоріжжя, 2024.

Дисертація присвячена проблемі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Досліджено та проаналізовано стан розробленості проблеми підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку в психолого-педагогічній теорії та на практиці. Педагоги-тренери спортивних ігор, як показує практика, в більшості випадків механічно застосовують методику тренування з більш старшими дітьми, а це призводить до фізичного перенавантаження, психічного виснаження дошкільників і втрати ними інтересу до занять спортом. Саме тому принциповим у роботі з дітьми дошкільного віку є такий підхід, коли тренери мають бути для них педагогами-тренерами, вихователями, психологами. Це особливо важливо, коли йдеться про навчання дітей спортивних ігор. Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку є актуальною потребою сучасного суспільства і зумовлена тим, що спортивні ігри мають тенденцією до ранньої спеціалізації.

Встановлено, що основною метою професійної діяльності педагога-тренера є всебічний розвиток особистості дошкільників, яка досягається у процесі реалізації таких загально-професійних функцій: виховної, формувальної, управлінської, гностичної, регулюючої. Професійна діяльність

педагога-тренера з дітьми дошкільного віку має специфічні особливості, зумовлені конкретним видом спортивних ігор. Визначено, що такими особливостями є: дотримання відповідних спортивно-педагогічних принципів як у навчально-тренувальному процесі, так і у житті; необхідність формування особистості дітей дошкільного віку, оскільки період розвитку дитини від чотирьох до шести років є найінтенсивнішим щодо фізичного та психічного розвитку; актуальність розвитку у дітей дошкільного віку звички вести здоровий спосіб життя, розвитку фізичних здібностей; необхідність збереження здоров'я та розвитку психофізичного потенціалу дітей, активізації їхньої рухової діяльності з метою гармонійного всебічного розвитку; володіння медико-біологічними, психофізіологічними, психологічними і педагогічними знаннями, які є базою ефективного проведення навчально-тренувальних занять з дітьми дошкільного віку у спортивних іграх; соціальне замовлення на підготовку бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до використання спортивних ігор у тренерській діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку є складовою підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту; як особливе – має свою специфіку, зумовлену особливостями підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до використання спортивних ігор у професійній діяльності; як індивідуальне – відображає залежність ефективності підготовки від особистісних якостей майбутнього фахівця, його психологічної культури, здатності до педагогічної та тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку. Враховуючи зміст і особливості професійної підготовки, було уточнено поняття «готовність педагогів-тренерів до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку» як інтегративної характеристики особистості педагога-тренера, яка поєднує володіння психологічними, педагогічними та специфічними спортивно-професійними знаннями, уміннями, та навичками, мотивацією досягнення успіху, розвиненими

професійно важливими якостями, що сприяє ефективному виконанню педагогом-тренером професійної діяльності та досягненню певних позитивних результатів. Готовність майбутніх педагогів-тренерів зі спортивних ігор до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, є інтегрованою характеристикою особистості фахівця і поєднує в собі структурні компоненти: знаннево-професійний (володіння медико-біологічними, психологічними, педагогічними, методичними, специфічними спортивними знаннями у спортивних іграх), особистісний (характеризує особистість майбутнього педагога-тренера – мотивованого до успіху, професійно важливих здібностей, вмінь педагогічного спілкування, які визначають ефективність взаємодії тренера і дітей), професійно-діяльнісний (вміння організовувати навчально-тренувальний процес, реалізовувати методику навчання певного виду спортивних ігор, що визначає успішність спортивно-педагогічної діяльності педагога-тренера).

Доведено, що підготовка майбутніх педагогів-тренерів зі спортивних ігор до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку припускає наявність певних педагогічних умов в освітньому середовищі закладу вищої освіти. Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку набуває ефективності за таких організаційно-педагогічних умов: сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку шляхом співпраці різних груп стейкхолдерів.

Розроблено структурно-педагогічну модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку. Її проєктування передбачало: уточнення сенсу

поняття «модель», розробку теоретичних та методологічних основ моделювання процесу професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; формулювання методологічних підходів побудови моделі; створення алгоритму, розроблення й відображення (педагогічна інтерпретація) моделі. Структурними елементами авторської моделі, необхідними для успішної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку визначено: цільовий блок (соціальне замовлення, мета), методологічний блок (методологічні підходи та принципи), змістовий блок (види діяльності, їх зміст, форми та методи організації діяльності, педагогічні умови), результативний (компоненти, критерії та рівні готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку, а також результат).

Реалізація організаційно-педагогічних умов відбувається у процесі засвоєння бакалаврами змісту таких освітніх дисциплін, що є складовими освітньої програми «Фізичне виховання» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»: нормативні дисципліни: «Теорія і методика фізичного виховання і спорту», «Вступ до спеціальності», «Біомеханіка», «Спортивні ігри з методиками викладання», «Баскетбол з методикою викладання», «Волейбол з методикою викладання», «Гандбол з методикою викладання», «Футбол з методикою викладання», «Навчальна практика», «Виробнича практика»; дисципліни вибору навчального закладу: «Організація масової фізичної культури і спорту», «Спортивно-педагогічне вдосконалення», «Психолого-педагогічні основи фізичного виховання», «Методика фізичного різних груп населення», «Виробнича практика (за фахом)», спецкурс «Теорія і методика навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку».

Формами організації студентів при цьому є: індивідуальна самостійна робота, аудиторна (лекційні, практичні та лабораторні) і позааудиторна

(науково-дослідницька, проєктна) робота, навчальна, педагогічна, виробнича практики, навчально-тренувальна підготовка, змагання.

Для підготовки майбутніх тренерів-педагогів було використано такі методи навчання: інтерактивні лекції, бінарні лекції, консультування, майстер-класи, вправи з коучингу, аналіз педагогічних ситуацій тощо. Було визначено компоненти (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-комунікативний, організаційно-фасилітаційний, рефлексивно-креативний), критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, аналітичний), рівні (високий, достатній, низький) підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку. Кожний критерій характеризується відповідними показниками: мотиваційний (бажання займатись педагогічною діяльністю, виражений інтерес до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, потреба у формуванні у дошкільників позитивного ставлення до рухової активності, здорового способу життя); когнітивний (повнота знань щодо особливостей організації тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, міцність знань щодо особливостей організації тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, усвідомленість знань щодо особливостей організації тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку); діяльнісний (наявність організаторських умінь у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку, уміння застосовувати у тренерській діяльності різні педагогічні технології, здатність організовувати тренерську діяльність з урахуванням індивідуально-типологічних особливостей дошкільників); аналітичний (уміння контролювати й оцінювати власну тренерську діяльність, уміння регулювати свою поведінку під час тренерської діяльності, уміння аналізувати результати власної тренерської діяльності). В основу окремих рівнів підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку надано характеристики критеріїв і показників (високий достатній, низький). Результатом впровадження запропонованих організаційно-педагогічних умов є сформованість компонентів зазначеної готовності до професійної діяльності.

Перевірка ефективності моделі засвідчила, що середні показники сформованості компонентів системи підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку були значно вищими у представників експериментальної групи. Розподіл респондентів за рівнем комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку засвідчив, що за комплексними показниками $\Gamma_{ТДодв}$ до високого рівня належали 61,87% (28) студентів експериментальної групи та 20,93% (9) студентів контрольної групи; до достатнього рівня належали 36,96% (17) студентів експериментальної групи та 72,09% (31) студентів контрольної групи; до низького рівня належали 2,17% (1) студентів експериментальної групи та 6,98% (3) студентів контрольної групи.

Оцінка якісного росту рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку по завершенню дослідження дозволила дійти висновку про відхилення між показниками експериментальної і контрольних груп гіпотези H_0 (емпіричне значення показника кутового перетворення Фішера $\varphi^*=3,958$ і належить до зони значущості) та підтвердження гіпотези H_1 – відмінності між групами істотні ($P<0,001$). Статистичний аналіз динаміки комплексних показників та рівнів готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження дозволило виявити наступне: рівень середнього показника $\Gamma_{ТДодв}$ студентів експериментальної групи змінився від достатнього до високого, тоді як в контрольній групі зазначені показники не отримали зміни за рівнем.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

– *уперше* розроблено й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з

навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку шляхом співпраці різних груп стейкхолдерів), розроблено структурно-педагогічну модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку, яка складається з блоків: цільовий (соціальне замовлення, мета), методологічний (методологічні підходи та принципи), змістовий (видидіяльності, їхній зміст, форми та методи організації діяльності, педагогічні умови), результативний (компоненти, критерії та рівні готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності, результат).

– *удосконалено* навчально-методичне забезпечення професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності; *уточнено* сутність поняття «фізична культура і спорт»; структурні компоненти готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності; критерії, показники й рівні їх сформованості;

– *подальшого розвитку* набули зміст, форми та методи підготовки педагогів-тренерів до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Практичне значення результатів дослідження визначається тим, що розроблено і впроваджено в навчальні плани підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» освітньої програми «фізичне виховання» методичних матеріалів для вдосконалення процесу підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку під час викладання

нормативних дисципліни: «Теорія і методика фізичного виховання і спорту», «Вступ до спеціальності», «Біомеханіка», «Спортивні ігри з методиками викладання», «Баскетбол з методикою викладання», «Волейбол з методикою викладання», «Гандбол з методикою викладання», «Футбол з методикою викладання», «Навчальна практика», «Виробнича практика»; дисциплін вибору навчального закладу: «Організація масової фізичної культури і спорту», «Спортивно-педагогічне вдосконалення», «Психолого-педагогічні основи фізичного виховання», «Методика фізичного різних груп населення», «Виробнича практика (за фахом)», спецкурс «Теорія і методика навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку»; *розроблено методичні рекомендації для педагогів-тренерів зі спортивних ігор, які можна використати в процесі спортивної підготовки дітей дошкільного віку та під час підвищення кваліфікації тренерів спортивних ігор.*

Ключові слова: бакалаври фізичної культури і спорту, діти дошкільного віку, підготовка, тренерська діяльність, спортивні ігри, педагог-тренер, структурно-педагогічна модель, педагогічні умови.

SUMMARY

Bohdanovskyi I. V. Preparation of Bachelors of Physical Culture and Sports for Coaching Activities in Game Sports with Children of Preschool Age. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Pedagogical Sciences, speciality 13.00.04 «Theory and Methods of Vocational Training». – Zaporizhzhia National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine; Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy of the Ministry of Education and Science of Ukraine. Zaporizhzhia, 2024.

The dissertation is devoted to the problem of training bachelors of physical culture and sports for coaching activities in game sports with children of preschool age.

The state of development of the problem of training bachelors of physical culture and sports for coaching activities in game sports with preschool children in psychological-pedagogical theory and in practice has been studied and analyzed. As practice shows, teachers-coaches of sports games in most cases mechanically apply training methods from an older contingent, which leads to physical overload, mental exhaustion of children and the end of sports at an early age. In our opinion, at this stage of training, pedagogues-trainers to a greater extent should be primarily pedagogues-trainers, educators, psychologists for the child. This is especially true for sports games.

The preparation of bachelors of physical culture and sports for coaching activities in game sports with children of preschool age is an urgent need of modern society and is due to the fact that modern team sports games are characterized by a general tendency towards early specialization - from 9-11 to 4-6 years. As practice shows, teachers-coaches of sports games in most cases mechanically apply training methods with an older contingent, which leads to physical overload, mental exhaustion of children and the end of sports at an early age.

It was established that the main goal of the professional activity of the teacher-coach is the comprehensive development of the personality of young athletes, which is achieved by the implementation of general professional functions: educational, formative, managerial, gnostic, regulatory. The professional activity of a teacher-coach with children of preschool age has specific features due to a specific type of sports games. It was determined that such features are: compliance with relevant sports and pedagogical principles both in the educational and training process and in life; the need to form the personality of preschool children, since the period of child development from four to six years is the most intensive in terms of physical and mental development; the relevance of developing preschoolers' habits of leading a healthy lifestyle, physical qualities necessary for effective participation in various forms of motor activity; the need to preserve the health and development of the psychophysical potential of preschoolers, to activate their motor activity for the purpose of harmonious all-round development; possession of a system of medico-

biological, psychophysiological, psychological and pedagogical knowledge, which is the scientific basis for the effective conduct of educational and training classes and sports achievements of preschoolers in sports games; social order for the preparation of bachelors of physical culture and sports for coaching activities in game sports with children of preschool age.

Preparation of bachelors of physical culture and sports for the use of sports games in coaching activities, as a general rule, is a component of the professional training of future specialists in physical culture and sports; in particular, it has its own specificity, determined by the peculiarities of the professional training of bachelors of physical culture and sports for the use of sports games in professional activities; as an individual - reflects the dependence of the effectiveness of training on the personal qualities of the future specialist, his psychological culture, ability for pedagogical and professional activity. Taking into account the content and peculiarities of professional training, the concept of «readiness of teachers-coaches for coaching activities in game sports with children of preschool age» was clarified as an integrative characteristic of the personality of a teacher-coach, which combines the possession of psychological-pedagogical and specific sports-professional knowledge, skills, skills, motivation to achieve success, developed professionally important qualities, which collectively contribute to the effective performance of professional activities by the coach and the achievement of certain positive results. The readiness of future teachers-coaches from sports games to coach activities with preschool children, being an integrated characteristic of the personality of a specialist, combines structural components: knowledge-professional (possession of medical-biological, psychological-pedagogical, sports-methodical, specific-sports knowledge in in the context of a certain type of sports games), personal (characterizes the personality of the future teacher-coach, the presence of motivation for success, professionally important qualities, pedagogical communication skills that determine the effectiveness of the interaction between the coach and children), professional activity (the ability to organize the educational and training process,

implement the method of teaching a certain type of sports games, which determines the success of the sports-pedagogical activity of the teacher-coach).

It has been proven that the preparation of future teachers-coaches from sports games for coaching activities with preschool children involves the creation of certain pedagogical conditions in the educational process of a higher education institution. The preparation of bachelors of physical culture and sports for coaching activities with preschool children becomes effective under the following organizational and pedagogical conditions: promotion of the formation of bachelors of physical culture and sports motivation for coaching activities of teaching sports games of preschool children; actualization of interdisciplinary integration and its scientific and methodological support in the process of training bachelors of physical culture and sports for coaching activities in teaching sports games of preschool children; provision of practice-oriented training of bachelors of physical culture and sports for coaching activities in teaching sports games of preschool children through the involvement of stakeholders in the educational process.

A structural model of training bachelors of physical culture and sports for coaching activity in teaching sports games of preschool children has been developed. Its design included: clarifying the meaning of the concept of «model» in the pedagogical aspect, defining the theoretical and methodological bases of modeling the process of training bachelors of physical culture and sports for coaching activities in teaching sports games of preschool children; formulation of methodological approaches to building a model; creation of an algorithm, development and display (pedagogical interpretation) of the model. The structural elements of the author's model, necessary for the successful preparation of bachelors of physical culture and sports for coaching activity in teaching preschool children sports games, are defined as: target block (social order, goal), methodological block (methodological approaches and principles), content (types of activities, their content, forms and methods of organizing activities, pedagogical conditions), result-evaluative (components, criteria and levels of bachelors of physical culture and sports to

coaching activities for teaching sports games of preschool children, as well as the result).

Implementation of pedagogical conditions takes place in the process of assimilation by bachelors of the content of such educational components, which are components of the educational program «Physical education» specialty 017 «Physical culture and sport»: regulatory disciplines: «Theory and methodology of physical education and sports», «Introduction to the specialty», «Biomechanics», «Sports games with teaching methods», «Basketball with teaching methods», «Volleyball with teaching methods», «Handball with teaching methods», «Football with teaching methods», «Educational practice», «Production practice»; disciplines of choosing an educational institution: «Organization of mass physical culture and sports», «Sports and pedagogical improvement», «Psychological and pedagogical foundations of physical education», «Physical methodology of different population groups», «Industrial practice (by specialty)», special course «Theory and methods of teaching sports games for preschool children»; disciplines of the student's free choice: «Pedagogical research and control in physical education», «Animation in physical culture», «Injury prevention in physical education», «Organization of leisure time of different population groups». Forms of student organization are: individual independent work, classroom (lecture, practical, and laboratory) and extracurricular (research, project) work, educational, pedagogical, production practices, educational and training preparation, competitions.

Teaching methods: interactive lectures, binary lectures, counseling, master classes, coaching exercises, analysis of pedagogical situations, discussions, etc. The resulting block contains components (motivational-value, informational-communicative, organizational-facilitating, reflective-creative), criteria (motivational, cognitive, activity, analytical), levels (high, sufficient, low) of training of bachelors of physical culture and sports motivation for coaching activities with preschool children. We assess the level of readiness of bachelors of physical culture and sports for coaching activities with preschool children using defined criteria and indicators: motivational (desire to engage in teaching activities,

expressed interest in coaching activities with preschool children, the need to form preschoolers a positive attitude to physical activity , a healthy lifestyle); cognitive (fullness of knowledge regarding the specifics of organizing coaching activities with preschool children, strength of knowledge regarding the specifics of organizing coaching activities with preschool children, awareness of knowledge regarding the specifics of organizing coaching activities with preschool children); activity (the presence of organizational skills in coaching activities with preschool children, the ability to apply various pedagogical technologies in coaching activities, the ability to organize coaching activities taking into account the individual and typological characteristics of preschoolers); analytical (the ability to monitor and evaluate one's own coaching activity, the ability to regulate one's behavior during coaching activity, the ability to analyze the results of one's own coaching activity). Characteristics of criteria and indicators are the basis of separate levels of training of bachelors of physical education and sports for coaching activity with preschool children (high sufficient, low). The result of the implementation of the proposed pedagogical conditions is the formation of the components of the indicated readiness for professional activity. An experimental study (carried out at the Zaporizhia National University, Kirovohrad State Pedagogical University named after V. Vinnichenko, Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi experimentally confirmed the effectiveness of the proposed pedagogical conditions.

The verification of the effectiveness of the model confirmed that the average indicators of the formation of the components of the system of preparation of bachelors of physical education and sports for coaching activities in game sports with children of preschool age were significantly higher in the representatives of the experimental group. The distribution of respondents according to the level of the complex indicator of the readiness of bachelors of physical culture and sports to coach activities in game sports with children of preschool age showed that according to the comprehensive indicators of GTDddv, 61% of the students of the experimental group and 21% of the students of the control group belonged to a high level; 37% of the students of the experimental group and 72% of the students of the control group

belonged to a sufficient level; 2% of the students of the experimental group and 7% of the students of the control group belonged to the low level. The assessment of the qualitative increase in the level of readiness of bachelors of physical education and sports for coaching activities in game sports with children of preschool age at the end of the study between the indicators of the experimental and control groups made it possible to conclude that the H0 hypothesis was rejected (the empirical value of the Fisher angular transformation indicator $\varphi^*=3.958$ and belongs to significance zones) and confirmation of hypothesis H1 – differences between groups are significant ($P<0.001$). A statistical analysis of the dynamics of comprehensive indicators and levels of readiness of bachelors of physical culture and sports to coach activities in game sports with preschool children at the control stage of the study allowed to reveal the following: the level of the average indicator of GTDddv of students in the experimental group changed from sufficient to high, while in the control group these indicators did not change in terms of level.

According to the results of the study, the effectiveness of the author's approach to the selection of pedagogical conditions and the implementation of the structural-pedagogical model in the process of professional training of bachelors of physical culture and sports for coaching in sports games with children of preschool age was established.

The scientific novelty of the study is that for the first time:

- the author's definition of the basic concepts was formulated: «sports games», «pedagogue-coach», «training of bachelors of physical culture and sports for coaching activities in game sports with children of preschool age»; the author's model was developed, substantiated and experimentally verified training of bachelors of physical culture and sports for coaching activities in game sports with children of preschool age in professional activities, the content of which integrates the training of a bachelor of physical culture and sports and a teacher-coach of sports games ready for coaching activities with children of preschool age by specialty 017 « Physical culture and sport» of the educational program «physical education»; strengthening the focus of professional training of bachelors of physical culture and

sports on mastering the technologies of using sports games with children of preschool age in the system of higher pedagogical education by optimizing interrelated disciplines of the curriculum; increasing the motivation of bachelors of physical culture and sports to master sports games based on the use of non-traditional methods and forms of organization of educational activities; creation of an organizational and educational environment aimed at the formation of each of the components of the readiness of bachelors of physical education and sports for coaching activities in game sports with children of preschool age in professional activities; orientation of the content of the practical work of bachelors of physical culture and sports to coaching activities in game sports with children of preschool age and the acquisition of relevant professional work experience;

- the essence of the concept of «physical culture and sport» has been clarified; structural components of the readiness of bachelors of physical culture and sports for coaching activities in game sports with preschool children in professional activities; criteria, indicators and levels of their formation;

- educational and methodological provision of professional training of bachelors of physical culture and sports for coaching activities in game sports with preschool children in professional activities has been improved and specified;

- the content, forms and methods of forming the readiness of future physical culture teachers for coaching activities in game sports with children of preschool age in game sports, which involved the introduction of training technologies, acquired further development.

The practical significance of the research results is determined by the fact that methodological materials for improving the process of training bachelors of physical culture and sports for coaching activities in games sports with preschool children during the teaching of educational disciplines of the normative part of the cycle of professional and practical training («Introduction to the specialty», «Pedagogical mastery», «Sports games and their teaching methods», «General theory of training athletes»), the variable part of the cycle disciplines of self-choice of the educational institution («Practice in sports games», «Sports and pedagogical

improvement in the chosen sport») and practices («Industrial practice», «Pedagogical practice»). The special course «Theory and methods of teaching sports games for preschool children» was developed for teachers-teachers-coaches of sports games, the author's integrated special course «Sports-pedagogical improvement of the teacher-coach of sports games» for students studying in the specialty 017 Physical culture and sports educational program «physical education»; methodical recommendations for sports game teachers-coaches were developed; an author's training program on sports games for children's and youth sports schools was developed and introduced into the educational and training process, which can be used in the process of sports training of preschool children and during the training of physical education teachers and teacher-coaches.

Keywords: bachelors of physical culture and sports, preschool age children, training, coaching activity, team sports, teacher-coach, structural and pedagogical model, pedagogical conditions.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Bogdanovskiy, I. (2016a). Analysis of pedagogical approach features in physical education of pre-school aged children. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 12 (8), 4–8.

Богдановський, І. В. (2017а). Теоретико-методичні засади застосування спортивних ігор як ефективного засобу виховання в дітей дошкільного віку позитивного ставлення до спорту. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*, LXXVIII (2), 107–111.

Bohdanovskyj, I., & Konoh, A. (2019). Methods of conducting classes with preschool children using sports games. *Pedagogy and Psychology of Sport*, 5 (1), 131–144.

Bohdanovskiy, I. (2021). The effect of sports games on the development of the physical qualities of preschool children. *Journal of Education, Health and Sport*, 11 (4), 258–271.

Bohdanovskiy, I. (2023a). Conceptual Model Of Training Bachelors Of Physical Culture And Sports For Coaching Activities In Game Sports With Preschool Children. *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej*, 59 (4), 9–15.

Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023а). Формування готовності фахівців фізичної культури до ефективного використання спортивних ігор в навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів. *Contemporary Problems of Pedagogy Amidst the European Integration of Educational Environment: Theory and Practice*. (Monograph). (pp. 1–15). *Наукова монографія*. Riga: «Baltija Publishing».

Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023b). Реалізація педагогічних умов формування готовності фахівців фізичної культури і спорту до застосування спортивних ігор у роботі з дітьми дошкільного віку. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*, 101, 27–34.

Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023c). Сучасний стан готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. *Інноваційна педагогіка*, 62 (1), 103–106.

Богдановський, І., & Конох, А. (2023d). Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку: понятійно-термінологічне поле дослідження. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 66 (1), 193–201.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

Богдановський, І. В. (2016b). Теоретичні засади формування готовності педагога з фізичного виховання до роботи з дітьми дошкільного віку. *Smart and Young, 11–12*, 60–62.

Богдановський, І. В. (2017b). Використання дистанційного навчання в процесі підготовки педагога вищої школи з фізичного виховання. *Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку*. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. (с. 17–19). Запоріжжя.

Богдановський, І. В. (2017c). Організація освітньо-оздоровлювальної діяльності тренера-викладача в роботі з дітьми дошкільного віку. *Педагогіка здоров'я*. Збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. (с. 97–99). Чернігів, Т. 2.

Богдановський, І. В. (2023e). Практичні основи формування готовності тренера-викладача до роботи з дітьми дошкільного віку. *Analysis of the problems of science and modern education*. Scientific publications materials IX International Scientific Conference. (pp. 108–110). Prague.

Bogdanovskiy, I., & Konokh, A. (2023f). Theoretical and methodical planting the formation of the pedagogical approach in the physical education of preschool children. *Innovative projects and paradigms of international education*. Materials of I International multidisciplinary scientific and practical Internet conference. (pp. 232–236). Georgia.

Богдановський, І. В. (2023b). Структурно-педагогічна модель педагогічного підходу у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. *Modern Problems of Science, Education And Society*. VI Міжнародна науково-практична конференція. (с. 253–256). Київ.

Наукова праця, яка додатково відображає наукові результати дисертації

Богдановський, І. В., Конох, А. П., & Григус, І. М. (2023). Спортивні ігри – дошкільникам: Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійними програмами

«Фізична терапія, ерготерапія», «Фізична культура і спорт» спеціальностей 017 «Фізична культура і спорт» та 227 «Терапія та реабілітація» денної та заочної форм навчання [Електронне видання]. Рівне: НУВГП.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	23
ВСТУП	24
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	34
1.1 Понятійно-термінологічне поле щодо проблеми підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.....	34
1.2 Особливість підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку	45
1.3 Сучасний стан готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.....	61
Висновки до першого розділу	68
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	71
2.1 Структурно-педагогічна модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.....	71
2.2 Освітнє середовище як засіб підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.....	88
2.3 Організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.....	95

2.3.1 Сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку.....95

2.3.2 Актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку.....104

2.3.3 Забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку через співпрацю різних груп стейкхолдерів.....117

Висновки до другого розділу..... 122

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ УМОВ ТА СТРУКТУРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....125

3.1 Етапи експериментальної роботи та методика визначення рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку.....125

3.2 Аналіз результатів педагогічного експерименту з формування готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.....138

Висновки до третього розділу.....174

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ178

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ183

ДОДАТКИ214

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЕГ – експериментальна група

КГ – контрольна група

ДЮСШ – дитячо-юнацька спортивна школа

ЗВО – заклад вищої освіти

ЗДО – заклад дошкільної освіти

ЗУН – знання, уміння, навички

НМК – навчально-методичний комплекс

ОПП – освітньо-професійна програма

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасні економічні та соціальні зміни, що відбуваються у нашій країні, інтеграція освітнього простору України в європейське співтовариство, зумовлюють інтенсивний пошук інноваційних шляхів удосконалення професійної підготовки фахівців галузі фізичної культури і спорту. Одним із таких напрямів є підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту готових до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Спортивні ігри стали основною складовою вітчизняної системи фізичної культури і за різноманітністю здійснюваного впливу не мають конкурентів. Високий організаційний та методичний рівень спортивної підготовки дітей і підлітків значною мірою визначає надалі успіх тієї чи іншої країни на міжнародній спортивній арені. Закордонні фахівці стверджують, що ключ до спортивних успіхів слід шукати в ранній спортивній спеціалізації, яка має необмежені можливості. На сьогодні, у багатьох видах спорту тенденції ранньої спортивної спеціалізації переросли в ранг факту, що відбувся. В цьому випадку практика випереджає теорію.

Підготовка спортсменів-ігровиків, на відміну від індивідуальних видів спорту, потребує значно більшого терміну підготовки і тому, як зарубіжних, так і вітчизняних спортивних клубів, ДЮСШ, розпочинають підготовку з 5-6, деякі – і з 3-4 років. Слід зазначити, що якщо не зацікавити дітей в дошкільному віці до занять фізичною культурою, зокрема, спортивними іграми, то в подальшому, за низкою суб'єктивних і об'єктивних причин, їх практично неможливо залучити до занять спортом (досить багато спокус без фізичних навантажень).

При наявності різних думок фахівців щодо ранньої спеціалізації у командних спортивних іграх (О. Лахно, В. Платонов, О. Конох, В. Костюкевич, В. Онищенко, Р. Сушко), світовий практичний досвід провідних зарубіжних вчених (J. Buceta, M. Cremonini, R. Giorgijevski,

I. Refoyo, M. Spencer) свідчить, що діти з 5-6-річного віку успішно опановують спортивні ігри, а з 7-8-річного віку – регулярно тренуються і виступають на змаганнях.

За даними Міністерства молоді та спорту України (2021 р.), секції спортивних ігор (міні-баскетболу, міні-футболу, міні-гандболу, міні-тенісу) в нашій країні успішно працюють і щорічно до них залучаються діти віком 4-6 і навіть 3-х років, але високого рівня популярності спортивні ігри не набули.

Значною мірою це пов'язано із неготовністю тренерів спортивних ігор до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку. У більшості випадків тренери, які працюють з цим контингентом, як правило, застосовують методику тренування більш старших груп. Це призводить до значних проблем у стані здоров'я дітей, опануванні вміннями спортивних ігор, зниження інтересу до цього виду діяльності та припинення занять уже на першому році навчання.

На необхідності професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку відображено в Конституції України, Законах України «Про фізичну культуру і спорт» (зі змінами 1994–2023 рр.), «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про дошкільну освіту» (2021 р.), Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року (2022 р.), Наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» (2019 р.) та ін.

Перед системою вищої педагогічної освіти, яка й покликана своєчасно реагувати на потреби суспільства, постає завдання підготовки нової генерації майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, зокрема педагогів-тренерів.

Різні аспекти професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту висвітлено в працях вітчизняних і закордонних учених: концептуальні засади професійної підготовки майбутніх фахівців (Р. Гуревич, О. Дубасенюк,

А. Лігоцький, С. Сисоєва, Л. Хомич та ін.), підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до професійної діяльності (Л. Ареф'єв, В. Арзютов, О. Демінський, Є. Захаріна Р. Карпюк, Т. Круцевич, Ю. Мосейчук, А. Сват'єв, Л. Сущенко, О. Тимошенко, Б. Шиян та ін.), формування професійної компетентності педагогів-тренерів із різних видів спорту (Ж. Бережна, І. Кузнецова, М. Куліков, Т. Лисицька, П. Лужин, С. Топоров, Г. Проценко, В. Платонов та ін.), теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку (Г. Безверхня, О. Бондар, О. Курок, А. Пивоваров, В. Поліщук, Т. Чопик, Є. Яхно та ін.), ігри спортивної спрямованості (Е. Вільчковський, Ю. Бабачук, О. Богініч, Н. Денисенко, Н. Пангелова та ін.), спортивні ігри з дітьми дошкільного віку (О. Конох, О. Лахно, В. Онищенко, Р. Сушко та ін.).

Незважаючи на наявність досліджень з професійної підготовки тренерів ігрових видів спорту (Е. Дорошенко, М. Данилко, О. Мітова, О. Сопотницька, С. Червона, О. Шинкарук та ін.), проблема готовності педагогів-тренерів до роботи з дітьми дошкільного віку залишається недостатньо опрацьованою.

Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку повинна мати випереджальний характер і бути зорієнтованою на перспективи розвитку спеціальності 017 Фізична культура і спорт, за освітньою програмою «Фізичне виховання».

На основі проведеного аналізу психолого-педагогічної літератури та вивчення практичних аспектів організації навчально-виховного процесу професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку встановлено певні *суперечності* між:

- соціальним замовленням суспільства на компетентних бакалаврів фізичної культури і спорту та недостатнім рівнем готовності педагогів-тренерів до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку;

- об'єктивною потребою в поєднанні професійної діяльності бакалаврів

фізичної культури і спорту освітньо-професійної програми «Фізичне виховання» до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку та відсутністю організаційно-педагогічних умов та структурно-педагогічної моделі професійно-педагогічної підготовки студентів у зазначеному напрямі;

– вимогами спортивних клубів та дитячо-юнацьких спортивних шкіл до формування у бакалаврів фізичної культури і спорту освітньо-професійної програми «Фізичне виховання» готовності до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку та недостатньою розробленістю навчально-методичного забезпечення такого процесу.

Соціальна значущість ефективної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у закладі вищої освіти, недостатнє наукове обґрунтування окресленої проблеми в педагогічній теорії та практиці зумовили вибір теми дисертаційної роботи: **«Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку»**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи Запорізького національного університету «Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання, спорту і туризму» (номер державної реєстрації 0115U004337).

Тема затверджена вченою радою Запорізького національного університету (протокол № 5 від 17 грудня 2015 р.) й узгоджена в Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України (протокол № 7 від 29 листопада 2016 р.).

Мета дослідження – визначити, обґрунтувати й експериментально перевірити дієвість організаційно-педагогічних умов і структурно-педагогічної моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, представлений у сучасній педагогічній науці й уточнити сутність основних понятійних конструктів дослідження.

2. З'ясувати особливості підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

3. Визначити й теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку та розробити структурно-педагогічну модель такого процесу .

4. Експериментально перевірити дієвість організаційно-педагогічних умов і результативність структурно-педагогічної моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

5. Розробити навчально-методичне забезпечення підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови та структурно-педагогічна модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що професійна підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності набуває ефективності, якщо: впровадити в освітній процес підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту організаційно-педагогічні умови (сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до

тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку шляхом співпраці різних груп стейкхолдерів) та структурно-педагогічну модель такого процесу; методичні засади професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку будуть ґрунтуватись на позитивних здобутках вітчизняного і закордонного досвіду розв'язання цієї проблеми.

Для досягнення поставленої мети, реалізації завдань використовувалися взаємодоповнюючі **методи дослідження**: *теоретичні* – порівняння та систематизація теоретичних положень з метою визначення концептуальних положень підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності та теоретичного обґрунтування категорійно-понятійного апарату дослідження; аналіз нормативних документів у сфері освіти для розроблення науково-методичного забезпечення професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту; моделювання педагогічних процесів з метою розроблення та наукового обґрунтування моделі професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; *емпіричні* – бесіда, педагогічне спостереження; діагностичні методики, що адаптовані відповідно до завдань дослідження (анкетування, опитування, тестування) – з метою збирання фактичного матеріалу з теми дослідження; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності теоретичних й методичних засад підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку під час навчання у закладі вищої освіти; *статистичні* – статистичний аналіз результатів педагогічного

експерименту, зокрема застосування t-критерію Стюдента нормального розподілу, а також факторного аналізу – для кількісної та якісної обробки експериментальних даних.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* розроблено й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку шляхом співпраці різних груп стейкхолдерів), розроблено структурно-педагогічну модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку, яка складається з блоків: цільовий (соціальне замовлення, мета), методологічний (методологічні підходи та принципи), змістовий (види діяльності, їхній зміст, форми та методи організації діяльності, педагогічні умови), результативний (компоненти, критерії та рівні готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності, результат); сформульовано авторське визначення базових понять: «спортивні ігри», «педагог-тренер», «підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку»;

– *удосконалено* навчально-методичне забезпечення професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності;

– *уточнено* сутність поняття «фізична культура і спорт»; структурні компоненти готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської

діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності; критерії, показники й рівні їх сформованості;

– подальшого розвитку набули зміст, форми та методи підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що розроблено і впроваджено в навчальні плани підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту спеціальності 017 Фізична культура і спорт освітньої програми «Фізичне виховання» методичних матеріалів для вдосконалення процесу підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку під час викладання навчальних нормативних дисципліни: «Теорія і методика фізичного виховання і спорту», «Вступ до спеціальності», «Біомеханіка», «Спортивні ігри з методиками викладання», «Баскетбол з методикою викладання», «Волейбол з методикою викладання», «Гандбол з методикою викладання», «Футбол з методикою викладання», «Навчальна практика», «Виробнича практика»; дисциплін вибору навчального закладу: «Організація масової фізичної культури і спорту», «Спортивно-педагогічне вдосконалення», «Психолого-педагогічні основи фізичного виховання», «Методика фізичного різних груп населення», «Виробнича практика (за фахом)». Розроблено спецкурс «Теорія і методика навчання спортивним іграм дітей дошкільного віку» для педагогів-тренерів зі спортивних ігор, авторський інтегрований спецкурс «Спортивно-педагогічне вдосконалення педагога-тренера зі спортивних ігор»; розроблено методичні рекомендації для педагогів-тренерів зі спортивних ігор, які можна використати в процесі спортивної підготовки дітей дошкільного віку та під час підвищення кваліфікації педагогів-тренерів.

Результати дослідження *впроваджено* в освітній процес Запорізького національного університету (довідка про впровадження № 01/01-13/31 від 10.05.2023 р.), Центральноукраїнського державного університету імені

Володимира Винниченка (довідка про впровадження № 73-н від 19.10.2023 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка про впровадження № 01-15/793 від 19.10.2023 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі представлені в дисертації наукові результати одержані автором самостійно. У працях, опублікованих у співавторстві, особистим внеском здобувача є: у статті [Bohdanovskyj, I., & Konoh, A. (2019)] – розглянуто особливості методики проведення занять з дошкільнятами за допомогою спортивних ігор; у статті [Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023b)] – обґрунтовано педагогічні умови підготовки фахівців фізичної культури і спорту до застосування спортивних ігор у роботі з дітьми дошкільного віку; у статті [Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023d)] – розглянуто понятійно-термінологічне поле дослідження; у статті [Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023c)] – проаналізовано сучасний стан готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; в монографії [Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023a)] – висвітлено результати використання спортивних ігор в навчально-виховному процесі закладів дошкільної освіти; у статті [Bogdanovskiy, I., & Konokh, A. (2023f)] – висвітлено формування педагогічного підходу у фізичному вихованні дітей дошкільного віку; у методичних рекомендаціях для здобувачів вищої освіти [Богдановський, І. В., Конох, А. П., & Григус, І. М. (2023)] – розроблено зміст навчально-тренувальних занять з дітьми дошкільного віку спортивними іграми.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації презентувалися, обговорювалися та одержали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях різного рівня, серед яких: *міжнародні* – «Перспективи розвитку молодіжного наукового простору в сучасних умовах» (Харків, 2016); «Analysis of the problems of science and modern education» (Prague, 2023); «Innovative projects and paradigms of international education»

(Tbilisi, 2023); «Modern Problems of Science, Education and Society» (Київ, 2023); *всеукраїнські* – «Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку» (Запоріжжя, 2017); «Педагогіка здоров'я» (Чернігів, 2017); «Перспективні напрями становлення та розвитку сучасної школи: погляди майбутніх педагогів» (Умань, 2017).

Матеріали та результати наукового пошуку представлено в доповідях, обговорювалися і були схвалені на засіданнях кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту Запорізького національного університету (2019–2023 рр.).

Публікації. Результати дослідження висвітлено у 16 публікаціях автора (9 – одноосібні), з яких 9 відображають основні наукові результати дисертації (зокрема 2 статті у зарубіжних збірниках наукових праць, що індексуються в міжнародних наукометричних базах, 5 статей у виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 1 публікація в колективній монографії), 6 – апробаційного характеру, 1 праця, яка додатково відображає наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (265 найменувань, зокрема 16 – іноземними мовами), додатків (12 на 99 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 294 сторінки друкованого тексту, основний зміст викладено на 160 сторінках. Роботу ілюстровано 33 таблицями та 15 рисунками.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1 Понятійно-термінологічне поле щодо проблеми підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Теоретичні засади підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності на сьогодні перебуває на етапі ґрунтовного процесу переосмислення. Сучасний понятійний апарат має достатньо багато традиційних термінів, які визначаються залежно від їхнього застосування. Ретельний аналіз дефініцій нашого дослідження доводить, що як науковці, так і практики розглядають широкий діапазон варіантів їх тлумачення та неоднозначно їх інтерпретують, що породжує певні непорозуміння. Отже, розкриття сутності основних понять дослідження дасть змогу адекватно й об'єктивно розв'язати проблеми підготовки тренерів до професійної діяльності, унеможливити змістових та понятійних суперечностей [18; 25; 36; 175; 188].

Зроблено спробу систематизувати основні ідеї науковців щодо актуального наукового питання. Вважаємо за необхідне, для висвітлення проблеми підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, з'ясувати визначення таких понять, як: «фізична культура», «спорт», «спортивні ігри», «тренер», «педагог-тренер», «тренерська діяльність», «підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку».

Розглянемо ці поняття докладніше.

У нашому дослідженні будемо дотримуватися розуміння терміну «поняття», що наводить Л. Сергієнко: поняття – це думка, яка дає можливість зафіксувати ознаки предмета (або явища) пізнання та виявити ці ознаки у різних предметах (або явищах) [194, с. 7]. Наукове поняття, на відміну від побутових, якими послуговуються у житті, фіксує не просто специфічні, а й суттєві ознаки предметів [193].

Огляд документів, словників, психологічної та педагогічної наукової літератури свідчить, що у тлумаченні поняття «фізична культура» існують суттєві розбіжності [46; 64; 72; 101; 207].

Проаналізуємо таке важливе для нашого дослідження поняття, як «фізична культура» за визначенням різних науковців.

Сутнісній характеристиці поняття «фізична культура» на сьогодні присвячено значну кількість наукових праць (Л. Матвеев [120]; Т. Круцевич [101]; Б. Шиян [238] та ін.).

Вчені В. Мулик [135]; Є. Павлюк [147]; Б. Шиян [225] та інші надають визначення поняттю «фізична культура» спираючись на фізичний розвиток і фізичну освіту людей. На нашу думку, у цьому визначенні відсутнє важливе посилення на те, що фізична культура є частиною загальної культури.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови культура (лат. Culture – «обробок», «обробляти») – «сукупність матеріальних та духовних цінностей, створених людством протягом історії; історично набутий набір правил всередині соціуму для його збереження та гармонізації» [16, с. 321].

У Законі України «Про фізичну культуру та спорт» (1993) поняття «фізична культура» – «сфера діяльності, пов'язана з використанням рухової активності для фізичного та інтелектуального розвитку особи, здорового способу життя, зміцнення здоров'я та організації змістовного дозвілля засобами фізичного виховання різних груп населення та масового спорту» [175, с. 2].

В нашій роботі поняття «фізична культура» – важлива складова загальної культури, система знань, умінь та навичок які направлені на розвиток фізичних і особистісних якостей та зміцнення здоров'я населення.

Учена Є. Захаріна підкреслює, що «фізичне виховання – складова частина загального виховання» [72].

У першій статті Закону України «Про фізичну культуру та спорт» – «фізичне виховання різних груп населення – напрям фізичної культури, пов'язаний з процесом виховання особи, набуттям нею відповідних знань та умінь з використання рухової активності для всебічного розвитку, оздоровлення та забезпечення готовності до професійної діяльності та активної участі в суспільному житті» [175, с. 2].

Дослідниця О. Бойко розрізняє поняття «фізичне виховання» й «спортивне виховання» та порівнює їх. Учена підкреслює доцільність використання сукупності спортивних елементів, прийомів, засобів, методів і принципів організації тренувального процесу тощо у фізичному вихованні [12, с. 65]. Як зауважив М. Данилко, спорт надає можливості людині вдосконалити свої досягнення та пережити значні емоції під час участі в змаганнях [46].

Одночасно слід зазначити, що особливістю занять спортом є обов'язковий змагальний компонент, адже незалежно від мотивації, кваліфікації кожен, хто займається тим чи іншим видом спорту, застосовує в своїх тренуваннях одні й ті ж методики і фізичні вправи. Різниця тільки в тому, що спортсмен, на відміну від фізкультурника, завжди порівнює свої результати з іншими учасниками змагань [146]. Отже, головною метою фізкультури є виховання здорової людини, а спорту – досягнення високих результатів.

У свою чергу, О. Надтока вважає, що сутність спорту полягає не тільки в досягненні високих результатів, оскільки спорт як суспільно-культурне явище, окрім змагальної функції, передбачає різнобічний розвиток спортсменів, їх виховання та підготовку до життєвої практики [136].

Як відзначають вчені О. Пірус [153]; А. Сватсьєв [188], завдяки змагальності, спорт мотивує до активнішої діяльності та стимулює до подолання фізичних навантажень, а, завдяки конфліктності ситуацій і необхідності вирішувати їх цивілізованим шляхом (при дотриманні певних обмежуючих правил), сприяє вихованню соціальної поведінки людини.

Спорт – особлива субкультура, в якій формується соціальний досвід підростаючого покоління. Спорт має потужний вплив на розвиток особистості. У його основі лежать ідеали сили й мужності, поваги до суперника, дружби та взаємодопомоги. Спорт загартовує характер, учить долати труднощі, тримати удари долі, учить боротися із власними слабкостями, долаючи й пізнаючи себе [19]. Крім того, спорт стимулює щоденний контроль рівня функціональної підготовленості [50]. Спорт задовольняє біологічну потребу в фізичних і психічних стресах.

Крім того, заняття спортом сприяє підготовці до професійної й інших видів діяльності та задоволення духовних потреб суспільства, зміцнення й розширення міжнародних зв'язків, а також є одним із важливих засобів не тільки етичного, але й естетичного виховання. Спорт, залежно від конкретних соціальних умов, набуває різні особливості і форми [103].

Ми розглядаємо «спорт» як специфічну діяльність людини, якою вона займається, прагнучі не тільки свого фізичного вдосконалення, але й досягнення певних успіхів в обраному виді спорту.

Слід зазначити, що фізична культура і спорт значною мірою забезпечує фізичне і моральне здоров'я населення, підтримує працездатність і конкурентоспроможність людини, а отже, сприяє підвищенню якості людських ресурсів.

Відтак, не можна плутати чи ототожнювати ці два поняття. Фізична культура спрямована, перш за все, на зміцнення здоров'я, а спорт – на отримання максимального змагального результату і спортивних нагород. Водночас слід зазначити, що особливістю занять спортом є обов'язковий змагальний компонент.

У зв'язку з тим, що поняття «спорт» входить у поняття «фізична культура», у терміні «фізична культура і спорт» виникає тавтологія.

На наш погляд, щоб уникнути цього, краще використовувати словосполучення «*фізичне виховання і спорт*», адже воно більш точно відображає процес задоволення потреби людини у фізичному розвитку, у формуванні її фізичних здібностей, життєво необхідних їй умінь і навичок.

У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» в статті 1 вид спорту вживається як «різновид змагальної діяльності у спорті, що здійснюється з дотриманням визначених правил» [175]. В Україні отримали розвиток більшість видів спорту, що дістали світове визнання і поширення, зокрема, спортивні ігри [170].

Розглядаючи спортивні ігри як засіб фізичного виховання, в першу чергу, треба визначитися з таким поняттям як «спортивні ігри». Адже в літературі, особливо педагогічній, немає чіткого визначення, а отже наукові і практичні працівники використовують такі поняття, як ігри спортивного характеру (Е. Вільчковський [20]), рухливі ігри з елементами спорту (Н.Пангелова [148]), рухливі ігри спортивної спрямованості (Н.Денисенко [51]), спортивні ігри (О. Конох [93]) тощо.

В сучасній теорії та методиці фізичної культури та спорту, а також у педагогіці існує безліч визначень гри. Тлумачення цього поняття носять загальний характер і не дозволяють визначити місце гри серед фізичних вправ та інших видів діяльності [93]. Більш того – немає чіткого визначення власне терміну «спортивні ігри».

У більшості навчальних видань зі спортивних ігор, у кращому разі, даються ознаки, що відрізняють спортивні ігри від рухливих, але саме визначення цього поняття не приводиться. Загалом під спортивними іграми, як правило, розуміють ігри, що базуються на змаганні [91].

Поняття «спортивні ігри» включає два слова – прикметник – спортивні і іменник – ігри. Ґрунтуючись на вимогах до визначення понять, необхідно, в першу чергу, знайти найближче родове поняття. Оскільки основним терміном

в нашому понятті є «гра», то звернемося до його визначень, з метою з'ясування родового поняття.

Дослідженню феномену «гра» присвячено велику кількість робіт у різних галузях науки. Проте багатогранність цього явища не дозволила ученим до теперішнього часу не лише створити наукову парадигму, але і прийти до її однозначного визначення. Як родове поняття, слово «гра» трактується як дії, вид непродуктивної діяльності, широкий круг діяльності тварин і людини, рухова діяльність, заняття тощо. В той же час, в дефініції поняття «спорт», також найчастіше родовим є поняття «діяльність». Тому логічно було б взяти його за родове поняття для визначення терміну «спортивні ігри», але спортивні ігри є тільки частиною спорту, ближчим родовим поняттям до спортивних ігор, на нашу думку, виступає словосполучення «види спорту».

У сучасній теорії ігор прийнятий розподіл їх на рухливі і спортивні. Це не зовсім коректно, оскільки і ті, й інші носять рухливий характер. Точніше було б їх визначити як неспортивні і спортивні, тобто класифікаційною істотною ознакою розподілення взяти наявність або відсутність мети – досягнення перемоги в діяльності змагання.

Термін «рухливі ігри» теж не відповідає вимогам розподілу понять. Точнішим визначенням подібної групи засобів було б «ігрові види фізичних вправ». На наш погляд, подібне визначення дозволить чітко розрізняти: якщо метою гри є змагання (досягнення перемоги), то це – спортивна гра, спорт (який може бути шкільним, студентським, професійним, комерційним); якщо мета – становлення, розвиток і збереження здоров'я або проведення дозвілля, тобто процес гри – це вже ігрові види фізичних вправ (чи ігрові фізичні вправи), якими можуть виступати різні ігри, – волейбол, настільний теніс, футбол, бадмінтон тощо. Таке визначення гри припускає, що будь-яка гра, будь то, що зараз називається рухливими іграми, або будь-яка інша за певних умов інтересу до неї в суспільстві, може стати спортивною грою. Є багато тому підтверджень, наприклад: пляжний волейбол, який із засобу рекреації, проведення дозвілля на пляжі перетворився на олімпійський вид спорту.

Існують і зворотні приклади, наприклад: гандбол 11х11, як спортивна гра, припинив існування, а як ігрова форма фізичних вправ (руховій активності) продовжує використовуватися на оздоровчих заняттях. Необхідно чітко визначити, що у фізичному вихованні, оздоровчо-профілактичній, професійно-прикладній і лікувальній фізичній культурі різні спортивні ігри: міні-баскетбол, пляжний волейбол, міні-футбол, футзал і багато інших використовуються не із спортивною метою (досягнення високого результату, перемоги в змаганнях), а як вид фізичної вправи[6; 63; 133; 260].

В нашому дослідженні під поняттям «спортивні ігри» будемо розуміти наступне: *це види спорту, основою яких є ігрова діяльність зі своїми прийомами і правилами.*

Для висвітлення питання підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності необхідно з'ясувати підходи до вікової періодизації дітей дошкільного віку.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 985 від 05.09.2023 р. «Порядок ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку, вихованців та учнів», *діти дошкільного віку – діти віком до шести (семи) років [169].*

В нашому дослідженні пропонується модель підготовки педагогів-тренерів до роботи з дітьми 4-6 років, адже, в саме у цей період відбувається найбільше зростання і розвиток найважливіших систем організму дітей дошкільного віку, активний розвиток фізичних здібностей [223].

Вчені Г. Ляшенко [110]; О. Кононко [91], відмічають, що у дошкільному віці розвиток дитини відбувається динамічно і разом з тим нерівномірно, хоча в цілому відносно високими темпами. Знання особливостей росту і розвитку дітей дошкільного віку різних вікових груп, а саме розвитку їх опорно-рухового апарату, центральної нервової системи (ЦНС), морфологічних і функціональних змін м'язової системи, необхідно для висококваліфікованого керівництва навчально-тренувальним процесом. У дошкільному віці вдосконалюються функціональні можливості центральної нервової системи, відбувається диференціювання нервових клітин [110].

З огляду на вищевикладене, дійшли висновку щодо необхідності створення для дитини можливостей активно рухатися, тобто закласти в неї основи фізичної культури, і особливо важливу роль тут відіграє виховання і навчання [51, 109]. Тому підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку має ґрунтуватися на знаннях психофізіологічних особливостей дітей [213; 220]. Їх врахування надасть можливість створити необхідні організаційно-педагогічні умови для гармонійного розвитку дітей та організації навчально-тренувальної діяльності, спрямованої на ефективне формування рухових умінь та навичок, необхідних у подальшій спортивній діяльності [21, с. 54]).

Отже, саме у зв'язку зі специфічністю цього процесу, вважаємо, що керувати навчально-тренувальним процесом дітей дошкільного віку (дітей 4-6 років) повинен добре підготовлений педагог-тренер, а підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку є сьогодні, на наш погляд, проблемою номер один сучасного спорту.

Одним із головних понять нашого дослідження є поняття «тренер».

Тренер – це головний фахівець у спорті, діяльність якого забезпечує ефективне вирішення завдань як масового, так і спорту вищих досягнень.

Загалом спеціальність «тренер» традиційно пов'язують з вузькою спеціалізацією залежно від виду спорту [205].

В сучасній теорії і методиці фізичної культури і спорту використовують такі поняття як «тренер» і «тренер-викладач».

Низку аспектів сутності поняття «тренер-викладач» та особливостей його професійної підготовки у своїх наукових розвідках висвітлювали такі дослідники, як: Є. Павлюк [147]; О. Стасенко [208]; Л. Сущенко [210] та ін. Однак визначена проблема потребує уточнення та конкретизації.

Розглянемо сутність важливого для нашого дослідження такого поняття як «тренер-викладач». Характеризуючи поняття «тренер-викладач», слід відзначити, що його особливістю є те, що воно включає два терміни – «тренер» і «викладач» [100; 142].

У наступному аналізі оперуватимемо терміном «тренер» у широкому і вузькому значеннях слова. Щоб уникнути можливої плутанини, розглянемо цю категорію з різних позицій та точок зору.

У класичному трактуванні спортивний тренер – це фахівець із підготовки спортсменів, який організовує та здійснює тренерську діяльність, спрямовану на вдосконалення майстерності, розвиток функціональних можливостей своїх підопічних [27; 102; 164].

До розширеного кола обов'язків тренерів може також входити формування певних якостей характеру та особистості, світогляду, системи філософських поглядів (що характерно для східних єдиноборств), взаємодії з батьками та родичами вихованця.

На нашу думку, наведені вище формулювання виявляються неповними, якщо за рамками огляду діяльності тренера не розглядаються організаційні та управлінські функції. Наставникам атлетів та головним тренерам команд часто доводиться брати на себе широке коло функцій менеджерів.

Отже, в широкому значенні тренер – це не тільки фахівець, який керує навчально-тренувальним процесом спортсменів з певного виду спорту, це ще інвестор та менеджер, який здійснює функції управління фінансовими активами та управління людським капіталом.

Здійснений аналіз науково-педагогічних джерел щодо трактування поняття «викладач» дозволяє стверджувати, що існує безліч тлумачень цього поняття.

У традиційному розумінні «викладач» – той, хто читає лекції, веде заняття в закладах вищої освіти. Це означає, що викладач фізичного виховання є фахівцем закладу вищої освіти, який має спеціальну вищу освіту, відповідний кваліфікаційний рівень та право займатися навчально-виховною, науковою діяльністю.

На нашу думку, словосполучення «тренер-викладач» не зовсім коректне. І тренер, і викладач є працівниками освітньої сфери. Але якщо ґрунтовніше проаналізувати їх суть, то різниця стає очевидною, адже перед тренером та

викладачем стоять різні завдання і вони обіймають посади в навчальних закладах різного рівня і спрямованості. До цих фахівців пред'являються різні професійні вимоги, у тому числі і щодо рівня підготовки [56; 57].

У фаховій педагогічній літературі існує багато трактувань поняття «педагог».

Так, тлумачення із Словника української мови, «педагог це особа, яка веде викладацьку й виховну роботу або розробляє проблеми педагогіки» [98].

Під поняттям «педагог» у роботі будемо розглядати працівника, який має спеціальну професійну підготовку, відповідний кваліфікаційний рівень і проводить навчально-виховну роботу в закладах освіти.

Отже, враховуючи проблему, яка вирішується нашим дослідженням замість традиційного словосполучення «тренер-викладач», пропонуємо, на нашу думку, більш вдалу дефініцію «педагог-тренер», яку і будемо використовувати в нашій роботі.

Під поняттям «педагог-тренер» розуміємо особу, яка має вищу спеціальну освіту, відповідну фізичну й фахову підготовку для здійснення тренувальної діяльності в одному із видів спорту.

Одним із важливих аспектів у підготовці бакалавра фізичної культури і спорту постає «тренерська діяльність».

Погоджуємося з С. Гончаренко, який діяльність трактує як спосіб буття людини в світі, а основні складові діяльності – це суб'єкт з потребами, мета, засоби реалізації мети, результат [36, с. 98].

Аналіз наукової літератури показав, що особливостям тренерської діяльності присвячено дослідження таких вчених, як Е. Дорошенко [59]; С. Червона [227]; Т. Чопик [230] та ін.

Погоджуємося з вченим А. Свасьєвим, який доводить, що тренерська діяльність – «це усвідомлена психомоторна, афективна та когнітивна активність спортивного педагога, спрямована на проектування й реалізацію завдань навчального, тренувального та вихованого процесів» [189 с. 111].

Таким чином, *тренерська діяльність* розглядається нами як система, яка містить у собі технологію педагогічно-тренувального процесу та соціологічні, психологічні, організаційні аспекти.

Розглянемо таку важливу для нашого дослідження наукову дефініцію як «підготовка».

Поняття «підготовка» ми будемо використовувати у тлумаченні, що надається у «Великому тлумачному словнику української мови», де воно подається як запас знань, навичок, досвіду і т. ін. [16, с. 952].

Науковці виділяють у підготовці теоретичну та практичну складові.

Поняття «теоретична підготовка» нами трактується як процес оволодіння студентами спеціальними знаннями, необхідними для вирішення професійних завдань у трудовій діяльності, а «практична підготовка» як процес оволодіння засобами цієї діяльності, які формують вміння майбутніх фахівців у галузі обраної ними професії [9; 83].

Теоретична і практична підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту є важливою тому, що вона є складовою професійної підготовки у закладах вищої освіти [58].

Згодні з А. Сватсьєвим, що професійна підготовка не забезпечує автоматичного накопичення у фахівців фізичної культури і спорту ціннісно-сміслового досвіду професійної діяльності [189, с. 122]. Цей факт пов'язано з низкою обставин, однією з яких є специфіка викладання спортивних дисциплін.

У процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку слід звернути увагу на опанування студентами, окрім педагогічних, фізкультурно-спортивних знань, навичками формування у дітей готовності до здорового способу життя.

Узагальнюючи вищевикладене зазначимо, що під поняттям *«підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку»* розуміємо інтегративну

характеристику педагога-тренера, яка ввібрала в себе характерні риси діяльності тренера, педагога, вчителя фізичної культури та поєднує володіння педагогічними, психологічними та спортивно-професійними знаннями, уміннями, навичками зі спортивних ігор, сприяє ефективному виконанню професійної діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку.

Отже, проаналізований матеріал, дозволив до основних понять понятійно-термінологічного поля підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку віднести такі поняття, як: «фізична культура», «спорт», «спортивні ігри», «тренер», «педагог-тренер», «тренерська діяльність», «підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку».

1.2 Особливість підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку

Для виявлення особливості і створення моделі тренерської діяльності мусимо вирішити наступні завдання: як підвищити професійний рівень бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, як підготувати фахівців з новим рівнем мислення та компетентності, що відповідає актуальним потребам держави та суспільства.

Виникають нові види спорту, нові спортивні напрямки. Спорт стає все більш інноваційною галуззю. Нові технології висувають високі вимоги до педагога-тренера, рівня його професійної компетентності [244, 250, 259; 264]. На сьогодні, все більшого значення набувають нового змісту підготовка педагогів-тренерів у спортивних іграх, зокрема з дітьми дошкільного віку, нові форми та методи їх професійної підготовки [13; 15; 42; 161].

Спорт, як складова частина системи фізичного виховання, спрямований на всебічний гармонійний розвиток особистості і зміцнення здоров'я людини.

Високі ідеали спортивних досягнень разом з унікальним людинотворчим змістом спортивної підготовки дали змогу визначитися та відокремитися унікальній професії – педагог-тренер [188].

Наукові дослідження, присвячені питанням тренерської діяльності та характеристик її носіїв, активно вивчаються вітчизняними вченими різних напрямів (Л. Безкоровайна [7]; Ж. Бережна [8]; М. Буренко [15]; М. Василенко [17]; Е. Вільчковський [21]; М. Данилко [47]; Л. Денисова [52, 53]; М. Дутчак [64]; Р. Клопов [87]; В. Мазін [112]; І. Медведєва [122]; Д. Перепльотчиков [151]; В. Платонов [155]; В. Пономарьов [161]; Л. Сущенко [210]; О. Хуртенко [225]; Б. Шиян [237]; М. Ярошик [247] та інші). Ми приєднуємося до думки, що тренерська діяльність має полівекторний психолого-педагогічний характер, а педагоги-тренери є носіями особистісних і професійних властивостей, які перебувають у постійній модифікації та оновленні.

Аналіз діяльності педагога-тренера свідчить, що його тренерська діяльність визначається особливостями виду спорту, в якому педагог-тренер об'єктивує свою природу (спортивні ігри тощо) [155].

Дослідження з педагогіки та психології спорту дають змогу дійти висновку, що є багато науковців, які зосереджені на пріоритетності виховного контенту професійної освіти тренерів, адже процес занять спортом має потужний виховний вплив (Є. Вільчковський [20]; Н. Волкова [25]; Н. Волянчук [28]; І. Гринченко [40]; Л. Демінська [48]; М. Дутчак [64]; В. Мазін [112]; Д. Перепльотчиков [151]; В. Платонов [155]; О. Федик [216] та ін.

Як показує практика і власний досвід, оскільки найбільш важливі обов'язки тренера укладаються в навчанні своїх вихованців правильного і ефективного виконання різних технічних прийомів, то він відповідно, насамперед є педагогом. Можна навіть сказати, що тренеру більшою мірою, ніж учителю фізичної культури, необхідно ретельно дотримуватися законів процесу навчання. Кожний технічний прийом тренеру треба роз'яснити та

показати дітям. Правильно показаний прийом повинен бути проіметований вихованцями-гравцями, а їх виконання піддане докладному конструктивному розбору та критиці, а потім виправленню. Після цього гравці мають багаторазово повторити прийом, дотримуючись його правильної моделі, до рівня навички. Тренер повинен постійно шукати шляхи самовдосконалення, адже має бути в змозі вчити та виховувати інших. Наведені нижче якості однаково необхідні як учителю фізичної культури, так і тренеру спортивних ігор: знання свого предмета (спортивних ігор); загальна освіченість; методична майстерність; професійне ставлення; дисципліна. організаційні здібності (в групі та на спортивному майданчику); зв'язок з батьками, громадськістю школи, ДЮСШ та різними фізкультурно-спортивними організаціями; взаємини в системі «тренер-дитина»; доброзичливе ставлення до оточуючих; бажання вдосконалюватись.

Отже, слід відзначити, що найважливішою особливістю діяльності тренера спортивних ігор з дітьми дошкільного віку є її педагогічний характер. Тренер – це, в першу чергу педагог, оскільки у процесі спортивної діяльності відбувається виховання, навчання і розвиток особистості дитини в аспекті набуття нею вмінь та навичок з певного виду спортивних ігор, що свідчить про педагогічний характер цієї діяльності.

Окрім проведення навчально-тренувальної роботи, тренер виступає значною мірою як менеджер, селекціонер. Адже ефективність роботи педагога-тренера передбачає, по-перше, відбір в навчальні групи бажаючих займатися спортивними іграми, а по-друге – зміцнення здоров'я та прищеплення дітям любові до спорту [12]. Зазвичай, спеціальність «педагог-тренер» поділяється за спеціалізаціями в залежності від виду спортивних ігор: тренер з баскетболу, волейболу, футболу, гандболу, тенісу тощо.

Діяльність тренера виконує соціальну функцію, яка спрямована на гармонійний розвиток дитини [47]. Тому розв'язати ці завдання лише за рахунок розвитку фізичних здібностей недоречно. Тренер має враховувати

соціальні й психологічні фактори, що впливають на поведінку особистості [69, 150].

Тренерські види діяльності, в залежності від спрямованості діляться на групи.

Перша група – ті, що націлені передусім на всебічне вдосконалення людини.

Друга група – ті, що налаштовані на максимальний спортивний результат [69].

З огляду на завдання, які поставлені у нашому дисертаційному дослідженні, вважаємо за доцільне більш ґрунтовно зробити аналіз особливості професійної діяльності педагога-тренера в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Останнім часом як в Україні, так і в світі, спостерігається тенденція до збільшення кількості видів спорту.

Спортивні ігри були і залишаються найбільш масовими видами спорту [163]. Розвиток спортивних ігор безперервний і залежить від матеріальних умови існування та накопичення життєвого досвіду. Також розвиток спортивних ігор тісно пов'язаний з морально-етичними та економічними відношеннями між людьми.

Спортивні ігри стали основною складовою вітчизняної системи фізичної культури і за різноманітністю здійснюваного впливу не мають конкурентів.

Аналіз зарубіжних науково-методичних джерел та стан розвитку фізичної культури і спорту в таких країнах як США, Іспанія, Франція, Сербія свідчить, що з метою ефективної підготовки талановитої молоді для збірних команд, в цих країнах в останні десятиліття відбувається значне зменшення віку дітей, як починають заняття спортивними іграми [107].

Значна частина вчених країн-лідерів у спортивних іграх, вважають найбільш успішним вік 5–6 років для залучення дітей до занять баскетболом, гандболом, волейболом та футболом [252; 257; 259].

Підготовка спортсменів-ігровиків, на відміну від індивідуальних видів спорту, потребує значно більшого терміну підготовки і тому більшість, як зарубіжних, так і вітчизняних спортивних клубів, ДЮСШ, розпочинають підготовку з 5-6, деякі - і з 3-4 років. Слід зазначити, що при цьому провідні зарубіжні фахівці наголошують, що в першу чергу необхідно приділяти значну увагу всебічному розвитку дітей. Особливістю підготовки юних спортсменів є те, що спостерігається тенденція до створення більш варіативних програм, що дозволяє фахівцям корегувати навчальні плани в залежності від віку дітей, кліматичних умов, матеріально-технічного оснащення, національних цінностей і традицій [125].

В Україні зареєстровано незначна кількість дітей 5-6 років, які займаються спортивними іграми, що свідчить про недостатню увагу до таких популярних видів спорту в нашій країні і як результат, за останні десятиліття країна втратила свої здобутки в спортивних іграх. Останнім досягненням українських спортсменів в спортивних іграх було третє місце жіночої команди на олімпійських іграх [137; 148].

Слід зазначити, що окрім загальносвітових причин ранньої спеціалізації (відбір талановитих, схильних до занять спортивними іграми дітей, зниження вікового цензу участі в змаганнях), в Україні спостерігається прогресуюче погіршення стану здоров'я, рівня рухової підготовленості дітей, що потребує спеціальної загальнофізичної підготовки, виховання потреби до занять спортом.

Незважаючи на наявність досліджень (Е. Дорошенко (2000); М. Данилко (2010); О. Мітова (2010); О. Сопотницька (2010); С. Червона (2018) та ін., проблема професійної підготовки педагогів-тренерів в ігрових видів спорту з дітьми дошкільного віку залишається недостатньо опрацьованою.

На сьогодні бакалаврів фізичної культури і спорту за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» в Україні готують за двома освітньо-професійними програмами: спорт і фізичне виховання.

Аналіз наукових джерел, практичний досвід роботи ДЮСШ, спортивних клубів свідчить про незадовільний стан початкової підготовки дітей 4-6 років до занять спортивними іграми. Серед безлічі причин незадовільного стану основною є невідповідність між віковими особливостями дітей, характером і змістом навчально-тренувальних занять. Проведення занять з дітьми дошкільного віку має свої особливості, які радикальним чином відрізняються, наприклад, від навчально-тренувальних занять з дітьми більш старшого віку та шкільного уроку. Як показує практика, більшість тренерів зі спортивних ігор, які є випускниками спеціальності 017 «Фізична культура і спорт», освітньо-професійної програми «спорт» проводять заняття з дітьми на кшталт традиційного навчально-тренувального заняття або шкільного уроку, шаблонно, мало використовують ігрові форми організації занять. Спостерігається відсутність особистісно-орієнтованого та диференційованого підходу до вирішення педагогічних завдань, без урахування особливостей росту і розвитку дітей дошкільного віку різних вікових груп, розвитку їх опорно-рухового апарату, центральної нервової системи, морфологічних і функціональних змін м'язової системи, що викликає у дітей негативну реакцію на заняття фізичними вправами. Ці тренери налаштовані тільки на спортивний результат та найчастіше завантажені проведенням навчально-тренувальних занять з більш старшими дітьми, а також іншими формами спортивно-змагальної діяльності, що належать до інших розділів освітнього процесу, їм важко прилаштуватися до неспецифічної для них тренерської діяльності.

Соціальне замовлення на педагогів-тренерів спортивних ігор, які працюють з дітьми 4-6 років, потребують ґрунтовних знань про вікові особливості розвитку дитини за різними розділами медико-біологічних, філософсько-соціальних, психолого-педагогічних наук, а також умінь і навичок під час занять спортивними іграми.

Є потреба у педагогах-тренерах професійно-педагогічного спрямування (орієнтовані в більшій мірі на процес виховання спортсменів). Такі педагоги-тренери повинні мати достатній обсяг знань з теорії та методики фізичного

виховання, психології та педагогіки дітей дошкільного віку, авторських оздоровчих систем, фізіології та анатомії дитячого організму та інших предметів) [5; 141, 167]. Педагоги-тренери освітньо-професійної програми «спорт» не готові до такої професійної діяльності.

Опитування фахівців фізичної культури, тренерів ДЮСШ та власний досвід свідчить, що педагогів-тренерів до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку мають готувати в межах спеціальності 017 «Фізична культура і спорт», освітньо-професійної програми «фізичне виховання». Саме ці фахівці мотивовані та готові до роботи в навчальних закладах з дітьми дошкільного віку. Суттєвим є також і те, що мета підготовки таких фахівців, в першу чергу, спрямована на зміцнення здоров'я, залучення до активних занять спортом та розвиток особистості загалом. Такою ж метою є і навчальний процес дітей 5-6 років, які займаються спортивними іграми.

Ряд вітчизняних дослідників (П. Горюк [38]; М. Данилко [47]; В. Левків [107] присвятили значну кількість наукових праць вивченню професійної діяльності тренерів з різних видів спорту в яких проведені розробки професіограм окремих педагогічних спеціальностей, в яких тренерська діяльність розглядаються як виконання умінь і навичок [29; 34; 35; 65; 105].

Слід зазначити, що вчені О. Фролова [219]; С. Черненко [228]; О. Юшко [243], незгодні з доцільністю ділити педагогічні вміння на групи. На їхню думку, такий підхід не охоплює професійну діяльність тренерів, адже всі вміння взаємопов'язані.

Діяльність педагога-тренера спортивних ігор необхідно розглядати тільки в взаємозв'язку з діяльністю дітей, адже перебуваючи в постійному контакті, вони створюють складну динамічну систему.

У галузі фізичного виховання і спорту педагогічний процес має свої особливості, адже під час тренувальних занять діти засвоюють певну суму знань, умінь та навичок та вдосконалюють свої рухові здібності.

Отже, педагог-тренер під час навчально-тренувальних занять не тільки керує діями і поведінкою дітей, але й одночасно розвиває їхні рухові

здібності [92]. Тому, на нашу думку, організацію навчально-тренувального процесу з дітьми дошкільного віку, які займаються спортивними іграми, можна розглядати у такій схемі (рис. 1.1).

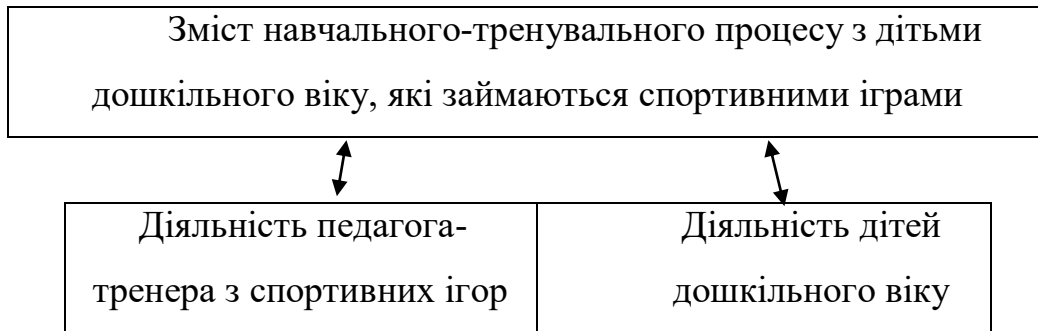

Рис. 1.1 Організація навчально-тренувального процесу з дітьми дошкільного віку, які займаються спортивними іграми

Важливо відзначити, що молоді педагоги-тренери помиляються щодо того, що нібито для належного тренування з спортивних ігор досить володіти знаннями лише своєї гри.

Представлена організація навчально-тренувального процесу з дітьми дошкільного віку, які займаються спортивними іграми демонструє, що разом із знаннями своєї спортивної гри педагог-тренер мусить використовувати методику викладання й техніку керування навчальним процесом своїх вихованців.

Слід зазначити, що тренерська діяльність в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку має свої особливості. По - перше, педагог-тренер, який проводить навчально-тренувальні заняття, готує дітей до майбутньої спортивної діяльності, а по-друге, як вихователь і керівник навчально-тренувального процесу, спрямовує зусилля всіх учасників цього процесу на покращення здоров'я, рівня фізичної підготовленості, формування інтересу до активних і регулярних занять спортивними іграми [19].

Педагог-тренер зі спортивних ігор мусить заохочувати дітей до різноманітних форм фізкультурно-спортивних занять і заходів, при цьому залучати до цього доросле оточення дитини (батьків, вихователів та

інструкторів закладів дошкільної освіти, медичних працівників, спортивні клуби) [55; 134].

Як зазначає Ж. Сотник, діяльність педагога-тренера в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку спирається в першу чергу на особистий авторитет, а другим за значенням чинником є компетентність педагога-тренера в своїй професійній діяльності [206].

На думку вченого І. Заневського, спеціальні знання бакалавра з фізичної культури і спорту поділяються на теоретичні, практичні та методичні [70].

До теоретичних знань відносяться історії фізичної культури, фізіологічні особливості роботи організму людини, біомеханічні закономірності рухових дій, принципи виховання та навчання.

Практичні знання тренера-викладача – знання про технічно правильне виконання рухової вправи.

Методичні знання – відповіді на запитання за рахунок чого (засоби) і як навчити іншого (методика).

Аналіз підготовки педагогів-тренерів та власний досвід свідчать, що для успішної професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку необхідно в першу чергу, здійснювати відбір мотивованих абітурієнтів до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку; по-друге, використовувати сучасні інформаційні технології; прийняття нормативно-правових документів, які зобов'язують зарахування на роботу фахівців зі спеціальною педагогічно-фізкультурно-спортивною фаховою освітою.

Тренерська діяльність педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку та тренера спортивних ігор мають як загальні риси, що зближують їх з іншими педагогічними спеціальностями (педагогічний характер і високі навантаження), так і специфічні, які істотно відрізняють їх один від одного.

Головна мета педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку – формування стійкої потреби дітей в здоровому і активному способі життя і заняттях спортивними іграми.

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань:

- розвиток рухових здібностей дітей;
- формування життєво необхідних якостей особистості, які дозволяють їм успішно соціалізуватися, самостверджуватися, самореалізовуватися;
- формування стійкої мотивації до занять спортивними іграми.

Виходячи із зазначених завдань, слід визначили основні особливості тренерської діяльності педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку, які полягають у наступному:

- педагог-тренер повинен добре розбиратися в техніці конкретного виду спортивних ігор і володіти методикою навчання вправам;
- результативність його роботи визначається за загальним рівнем фізичного розвитку його вихованців та особистісного розвитку;
- починають займатися спортивними іграми діти різного рівня фізичної підготовленості, однак педагог-тренер повинен будувати свої заняття так, щоб за можливістю виключити виникнення травмонебезпечних ситуацій. Тому особливу увагу він повинен приділяти загальнофізичній підготовці в ігровій формі з поступовим введенням елементів конкретного виду спортивних ігор. Для цього йому необхідно добре визначати сильні і слабкі сторони, рівень і ступінь розвитку фізичних якостей своїх підопічних, враховувати це при плануванні занять, досконало володіти прийомами допомоги і страхівки;
- для того, щоб викликати інтерес до занять, педагог-тренер має вміти проводити їх на високому емоційному рівні, вміти використовувати різні стилі спілкування залежно від педагогічних завдань;
- навчальні групи значно більші, ніж в спеціалізованих спортивних школах, тому йому необхідно вміти працювати з таким контингентом дітей;
- вміння будувати педагогічно доцільні відносини з батьками – ще одна особливість фахівця цього профілю. Він повинен мати хист переконувати

батьків в необхідності відвідування дітьми занять спортивними іграми. Особливо це стосується дітей зі слабо розвиненими руховими здібностями та зайвою вагою тощо.

Тренерська діяльність педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку має подібності та відмінності від діяльності тренера спортивних ігор.

До завдань тренерської діяльності педагога-тренера спортивних ігор з дітьми дошкільного віку та тренера спортивних ігор на початковому етапі підготовки входить навчання і виховання. Поряд з цією головною особливістю можна виділити низку інших, які, характеризуючи тренерську діяльність взагалі, відрізняють діяльність педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку та тренера спортивних ігор.

Загальні риси тренерської діяльності педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку та тренера спортивних ігор:

- педагогу-тренеру спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку, як і тренеру спортивних ігор відводиться провідна роль у впливові на особистість дитини;

- тренерська діяльність педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку, як і тренера спортивних ігор характеризується високим ступенем відповідальності за фізичне і психологічне благополуччя дітей та несе моральну, професійну і юридичну відповідальність за їх виховання, здоров'я і результати спортивних змагань;

- педагогу-тренеру спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку, як і тренеру спортивних ігор, важливо викликати довіру до свого професіоналізму та симпатію у юних спортсменів. Це пов'язано з їх результатами, якими можуть бути не тільки спортивні досягнення, а й позитивна динаміка стану здоров'я дітей;

- підвищена стресогенність діяльності педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку, як і тренера спортивних ігор, що

призводить до значних нервових перевантажень і що, в свою чергу, може негативно позначатися на успішності його тренерській діяльності;

– у педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку, як і тренера спортивних ігор, – необмежений обсяг навчально-тренувальної роботи, його тренерська діяльність носить нерегламентований характер, адже він досить часто працює у вихідні і святкові дні;

– перед педагогом-тренером спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку, як і тренером спортивних ігор, постає завдання відбору в навчальні групи. Вони мають бути гарними агітаторами, для того, щоб зацікавити потенційних вихованців, залучити їх до систематичних занять спортивними іграми, а також переконати в цьому батьків;

– педагог-тренер спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку, як і тренер спортивних ігор, сам повинен бути в гарній спортивній формі, так як, в першу чергу, зовнішній вигляд педагога-тренера є стимулом для залучення дітей до занять спортом, а також мати можливість якісно демонструвати фізичні вправи під час навчання.

Відмінні риси між тренерською діяльністю педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку та тренера спортивних ігор:

– у порівнянні з педагогом-тренером спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку, у тренера спортивних ігор значно більша спортивна та змагальна навчально-тренувальна спрямованість його тренерської діяльності, оскільки успішність його роботи оцінюється, як правило, спортивними досягненнями його вихованців;

– у педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку значно більший обсяг роботи оздоровчої та культурно-масової спрямованості, адже він має проводити спортивно-масові заходи, фестивалі, свята та володіти більшою, ніж у тренера спортивних ігор комунікабельністю, толерантністю і відкритістю;

– тренер спортивних ігор, як правило, працює з дітьми та молоддю, які мають досвід спортивних занять, тоді як педагог-тренер спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку, повинен володіти психофізіологічними особливостями, віковими особливостями фізичного розвитку, методикою розвитку рухових якостей, забезпечення рухової активності дітей дошкільного віку та професійно застосовувати ці знання в своїй професійній діяльності;

– тренер спортивних ігор у межах своєї діяльності здійснює *відбір* найбільш перспективних учнів для подальшого спортивного зростання і вдосконалення, тоді як педагог-тренер спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку здійснює *набір* усіх бажаючих, повинен вміти переконати батьків у необхідності занять спортивними іграми, зацікавити та залучити дитину до цих занять;

– успішність тренерської діяльності педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку більше, ніж тренера спортивних ігор залежить від ставлення до фізичної культури і спорту та до нього особисто батьків та оточуючих, він повинен постійно рекламувати свою діяльність і фізкультурно-спортивні послуги;

– педагог-тренер спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку в порівнянні з тренером спортивних ігор, більше часу своєї тренерської роботи знаходиться в природному і соціокультурному середовищі освіти, в природоохоронних місцях загального користування та місцях великого скупчення людей, тому він повинен займатися еколого-просвітницькою, цивільно-патріотичною діяльністю;

– педагог-тренер спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку під час навчання в закладі вищої освіти проходить чотири педагогічних практик, одна з яких в закладі дошкільної освіти, а одна в ДЮСШ, в групах початкової підготовки, тоді як тренер спортивних ігор – три практики, з яких одна в ДЮСШ і дві в спортивних клубах і всі вони мають спортивну спрямованість.

Слід зазначити, що підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку передбачає вивчення спецкурсу «Теорія і методика навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку», який складається з трьох модулів:

1. Особливості дітей дошкільного віку.
2. Основи комунікативного контакту та взаємодії між тренером та дітьми і батьками.
3. Методичні засади управління навчально-тренувальним процесом під час занять спортивними іграми з дітьми дошкільного віку.

Зміст спецкурсу базується на раніше вивчених навчальних дисциплінах та забезпечує здобуття знань з найбільш значущих питань, пов'язаних з особливостями роботи з дітьми дошкільного віку. Розроблений спецкурс позитивно впливає на розвиток здатності більш обґрунтованого вибору рішень професійних завдань (короткий опис спецкурсу надано в додатку).

Враховуючи той факт, що заняття дітей спортивними іграми пов'язані з певною безпекою (одноборство, різка зміна положень і ситуацій, падіння), розроблено трирічну програму профілактики травматизму та навчання дітей безпечному падінню, які найчастіше призводять до травм.

Здійснений аналіз особливостей тренерської діяльності в аспекті підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту показав, що суспільство розглядає педагога-тренера спортивних ігор, який працює з дітьми дошкільного віку не лише як фахівця, що має знання, уміння і навички в професійній сфері, а переважно як фахівця з пропаганди здорового способу життя, як людини, що підвищує мотивацію в дітей до занять спортивними іграми, руховою діяльністю.

Сформулюємо основні положення нашого бачення підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку нами

розглядається як цілісна система, що складається з єдності загального, особливого й індивідуального.

Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, як загальне, є складовою підготовки фахівців фізичної культури і спорту; як особливе – має специфіку, зумовлену підготовкою бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; як індивідуальне – відображає залежність ефективності підготовки від особистісних якостей майбутнього педагога-тренера, його психологічної культури, здатності до педагогічної та тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

Отже, особливістю підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, полягає у тому, що такий фахівець має:

– по-перше, володіти професійними знаннями та вміннями, які притаманні як педагогу-тренеру зі спортивних ігор так і учителю фізичної культури, вихователю;

– по-друге, професійну підготовку бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку доцільно здійснювати у межах спеціальності 017 Фізична культура і спорт і освітньо-професійної програми «фізичне виховання». Особливістю підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку є комплексний підхід до формування змісту, відбору форм і методів, оскільки вона інтегрує процес підготовки як педагога-тренера, так і вчителя фізичної культури;

– по-третє, у підготовці бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку перевага надається діяльнісному підходу. Засобами реалізації професійних можливостей бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності

в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності є їх здоров'язберігаюча та тренерсько-педагогічна діяльність.

Враховуючи те, що фізичний розвиток дітей дошкільного віку та їхня спортивна підготовка взаємозумовлені, нами запропоновано ввести нову функцію професійної діяльності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, а саме, – здоров'язберігаючу-фізкультурно-спортивну.

Під словосполученням *«тренерська діяльність педагога-тренера спортивних ігор з дітьми дошкільного віку»* розуміємо таку діяльність, яка об'єднує характерні риси діяльності педагога-тренера спортивних ігор і вчителя фізичної культури та передбачає використання нестандартних методів спілкування і контактів педагога-тренера, як з тими хто оточує дитину, так і з кожною дитиною зокрема.

Слід зазначити, що у класичній підготовці майбутніх педагогів-тренерів недостатньо запроваджуються сучасні тенденції щодо створення здоров'язберігаючих технологій життя людини; не враховується важлива психологічна підготовка студентів факультетів фізичної культури та спорту, знання зв'язку фізичного і психічного стану людини, їх використання особистісного зростання і розвитку, навички психічної саморегуляції.

Необхідно змінити уявлення про педагога-тренера, як фахівця з конкретного виду спорту, а отже, традиційні підходи до професійної підготовки педагога-тренера спортивних ігор з дітьми дошкільного віку потребують доопрацювання, а процес навчання – реформування.

1.3 Сучасний стан готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Теоретичний аналіз проблеми, що досліджується, дав змогу визначити стратегію та тактику експериментальної роботи, за якими буде будуватися процес підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Враховуючи, що не менш важливою складовою для визначення організаційно-педагогічних умов підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у нашій роботі зроблена спроба проаналізувати реальні показники готовності майбутніх фахівців на практиці. З цією метою нами було проведено пошуковий експеримент.

Для визначення актуальності та стану підготовленості майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку було проведено опитування 137 студентів четвертого курсу спеціальності 017 «Фізична культура і спорт», Запорізького національного університету (45), Хмельницького національного університету (24), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (36), Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (32).

В процесі проведення експерименту були застосовані такі методи як: анкетування, бесіди, вивчення навчальних планів, тестування, вивчення досвіду роботи викладачів, педагогічне спостереження, вивчення думок студентів та викладачів закладів вищої освіти, фахівців фізичної культури і спорту щодо підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Розроблена анкета для студентів щодо підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми

дошкільного віку (анкету подано у додатку А, результати анкетування – в додатку Б).

Анкетування студентів 4-го курсу факультетів фізичного виховання показало, що із 137 майбутніх педагогів-тренерів зі спортивних ігор вважають важливим завданням здійснення професійної підготовки до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку 83,21% студентів, вважають неважливим – 5,11%, не визначилися - 11,68% студентів. Отже, переважна більшість студентів (83,21%), які брали участь в анкетуванні, позитивно відреагували на необхідність підготовки до використання ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності, що підтверджує актуальність нашої роботи.

Щодо готовності використовувати сучасні форми та методи ігрових видів спорту під час тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку висловилися 10,22% студентів, частково – 51,83%, не володіють – 21,16%, утруднювалися з відповіддю 16,79%. Відносно володіння знаннями про зміст тренерської діяльності педагога-тренера спортивних ігор з дітьми дошкільного віку, то лише 10,22% студентів підтвердили свою готовність, частково – 49,63%, не володіють знаннями – 23,37%, утруднювалися з відповіддю 16,78%. Отже, слід зазначити, що є необхідність здійснити певні доопрацювання під час формування знань про форми і методи використання ігрових видах спорту в тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку.

На нашу думку, дуже важливо з'ясувати чинники, які заважають студентам навчати дітей дошкільного віку спортивних ігор. Однією з перешкод студенти назвали відсутність необхідної навчально-методичної літератури. Як показали результати анкетування, задоволених кількістю методичної літератури було 15,33% студентів, частково – 43,80%, не задоволених – 29,20%, утруднювалися з відповіддю – 11,67%. Отриманні данні засвідчили гостру потребу у забезпеченні студентів науково-методичною літературою, необхідною для їхньої майбутньої професійної діяльності.

Не позитивними виявились також результати анкетування студентів щодо володіння професійною термінологією, необхідною під час навчально-тренувальної діяльності з дітьми дошкільного віку. Так, тільки 13,14% студентів володіють спеціальною термінологією, частково – 48,91%, не володіють – 24,81%; утруднювалися з відповіддю – 13,14%.

Нас турбує, що більшість майбутніх педагогів-тренерів зі спортивних ігор не володіють технологією організації та проведення спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів з дітьми дошкільного віку.

Свою готовність до тренерської діяльності в якості педагога-тренера спортивних ігор з дітьми дошкільного віку підтвердили 11,68% студентів, частково – 51,09%; не готові – 23,36%; утруднювалися з відповіддю -13,14%.

Отримані результати анкетування студентів підтвердили актуальність нашого дослідження. Для вирішення досліджуваної проблеми є потреба в науковому обґрунтуванні, розробці й експериментальній перевірці підготовки майбутніх педагогів-тренерів спортивних ігор до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

З метою з'ясування сучасного стану професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти України до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку здійснено опитування 134 викладачів закладів вищої освіти України (Запорізького національного університету (38), Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (29), Хмельницького національного університету (36), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (31).

Анкету, яка була запропонована викладачам закладів вищої освіти щодо підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у своїй професійній діяльності, подано у додатку В, а результати анкетування в додатку Д.

Відповіді опитаних викладачів свідчать, що 89,55% вважають за необхідне готувати в закладах вищої освіти бакалаврів фізичної культури і

спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, не вважають – 5,22%, утруднювалися з відповіддю 5,22% викладачів.

Вважають за необхідність проведення педагогічної практики в закладах дошкільної освіти 85,1% (114) викладачів, 3,7% (5) вважають зайвим, 6,0% (8) частково згодні і 5,2% (7) викладачів утруднювалися з відповіддю.

Важливим, на нашу думку, є з'ясувати питання про задоволення потреби викладачів науково-методичною літературою для здійснення підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку.

Отримані результати анкетування констатують, що лише 19,40% викладачів в повній мірі використовують необхідну науково-методичну літературу у своїй педагогічній діяльності, 64,93% частково задоволені, 15,67% викладачів утруднювалися з відповіддю.

Відповіді викладачів свідчать, що проводять фестивалі і олімпіади лише 13,43%, нерегулярно проводять – 45,52%, не проводять – 38,06%, утруднювалися з відповіддю 2,99%. Практично такі ж показники були отримані щодо проведення студентських науково-практичних конференцій за тематикою використання спортивних ігор та оздоровчо-виховним впливом на стан здоров'я дітей дошкільного віку. Проводять такі заходи 22,39% викладачів, нерегулярно – 55,22%; не проводять – 18,66%, утруднювалися з відповіддю 3,73%.

Відповіді стосовно проведення викладачами бінарних, проблемних лекцій та лекцій у вигляді прес-конференції у процесі підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку свідчать, що тільки 12,69% викладачів регулярно проводять, інколи проводять 27,61, не проводять 52,99%, утруднювалися з відповіддю 5,9%.

Щодо використання викладачами ділових ігор у процесі підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку, то тільки 35,07% регулярно проводять, а 16,42% не

проводять. Близькі до попередніх показників і застосування комп'ютерного тестування та проведення на практичних заняттях обговорення типових ситуацій, які виникають у процесі підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку, відповідно застосовують 24,63% і 58,21%; не застосовують 12,69% і 11,19%. Отримані результати опитування викладачів свідчать про необхідність проведення дослідження з проблеми підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

З метою визначення готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, нами проведено анкетування тренерів спортивних ігор Запорізької та Дніпропетровської областей. Анкету подано у додатку Є, а результати анкетування у додатку Ж.

Опитування 152 тренерів показало, що тільки 19,74% (30) респондентів вважають, що рівень готовності тренерів спортивних ігор до тренерської діяльності відповідають сучасним вимогам. Відзначають певні недоліки в системі підготовки 70,82% опитаних, не відповідає – 6,5%, утруднювалися з відповіддю 3,29% респондентів.

Результати анкетування засвідчили щодо явної недооцінки значення спортивних ігор, позитивного впливу останніх на здоров'я дітей дошкільного віку та мотивацію до занять спортом, невіри фахівців у свої можливості.

Головними причинами які перешкоджають ефективній підготовці бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у практику, 3,29% педагогів-тренерів відзначили незадовільний стан інвентаря і обладнання, 12,5% - незадовільне технічне забезпечення, 14,47% на відсутність сучасної методики проведення занять з дітьми дошкільного віку, а 38,81% на недостатній рівень знань і відсутність досвіду роботи з дітьми дошкільного віку.

Цікаві дані отримані щодо впровадження необхідних заходів і побажань, які будуть формувати позитивне ставлення до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Заходи, які будуть формувати позитивне ставлення до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку

Варіанти відповідей на питання	Кількість особ, %	Рангове місце
Розширення мережі спортивних секцій, кружків з елементами спортивних ігор	28/18,42%	3
Пропаганда здорового способу життя серед дітей та батьків	23/15,13%	4
Впровадження інноваційних методик у роботі з дітьми дошкільного віку	36/23,68%	2
Визначення найбільш популярних видів спортивних ігор і їх популяризація	62/40,79%	1
Не можу визначитись	3/1,97%	5
Разом осіб	152	

Пошуковий експеримент дав можливість зробити певні висновки щодо сучасного стану готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, а саме: лише 13,14% майбутніх педагогів-тренерів спортивних ігор готові до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Головною перешкодою ефективної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку тренери називають недостатній рівень знань, отриманих під час навчання у закладі вищої освіти.

Виходячи з того, що основу компетентності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку складають знання, уміння і навички, особисто-професійні якості, можна констатувати, що готовність педагога-тренера до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку залежить від професійної підготовки фахівця у закладі вищої освіти і є одним із шляхів вирішення даної проблеми, на нашу думку, може бути підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» освітньо-професійної програми «Фізичне виховання», що буде висвітлено в наступних розділах нашого дослідження.

Аналіз отриманих даних пошукового експерименту підтвердив нашу гіпотезу, що готовність педагога-тренера до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку залежить від професійної підготовки фахівця у закладі вищої освіти, отже вона має відбуватися на спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» освітньо-професійної програми «Фізичне виховання».

Отримані результати дослідження враховані у процесі розробки і проведення формувального експерименту у Запорізькому національному університеті.

Висновки до першого розділу

Теоретичний аналіз довідкових та педагогічних літературних джерел, систематизація інтернет-ресурсів, що характеризують підготовку бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, дозволив з'ясувати сутність основних понять дослідження, до яких належать: «фізична культура», «спорт», «спортивні ігри», «тренерська діяльність», «тренер», «педагог», «тренер-педагог»,

«тренер-педагог спортивних ігор», «підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку». Визначено широкий спектр та різноманітність підходів до тлумачень розглянутих понять у наукових джерелах, що засвідчує їх важливість, затребуваність та актуальність.

Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку розглядається як цілісна система, що складається з єдності загального, особливого й індивідуального. Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, як загальне, є складовою підготовки фахівців фізичної культури і спорту; як особливе – має специфіку, зумовлену підготовкою бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; як індивідуальне – відзеркалює позитивну підготовку від особистісних здібностей майбутнього педагога-тренера, його культури, здатності до педагогічної та тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку.

Особливістю підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, полягає у тому, що такий фахівець має: по-перше, володіти професійними знаннями та вміннями, які притаманні як педагогу-тренеру зі спортивних ігор так і учителю фізичної культури, вихователю. Разом з тим, принциповою специфічною ознакою професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку є інтегративний підхід до формування змісту, відбору форм і методів, оскільки вона інтегрує в собі підготовку як педагога-тренера, так і вчителя фізичної культури; по-третє, у підготовці бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку перевага надається діяльнісному підходу. Засобами реалізації професійних можливостей бакалаврів фізичної культури і спорту до

тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності є їх здоров'язберігаюча та тренерсько-педагогічна діяльність.

Враховуючи те, що фізичний розвиток дітей дошкільного віку та їхня спортивна підготовка взаємозумовлені, нами запропоновано ввести нову функцію професійної діяльності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, а саме, – здоров'язберігаючу-фізкультурно-спортивну.

Пошуковий експеримент надав можливість з'ясувати стан сформованості фахової компетентності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. З'ясовано, що до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку готові 19,74% (30) педагогів-тренерів спортивних ігор. Серед опитаних викладачів закладів вищої освіти 89,55% (120) вважають за доцільне здійснювати у ЗВО цілеспрямовану підготовку педагогів-тренерів до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку.

Із 137 опитаних майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту визнали свою готовність до тренерської діяльності в якості педагога-тренера спортивних ігор з дітьми дошкільного віку 10,22% (14) респондентів, частково – 51,83% (71) здобувачів, не володіють інформацією – 21,16% (29) опитаних і утруднювалися з відповіддю 16,79% (23) студентів.

Визначено, що головними причинами неготовності до тренерської діяльності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту спортивних ігор з дітьми дошкільного віку є недостатня мотивація, низький рівень знань, практичних умінь і навичок.

Доведено, що у закладах вищої освіти готують тренерів спортивних ігор, зорієнтованих на роботу зі спортсменами високого класу і недостатньо уваги приділяється формуванню фахової компетентності у сфері тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Враховуючи значний попит на педагогів-тренерів, готових до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку має здійснюватися на факультетах фізичного виховання за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» освітньо-професійної програми «фізичне виховання», адже саме ця програма враховує особливості цієї підготовки, що і буде висвітлено в наступних розділах нашого дослідження.

Встановлено, що перед системою вищої фізкультурної освіти стоять завдання зміни педагогічної парадигми з метою реалізації потенціалу особистості педагога-тренера, формування професійної компетентності, готовності до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Основні результати розділу відображено в наукових працях автора: [Bogdanovskiy, I. (2016a); Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023a); Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023c); Богдановський, І., & Конох, А. (2023d); Богдановський, І. В. (2016b)].

РОЗДІЛ 2

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ
БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ТРЕНЕРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ З ДІТЬМИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

2.1 Структурно-педагогічна модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Розглянемо сутність моделювання як важливого й ефективного методу наукових досліджень.

У словнику української мови слово «модель» трактується як «зразок якого-небудь нового виробу, взірцевий примірник чогось» [201].

Учені (О. Пономарьов, Н. Серета, М. Чеботарьов) дійшли висновку, що модель фахівця має розглядати як певний ідеал, бажаний взірець людини, ним чином підготовленої до ефективного виконання професійної діяльності і гармонійних взаємовідносин з іншими людьми, високодуховної, моральної та відповідальної, а модель професійної діяльності фахівця являє собою узагальнений опис змісту і характеру цієї діяльності, призначений для раціональної організації навчально-виховного процесу належної професійної підготовки цього фахівця [162]. Зосередившись на класифікації моделей, автори дослідження виокремлюють такі їх види, як фізичні, математичні, комп'ютерні, описові і наполягають на тому, що для соціально-гуманітарних наук, зокрема для педагогіки, найбільш характерними є описові моделі.

Поруч із терміном «модель» часто вживається поняття «моделювання». З огляду на вищевикладене, дослідники доводять, що процес моделювання передбачає створення спрощеного аналогу об'єкта дослідження, який є

дотичним властивостям, зв'язкам, характеристикам оригіналу в межах розпочатого дослідження [162].

I. Маріондою було проведено дослідження з визначення структури цілісної педагогічної діяльності фахівця фізичної культури і спорту з метою визначення внеску кожного з елементів системи в загальний результат. Означене дослідження й аналіз структурної моделі надали змогу вченому дійти висновку про природу та організацію цієї моделі, а саме:

- структурна модель діяльності має багаторівневий комплексний характер;
- складові структурної моделі взаємозалежні між собою і спостерігається взаємопроникнення всіх її складових;
- моделі діяльності властива педагогічна структура;
- структурі моделі діяльності властива системна організація [118, 119].

З огляду на вищевикладене, розроблену модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку можна назвати структурно-педагогічною.

Процес створення моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку передбачав такі етапи: аналіз досліджуваного явища; узагальнення отриманого досвіду; розробка програми дослідження.

Більш докладно зупинимось на складових структурно-педагогічної моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

Модель охоплює чотири взаємопов'язаних блоки: цільовий, методологічний, змістовий, результативний. Схарактеризуємо кожен із них (рис. 2.1). Цільовий блок передбачає формулювання соціального замовлення та мети дослідження.

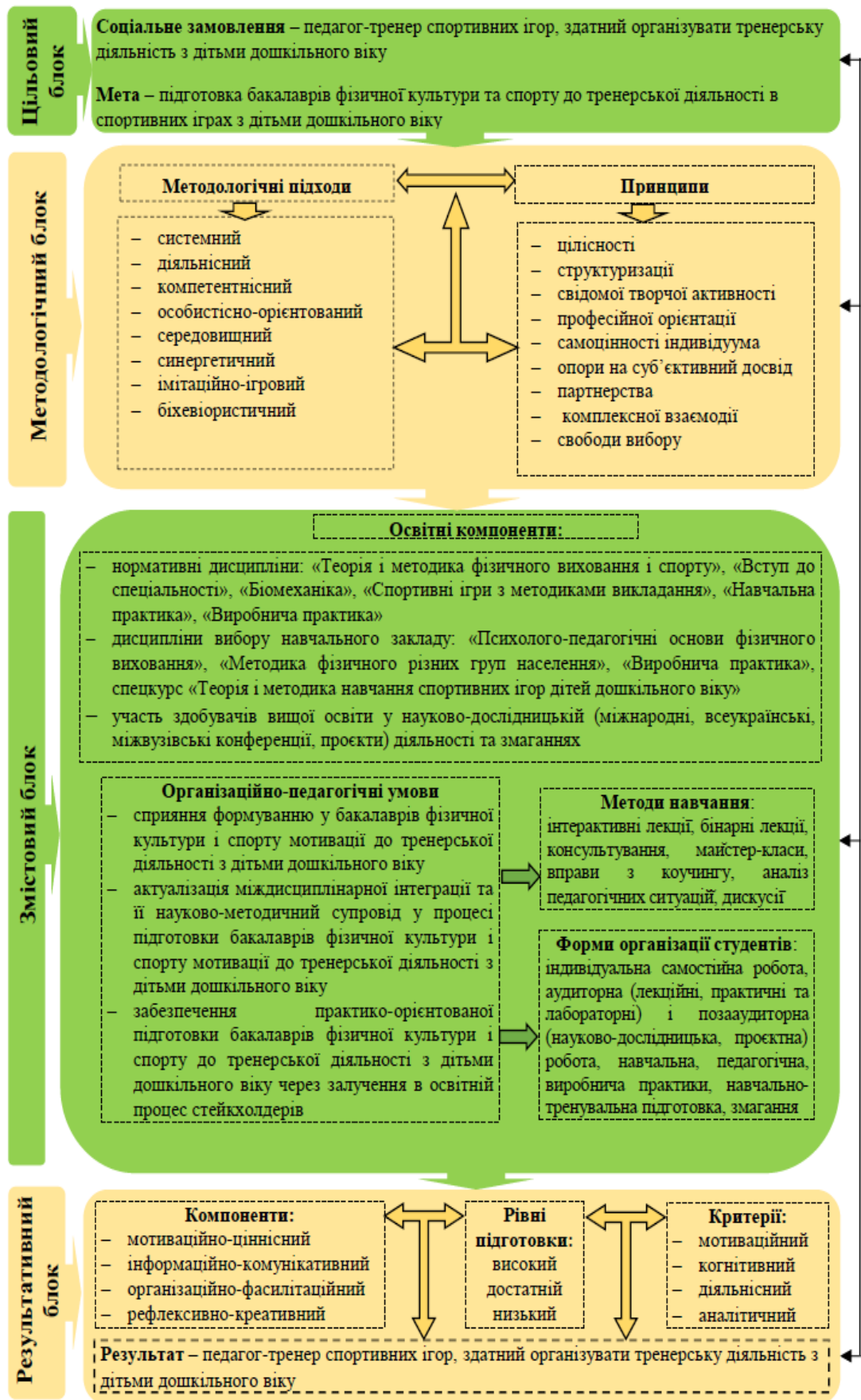

Рис. 2.1 Структурно-педагогічна модель підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Соціальне замовлення це – фахівець з фізичної культури і спорту, здатний організувати тренерську діяльність з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку. Мета, представлена в моделі, визначає підготовку бакалаврів фізичної культури та спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

Методологічний блок моделі складається за принципами й вимогами до підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку. Цей блок ґрунтується на методологічних підходах (системний, діяльнісний, компетентнісний, особистісно-орієнтований, середовищний, синергетичний, біхевіористичний, імітаційно-ігровий) і принципах (принцип цілісності, принцип структуризації, принцип свідомої творчої активності, принцип професійної орієнтації, принцип самоцінності індивідуума, принцип опори на суб'єктивний досвід студентів, принцип партнерства, принцип комплексної взаємодії, принцип свободи вибору, принцип новизни).

Кожен із означених підходів окремо, а також їх застосування у комплексі має неабияке значення у побудові нами моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

Розглянемо більш докладно сутність кожного з виокремлених нами методологічних підходів. Проте спочатку зазначимо, що згідно зі словником української мови, одним із варіантів тлумачення цього поняття є «сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на кого-, що-небудь, ставлення до кого-, чого-небудь» [201].

Узагальнюючий погляд на визначення цього терміну у наукових дослідженнях надає нам змогу дійти висновку, що найчастіше «підхід» трактується як позиція (погляд), з якої розглядається об'єкт дослідження, а також напрям у дослідженнях як сукупність принципів і методів, що не виходять за рамки підходу.

Насамперед зупинимось на висвітленні особливостей системного підходу.

Словник української мови надає кілька тлумачень поняття «система», серед яких: «порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням та взаємним зв'язком частин чого-небудь; сукупність принципів, які є основою певного вчення; сукупність яких-небудь елементів, одиниць, частин, об'єднаних за спільною ознакою, призначенням» [201].

З огляду на особливості застосування системного підходу у вищій школі, Ю. Шабанова дійшла висновку, що особливість цього підходу передбачає вивчення об'єкта як цілісної взаємопов'язаної множини елементів, що складають систему [231].

Науковиця дійшла висновку, що головними аспектами системного підходу є: «системно-елементний, який полягає у виявленні елементів-складових певної системи; системно-структурний, сутністю якого є з'ясування внутрішніх зв'язків і залежностей між елементами певної системи; системно-функціональний, який потребує виявлення функцій, для виконання яких створені й існують відповідні системи; системно-цільовий - означає необхідність наукового визначення цілей і підцілей системи, їх взаємних зв'язків між собою; системно-ресурсний, що полягає в ретельному виявленні ресурсів, потрібних для функціонування системи, для вирішення системою тієї чи іншої проблеми; системно-інтеграційний, сутністю якого є визначення сукупності якісних властивостей системи, що забезпечують її цілісність і особливість; системно-комунікаційний, який означає необхідність виявлення зовнішніх зв'язків цієї системи з іншими, тобто, її зв'язків з навколишнім середовищем; системно-історичний, що дозволяє з'ясувати умови в часі, які вплинули на виникнення досліджуваної системи, пройдені нею етапи, сучасний стан, а також можливі перспективи розвитку» [226].

На думку Ю. Мосейчука, системний підхід зумовив такі поняття, як «педагогічна система», «педагогічний процес», «педагогічна технологія», які мають бути представлені в такій послідовності:

1) розробка «педагогічної системи», яка допоможе чітко описати та структурувати основні зв'язки і відносини;

2) педагогічно продумана та виважена організація «педагогічного процесу»;

3) педагогічно виважений підхід до обрання «педагогічної технології», що передбачає застосування ефективних форм, методів і засобів освітнього процесу [132].

Провідними принципами системного підходу є такі:

– принцип цілісності, який дозволяє розглядати систему одночасно і як єдине ціле, і як підсистему рівнів, що знаходяться вище;

– принцип структуризації, який дозволяє аналізувати елементи системи і їх взаємозв'язки в рамках конкретної організаційної структури [226].

Отже, системний підхід забезпечує розгляд нашої моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку як сукупність елементів, що мають певне відношення один до одного, тобто складають систему.

Відтепер схарактеризуємо сутність діяльнісного підходу і насамперед зазначимо, що, за одним із тлумачень, діяльність означає «застосування своєї праці до чого-небудь» [201].

У загальному розумінні діяльнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на розвиток умінь і навичок особистості, застосування на практиці здобутих знань з різних навчальних дисциплін, успішну адаптацію людини в соціумі, професійну самореалізацію, формування здібностей до колективної діяльності та самоосвіти [201].

Згідно з результатами наукових розвідок Н. Мирончук, у педагогічних дослідженнях діяльнісний підхід виокремлюється як практико-орієнтована тактика, характерними особливостями якої є:

– практико-орієнтована спрямованість змісту навчання;

– інтегрування та практичне застосування знань, отриманих у результаті вивчення інших навчальних дисциплін, для розв'язання професійно-педагогічних завдань [127].

В межах діяльнісного підходу під час процесу підготовки фахівців фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку мусить бути засвоєна та практично апробована система способів і прийомів навчання спортивних ігор дошкільників; професійні вміння та навички тренерської діяльності, застосування яких є прийнятним у роботі з дітьми дошкільного віку; педагогічні та професійні методи роботи, які забезпечують успішне становлення майбутнього фахівця.

Пріоритетним принципом у межах діяльнісного підходу, з нашої точки зору, є принцип свідомої творчої активності, який, згідно з дослідженнями А. Лайчука, полягає у розумінні людини як ініціативного та свідомого творця свого життя і діяльності; специфічній самоорганізації студентів свого особистісно-розвиваючого простору, усвідомлюючи ними свого особистісного професійного зростання, оволодіння педагогічними технологіями, які сприяють поступовому становленню творчо оригінального індивідуального стилю професійної діяльності [99; 106]. З огляду на вищевикладене науковець дійшов висновку, що реалізація означеного принципу забезпечує домінування суб'єктів діяльності у русі до професіоналізму, визначенні пріоритетів щодо вибору засобів і методів професійного розвитку, що безперечно є джерелом самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення [106].

Відтак, у процесі підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту провідним є практико-орієнтована спрямованість змісту навчання, що і зумовлює наявність діяльнісного підходу в розробленій нами структурно-педагогічній моделі.

Коротко висвітлимо сутність компетентнісного підходу.

Згідно зі словником української мови, поняття «компетентний тлумачиться як такий, що має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий» [201].

Характеризуючи цей підхід з точки зору освіти, К. Рудніцька справедливо зазначає, що рівень освіченості, особливо за сучасних умов, не визначається обсягом знань, їх енциклопедичністю. У зв'язку з цим науковиця дійшла висновку, а тому цей підхід є основоположним у підготовці майбутніх фахівців [184].

Аналіз зарубіжного і вітчизняного досвіду впровадження компетентнісного підходу в освітню чи трудову діяльність надав О. Корносенко підстави для висновку, що поняття «компетентність» виходить за рамки традиційної професійної тріади «знання - уміння - навички», оскільки включає формальні та інформальні знання та уміння, здатності, цінності, якості, досвід діяльності тощо [96].

Відтак, компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок майбутніх фахівців у площину формування і розвитку здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях [4, 74].

В межах нашого дослідження компетентнісний підхід дає змогу уявити компетентність майбутнього фахівця фізичної культури і спорту у якості низки компетенцій щодо організації тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку, що можуть бути об'єктивно спостережені, із певною точністю виміряні й цілеспрямовано сформовані в освітньо-професійному процесі [104].

При цьому реалізація компетентнісного підходу відбувається з урахуванням принципу професійної орієнтації у таких напрямках:

– ефективна підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку шляхом педагогічно доцільного стимулювання професійних інтересів студентів через закріплення у них позитивних мотивів вибору професії;

– усвідомлення вимог до професійної діяльності з навчання дошкільників спортивних ігор;

– формування у бакалаврів фізичної культури і спорту установки на набуття необхідних знань, умінь і навичок, що надасть їм успішно здійснювати професійну діяльність.

Отже, включення в структурно-педагогічну модель компетентнісного підходу передбачає спрямування підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності на формування і розвиток їхньої здатності діяти і творчо використовувати свої знання і досвід у тренерській діяльності.

Розкриваючи сутність наступного у розпочатому нами дослідженні – особистісно орієнтованого підходу слід зазначити, що організація навчального процесу в контексті особистісно орієнтованого підходу у закладі вищої освіти передбачає орієнтацію на особистість студента, його цілі, мотиви, уподобання, що забезпечується використанням відповідних методів і засобів навчання, а також створення необхідних умов; урахування індивідуального досвіду в єдності трьох компонентів - когнітивного (знання), операційного (способи виконання дій), аксіологічного (установки, цінності) набутого студентом як суб'єктом пізнання. Побудова навчання на основі особистісно орієнтованого підходу повинна відбуватися на основі врахування індивідуально-психологічних особливостей студентів; їхньої самостійності в навчанні, що реалізується у визначенні цілей і завдань курсу безпосередньо самими студентами, виборі ними прийомів навчання; активний, творчий характер завдань, спрямованих на розвиток саморегуляції, самоконтролю, самооцінки студентами результатів своєї діяльності [62; 75].

Одними із пріоритетних принципів, на яких будується особистісно-орієнтований підхід в межах нашого дослідження є принцип самоцінності особистості та принцип опори на суб'єктивний досвід студентів.

Перший принцип передбачає усвідомлення індивідуумом цінності й унікальності власного «Я» та передбачуваної цінності його для інших.

Імпонує думка Н. Миколенко, який зазначає, що насамперед почуття самоцінності можна визначити як ресурс особистості, одну з головних умов її психологічного комфорту, емоційної стабільності, розвитку та самореалізації. Недостатньо сформована самоцінність людини, як правило, може призводити до виникнення негативних переживань, почуття невпевненості, нездатності долати життєві труднощі, а відтак, перешкоджає вибору адекватних способів взаємодії з собою та з іншими [125, 138].

Другий принцип підкреслює важливість у професійній освіті суб'єктивного досвіду майбутніх фахівців. Досліджуючи цю проблему в аспекті особистісно орієнтованого навчання у закладах вищої освіти Ю. Руденко дійшла висновку, що фахівець бачить світ через свій суб'єктивний досвід; він користується знаннями, які вже має, які сформовані культурою, що його оточує, тому так важливо спочатку з'ясувати суб'єктивний досвід студента, а далі, спираючись на цей досвід, формувати наукові знання [183].

Отже, врахування у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту їх індивідуально-психологічних особливостей, інтересів, захоплень, уподобань є однією з умов ефективної підготовки до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

Докладніше зупинимось на особливостях середовищного підходу, який спрямований на створення умов, можливостей для повноцінної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

Досліджуючи сутність середовищного підходу І. Сидорук зазначала, що в умовах реалізації компетентнісного, особистісно-орієнтованого підходів до навчання у вищій школі, реалізації принципу «навчання впродовж життя» виникає потреба у створенні певного освітньо-виховного середовища, яке б відповідало вимогам ринку праці, суспільним запитам, особистим запитам здобувачів вищої освіти [198].

За О. Якимович, Я. Ільчишиним, середовищний підхід розглядається як механізм реалізації таких змін, основу технології, яка дозволяє подолати дискретність навчального й виховного процесу, зробити його неперервним [245].

Вчені Г. Полякова, В. Желанова, досліджуючи особливості середовищного підходу у педагогічній науці дійшли висновку, що у цій царині середовищний підхід переважно розглядають як теорію й технологію опосередкованого (через середовище) управління процесами формування та розвитку особистості; окрему самостійну методологію; інструмент дослідження факторів розвитку особистості та їх використання в педагогічних цілях; інструмент пізнання й розвитку особистості (через середовище); інструмент рішення педагогічних задач; систему дій із середовищем, спрямованих на перетворення середовища в засіб діагностики, проектування та продукування педагогічного результату; стратегію у вищій школі; педагогічну новацію; стратегію, що ґрунтується на управлінні процесом професійно-особистісного формування майбутнього фахівця через створення певного середовища [66, 160].

В межах нашого дослідження головним принципом організації середовищного підходу є принцип партнерства.

Згідно зі Словником української мови, «партнер - компаньйон, товариш у якій-небудь справі, у якому-небудь занятті» [201]. Принцип партнерства ґрунтується на повазі до особистості студента, доброзичливому і позитивному ставленні до нього, побудованих в межах схеми «діалог – взаємодія – взаємоповага» і передбачає рівність сторін, добровільність, прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей. Вибудовуючи роботу з підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, має бути враховано, що кожен студент – це унікальна і неповторна індивідуальність, а тому пріоритет вільного розвитку особистості є базовою умовою побудови освітнього середовища.

Тепер з'ясуємо сутність синергетичного підходу.

Синергетика трактується як науково-філософський принцип, що розглядає природу, світ як самоорганізовану комплексну систему; як взаємодію багатьох компонентів (підсистем) у відкритих системах, що характеризуються тим, що сукупна дія всіх компонентів перевищує ефект кожного з них; а також як об'єктивний процес взаємодії людей у всіх сферах громадського життя [200].

Як справедливо зазначає О. Вознюк, синергетика є міждисциплінарною галуззю знань, що збагатила науку новим методологічним підходом до аналізу природи складності, а ідеї та принципи синергетики набули статусу методологічних при вивченні відкритих систем, що розвиваються, тому синергетика сьогодні застосовується як метод вирішення конкретних завдань, сприяє переоцінці всієї попередньої системи знань. Акцентуючи увагу саме на педагогічній синергетиці, науковиця дійшла висновку, що саме на основі компаративного, порівняльно-оцінювального дослідження педагогічних реалій найбільш виразно виявляються її риси і це має постати тим загальним теоретичним методом аналізу, який надає можливість проведення цілісного концептуального узагальнення у сфері психолого-педагогічних наук, розуміння логіки розвитку педагогічних систем та їх функціонування [22].

Вивчення особливостей педагогічної синергетики надало нам змогу схарактеризувати синергетичний підхід до підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку, виокремивши як найголовніші, такі риси:

- метою освітнього процесу є формування особистості, що саморозвивається у царині майбутньої професійної діяльності, відтак основним чинником постає вільний розвиток індивідуальності студента;

- організація освітнього процесу передбачає налагодження між викладачем і студентами відносин співробітництва, співдружності, методичного співавторства;

– набуття майбутніми фахівцями знань відбувається в індивідуальному темпі через організацію ними власного досвіду, оволодіння методами вирішення проблем;

– у ході професійної підготовки у студентів формуються відносини багатомірного сприйняття один одного, на цій основі кристалізується цілісне сприйняття самого себе як особистості, як професіонала.

Синергетичний підхід тісно пов'язаний з біхевіористичним (поведінковим), який базується на висновках біхевіористичного напрямку у психології, що системно вивчає поведінку людини. Науковиця С. Шевчук доводить, що у процесі реалізації цього підходу до навчання педагог виконує такі дві основні функції: спостерігає за студентами з метою передбачення їхньої поведінки, а також забезпечує зворотний зв'язок для керування їхньою поведінкою [235].

Відтак, у межах синергетичного і біхевіористичного підходів пріоритетним для нас був принцип комплексної взаємодії педагога і майбутніх фахівців у сфері фізичної культури і спорту.

Поняття «комплекс» трактується у словниках як «сукупність предметів, явищ, дій, властивостей, що становлять одне ціле», «взаємодія» як «взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким- або чим-небудь» [179; 2001; 2010].

З огляду на вищевикладене, принцип комплексної взаємодії передбачає створення ситуацій реального співробітництва між викладачем і студентом, студентом і студентом, створення єдиного інтерактивного поля взаємодії в царині засвоєння професійних знань, умінь і навичок, а також особистісного розвитку бакалаврів фізичної культури і спорту. Така взаємодія досягалась, зокрема, за допомогою інтерактивних методів навчання.

Імітаційно-ігровий є наступним методологічним підходом, що було застосовано у нашому дослідженні. Поняття «імітація» тлумачиться як «виріб, який є підробкою під що-небудь», «гра», за одним із визначень, - «ряд дій, спрямованих до певної мети» [200]. Це і визначає сутність імітаційно-ігрового

підходу – у спеціально створених ситуаціях, наближених до реальних, в ігровій невимушеній атмосфері студентам надається можливість самовизначення, удосконалення професійно необхідних навичок, вільного висловлення власних думок тощо.

Аналіз результатів наукових досліджень надав можливість І. Микитюк дійти висновку, що імітаційно-ігровий підхід у педагогічній діяльності має методологічну спрямованість, що дозволяє через гру, принципи та способи імітаційно-ігрових дій, інтерактивних технологій забезпечити процес професійного становлення майбутнього фахівця, а також актуалізацію процесів його самовдосконалення, самоосвіти, саморозвитку [234].

Слід зазначити, що означений підхід передбачає реалізацію в освітньому процесі інтеграції традиційних та інноваційних методів навчання, зокрема інтерактивних технологій, провідне місце серед яких посідає коучинг [37; 139; 197].

Імітаційно-ігровий підхід на практиці реалізується через дотримання низки принципів, найбільш важливими серед яких у розпочатому нами дослідженні є принцип свободи вибору, що передбачає вільний вибір учасниками імітаційно-ігрової діяльності мети, змісту, форм і способу розв'язання навчальних проблем [117].

Викладене вище надало нам змогу дійти висновку, що розроблена нами структурно-педагогічна модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку передбачає комплексний методологічний підхід, де кожен елемент є самостійною одиницею і водночас доповнює один одного. Це проявляється в тому, що означена модель розглядається нами як система, що передбачає у процесі підготовки бакалаврів до тренерської діяльності врахування їхніх індивідуально-психологічних особливостей, забезпечення взаємодії між учасниками освітнього процесу в умовах сприятливого партнерського середовища, створеного з метою навчання студентів практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у майбутній професійній діяльності.

Змістовий блок містить організаційно-педагогічні умови, освітні компоненти, форми організації та методи навчання.

Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку набуває ефективності за таких організаційно-педагогічних умов:

- сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку;

- актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку;

- забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку через співпрацю різних груп стейкхолдерів.

Реалізація означених умов відбувається у процесі засвоєння бакалаврами змісту таких освітніх компонентів, що є складовими ОП «Фізичне виховання» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»:

- нормативні дисципліни: «Теорія і методика фізичного виховання і спорту», «Вступ до спеціальності», «Біомеханіка», «Спортивні ігри з методиками викладання», «Баскетбол з методикою викладання», «Волейбол з методикою викладання», «Гандбол з методикою викладання», «Футбол з методикою викладання», «Навчальна практика», «Виробнича практика»;

- дисципліни вибору навчального закладу: «Організація масової фізичної культури і спорту», «Спортивно-педагогічне вдосконалення», «Психолого-педагогічні основи фізичного виховання», «Методика фізичного різних груп населення», «Виробнича практика (за фахом)», спецкурс «Теорія і методика навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку».

Окрім цього, згідно з визначеними організаційно-педагогічними умовами, неабиякого значення набуває участь здобувачів вищої освіти у

науково-дослідницькій (міжнародні, всеукраїнські, міжвузівські конференції, проєкти) діяльності та змаганнях.

Формами організації студентів при цьому є: індивідуальна самостійна робота, аудиторна (лекційні, практичні та лабораторні) і позааудиторна (науково-дослідницька, проєктна) робота, навчальна, педагогічна, виробнича практики, навчально-тренувальна підготовка, змагання [84]. Методи навчання: інтерактивні лекції, бінарні лекції, консультування, майстер-класи, вправи з коучингу, аналіз педагогічних ситуацій, дискусії тощо.

Результативний блок містить компоненти (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-комунікативний, організаційно-фасилітаційний, рефлексивно-креативний), критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, аналітичний), рівні (високий, достатній, низький) підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

Рівень готовності бакалаврів фізичної культури та спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку ми оцінюємо за допомогою визначених критеріїв і показників:

– мотиваційний (бажання займатись педагогічною діяльністю, виражений інтерес до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, потреба у формуванні у дошкільників позитивного ставлення до рухової активності, здорового способу життя);

– когнітивний (повнота знань щодо особливостей організації тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, міцність знань щодо особливостей організації тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, усвідомленість знань щодо особливостей організації тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку);

– діяльнісний (наявність організаторських умінь у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку, уміння застосовувати у тренерській діяльності різні педагогічні технології, здатність організовувати тренерську

діяльність з урахуванням індивідуально-типологічних особливостей дошкільників);

– аналітичний (уміння контролювати й оцінювати власну тренерську діяльність, уміння регулювати свою поведінку під час тренерської діяльності, уміння аналізувати результати власної тренерської діяльності).

Характеристики критеріїв і показників покладено в основу окремих рівнів підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

Низький рівень. Студенти не усвідомлюють суть майбутньої педагогічної діяльності та мають необ'єктивне уявлення про неї, відсутній інтерес до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, а також нерозуміння важливості проблеми формування у дошкільників навичок здорового способу життя. Знання щодо особливостей організації тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку є поверховими. Не вбачають за необхідне наявність організаторських умінь, побудову тренерської діяльності з використанням педагогічних технологій, що враховують індивідуально-типологічні особливості дітей дошкільного віку. Погано розвинені вміння контролювати й оцінювати власну тренерську діяльність. Низькою є здатність до саморегуляції та аналізу результатів власної тренерської діяльності. Невиразна мова. Не вміння правильно виражати і відстоювати свою думку.

Достатній рівень. Об'єднує студентів переважно з позитивним ставленням до майбутньої тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Цьому сприяє розуміння необхідності та цінності такої роботи для формування рухової активності та навичок здорового способу життя у дошкільників. Прагнення до застосування на практиці отриманих знань, апробуванні різних педагогічних технологій, урахуванні вікових та індивідуально-типологічних особливостей дошкільників, але мають певні труднощі при застосуванні набутих знань, умінь і навичок. Спостерігається позитивна спрямованість на отримання результату, а також врівноваженість,

гнучкість мислення, свідомий підхід до організації тренерської діяльності. Присутня професійна впевненість. Мовлення чітке, виразне.

Високий рівень. Студентів об'єднує максимальний ступінь підготовки до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Це визначається їхньою вмотивованістю щодо саме такої майбутньої професійної діяльності. Такі студенти володіють повнотою знань щодо вікових особливостей дошкільників, змісту педагогічних технологій, застосування яких є доцільним у тренерській діяльності з дітьми саме цієї вікової категорії. Виступають ініціаторами нових, більш сучасних методів та засобів організації цього процесу. Вони знають як досягти поставлених цілей.

Отже, з метою підготовки бакалаврів до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку було створено структурно-педагогічну модель, основними компонентами якої є цільовий, де визначено зміст соціального замовлення і мету дослідження; методологічний, де висвітлено комплекс методологічних підходів і принципів; змістовий, де вказано організаційно-педагогічні умови, освітні компоненти, що містять модулі, спрямовані на підготовку бакалаврів до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, форми і методи навчання; результативний, що відображає компоненти, критерії, рівні готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до навчання дошкільників спортивних ігор.

2.2 Освітнє середовище як засіб підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

З розвитком суспільства розвиваються і підходи до функціонування та розвитку національних систем вищої освіти, зокрема, це стосується середовищного підходу, характерні риси якого було стисло розглянуто нами

вище. Зазначимо, що саме цей підхід спрямований на створення умов, можливостей, ресурсів для особистісно-професійного розвитку майбутніх фахівців, підготовки кадрів, готових працювати в умовах інформаційного й технологічного прогресу.

Відтак, неабиякого значення набуває наявність середовища, яке б певним чином сприяло ефективній підготовці студентів до майбутньої професійної діяльності.

Розглянемо деякі загальні підходи до тлумачення цього поняття.

Згідно зі Словником української мови, під середовищем розуміються «соціально побутові умови, в яких проходить життя людини; оточення» [201].

«Соціальне середовище» – це оточуючий зовнішній соціальний світ (соціум), суспільні, матеріальні і духовні умови його існування, формування і діяльності [18].

Термін «життєве середовище» охоплює такі окремі середовища, як природне і виробниче, середовище щоденних пересувань, відпочинку, домашнє середовище [242].

Відтепер в межах нашого дослідження більш докладно зупинимось на висвітленні типів середовищ закладів вищої освіти.

Аналіз результатів багатьох наукових розвідок засвідчив, що ученими обґрунтовуються такі типи середовищ закладу вищої освіти:

– середовище безбар'єрне – середовище, яке пристосоване для вільного пересування людей з функціональними обмеженнями через медичні, вікові, інші причини;

– середовище інформаційно-освітнє – сукупність навчальних матеріалів, засобів їх розробки, зберігання, передачі та доступу до них. Середовище інформаційно-освітнє створюється в дистанційних технологіях навчання;

– середовище освітнє – сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти;

– середовище освітнє інклюзивне – об'єднання умов, способів і засобів їх реалізації в системі освіти;

– середовище освітнє розвивальне – комплекс психолого-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, ергономічних, естетичних умов, що забезпечують організацію життя дітей у закладі освіти. Навчання, виховання, розвиток дитини повинні відбуватися в атмосфері захищеності, психологічного комфорту;

– середовище освітнє творче – сукупність стимулів, що розширюють зону «актуального та найближчого розвитку індивіда» (Л. С. Виготський) і впливають на культурне середовище освітнього закладу [128].

В контексті нашого дослідження будемо застосовувати термін «освітнє середовище».

Вчені О. Якимович і Я. Ільчишиним, зазначають, що освітнім середовищем стає тоді, коли з'являється особистість, що має інтенцію на освіту [1].

Розглядаючи особливості освітнього середовища закладу вищої освіти, С. Совгіра акцентує увагу на тому, що це, насамперед, сукупність спеціально створених умов, що спрямовані на особистісний, а також професійний розвиток майбутнього фахівця. Науковиця зазначає, що внутрішня частина освітнього середовища перетинається безпосередньо з процесом навчання, а зовнішня - є інтеграцією освітньої діяльності закладу вищої освіти і соціальних процесів, що відбуваються в суспільстві, партнерськими зв'язками університету з різними підприємствами і організаціями, які доповнюють його навчальну і виховну діяльність, спрямовану на вдосконалення особистісних і професійних якостей [202].

Поруч із терміном «освітнє середовище» вживається термін «освітній простір».

У педагогічному словнику зазначається, що освітній простір забезпечує можливість для формування «духовного обличчя людини, яке складається під впливом моральних і духовних цінностей, що є надбанням її культурного кола,

а також процес виховання, самовиховання, впливу, шліфування, формування обличчя людини» [246, с. 241].

Вчена О. Хмельницька вважає, що освітній простір є певною територією у галузі освіти, яка має свої межі – світовий або європейський освітній простір, освітній простір регіону, закладу вищої освіти тощо [222].

Ми погоджуємось з думкою Г. Сазоненко, що поняття «освітній простір» є більш широким, більш глобальним. Дослідниця визначає його так: «це простір спільного буття, перетворений усіма суб'єктами у чинник інтегративного впливу на процес розвитку і самореалізації особистості» [186]. Відтак, освітнє середовище вже існує, а освітній простір створюється, конструюється. В межах закладу вищої освіти він є динамічним, постійно змінюється та розвивається [33].

Узагальнюючи вищевикладене, зацентруємо увагу на визначенні, наданому О. Цюняк, яка підкреслює, що «освітній простір закладу вищої освіти – це освітній процес, який включає матеріальну базу, що забезпечує умови навчання; інформаційний простір, що реалізується через змістове наповнення усіх видів діяльності; ідеї педагогіки партнерства» [226].

Повертаючись до характеристики освітнього середовища зазначимо, що, досліджуючи вплив сучасного освітнього середовища на рівень професійної освіти Г. Полякова [160] дійшла висновку, що заклад вищої освіти у цьому питанні має орієнтуватись на вектори змін, які науковиця розподілила на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх векторів змін вона віднесла інтеграцію до європейського та світового освітнього простору, інтернаціоналізацію освітніх процесів; безперервність навчання протягом життя; індивідуалізацію соціальних та освітніх процесів; орієнтацію на зацікавленість зовнішніх стейкхолдерів у якості результатів вищої освіти.

Внутрішніми векторами змін, на думку Г. Полякової, є:

– цільові орієнтири, що забезпечують якість освітніх послуг та результатів вищої освіти не тільки за національними, а й міжнародними стандартами;

– соціально-психологічні орієнтири, тобто зміна характеру взаємодії викладачів і студентів від академічного впливу до підтримки, заохочення, залучення;

– змістові орієнтири, що передбачає включення в освітні програми, програми навчальних дисциплін завдань із формування актуальних навичок і компетентностей, які дозволять майбутньому фахівцеві бути конкурентноспроможним на ринку праці;

– діяльнісні орієнтири, завдяки яким, з одного боку, передбачається кооперація дій суб'єктів освітнього процесу, з іншого – персоналізація та індивідуалізація надання освітніх послуг;

– ресурсні орієнтири, спрямовані на зміну можливостей управлінських, педагогічних, дидактичних, комунікаційних процесів завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [160].

У професійній підготовці бакалаврів фізичної культури і спорту надзвичайно цінним є середовище, у якому організовується освітній процес. Важливо, щоб воно було спрямовано на формування у студентів знань, умінь і навичок з навчання дошкільників спортивних ігор, передбачало єдність ціннісних орієнтацій на здоров'язбереження, створення умов для рухової активності підростаючого покоління, виступало передумовою ефективної спільної діяльності як викладачів і студентів зараз, так і майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту зі своїми вихованцями у майбутньому [215, 217].

Ми погоджуємося з думкою С. Сопотницької, яка зазначає, що метою створення освітнього середовища є самопізнання студентами самих себе, визначення ними мотивів навчання, забезпечення розвитку мислення, надання майбутнім фахівцям можливості засвоєння теоретичного і практичного аспектів дисциплін. Такий підхід, зазначає науковиця, безумовно, є мотивуючим щодо більш ґрунтовного вивчення основ тренерської діяльності в ігрових видах спорту [204].

В межах нашого дослідження однією із провідних складових освітнього середовища є педагогічний коучинг, що передбачає партнерство учасників освітнього процесу.

Схарактеризуємо саме цю особливість освітнього середовища, в якому відбувалась підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності.

Насамперед стейхолдери, викладачі та коучи повинні мати відкрите ставлення, тобто бути готовими аналізувати можливості, які відкриває технологія коучингу в оновленні освітнього середовища. Неабиякого значення при цьому набуває те, що всі учасники освітнього процесу мають стати командою у впровадженні технології коучингу, обмінюватись інноваціями. Обов'язковим аспектом є надання можливості майбутнім фахівцям у галузі фізичної культури і спорту в межах застосування технології коучингу експериментувати, робити помилки, навчання на яких надає їм змогу вчитися та розвиватися.

Наводимо перелік вправ з педагогічного коучингу, застосування яких є характерною рисою освітнього середовища, головною метою якого є підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

«Мікрофон» – вправа, в процесі якої студенти в фомі дисксії обговорюють проблему імітуючи наговорення на уявний мікрофон.

«Незакінчені речення» – вправа, спрямована на навчання студентів формулювати власні визначення того чи іншого поняття або явища, висловлюючи таким чином свою думку, своє бачення.

«Робота в групах» – вправа, основною метою якої є формулювання вміння працювати в команді, коректно обстоювати власну думку.

«Конкретні ситуації» – вправа, що надає можливість студентам шукати варіанти рішень тієї чи іншої педагогічної ситуації.

Отже, є потреба у створенні системи використання технології педагогічного коучингу у підготовці бакалаврів фізичної культури і спорту до

тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку. При цьому неабиякого значення набуває врахування умов сьогодення, коли, прагнучі до організації занять в аудиторіях, викладачі змушені пристосуватись до дистанційної організації освітнього процесу.

Це може передбачати створення адаптованого до завдань підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності інформаційного простору, яке теж розглядаємо як складову освітнього середовища, метою якого є підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

Зазначимо, що використання інформаційного простору надає суб'єктам освітнього процесу ряд нових можливостей, які, на наш погляд, є важливими:

- поєднання ефективності та гнучкості навчального процесу;
- ефективне застосування інформаційних ресурсів;
- удосконалення традиційних форм організації освітнього процесу, а

також можливість створення нових.

Відтак, інформаційний простір, створений з метою якісної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку дозволяє якісно вирішити такі питання, як:

- визначення оптимальних шляхів подання навчального матеріалу та довідкової інформації;
- перехід від домінування репродуктивних методів викладання до творчих;
- максимальне використання учасниками інформації, пов'язаної з плануванням, організацією та моніторингом освітнього процесу;
- комунікативна взаємодія між здобувачами освіти, викладачами, іншими стейкхолдерами;
- ефективне використання матеріалів навчально-методичних комплексів дисциплін.

З огляду на вищевикладене можемо стверджувати, що одним із компонентів інформаційного простору є вільні ресурси Інтернет, які активно

використовують як здобувачі освіти, так і викладач, вони отримують доступ до електронної пошти, наукових і освітніх web-ресурсів, електронних бібліотек з віддаленим доступом, форумів тощо.

Важливою складовою інформаційного простору є система електронного забезпечення навчання MOODLE, за допомогою якої забезпечується дистанційне навчання, взаємодія викладачів з студентами, стейхолдерами. В системі знаходяться навчально-методичні комплекси з дисциплін, які надають можливість використовувати електронні підручники, презентації лекційного матеріалу, методичні рекомендації, завдання до підсумкової атестації, електронний журнал успішності студентів.

Отже, освітнє середовище, пріоритетною метою створення якого є формування у студентів знань, умінь і навичок з навчання дошкільників спортивних ігор, передбачало єдність ціннісних орієнтацій на здоров'язбереження, створення умов для рухової активності дітей, виступало передумовою ефективної спільної діяльності як викладачів і студентів зараз, так і майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту зі своїми вихованцями у майбутньому. Основними компонентами освітнього середовища є педагогічний коучинг, а також створений в межах середовища інформаційний простір.

2.3 Організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

2.3.1 Сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку. У довідковій літературі надаються різні тлумачення поняття «умова». Згідно зі Словником української мови, «умова – взаємна усна чи письмова домовленість про що-небудь, необхідна обставина, яка робить

можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь» [200]. У філософському контексті [234], умови – це обставини середовища, поза якими досліджуваний предмет (явище) не може існувати; умови об'єктивно зумовлюють його виникнення й подальший розвиток.

Вчений Ю. Мосейчук трактує термін «умови» як наукову дефініцію, що охоплює наявність певної сукупності правил, які забезпечують ефективну реалізацію мети авторського педагогічного впливу [132].

Неабиякого значення набуває тлумачення самого поняття «педагогічні умови». Зосередившись на з'ясуванні його сутності, зазначимо, що ряд учених (Н. Козак, О. Сопотницька та ін.) у своїх дослідженнях доводить, що додаткові зовнішні умови, чинники, або фактори, які необхідно ввести в освітній процес для досягнення певної мети [89; 203].

Зокрема, Є. Хриков так визначав властивості педагогічних умов:

- мають практичне, нормативне підґрунтя;
- спрямовані на підвищення ефективності педагогічної діяльності;
- не суперечать прояву педагогічних закономірностей, принципів та правил;
- поєднують емпіричні та теоретичні процедури наукового дослідження;
- відповідають вимогам наукової новизни;
- забезпечують результати педагогічної діяльності;
- мають локальний характер застосування [224].

Водночас зазначимо, що в межах нашого дослідження акцентуємо увагу на «організаційно-педагогічних умовах», що сприятиме належній і ефективній організації освітнього процесу, спрямованого на якісну підготовку бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

Отже, під організаційно-педагогічними умовами будемо розуміти певні обставини та фактори освітнього процесу, що спрямовані на покращання конкретних практичних дій щодо вирішення педагогічних завдань з

підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку.

Слід зазначити, що організаційно-педагогічні умови обирали так, щоб вони: по-перше, відповідали сьогоденню у підготовці бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку;

по-друге, легко впроваджувалися у систему інноваційних педагогічних технологій;

по-третє, впливали на формування компонентів (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-комунікативний, діяльнісно-фасилітаційний, рефлексивно-креативний) готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку [131; 181, 214; 243].

Більш докладно висвітлимо сутність першої організаційно-педагогічної умови: сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку.

Загальновідомо, що мотив (від латин. *moveo* – рухаю) – це матеріальний або ідеальний предмет, досягнення якого виступає змістом діяльності. Він може характеризуватись або позитивними, або негативними емоціями. Мотивація є сукупністю мотивів.

Вивчаючи теоретичні і практичні аспекти мотивації бакалаврів фізичної культури і спорту необхідно мати на увазі фактори, які мотивують до професійного влосконалення.

З'ясуємо погляди науковців на тлумачення вищезазначених понять.

Ряд учених доводить, що навчально-пізнавальна та професійна діяльність, спонукається низкою мотивів, що пов'язані один з одним. Сам термін «мотив» у багатьох теоретичних підходах трактується як: усвідомлення суб'єктом мети його дії; спонуки, що є неусвідомленими, ті якими зумовлюють зовнішні прояви поведінки; зовнішні щодо суб'єкта стимули. Отже, поняття

«мотив» можна трактувати як стійку особистісну диспозицію, або як причину поведінки чи окремих дій особи [82; 182].

За С. Занюком, мотивація визначається як сукупність спонукальних факторів, що зумовлюють активність людини [71].

Науковцями доведено, що підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності передбачає, зокрема, перетворення навчальної мотивації у професійну [247].

Більш докладно з'ясуємо особливості цього процесу.

На думку О. Сагач, процес навчання є основою щодо виховання та розвитку навчальної мотивації студентів.

Зосередившись на вивченні підходів до класифікації мотивів щодо вибору професії, О. Сагач виокремлює такі їх групи:

- загальна мотивація, науково-пізнавальні мотиви, мотиви романтизму або суспільної значимості професії;
- мотиви усвідомлення перспективності щодо обраної професії;
- мотиви психологічного характеру, зовнішніх ознак професії, суспільної користі, мотиви наслідування, цікавість щодо самої професії [185].

Етапи роботи з формування навчальної мотивації у майбутніх учителів фізичної культури виокремили А. Мельнік і В. Черній. Вони сформулювали їх так:

- 1) створення умов для появи мотивації до навчання, що сприяють виникненню потреби в знаннях та уміннях;
- 2) формування позитивного ставлення до навчального предмету і до діяльності;
- 3) організація діяльності, в умовах якої формується справжній пізнавальний інтерес [123].

Розглядаючи мотивацію діяльності майбутнього педагога, О. Браславська, Л. Озерова, виокремлюють такі її види, як зовнішня та внутрішня.

У межах формування професійної мотивації А. Поляков розглядав ще одне важливе поняття – «професійне зростання», яке трактується ним як динамічний, неперервний процес розгортання потенціалу особистості, її можливостей, заснованих на внутрішній потребі в освіті. На думку дослідника, це процес удосконалення особистості студента; досвіду його творчої діяльності; розвинених особистісних і професійно значущих якостей, умотивованість діяльності [159]. Дослідник наполягає на актуальності цього процесу ще на етапі навчання майбутніх фахівців у закладі вищої освіти.

Формування професійної мотивації потребує певних умов організації освітнього процесу. Саме тому неабиякого значення набуває застосування інтерактивних методів навчання, які допомагають ставити перед студентами певні проблеми та спільно розв'язувати їх. Це насамперед організація дискусій, «круглих столів», а також моделювання проблемних ситуацій, проведення навчальних ігор, онлайн-вправи тощо [235].

Окрім цього, О. Браславська та Л. Озерова з цього приводу зазначають, що мотивацією студентів до професійної діяльності є особистий приклад викладача, педагогічний досвід, участь у науково-практичних конференціях, семінарах, застосування інтернет-технологій [14].

Підтвердженням наукових розвідок О. Браславської та Л. Озерової є доробки Л. Калініної, Л. Карамушки, Т. Сорочан, Р. Шияна, які виокремили принципи, на яких має будуватись формування професійної мотивації. Пріоритетними серед них є такі принципи:

- системності (систематичний моніторинг ефективності цієї роботи);
- комплексності;
- адресності;
- гнучкості;
- прозорості;
- динамічності [82].

Відтак, методи організації роботи з формування професійної мотивації ґрунтуються на комплексі означених принципів.

Формування професійної мотивації у бакалаврів фізичної культури і спорту, згідно з результатами наукових досліджень Н. Степанченко, відбувається у таких двох напрямках:

– психолого-педагогічна взаємодія на етапі профієдентифікації з розвитку мотивації в системі «викладач-студент»;

– дидактичне забезпечення формування професійної мотивації: програми дисциплін та педагогічних практик, плани лабораторних і практичних занять, спецкурсів, зміст викладання психолого- педагогічних дисциплін і їх взаємозв'язок з предметами спортивних спеціалізацій, теоретична підготовка до педагогічної діяльності, науково-дослідницька робота студентів, психолого-педагогічна взаємодія з розвитку мотивації тощо [209; 265].

В межах розпочатого нами дослідження реалізація першої організаційно-педагогічної умови сприяла розробленню майбутніми фахівцями програми траєкторії саморозвитку та самореалізації, забезпечувала формування у студентів індивідуального стилю спілкування, здатності створювати комфортну комунікативну атмосферу, вдосконалювати соціальні та особистісно-професійні якості, що визначають неповторність та унікальність, орієнтацію кожного на успіх у професійній діяльності.

З огляду на вищевикладене слід зазначити, що формуванню професійної мотивації бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку сприяв інноваційний підхід до організації навчання, що передбачав моделювання життєвих ситуацій, використання ігрових технологій тощо.

Результати наукових досліджень засвідчують, що використання ігор та ігрових ситуацій, цікавих вправ дає можливість сформувати професійний інтерес, створити позитивне ставлення до майбутньої професії, стимулювати самостійну діяльність у межах виконання цієї чи іншої справи професійної спрямованості, здійснювати індивідуалізацію і диференціацію навчання.

Не викликає сумніву, що впровадження ігрових технологій має перевагу над іншими методами організації і проведення занять з бакалаврами фізичної культури і спорту і перебуває на вищому щаблі їхніх інтересів, тому використання цих технологій сприяє оптимальному розв'язанню проблеми професійної мотивації студентів.

Мотиваційні вправи застосовувалися нами у процесі вивчення бакалаврами змісту таких дисциплін, що є складовими ОП «Фізичне виховання» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»:

– нормативні дисципліни: «Теорія і методика фізичного виховання і спорту», «Вступ до спеціальності», «Біомеханіка», «Спортивні ігри з методиками викладання», «Баскетбол з методикою викладання», «Волейбол з методикою викладання», «Гандбол з методикою викладання», «Футбол з методикою викладання», «Навчальна практика», «Виробнича практика»;

– дисципліни вибору навчального закладу: «Організація масової фізичної культури і спорту», «Спортивно-педагогічне вдосконалення», «Психолого-педагогічні основи фізичного виховання», «Методика фізичного різних груп населення», «Виробнича практика (за фахом)», спецкурс «Теорія і методика навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку»;

Спектр обраних нами вправ, в залежності від мети, було поділено на такі групи:

– мета: допомогти усвідомити особисті внутрішні бажання та розпочати пошуки мотивації для їх реалізації; орієнтовний перелік вправ: «Скринька з мотиваціями», «Таємні афірмації», «Краще ворог хорошого», «Реклама професії вчителя», «Оголошення»;

– мета: побачити перспективи постановки цілей, перевести уявлення про них із абстракції у вимір конкретних здобутків чи втрат; орієнтовний перелік вправ: «Як могло би бути», «Матриця цілей», «Пори року моєї душі» (за Клаусом Фопелем), «Веселка» (за Клаусом Фопелем), «Мої кроки до мети»;

– мета: навчити визначати пріоритетні складові ефективної роботи; орієнтовний перелік вправ: «Фірмова страва», «Завжди можна краще», «Головне - другорядне»;

– мета: допомогти краще зрозуміти значення важливих складових освіти і командної роботи; орієнтовний перелік вправ: «Шерлоки у пошуках асоціацій», «Злети і падіння» (за Клаусом Фопелем).

Нижче наводимо приклади вправ, спрямованих на формування мотивації до професійної діяльності бакалаврів фізичної культури і спорту.

Вправа «Реклама професії вчителя»

Мета: установка на позитивний зміст реалізації людини як педагога, сприяння створенню доброзичливої, творчої, атмосфери в педагогічному колективі.

Матеріал: аркуші паперу та ручки – за кількістю учасників.

Інформаційне повідомлення: позиціонування себе.

Хід: реклама професії. Презентація і її обговорення.

Вправа «Фірмова страва»

Мета: Навчити учасників визначати пріоритетні складові ефективної роботи.

Матеріал: аркуші паперу та ручки - за кількістю учасників.

Інформаційне повідомлення: під час підготовки до виконання того чи іншого завдання виникає питання: що насправді може мотивувати на успішне виконання цього завдання. Мотивація здебільшого індивідуальна, але можна розробити колективні «рецепти», надати учасникам суміш «інгредієнтів», що формують універсальну мотивацію, яка може бути ефективною для багатьох фахівців.

Хід: Учасники мають заздалегідь (удома) знайти рецепти приготування смачних страв, що містять не менше 7–10 інгредієнтів. В аудиторії вони об'єднуються у підгрупи із трьох-чотирьох осіб, кожна з них шляхом жеребкування обирає один рецепт. Далі групи протягом десяти хвилин мають створити рецепт мотивації для роботи. Для цього необхідно

використати пункти у рецепті (крок за кроком, не змінюючи при цьому об'єм-масу інгредієнтів). Учасники використовують у рецепті будь-які інгредієнти (кілограм досвіду, 150 грамів допитливості, один літр цілеспрямованості тощо), які, з їхньої точки зору, сприятимуть формуванню мотивації до виконання певного завдання, після чого представники груп зачитують свої творчі рецепти. Обговорення «мотиваційних страв»:

Який смак можуть мати ці страви?

Чи були інгредієнти, що повторювались?

Як підгрупи визначали об'єм кожної складової рецепту, чи міняли інгредієнти місцями?

Вправа «Шерлоки у пошуках асоціацій»

Мета: Допомогти учасникам краще зрозуміти значення важливих складових освіти і командної роботи.

Матеріал: аркуші паперу та ручки - за кількістю учасників.

Інформаційне повідомлення: одними із професійно важливих якостей для бакалаврів фізичної культури і спорту є творча уява, а також вміння аналізувати отриману у цих чи інших ситуаціях професійного спілкування інформацію. Розвиток цих якостей безперечно сприяє формуванню мотивації до майбутньої професійної діяльності. Вправа сприяє формуванню вищевказаних якостей студентів, змушує їх замислитися над зв'язком між поняттями, які можуть здатися зовсім різними. Такі поєднання асоціацій тренують мозок і дозволяють глибше аналізувати отримувану інформацію.

Хід: Учасники беруть ручки та аркуші паперу. Ведучий зачитує обірвані речення, а учасники мають уважно послухати їх і доповнити тими асоціативними образами, що першими спали на думку (відповіді записують на аркушах):

якщо навчання – це музика, то вона...

якщо натхнення – це настрій, то він...

якщо команда – це колір, то він..

якщо студенти – це назва фільму, то він...

якщо професійне навчання – це супергерой, то він...

якщо креативність – це тварина, то вона...

якщо сумлінна праця – геометрична фігура, то вона...

якщо саморозвиток – гора, то вона...

якщо командна робота – танець, то він...

якщо результат роботи – страва, то вона...

Потім кожен учасник має прочитати свої асоціації та обґрунтувати вибір.

Проведення цих та інших вправ з формування у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до організації тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку надало майбутнім фахівцям змогу розробити програму траєкторії саморозвитку та самореалізації, спрямовану на соціалізацію й адаптацію до професійного середовища шляхом оптимального розвитку власних потенційних можливостей, самопрогнозування, самовдосконалення, планування роботи над собою, розроблення та реалізації програми саморозвитку.

2.3.2 Актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку. Не викликає сумніву, що формування цілісної, всебічно розвиненої особистості – бакалавра фізичної культури і спорту досягається завдяки комплексному підходу до професійної освіти, що базується на принципах інтеграції.

Теорія інтеграції в процесі професійної підготовки у вишах не є новою. У різні роки до цієї ідеї зверталися вчені О. Кругляк, В. Нічишина, В. Прошкін, С. Рибак, М. Явоненко та ін.

Так, В. Прошкін тлумачить термін «інтеграція» як об'єднання частин, елементів компонентів, окремо існуючих, з зміцненням зв'язки між ними [178].

На думку В. Нічишиної, визначальними для професійної підготовки майбутніх фахівців аспекти поняття «інтеграція» є такими: « встановлення єдності різноманітного, тобто всебічний розгляд процесів і явищ, які вивчаються спорідненими навчальними предметами; структурування навчального матеріалу споріднених навчальних предметів в узагальнені комплекси знань із встановленням істотних зв'язків; реалізація принципу доповнення в навчальному пізнанні [140].

З огляду на вищевикладене, науковиця дійшла висновку, що під змістом інтегративного підходу у професійній підготовці у вищій школі слід розуміти єдність процесів інтеграції змісту, форм, методів навчання і процесу взаємодії суб'єктів викладання і навчання при домінуючому значенні процесу інтеграції змісту.

Об'єктивними передумовами інтегрованого навчання В. Нічишина вважає:

- необхідність подолання існуючого на сьогоднішній день протиріччя між якістю отримуваних у вищій школі знань та соціальним замовленням на підготовку майбутніх фахівців;

- необхідність подолання розрізненості, фрагментарності знань з метою формування цілісних їх систем;

- необхідність поглиблення та поширення існуючих у студентів досвіду та поглядів на наукові знання [140].

Поглиблене вивчення означеної проблеми надало змогу дослідниці виокремити також принципи реалізації інтегрованого навчання у процесі професійної підготовки у виші.

Пріоритетними серед них є:

- цільовий, що визначає, на яких загальнодидактичних положеннях базується інтегроване навчання, які функції воно повинно виконувати;

- загальнодидактичний, що включає положення, загальні для всіх дисциплін предметної підготовки у закладі вищої освіти;

- функціональний, який би розглядав функції інтегрованого навчання та інтегрованих курсів в сучасній системі вищої професійної освіти;
- змістовий, що визначає критерії та принципи відбору змісту і структури інтегрованого навчання та інтегрованих курсів;
- навчальний, що визначає систему найбільш ефективних методів і форм навчання;
- розвивальний, що встановлює цілі, способи, засоби і плановані результати розвитку студентів [140].

Серед ступенів інтеграції розрізняють:

- предметну – між об'єктами дослідження чи складними проблемами;
- проблемну – між методами дослідження;
- горизонтальну – всередині певного явища;
- вертикальну – між групами наук [79; 140].

Однією з важливих умов створення цілісної системи знань є встановлення зв'язків між навчальними дисциплінами, адже жодна окрема навчальна дисципліна не спроможна сприяти формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту. Отож, тільки інтегрований підхід може забезпечити реалізацію функцій процесу навчання, формування цілісної системи знань, умінь і навичок студентів, створити умови для формування професійно значущих якостей.

Проте поруч з поняттям «інтеграція» існує і таке, як «міжпредметні зв'язки». Стисло з'ясуємо різницю між ними.

Узагальнюючи результати наукових досліджень щодо різниці між навчанням різним предметам на основі міжпредметних зв'язків (використання змісту одних дисциплін для поглибленого трактування інших) й інтегрованим навчанням (сукупного змісту різних предметів як єдиної предметної цілісності), Б. Чернявський визначив різні цілі таких видів навчання, а саме:

1) міжпредметний взаємозв'язок у процесі навчання здійснюється з метою: нівелювання інформаційної розрізненості при вивченні технічних і гуманітарних предметів; формування у студентів мотивації до вивчення різних

предметів, зміст яких не є ідентичним, але досить взаємопов'язаним та спрямованим на розширення спектра розумової діяльності;

2) інтеграція дисциплін в одну предметну цілісність здійснюється з метою: компактного вивчення основ наук, яке в даний час зумовлюється стрімким накопиченням нової різногалузевої інформації і неможливістю, а також відсутністю необхідності її детального вивчення за обмежений навчальний час; формування у студентів цілісного сприйняття подій і явищ навколишньої дійсності, розвитку у них творчого мислення і права самостійного вибору предметів для поглибленого вивчення [125; 229].

Ряд учених (А. Шультгай, Л. Федонюк, А. Мудра, О. Олещук) зазначають, що міждисциплінарна інтеграція – «це цілеспрямоване посилення міждисциплінарних зв'язків за умов збереження теоретичної ті практичної цілісності навчальних дисциплін; водночас це-процес узгодження змісту навчальних дисциплін щодо відображення ними єдиних, безперервних і цілісних явищ професійної діяльності» [241].

Результати наукових розвідок доводять, що міждисциплінарна інтеграція покликана забезпечити єдиний підхід викладачів різних навчальних дисциплін до вирішення спільних освітніх завдань, а тому науково-педагогічний працівник має бути компетентним не тільки у межах навчальної дисципліни, яку викладає [73].

Який же ступінь інтеграції є доцільним у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку?

З нашої точки зору, це горизонтальна інтеграція, що передбачає виокремлення певного головного об'єкту у процесі навчання і забезпечення, у зв'язку з цим, вищого рівня міждисциплінарної інтеграції. Теоретично і практично доведено, що глибші знання формуються тоді, коли кожний новий елемент знань закріплюється більшою кількістю зв'язків, проте не лише засвоєння певного обсягу знань робить студента в майбутньому освіченою людиною з широким світоглядом, компетентним спеціалістом, а й уміння

аналізувати будь-яке явище з різних поглядів, поставити його в різні ситуації, залучити дані з різних навчальних дисциплін [180].

В своїх працях О. Микитюк наполягає на тому, що «реалізація міждисциплінарних зв'язків у навчальній діяльності – це один із необхідних дидактичних засобів формування у студентів професійних знань і навичок, при цьому важливо, щоб навчальна інформація, засвоєна під час вивчення інших дисциплін, не повторювалась, а використовувалась для мотивації навчальної діяльності студентів, актуалізації опорних знань, умінь і навичок, обґрунтування, з'ясування сутності явищ, моделювання процесів тощо» [124]. За Л. Демінською, методичне опрацювання змісту навчання полягає в систематизації та узагальненні матеріалу, отриманого у процесі вивчення різних дисциплін [49].

Нижче наводимо перелік дисциплін, інтегрованих у процес підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку, а також коротких зміст модулів всередині кожної дисципліни (табл. 2.1).

Нормативні дисципліни: «Теорія і методика фізичного виховання і спорту», «Вступ до спеціальності», «Біомеханіка», «Спортивні ігри з методиками викладання», «Баскетбол з методикою викладання», «Волейбол з методикою викладання», «Гандбол з методикою викладання», «Футбол з методикою викладання», «Навчальна практика», «Виробнича практика»;

– дисципліни вибору навчального закладу: «Організація масової фізичної культури і спорту», «Спортивно-педагогічне вдосконалення», «Психолого-педагогічні основи фізичного виховання», «Методика фізичного різних груп населення», «Виробнича практика (за фахом)», спецкурс «Теорія і методика навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку».

Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку передбачає, зокрема, здатність швидко адаптуватися та приймати адекватні рішення в різних ситуаціях, володіння не тільки психолого-педагогічними, дидактичними,

предметними вміннями і знаннями, а й достатнім потенціалом, ключовими складовими якого є внутрішні переконання, цінності, установки.

На розвиток саме цих здібностей, знань, умінь і спрямований методичний супровід професійної підготовки майбутнього фахівця. Слід зазначити, що ключовою умовою ефективності цієї роботи є активна участь самого студента у цьому процесі. Методичний супровід забезпечує соціалізацію й адаптацію студента до умов майбутньої професійної діяльності. Так, беручи активну участь у процесі, майбутній фахівець у галузі фізичної культури і спорту отримує можливість апробувати себе у статусі тренера-педагога, та закріпити його за собою, засвоїти сучасні вимоги до обраної професійної діяльності тощо.

Таблиця 2.1

**Перелік дисциплін, інтегрованих у процес підготовки бакалаврів
фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми
дошкільного віку**

н	Дисципліна	Модуль	Лекційні заняття	Практичні заняття
1	Теорія і методика фізичного виховання і спорту	Основи теорії і методики фізичного виховання дошкільників	Вікові особливості фізичного розвитку дітей дошкільного віку (2 год) Розвиток рухових якостей дошкільників (2 год) Забезпечення рухової активності дошкільників (2 год)	Проблемний семінар Фізичне виховання дітей дошкільного віку. У чому специфіка (4 год)
2	Вступ до спеціальності	Професійна діяльність фахівців фізичної культури і спорту	Тренерська діяльність з дітьми дошкільного віку (2 год)	Круглий стіл Характеристика професійної діяльності педагога-тренера спортивних ігор з дітьми дошкільного віку (2 год)

Продовж. табл. 2.1

3	Біомеханіка	Біомеханічне обґрунтування елементів техніки спеціальних вправ у спортивних іграх з дітьми дошкільного віку	Базові елементи техніки юного спортсмена–ігровика та навички здійснювати її кінематичний аналіз (2 год.)	Семінар-практикум Техніка і послідовність навчання базових вправ спортивних ігор (баскетбол, волейбол, гандбол, футбол) з дітьми дошкільного віку (4 год)
4	Спортивні ігри з методиками викладання	Сучасні положення системи спортивно-оздоровчого тренування дітей дошкільного віку	Попередня підготовка дітей дошкільного віку до занять спортивними іграми (2 год)	Семінар-практикум Формування рухових дій з м'ячем у дітей 5-6 років. Складання план-конспектів занять спортивними іграми з дітьми дошкільного віку (4 год)
5	Баскетбол з методикою викладання	Методика навчання дошкільників міні-баскетболу	Планування тренувального процесу дітей дошкільного віку з міні-баскетболу (4 год)	Семінар-практикум Розробка комплексів загальнорозвивальних та спеціальних вправ до занять баскетболом з дітьми дошкільного віку (4 год)
6	Волейбол з методикою викладання	Методика навчання дошкільників міні-волейболу	Загальні підходи до навчання дітей дошкільного віку волейболу (4 год)	Семінар-практикум Організація рухливих ігор з елементами волейболу (4 год)
7	Гандбол з методикою викладання	Методика навчання дошкільників міні-гандболу	Планування тренувального процесу дітей дошкільного віку з міні-гандболу (4 год)	Семінар-практикум Основи техніки і зміст спеціальних вправ з міні-гандболу для дітей дошкільного віку (4 год)
8	Футбол з методикою викладання	Методика навчання дошкільників міні-футболу	Планування тренувального процесу дітей дошкільного віку з міні-футболу (4 год)	Семінар-практикум Організація рухливі ігор з елементами футболу (4 год)
9	Організація масової фізичної культури і спорту	Організація і проведення фізкультурно-спортивних заходів з дітьми дошкільного віку	Місце спортивних ігор в організації спортивно-оздоровчих свят і змагань для дітей дошкільного віку (2 год)	Семінар-практикум Розробка й обговорення сценаріїв фізкультурно-спортивно-оздоровчих заходів з дітьми дошкільного віку (2 год)

10	Психолого-педагогічні основи фізичного виховання	Психолого-педагогічні основи фізичного виховання дошкільників	Організація здоров'язбережувального середовища під час занять спортивними іграми дітей дошкільного віку (4 год)	Проблемний семінар Здоров'язбережувальне середовище на заняттях дітей дошкільного віку спортивними іграми. У чому сутність? (4 год)
11	Методика фізичного виховання різних груп населення	Організація роботи з сім'єю з питань фізичного виховання дошкільників	Заняття дітей дошкільного віку спортивними іграми з батьками (2 год)	Мозковий штурм Можливості залучення батьків до навчання дітей спортивних ігор (2 год)

Ці та інші характерні риси методичного супроводу, коли студент є активним учасником цього процесу, безперечно забезпечують його конкурентноспроможність у майбутньому.

Відтак, головне в методичному супроводі – це організація ефективного, побудованого згідно з сучасними рекомендаціями процесу, головною складовою якого є комплекс практичних заходів, що ґрунтуються на наукових досягненнях, передовому досвіді тощо.

Більш докладно розглянемо підходи до тлумачення поняття «методичний супровід». Згідно зі Словником української мови, дієслово «супроводжувати» трактується як «іти, їхати разом із ким-небудь як супутник; провадити когось до певного місця, постійно бути разом із ким-, чим-небудь, тісно пов'язуватися з чимсь» [201].

Узагальнений аналіз результатів наукових досліджень доводить, що термін «супровід» підкреслює невтручання одного суб'єкта в діяльність іншого, до потреби у взаємодії. Найчастіше супровід визначається як технологія психолого-педагогічної підтримки, за якої супроводжувач допомагає лише порадами, власним прикладом.

Згідно з думкою С. Макаренка, поняття «супровід», це навчання, педагогічна, психологічна, методична допомога та підтримка, яка забезпечує не

вирішення проблеми за особистість, а організацію та стимулювання її самодіяльності та створення умов для вирішення власних проблем [113].

Серед видів супроводу науковиця виокремлює діагностичний, інформаційний, навчальний, методичний, науковий тощо.

Під методичним супроводом розуміється комплекс методичної роботи, що передбачає взаємодію супроводжуваного і того, хто супроводжує та спрямовується на вирішення актуальних проблем професійної діяльності. Науковий супровід визначається як особливий вид взаємодії суб'єктів освітнього процесу, зумовлений науково-дослідницькою діяльністю і передбачає: підготовку публікацій, участь у науково-практичних конференціях, семінарах тощо [113; 239; 240].

З огляду на вищевикладене, під науково-методичним супроводом, за одним із визначень, будемо розуміти педагогічну технологію зі створення мережевого акмеологічного освітнього простору, в якому відбувається професійна взаємодія рівноправних партнерів за принципом людиноцентризму, гуманізму, фасилітативності, індивідуалізації.

Розглянемо функції науково-методичного супроводу.

Серед пріоритетних учені виокремлюють такі: розвивальна, навчальна, методична, інформаційна, консультаційна, прогностична, дослідницька, фасилітаційна, коучингова, коригувально-рефлексійна, дорадницька, тьюторинг тощо [195; 204; 262].

В межах нашого дослідження більш докладно зупинимось на окремих функціях.

Методична функція передбачає узагальнення практичного досвіду, організацію навчання на засадах практичного досвіду. На сьогодні все більшої актуальності такі ціннісні аспекти методичної функції, як менторство, наставництво, що полягають у здійсненні професійного й особистого розвитку на основі практичного досвіду [204].

Педагогічне дорадництво, як похідна функції консультування, є однією з нових функцій науково-методичного супроводу та передбачає надання

спеціально підготовленим фахівцем кваліфікованої поради, підтримки з вирішення професійних завдань, подолання професійних утруднень тощо [195; 216].

Коучингова функція забезпечує висококваліфіковані індивідуальні тренування осіб для досягнення значущих для них професійної мети, завдань, мобілізації внутрішнього потенціалу, розвитку необхідних професійних здібностей і навичок, засвоєння передових стратегій, метатехнологій для отримання найвищого професійно значущого результату [195].

Слід зазначити, що з огляду на функції науково-методичного супроводу підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку, реалізація другої педагогічної умови відбувалася завдяки впровадженню в освітній процес технології педагогічного коучингу.

Більш докладно зупинимось на наукових підходах до висвітлення характерних особливостей цієї технології.

За В. Сидоренко, «педагогічний коучинг (від англ. *coaching* – наставляти, надихати, тренувати для спеціальних цілей, підготовляти до вирішення певних завдань) – різновид технології науково-методичного супроводу, система принципів і прийомів, що сприяють розвитку можливостей особистості і групи людей, які разом працюють (команди, організації), а також забезпечують максимальне розкриття та ефективну реалізацію цих можливостей» [196].

Згідно з результатами наукових розвідок дослідники дійшли висновку, що метою застосування педагогічного коучингу є підвищення якості освітніх послуг і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності педагогічних працівників відповідно до європейських стандартів і найкращих вітчизняних традицій [138; 196; 221].

В межах нашого дослідження, виходячи із мети, пріоритетними завданнями реалізації технології педагогічного коучингу визначено:

– створення єдиного диференційованого освітнього простору для підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту за індивідуальними

освітніми траєкторіями до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку та забезпечення мобільності, конкурентоздатності майбутніх фахівців, ураховуючи швидкозмінні вимоги національного та міжнародного ринків праці;

– забезпечення інноваційного науково-методичного супроводу, висококваліфікованих індивідуальних тренувань бакалаврів фізичної культури і спорту з метою їх підготовки до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку, мобілізації потенційних внутрішніх ресурсів майбутніх фахівців, їхньої творчої активності, вироблення педагогічної дії нової якості;

– підготовка конкурентоспроможного на ринку освітніх послуг фахівця, здатного до успішного вирішення завдань освітньої галузі, зокрема, ефективної тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку.

В ході реалізації технології педагогічного коучингу у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку, було застосовано такі методи:

– метод конкретних ситуацій;
– метод емоційного стимулювання;
– метод створення ситуації пізнавальної дискусії;
– «мозаїка» - метод розподілу обов'язків у групі;
– метод проектів є методом, що виводить діяльність майбутніх фахівців у галузі фізичної культури і спорту на новий - навчально-науковий рівень.

Застосування ідей педагогічного коучингу у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку означає перехід від традиційних аудиторних занять до тренінгової, індивідуальної форми роботи, а тому основними видами занять є тренінги, дискусії, «круглі столи» тощо.

Отже, основою технології педагогічного коучингу виступають інтерактивні вправи, які передбачають партнерські взаємовідносини викладача-коуча і студента.

Нижче наводимо низку вправ з педагогічного коучингу.

Вправа «Асоціативний ланцюжок»

Мета: добирати визначення, що характеризують тренерську діяльність, тренера як педагога для дітей дошкільного віку.

Матеріал: аркуші паперу та ручки – за кількістю учасників.

Інформаційне повідомлення: найголовніше, без чого не можна бути професійним тренером-педагогом, – це любов до дітей, адже вона змушує бачити в них не «об'єкт навчання та виховання», а людину, особистість. І якщо тренер-педагог працює не творчо, то організовані ним заняття висвітлять його нещирість, байдужість до дітей.

Хід: кожному учасникові пропонують написати асоціації до слів «тренер», «педагог». Потім по колу кожен презентує свої напрацювання і всі разом складають спільний «ланцюжок».

Зразок:

Т – толерантність, талант;

Р – рух, робота;

Е- енергія, емпатія;

Н – надія, наполегливість;

Е – ерудиція, емоційність;

Р – рішучість, розум.

Висновок – перелік професійно необхідних якостей тренера-педагога.

Вправа «Творче моделювання»

Мета: скласти портрет сучасного тренера-педагога, який працює з дітьми дошкільного віку.

Матеріал: великий аркуш паперу, а також невеличкі аркуші та ручки – за кількістю учасників.

Інформаційне повідомлення: педагогічна майстерність тренера-педагога – це результат його наполегливої праці та самовдосконалення, це професійна діяльність на рівні кращих зразків і еталонів.

Саме тому майстерність тренера-педагога, особливо того, який працює з дітьми дошкільного віку, пов'язана з творчістю, яка визначається як пошук і знаходження чогось нового.

Хід: кожному учасникові пропонується скласти словесний портрет сучасного тренера-педагога, який працює з дітьми дошкільного віку, після чого кожен озвучує рису за якою оформлюють плакат «Портрет сучасного тренера-педагога».

Вправа «Творчий процес тренера-педагога»

Мета: визначити, у чому полягає прояв творчості тренера-педагога у тренувальному процесі з дітьми дошкільного віку.

Матеріал: 4 олівці різного кольору, 4 аркуші паперу.

Інформаційне повідомлення: яких треба докласти зусиль, щоб цікаво та змістовно організувати навчально-тренувальне заняття з дітьми дошкільного віку. І якщо тренер-педагог не володіє цими навичками, то воно буде не продуктивним і воно не торкнеться глибини дитячих сердець.

Хід: студенти діляться на 4 групи, які розташовуються в різних місцях в аудиторії. Ставиться запитання, відповідь на яке колективно обговорюється. Відповіді записуються.

Перша група. Як ви вважаєте, що заважає тренеру-педагогу творити?

Друга група. На вашу думку, що спонукає тренера-педагога до творчості у професійній діяльності?

Третя група. Поділіться вашим особистим досвідом щодо творчого підходу у роботі з дошкільниками під час проходження практики.

Четверта група. Які проблеми, пов'язані з творчістю в процесі організації тренувального процесу з дошкільниками, ви відчули під час проходження практики

Роблячи записи, студенти передають свої відповіді студентам інших груп, а ті – доповнюють і також передають наступним. Листи передаються по всій аудиторії, думки обговорюються по колу, учасники відпрацьовують єдину думку, що й оголошується наприкінці заняття.

Ті та інші вправи можуть застосовуватись як під час вивчення матеріалу запропонованих нами модулів у межах тієї чи іншої дисципліни, так і в процесі установчих і підсумкових конференцій у межах організації практик, передбачених освітньо-професійною програмою.

2.3.3 Забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку через співпрацю різних груп стейкхолдерів. Згідно з Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, обов'язковою умовою для акредитації є відповідність освітньої програми та освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією освітньою програмою таким критеріям:

- проектування та цілі освітньої програми;
- структура та зміст освітньої програми;
- доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання;
- навчання і викладання за освітньою програмою;
- контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність;
- людські ресурси;
- освітнє середовище та матеріальні ресурси;
- внутрішнє забезпечення якості освітньої програми;
- прозорість та публічність;
- навчання через дослідження тощо [164; 168].

Відтак, формуючи цілі та програмні результати навчання за ОП передбачається врахування інтересів і пропозицій стейкхолдерів.

За класичним визначенням поняття «стейкхолдери» можна тлумачити його таким чином «зацікавлені сторони, фізичні та юридичні особи, які мають

легітимний інтерес у діяльності організації, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність» [230].

Результати наукових досліджень Г. Піскурської доводять, що поруч із терміном «стейкхолдери» вживаються такі, як-от: «зацікавлена сторона», «причетна сторона», «група впливу», «учасники коаліції», «коаліція впливу», «зацікавлена група», «група інтересів», «цільова аудиторія» [154].

В межах нашого дослідження будемо користуватись тлумаченням поняття «стейкхолдер», наданого І. Андрощук, І. Андрощуком, які зазначають, що стейкхолдер це особа або певна група осіб, які впливають на організацію освітнього процесу закладу вищої освіти й реалізацію освітньої програми зокрема, або відчують безпосередній вплив освітньої діяльності закладів вищої освіти та спроможні надати пропозиції, рекомендації щодо покращення ефективності освітнього процесу в закладі вищої освіти, підвищення його суспільного статусу та показників [2].

Згідно з результатами досліджень В. Корнещук, можливими напрямками співробітництва випускових кафедр закладів вищої освіти зі стейкхолдерами в межах певної освітньої програми можуть бути:

- залучення стейкхолдерів до розробки та перегляду освітніх програм;
- запрошення стейкхолдерів на навчально- методичні семінари на базі кафедри;
- анкетування дійсних стейкхолдерів;
- анкетування потенційних стейкхолдерів;
- встановлення довірливих відносин, що передбачають зокрема можливість проведення виробничої та переддипломної практики студентів на базі установ стейкхолдерів, подальше працевлаштування випускників кафедри тощо;
- залучення провідних фахівців установ стейкхолдерів до проведення навчальних занять на базі ЗВО та на базі установи стейкхолдера;

– залучення провідних фахівців установ стейкхолдерів, а також випускників кафедри до проведення занять і майстер-класів в межах студентських наукових гуртків;

– запрошення представників установ стейкхолдерів на захист кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів;

– залучення академічної спільноти до розробки навчально-методичного забезпечення дисциплін, передбачених ОП;

– проведення разом з академічною спільнотою педагогічних експериментів, спрямованих на підвищення якості вищої освіти [95].

Спираючись на дослідження вчених, надаємо перелік груп стейкхолдерів, їх інтереси та основні форми співпраці із закладом вищої освіти (табл. 2.2).

В межах нашого дослідження висвітлимо особливості взаємодії закладу вищої освіти з такими групами стейкхолдерів: внутрішні стейкхолдери – здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні працівники; зовнішні стейкхолдери – роботодавці та фахівці галузі, випускники, педагогічні та науково-педагогічні працівники інших освітніх та наукових установ (вітчизняних і зарубіжних).

Насамперед з'ясуємо роль науково-педагогічних працівників, які забезпечують реалізацію цієї освітньої програми, а також їх колег – педагогічних та науково-педагогічних працівників інших освітніх та наукових установ (вітчизняних і зарубіжних). Кожна з цих груп має своє бачення, свій досвід реалізації освітньої програми, а тому їх співпраця, обмін думками може стати перспективним шляхом удосконалення змісту освітньої програми, шляхів її успішної реалізації.

**Форми співпраці зі стейкхолдерами закладу вищої освіти в процесі
підготовки майбутніх педагогів-тренерів**

Група стейкхолдерів	Інтереси стейкхолдерів	Основні форми співпраці
<i>Внутрішні стейкхолдери</i>		
Здобувачі вищої освіти	Отримання якісної освіти, належні умови для здійснення освітнього процесу, професійного розвитку	Круглі столи, зустрічі, анкетування, залучення до розроблення й оновлення освітніх програм
Науково-педагогічні працівники ЗВО	Можливість професійного розвитку, підвищення кваліфікації	Круглі столи, зустрічі, анкетування, залучення до розроблення й оновлення освітніх програм, рецензування, проведення аудиторних занять
Співробітники ЗВО	Гарантія зайнятості, гідні умови й заробітна плата	Круглі столи, зустрічі, анкетування
<i>Зовнішні стейкхолдери</i>		
Батьки здобувачів вищої освіти	Наявність перспектив для їхніх дітей у професійному становленні та кар'єрному зростанні; гармонійний фізичний, розумовий, психічний та моральний розвиток дітей	Круглі столи, зустрічі, анкетування
Роботодавці	Підготовка професійно компетентного педагога	Круглі столи, зустрічі, анкетування, залучення до розроблення й оновлення освітніх програм, рецензування
Педагогічні та науково-педагогічні працівники інших освітніх та наукових установ (вітчизняних і зарубіжних)	Обмін досвідом та інноваційними практиками організації освітнього процесу	Круглі столи, методичні семінари, науково-практичні конференції, зустрічі, анкетування, залучення до розроблення й оновлення освітніх програм, рецензування, проведення аудиторних занять, участь у комісіях по захисту кваліфікаційних робіт та їх рецензування, стажування

Фахівці галузі, випускники	Можливість професійного розвитку і впливу на освітній процес із метою підготовки висококваліфікованих фахівців	Круглі столи, зустрічі, анкетування, залучення до розроблення й оновлення освітніх програм, рецензування, проведення аудиторних занять, керування практиками, участь у комісіях по захисту курсових та кваліфікаційних робіт, методичні семінари, науково-практичні конференції
Учні (майбутні абітурієнти)	Відкритість та прозорість інформації про ЗВО, що дає можливість вибору ЗВО за своїми уподобаннями й інтересами	Круглі столи, зустрічі, анкетування, дні відкритих дверей, профорієнтаційні заходи, дні професій
Представники громадських об'єднань, місцевих громад	Розвиток соціальної інфраструктури, соціалізація на місцевому рівні	Круглі столи, зустрічі, анкетування, залучення до розроблення й оновлення освітніх програм, рецензування
Представники міжнародних організацій	Соціалізація суспільства	Круглі столи, зустрічі, анкетування, залучення до розроблення й оновлення освітніх програм, рецензування

Ефективними формами співпраці тут є спільне проведення аудиторних занять, майстер-класів, залучення колег до рецензування кваліфікаційних робіт, організація стажування.

Одна із провідних ролей у співпраці закладу вищої освіти зі стейкхолдерами, з нашої точки зору, належить роботодавцям і фахівцям галузі. Ми пояснюємо це тим, що насамперед ці категорії стейкхолдерів формують соціальне замовлення на якісно підготовленого фахівця галузі фізичної культури і спорту. Але ми згодні з висновком І. Андрощук, що рекомендації роботодавців і фахівців галузі є корисними в контексті визначення загальних вимог до здобувача відповідно до вимог професії, змісту підготовки в сучасних умовах, тому їх пропозиції стосуються того, що має знати й уміти майбутній фахівець, на що бути зорієнтованим, які особистісно-професійні якості мають бути сформовані [2].

Наступна група стейкхолдерів – випускники цієї освітньої програми, які водночас можуть бути і роботодавцями, і фахівцями галузі. Їх рекомендації щодо вдосконалення освітньої програми, підходів до організації освітнього процесу безперечно носять конструктивний характер, адже працюючи за фахом, вони відчувають певні прогалини у підготовці.

Формами роботи закладу вищої освіти з цими групами стейкхолдерів є проведення аудиторних занять (бінарних лекцій, гостьових лекцій, практичних занять у вигляді круглих столів, майстер-класів, тренінгів конференцій), керівництво різними видами практики тощо.

Цінною щодо вдосконалення освітньої програми є думка щодо її ефективності безпосередньо здобувачів вищої освіти. Їх залучення до обговорення освітньої програми, на думку І. Андрощука, дасть змогу використовувати в освітньому процесі найбільш ефективні технології, уникнути дублювання навчального матеріалу у процесі викладання дисциплін, забезпечити здатність викладачів взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, оцінювати рівень професійної компетентності майбутніх фахівців [2].

Висновки до другого розділу

Розгляд організаційно-методичних засад підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку надав можливість сформулювати наступні висновки. У структурі готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до розвитку зазначеного феномену було виокремлено такі компоненти: мотиваційно-ціннісний, інформаційно-комунікативний, організаційно-фасилітаційний, рефлексивно-креативний.

Рівні готовності (високий, достатній і низький) бакалаврів фізичної культури та спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку оцінювали за допомогою визначених критеріїв і показників:

– мотиваційний (бажання займатись педагогічною діяльністю, виражений інтерес до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку, потреба у формуванні у дошкільників позитивного ставлення до рухової активності, здорового способу життя);

– когнітивний (повнота знань щодо особливостей організації тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку, міцність знань щодо особливостей організації тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, усвідомленість знань щодо особливостей організації тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку);

– діяльнісний (наявність організаторських умінь у тренерській діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку, уміння застосовувати у тренерській діяльності різні педагогічні технології, здатність організовувати тренерську діяльність з урахуванням індивідуально-типологічних особливостей дошкільників);

– аналітичний (уміння контролювати й оцінювати власну тренерську діяльність, уміння регулювати свою поведінку під час тренерської діяльності, уміння аналізувати результати власної тренерської діяльності).

Процес підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку представлений як модель, що охоплює чотири взаємопов'язаних блоки: цільовий, який охоплює соціальне замовлення та мету дослідження; методологічний що містить перелік методологічних підходів та принципів на яких ґрунтується підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до навчання спортивних ігор дошкільників; змістовий – організаційно-педагогічні умови (сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі

підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку через співпрацю різних груп стейкхолдерів), а також форми організації здобувачів, методи навчання; результативний (компоненти, критерії та рівні готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку).

Доведено, що реалізація розробленої моделі гарантовано забезпечить якісну підготовку бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку завдяки повноті відображення змісту організованого процесу і всіх його структурних елементів.

Основні результати розділу відображено в наукових працях автора: [Богдановський, І. В. (2017a); Bohdanovskyj, I., & Konoh, A. (2019); Bohdanovskiy, I. (2021); Bohdanovskiy, I. (2023a); Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023b); Богдановський, І. В. (2023e); Богдановський, І. В. (2017b); Богдановський, І. В. (2023b)].

РОЗДІЛ 3

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ УМОВ ТА СТРУКТУРНО-
ПЕДАГОГІЧНОЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІГРОВИХ
ВИДАХ СПОРТУ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

**3.1 Етапи експериментальної роботи та методика визначення рівня
готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської
діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку**

Дисертаційне дослідження логічно поєднало в собі дві частини науково-дослідної роботи, зміст кожної з яких нижче буде розглянуто більш докладно.

Перша частина дослідження – пошуково-теоретична (2017 р.). На цьому етапі проведено аналіз наукової літератури з теми дослідження, вивчено стан розробленості проблеми в її теоретичному та прикладному аспекті; визначено об'єкт, предмет, мету, гіпотезу, завдання дослідження; розроблено програму і методику дослідницької роботи. Проведено пошуковий етап експерименту. Здійснено категоріальний аналіз основних понять дослідження, визначено структуру готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку та обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку.

Друга частина дослідження – дослідно-експериментальна (2018-2023 рр.). Розроблено і теоретично обґрунтовано структуру та зміст моделі формування готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку. Здійснено відбір методів, форм і засобів формування готовності бакалаврів фізичної культури і

спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку. Проведено констатувальний і формувальний етапи експерименту, систематизовано та узагальнено отримані експериментальні дані. Проведено аналіз та узагальнення результатів дослідження, формулювання висновків, оформлення рукопису дисертаційної роботи.

Відповідно до гіпотези та завдань дослідження, дослідно-експериментальна робота складалася з трьох етапів: констатувального і формувального, контрольного (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Змістова характеристика дослідно-експериментальної роботи

Етапи	Завдання	Методи дослідження
Констатувальний (2018 р.)	<ul style="list-style-type: none"> - теоретично обґрунтувати структуру та зміст моделі формування готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку; - здійснити відбір методів, форм і засобів формування готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку; - здійснити вихідні діагностичні зрізи, що констатують стан готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку; - визначити рівень готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку; - обґрунтувати педагогічні умови формування готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку. 	<ul style="list-style-type: none"> - вивчення змісту предметів загальнопедагогічної та спеціальної підготовки; - проведення анкетування та письмового опитування студентів, - бесіда зі студентами щодо особливостей розвитку дітей дошкільного віку та тренерської діяльності з ними; - метод моделювання; - математичний і статистичний аналіз

Формувальний (2019-2022 рр.)	<ul style="list-style-type: none"> - впровадити модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку; - реалізувати педагогічні умови підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку 	Тестування та анкетування; спостереження, бесіда; метод експертних оцінок, самооцінка студентів і оцінка студентами діяльності один одного, метод включеного спостереження
Контрольний (2022-2023 рр.)	<ul style="list-style-type: none"> - здійснити діагностику рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку - систематизувати та узагальнити результати дослідно-експериментальної роботи; - сформулювати висновки; - оформити результатів дослідження 	Проведення анкетування та письмового опитування студентів. <i>Теоретичні:</i> узагальнення, систематизація, формування умовиводів <i>Емпіричні:</i> моделювання, вимірювання. <i>Статистичні:</i> методи математичної статистики.

Готовність використовувати сучасні форми та методи ігрових видів спорту у під час тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку висловилися 10,22% студентів, частково – 51,83%, не володіють – 21,16%, утруднювалися з відповіддю 16,79%.

Відносно володіння знаннями про зміст тренерської діяльності педагога-тренера спортивних ігор з дітьми дошкільного віку, то лише 10,22% студентів підтвердили свою готовність, частково – 49,63%, не володіють знаннями – 23,37%, утруднювалися з відповіддю 16,78%.

Свою готовність до тренерської діяльності в якості педагога-тренера спортивних ігор з дітьми дошкільного віку підтвердили 11,68% студентів, частково – 51,09%; не готові – 23,36%; утруднювалися з відповіддю 13,14%.

Отримані результати дослідження були враховані під час розробки і проведення формувального експерименту, базою якого став Запорізький національний університет.

Констатувальний етап дослідження було організовано на початку 1 курсу з метою здійснення вихідних діагностичних зрізів, що констатують

стан готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку за допомогою таких діагностичних методик, які передбачали визначення рівня сформованості кожного з виокремлених компонентів та комплексного показника. Розглянемо методику визначення рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Педагогічне оцінювання рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку здійснювалась на основі визначення комплексного показника готовності, впровадження якого надає можливість узагальнити розподіл студентів за такими рівнями: високим, достатнім та низьким.

Комплексний показник $\Gamma_{ТДодв}$ рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку ми визначали за формулою (3.1):

$$(3.1), \quad \Gamma_{ТДодв} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n K_i$$

де:

$\Gamma_{ТДодв}$ – комплексний показник рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку;

n – кількість показників рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку;

K_i – показники рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, а саме: $МЦ$ – мотиваційно-ціннісний компонент показника рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку;

$ІК$ – інформаційно-комунікативний компонент показника рівня

готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку;

ОФ – організаційно-фасилітаційний компонент показника рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку;

РК – рефлексивно-креативний компонент показника рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Визначення компонентів готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Компоненти	Критерії	Методика визначення показників
Мотиваційно-ціннісний (МЦ)	Мотиваційний	<p>М1 – методика для діагностики навчальної мотивації студентів (Т. Львіна) (додаток 3 1.1)</p> <p>М2 – методика діагностики ціннісних орієнтацій у кар’єрі (за Е. Шейном, переклад і адаптація В. Чікер, В. Винокурової) (додаток 3 1.2)</p> <p>М3 – Методика дослідження потреби у досягненні мети Ю. Орлова (додаток 3 1.3)</p>
Інформаційно-комунікативний (ІК)	Когнітивний	<p>К1 – Дидактичний тест визначення рівня інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку (Сопотницька О., Осіп Н. адаптовано до умов дослідження) (додаток 3 2.1)</p> <p>К2 – Анкета самооцінки рівня сформованості інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку (Кузнецова І., адаптована до умов дослідження) (додаток 3 2.2)</p>

Організаційно-фасилітаційний (ОФ)	Діяльнісний	<p>Д1 – Методика оцінки якості проведення уроку (тренування) (Кузнецова І., адаптована до умов дослідження) (додаток 3 3.1)</p> <p>Д2 – Оцінка комунікативних і організаторських схильностей (В.В. Синявський, Б.О. Федоришин, адаптовано до умов дослідження) (додаток 3 3.2)</p> <p>Д3 – Анкета оцінки умінь педагогічного спілкування бакалаврів фізичної культури і спорту у тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (Кузнецова І., адаптована до умов дослідження) (додаток 3 3.3)</p>
Рефлексивно-креативний (РК)	Аналітичний	<p>А1 – Методика дослідження креативності (за опитувальником К. Леонгарда-Г. Шмішека, адаптовано до умов дослідження) (додаток 3 4.1)</p> <p>А2 – Методика визначення здатності до саморозвитку за С. Поклад, адаптована до умов дослідження (додаток 3 4.2)</p> <p>А3 – Анкета оцінки рівня сформованості професійно важливих якостей майбутніх тренерів (Кузнецова І., адаптована до умов дослідження) (додаток 3 4.2)</p>

Методика діагностики рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку включала діагностику за кожним із компонентів. Так, рівень мотиваційно-ціннісного (МЦ) компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку визначався за мотиваційним шляхом визначення наступних показників:

M_1 – визначався за допомогою методики для діагностики навчальної мотивації студентів (Т. Ільїна) (додаток 3 1.1) [80].

У запропонованій методиці є три шкали: «Придбання знань» (прагнення до придбання знань, допитливість); «Оволодіння професією» (прагнення оволодіти професійними знаннями та сформувані професійно важливі якості); «Отримання диплома» (прагнення придбати диплом при формальному засвоєнні знань, прагнення до пошуку обхідних шляхів при складанні іспитів і заліків).

В опитувальник для маскуванню автор методики включила ряд фонових тверджень, які в подальшому не обробляються.

За отриманими у ході дослідження кількісними характеристиками показника M_1 визначався відповідний рівень сформованості зазначеного показника мотиваційно-ціннісного компонента та проводився його розрахунок у відносних одиницях (додаток 3 5).

M_2 – визначається за допомогою методики діагностики ціннісних орієнтацій у кар'єрі (за Е. Шейном, переклад і адаптація В. Чікер, В. Винокурової). «Якорі кар'єри» – це ціннісні орієнтації, соціальні установки, інтереси, соціально обумовлені спонукання до діяльності, характерні для певної людини. Кар'єрні орієнтації виникають на початку кар'єри, вони стійкі й можуть залишатися стабільними тривалий час. Це нам дало можливість визначити такі майбутні кар'єрні орієнтації як автономія, виклик, інтеграція стилів життя, менеджмент, професійна компетентність, підприємництво, стабільність, служіння.

Студентам пропонувалось оцінити, наскільки важливим є для них кожне з наведених тверджень за шкалою від 1 – абсолютно не важливе, до 10 – виключно важливе (додаток 3 1.2). Отримані у ході дослідження дані опрацьовувались з метою визначення рівня сформованості зазначеного показника M_2 .

M_3 – визначається за допомогою методики дослідження потреби у досягненні мети Ю. Орлов [144]. Методика, спрямована на дослідження особливостей мотивації досягнень і являє собою опитувальник, який рекомендований для досліджень впливу мотивації досягнення на ефективність діяльності. Під потребою в досягненні мети розуміється прагнення завжди досягати поставлених цілей. Опитувальник включає 23 твердження. Досліджуваним пропонується ряд положень, з якими вони можуть бути згідні або незгідні, відповідно поряд з його номером ставиться «так» або «ні». Обробка результатів проводиться підрахунком балів за відповіді «так» чи «ні» на певні питання. Потреба досягнення дорівнює сумі балів за відповіді «так» чи «ні». Інтерпретація отриманих результатів базується на твердженні: чим

більше балів в сумі набирає в досліджуваній, тим більшою мірою у нього виражена потреба в досягненнях.

Для статистичного аналізу отриманих у ході дослідження даних розроблено методику визначення показника рівня мотиваційно-ціннісного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку за формулою (3.2):

$$MЦ = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n M_i \quad (3.2),$$

де

MЦ – показник мотиваційно-ціннісного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку;

M_i – показники мотиваційного критерія мотиваційно-ціннісного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

За результатами отриманих у ході дослідження рівня показника мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку кількісних даних відбувався розподіл студентів за рівнями сформованості зазначеного компонента відповідно до отриманих значень (додаток 3 5).

Визначення показника рівня сформованості інформаційно-комунікативного (*IK*) компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку відбувалось за когнітивним критерієм шляхом визначення наступних показників:

K₁ – визначається за допомогою дидактичного тесту визначення рівня інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми

дошкільного віку (Сопотницька О. [203], Осіп Н. [145] адаптовано до умов дослідження) (додаток 3 2.1).

K_2 – визначається за допомогою анкети самооцінки рівня сформованості інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (Кузнєцова І., адаптована до умов дослідження [102]) (додаток 3 2.2).

За результатами тестування студенти мали можливість набрати певну кількість балів, яку за шкалою оцінки рівня інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку переводили у відповідні умовні одиниці.

Для статистичного аналізу отриманих у ході дослідження даних розроблено методику визначення показника рівня інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку за формулою (3.3):

$$IK = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n K_i \quad (3.3),$$

де

IK – показник інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку;

K_i – показники когнітивного критерія інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Вивчення результатів дослідження рівня показника інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного

віку передбачало розподіл студентів експериментальної і контрольної груп за рівнями відповідно до отриманих значень (додаток 3 5).

Рівень організаційно-фасилітаційного (ОФ) компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку визначався за діяльнісним критерієм за наступними показниками:

D_1 – визначається за методикою оцінки якості проведення уроку (тренування) (Кузнецова І., адаптована до умов дослідження) (додаток 3 3.1). За результатами тестування студенти мали можливість набрати певну кількість балів, яку за шкалою оцінки рівня зазначеного показника переводили у відповідні умовні одиниці та визначали його наявний рівень сформованості.

D_2 – визначається до допомогою методики оцінки комунікативних і організаторських схильностей (за В.В. Синявським, Б.О. Федоришиним, адаптовано до умов дослідження) (додаток 3 3.2) [90].

Запропонований тест містить 40 питань. Необхідно надати відповіді на всі питання за допомогою бланка. На бланку надруковані номери питань. Якщо відповідь на питання позитивна, тобто студент погоджується з тим, про що запитують у питанні, то на бланку відповідний номер обводять кружечком. Якщо відповідь негативна, тобто студент не погоджується, то відповідний номер закреслюється.

Мета обробки результатів – отримання індексів комунікативних та організаторських схильностей. Для цього відповіді досліджуваного зіставляють із дешифратором і підраховують кількість збігів окремо за комунікативними та організаторськими схильностями. У дешифраторі враховується за рядками розташування номерів питань у бланку для відповідей. У ході аналізу результатів спочатку дають оцінку рівня комунікативних та організаторських схильностей досліджуваного. Для цього користуються шкалою оцінок.

D_3 – визначається до допомогою анкети оцінки умінь педагогічного спілкування бакалаврів фізичної культури і спорту у тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (Кузнєцова І.Ю, адаптована до умов дослідження).

Визначення показників рівня організаційно-фасилітаційного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку відбувалось за формулою (3.4):

$$OF = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n D_i \quad (3.4),$$

де OF – показник організаційно-фасилітаційного компонента рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку;

D_i – показники діяльнісного критерія організаційно-фасилітаційного компонента рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Рівень рефлексивно-креативного (PK) компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку визначався за аналітичним критерієм шляхом визначення наступних показників:

A_1 – визначається до допомогою методики дослідження креативності (за опитувальником К. Леонгарда-Г. Шмішека, адаптовано до умов дослідження) [90]. У тесті використовується самооцінка особистісних якостей або частота їх прояву, які й характеризують рівень розвитку творчого потенціалу особистості. При самооцінці пропонується надати відповіді на 88 питань. За умови збігу відповіді «так» на питання з «ключем» такій відповіді нараховується 4 бали, при неспівпаданні з «ключем» бали не нараховуються (додаток 3 4.1).

A_2 – методика визначення здатності до саморозвитку за С. Поклад, адаптована до умов дослідження [157]. Студентам запропоновано надати

відповідь («повністю відповідає дійсності» – 5 балів; «скоріше відповідає, ніж ні» – 4 бали; «і так, і ні» – 3 бали; «швидше не відповідає» – 2 бали; «не відповідає» – 1 бал) на кожне з 15 тверджень. Рівень зазначеного показника визначається за сумою балів відповідно до шкали оцінювання (додаток 3 4.2).

Для статистичного аналізу отриманих у ході дослідження даних розроблено методику визначення показника рівня рефлексивно-креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку за формулою (3.5):

$$PK = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n A_i \quad (3.5),$$

де PK – показник рефлексивно-креативного компонента рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку;

A_i – показники аналітичного критерія рефлексивно-креативного компонента рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Аналіз результатів отриманих значень показника рефлексивного компонента рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку дозволив розподілити студентів експериментальної і контрольної груп за рівнями сформованності зазначеного компонента відповідно до отриманих значень.

Для статистичного аналізу отриманих у ході дослідження даних розроблено спеціальну шкалу оцінки рівня комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (додаток 3 5).

Оцінка якісного росту рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку здійснювалася за допомогою критерія кутового перетворення Фішера.

Критерій кутового перетворення Фішера застосовують для оцінки розходжень у будь-яких двох вибірках, залежних або незалежних. За допомогою цього критерію можна порівнювати показники вибірки в різних умовах; призначений для зіставлення двох рядів вибіркових значень за частотою ознаки, що зустрічається та визначається за формулою (3.6):

$$\varphi = (\varphi_1 - \varphi_2) * \sqrt{\frac{n_1 * n_2}{n_1 + n_2}} \quad (3.6),$$

де φ_1 – кут, що відповідає більшій відсотковій частці (V_1)

$$\varphi_1 = 2 * \arcsin \sqrt{V_1};$$

φ_2 – кут, що відповідає меншій відсотковій частці (V_2)

$$\varphi_2 = 2 * \arcsin \sqrt{V_2}$$

$$\varphi_2 = 2 * \arcsin \sqrt{V_2};$$

$$\varphi_1 = 2 * \arcsin \sqrt{V_1}$$

n_1 – кількість спостережень у вибірці 1;

n_2 – кількість спостережень у вибірці 2.

Науковці виокремлюють певні обмеження для застосування кутового перетворення: жодна з часток, що зіставляються не повинна дорівнювати нулю; верхня межа в критерії φ відсутня – вибірки можуть бути якими завгодно великими; нижня межа – 2 спостереження в одній з вибірок. При цьому необхідно, щоб вибірки задовольняли наступним умовам: якщо в одній вибірці лише 2 спостереження, то в іншій повинно бути не менше 30; якщо в одній вибірці лише 3 спостереження, в іншій має бути не менше 7; якщо в одній вибірці лише 4 спостереження, друга має містити не менше 5; при $n_1, n_2 \geq 5$ можливі будь-які порівняння.

Формувальний етап експерименту (2019-2022 рр.) було проведено з метою доведення чи спростування ефективності моделі формування готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. На цьому етапі було

проведено експериментальну апробацію моделі формування готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку та кінцеву діагностику рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку. Наприкінці формувального етапу експерименту проведено оцінку рівня сформованості готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку експериментальної і контрольних груп та порівняння отриманих даних із вихідними даними констатувального етапу експерименту.

3.2 Аналіз результатів педагогічного експерименту з формування готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Для здійснення вихідних діагностичних зрізів, що констатують стан сформованості готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку за допомогою таких діагностичних методик, які передбачали визначення рівня сформованості кожного з компонентів та комплексного показника сформованості готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку було проведено констатувальний експеримент, в якому брали участь 89 студентів 1 курсу спеціальності 017 «Фізична культура і спорт», освітня програма «Фізичне виховання», ЗНУ, з них – 46 складала експериментальну групу, а контрольну групу 43. Контрольна група навчалася згідно затвердженого навчального плану спеціальності 017 Фізична культура і спорт, а підготовка студентів у експериментальній групі базувалася згідно розроблених організаційно-педагогічних умов та структурно-педагогічної моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в

ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

З метою з'ясування рівня мотиваційно-ціннісного компонента сформованості готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на початку дослідження визначені навчальна мотивації студентів за методикою для діагностики навчальної мотивації студентів Т. Ільїної, ціннісні орієнтації у кар'єрі за методикою Е. Шейна (переклад і адаптація В. Чікер, В. Винокурової) та дослідження потреби у досягненні мети Ю. Орлова у студентів експериментальної і контрольних груп.

Аналіз отриманих результатів (додаток З 6.1, З 6.2, З 6.3) дозволив визначити, що на початку дослідження показник сформованості мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку студентів контрольної групи складав $0,39 \pm 0,02$ в.о. а у студентів експериментальної групи $0,42 \pm 0,02$ в.о.

Показники сформованості мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку як у студентів контрольних груп так і в студентів експериментальної групи належали до достатнього рівня (табл. 3.3). З метою оцінки достовірності відмінностей між процентними частками вибірок у дослідженні застосовувався критерій Фішера, призначений для зіставлення двох вибірок за частотою обраної ознаки [187; 190]. Сутність кутового перетворення Фішера полягає в перекладі процентної частки у величинах центрального кута, який вимірюється в радіанах. Більшій відсотковій частці буде відповідати більший кут ϕ , а меншій частці – менший кут, але співвідношення тут не лінійні. При збільшенні розбіжності між кутами ϕ_1 і ϕ_2 і збільшенням чисельності вибірок значення критерію зростає. Чим більше величина ϕ^* тим більше ймовірно, що відмінності достовірні.

**Показники сформованості мотиваційно-ціннісного компоненту
готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської
діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на
констатувальному етапі**

Показники сформованості мотиваційно-ціннісного компонента $\bar{X} \pm m$	Група	Показники	Рівень
	ЕГ	0,42±0,02	достатній рівень
КГ	0,39±0,02	достатній рівень	

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Отже, нами висунуто такі гіпотези критерію Фішера:

H_0 : Частка осіб, у яких проявляється досліджуваний ефект у вибірці 1 не більше, ніж у вибірці 2 (відмінності не достовірні).

H_1 : Частка осіб, у яких виявляються досліджуваним ефект у вибірці 1 більше, ніж у вибірці 2 (відмінності достовірні).

Таким чином, відповідно до розподілу студентів за рівнями мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження (рис. 3.1)

Нами проведено розрахунок достовірності відмінностей між розподілом студентів експериментальної і контрольної груп, що дозволило дійти висновку про відхилення гіпотези H_1 (емпіричне значення показника φ^* кутового перетворення Фішера дорівнює $\varphi^*=0,540$ і належить до зони не значущості) та підтвердження гіпотези H_0 – відмінності між групами не істотні $P>0,05$ (таблиця 3.4).

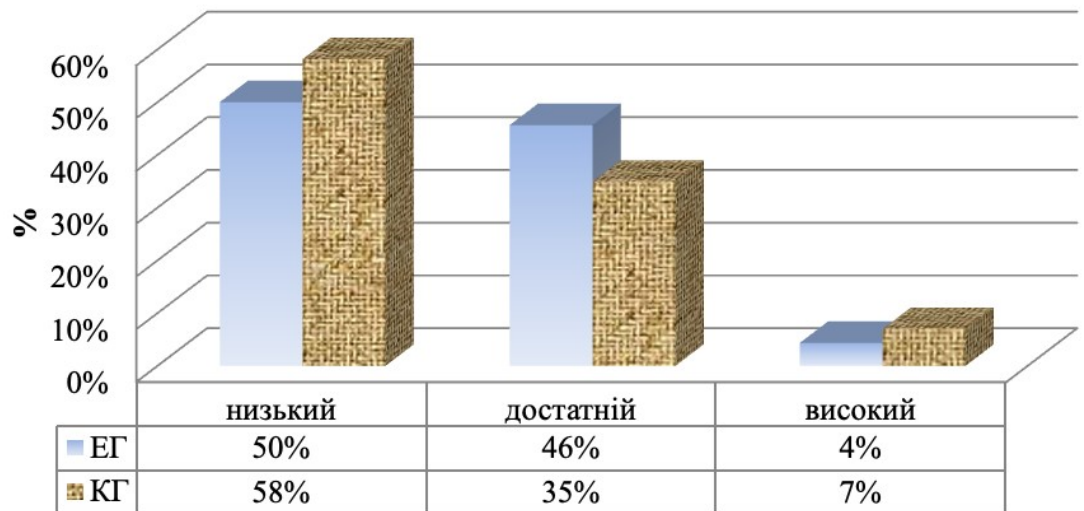

Рис. 3.1 Розподіл студентів за рівнями сформованості мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження, %

Таблиця 3.4

Достовірність відмінностей розподілу студентів за рівнями мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

Рівень	KG		EG		ц ₁	ц ₂	ц*	P
	N	D	N	D				
<i>Низький</i> (відсутність ознаки)	25	0,58	3	0,50	0,535	0,420	0,540	>0,05
<i>Достатній</i> (відсутність ознаки)	15	0,35	1	0,46				
<i>Високий</i> (наявність ознаки)	3	0,07	2	0,04				
Разом	43	1	6	1	Гіпотеза (підтвердження) H ₀ (відмінності не достовірні)			

Примітки: EG – експериментальна група, KG – контрольна група

Аналіз отриманих результатів дозволив визначити, що на початку дослідження показник сформованості інформаційно-комунікативного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у студентів КГ складав $0,37 \pm 0,02$ в.о., а в експериментальній групі – $0,35 \pm 0,02$ в.о. Показники сформованості інформаційно-комунікативного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку як у студентів контрольної так і в студентів експериментальної груп належали до достатнього рівня (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Показники сформованості інформаційно-комунікативного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку констатувальному етапі дослідження

Показники сформованості інформаційно-комунікативного компоненту $\bar{X} \pm m$	Група	Показники	Рівень
	ЕГ	$0,35 \pm 0,02$	достатній рівень
	КГ	$0,37 \pm 0,02$	достатній рівень

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Експериментальна перевірка розподілу студентів за рівнями сформованості інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку дозволила констатувати, що: до низького рівня належали 61% респондентів експериментальної групи і 58% опитуваних контрольної групи; до середнього рівня належали 35% студентів експериментальної групи і 37% студентів контрольної групи; до високого рівня належали лише 4% респондентів експериментальної і 5% - контрольної групи.

Вивчення розподілу студентів за рівнями інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і

спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження (рис. 3.2) дозволило визначити достовірність відмінностей між розподілом студентів експериментальної і контрольної груп: гіпотезу H_1 відхилено (емпіричне значення показника ϕ^* кутового перетворення Фішера дорівнює $\phi^*=0,069$ і належить до зони не значущості) та підтвердження гіпотези H_0 – відмінності між групами не істотні $P>0,05$ (табл. 3.6)

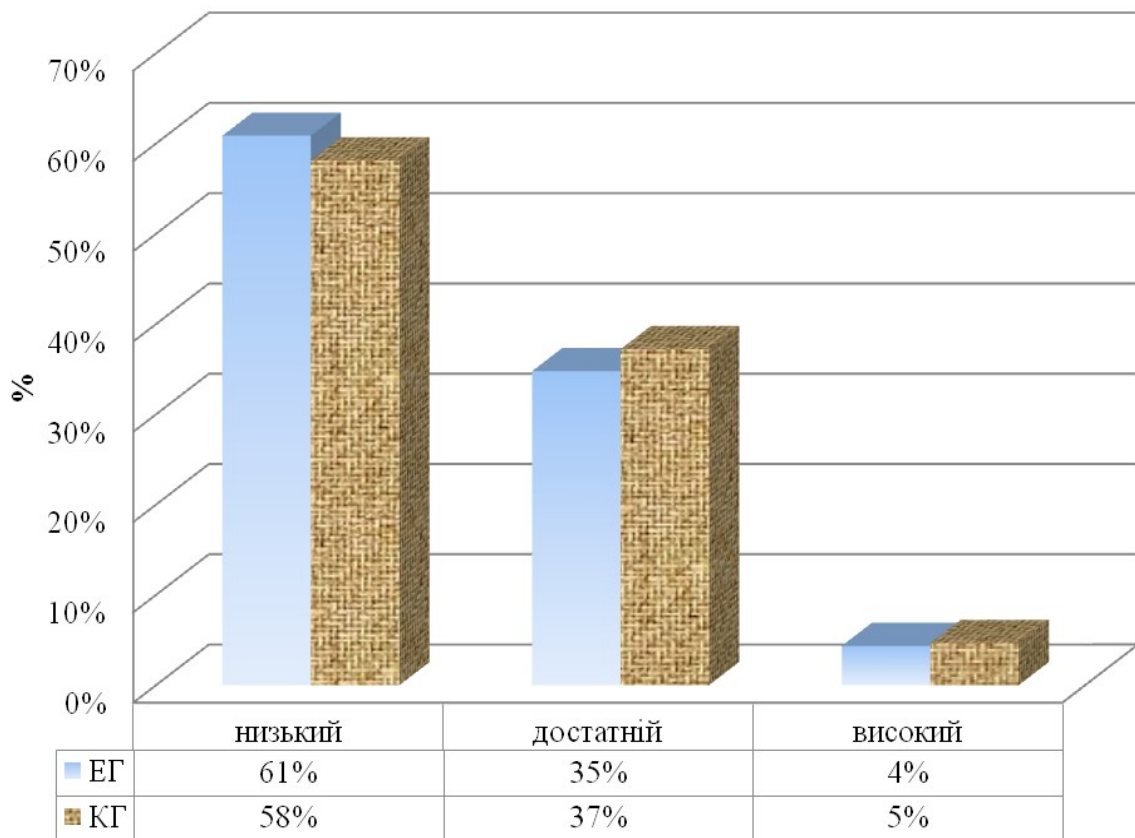

Рис. 3.2 Розподіл студентів за рівнями сформованості інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

Розрахунок достовірності відмінностей розподілу студентів за рівнями інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

Рівень	КГ		ЕГ		Ц ₁	Ц ₂	Ц*	Р
	N	D	N	D				
<i>Низький</i> (відсутність ознаки)	25	0,58	28	0,61	0,435	0,420	0,069	>0,05
<i>Достатній</i> (відсутність ознаки)	16	0,37	16	0,35				
<i>Високий</i> (наявність ознаки)	2	0,05	2	0,04				
Разом	43	1	46	1	Гіпотеза (підтвердження) H ₀ (відмінності не достовірні)			

Результати аналізу рівня сформованості організаційно-фасилітаційного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку дозволили визначити, що на початку дослідження показник сформованості організаційно-фасилітаційного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у студентів контрольної групи КГ складав $0,32 \pm 0,01$ в.о., а у студентів експериментальної групи $0,33 \pm 0,01$ в.о.

Показники сформованості організаційно-фасилітаційного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку як у студентів контрольної, так і експериментальної групи належали до низького рівня. (табл. 3.7).

**Показники сформованості організаційно-фасилітаційного компоненту
готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської
діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на
констатувальному етапі дослідження**

Показники сформованості організаційно-фасилітаційного компоненту $\bar{X} \pm m$	Група	Показники	Рівень
	ЕГ	0,33±0,01	низький рівень
	КГ	0,32±0,01	низький рівень

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Експериментальна перевірка розподілу студентів експериментальної і контрольної груп за рівнями сформованості організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку дозволила констатувати, що: до низького рівня належали 74% респондентів експериментальної групи і 82% опитуваних контрольної групи; до середнього рівня належали 24% студентів експериментальної групи і 16% студентів контрольної групи; до високого рівня належали лише 2% респондентів як експериментальної так і контрольної групи.

Виявлений в ході дослідження розподіл студентів за рівнями організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження (рис. 3.3) та розрахунок достовірності відмінностей між розподілом студентів експериментальної і контрольної груп, дозволили відхилити гіпотезу H_1 (емпіричне значення показника ϕ^* кутового перетворення Фішера дорівнює $\phi^*=0,048$ і належить до зони не значущості) та підтвердження гіпотези H_0 – відмінності між групами не істотні $P>0,05$ (табл. 3.8).

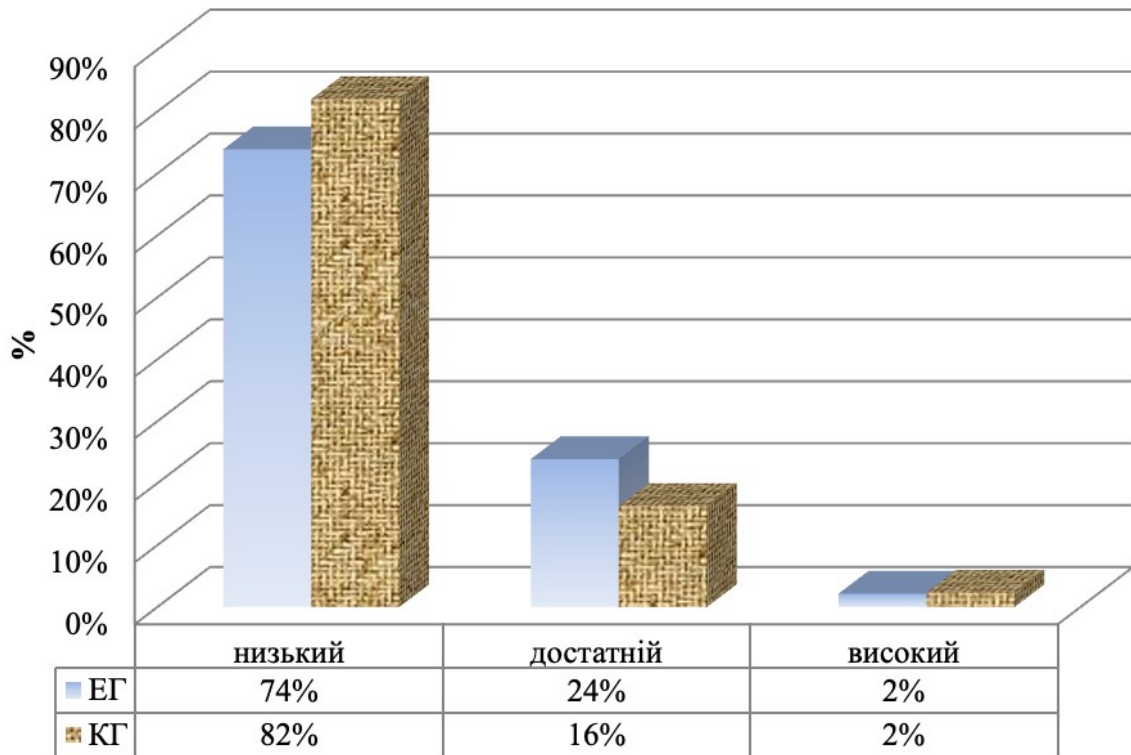

Рис. 3.3 Розподіл студентів за рівнями сформованості організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

Статистичне опрацювання експериментальних даних засвідчило, що на початку дослідження показник сформованості рефлексивно-креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку в студентів контрольної групи КГ складав $0,36 \pm 0,02$ в.о. і належав до достатнього рівня.

Зазначений показник у студентів експериментальної групи також належав до достатнього рівня сформованості рефлексивно-креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту і складав $0,38 \pm 0,02$ в.о (табл. 3.9).

Таблиця 3.8

Розрахунок достовірності відмінностей розподілу студентів за рівнями організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

Рівень	КГ		ЕГ		ц ₁	ц ₂	ц*	Р
	N	D	N	D				
<i>Низький</i> (відсутність ознаки)	35	0,82	4	0,7	0,306	0,296	0,048	>0,05
<i>Достатній</i> (відсутність ознаки)	7	0,16	1	0,2				
<i>Високий</i> (наявність ознаки)	1	0,02		0,0				
Разом	43	1	6	1	Гіпотеза (підтвердження) H ₀ (відмінності не достовірні)			

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Таблиця 3.9

Показники сформованості рефлексивно-креативного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

Показники сформованості рефлексивно-креативного компоненту $\bar{X} \pm m$	Група	Показники	Рівень
	ЕГ	0,38±0,02	достатній рівень
	КГ	0,36±0,02	достатній рівень

Таким чином, відповідно до розподілу студентів за рівнями рефлексивно-креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження (рис. 3.4.)

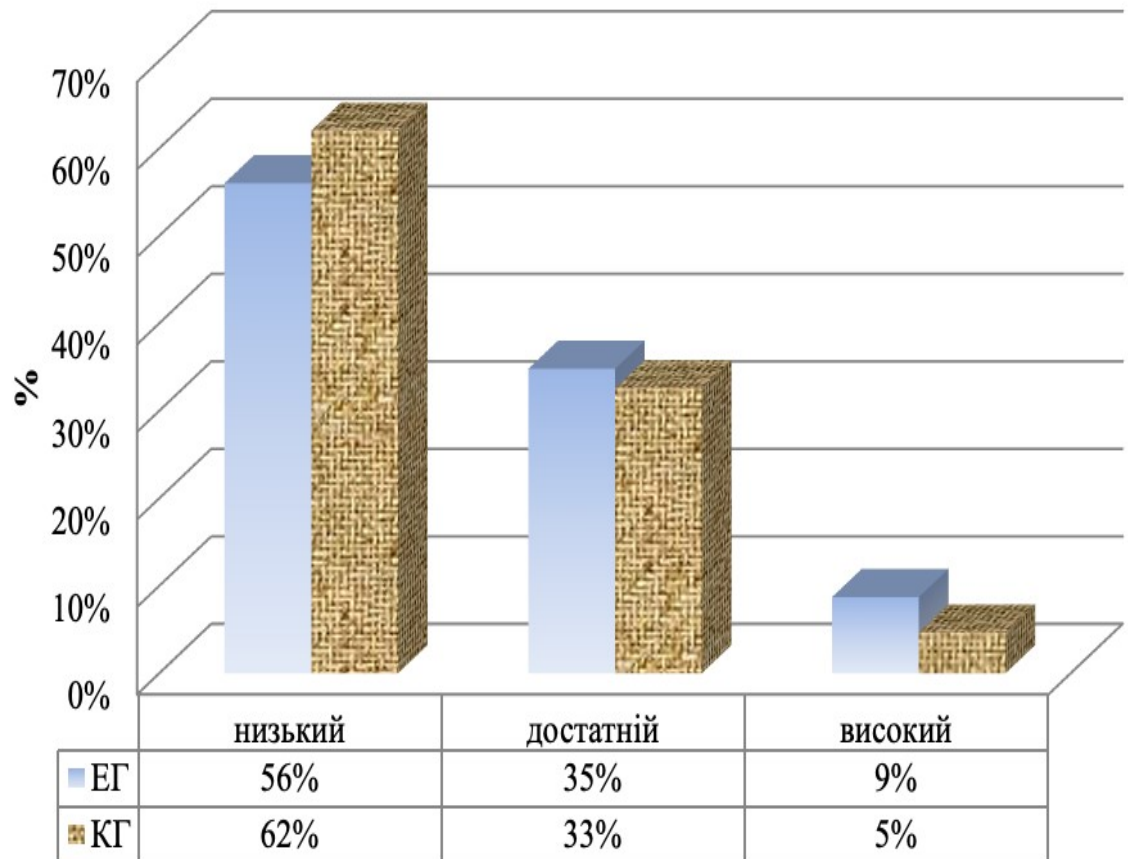

Рис. 3.4 Розподіл студентів за рівнями сформованості рефлексивно-креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

Нами проведено розрахунок достовірності відмінностей між розподілом студентів експериментальної і контрольної груп - гіпотезу H_1 відхилено (емпіричне значення показника ϕ^* кутового перетворення Фішера дорівнює $\phi^*=0,773$ і належить до зони не значущості) та підтверджено гіпотезу H_0 – відмінності між групами не істотні $P>0,05$ (табл. 3.10).

Розрахунок достовірності відмінностей розподілу студентів за рівнями рефлексивно-креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

Рівень	КГ		ЕГ		ц ₁	ц ₂	ц*	Р
	N	D	N	D				
<i>Низький</i> (відсутність ознаки)	27	0,62	26	0,56	0,435	0,599	0,773	>0,05
<i>Достатній</i> (відсутність ознаки)	14	0,33	16	0,35				
<i>Високий</i> (наявність ознаки)	2	0,05	4	0,09				
Разом	43	1	46	1	Гіпотеза (підтвердження) H ₀ (відмінності не достовірні)			

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Таким чином, проведене на констатувальному етапі дослідження визначення кількісних показників компонентів готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (рис. 3.5) дозволило нам розрахувати значення комплексних показників готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку студентів експериментальної і контрольної груп. Аналіз результатів статистичного опрацювання експериментальних даних засвідчив достатній рівень показників готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на початку дослідження як у студентів експериментальної, так і контрольних груп. Так, у студентів

експериментальної групи зазначений показник дорівнював $0,38 \pm 0,01$ в.о., тоді як у студентів контрольної групи він складав $0,36 \pm 0,01$ в.о. (табл. 3.11).

Таким чином, на початку дослідження визначено рівні сформованості компонентів та комплексних показників готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку експериментальної та контрольної груп.

Таблиця 3.11

Комплексні показники готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

	Група	Показники	Рівень
Показники сформованості комплексного показника $\Gamma_{ТДддв}$ $\bar{X} \pm m$	ЕГ	$0,38 \pm 0,01$	достатній рівень
	КГ	$0,36 \pm 0,01$	достатній рівень

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Досліджуючи розподіл студентів за рівнем комплексного показника $\Gamma_{ТДддв}$ готовності (додаток 3.6.4), ми визначили, що за комплексними показниками $\Gamma_{ТДддв}$ до низького рівня належали 56,52% студентів експериментальної групи та 53,49% студентів контрольної групи; до достатнього рівня на початку дослідження належали 41,30% студентів експериментальної групи та 44,19% студентів контрольної групи КГ; до високого рівня – 2,17% студентів експериментальної групи і 2,33% студентів контрольної групи КГ (табл. 3.12, рис. 3.6).

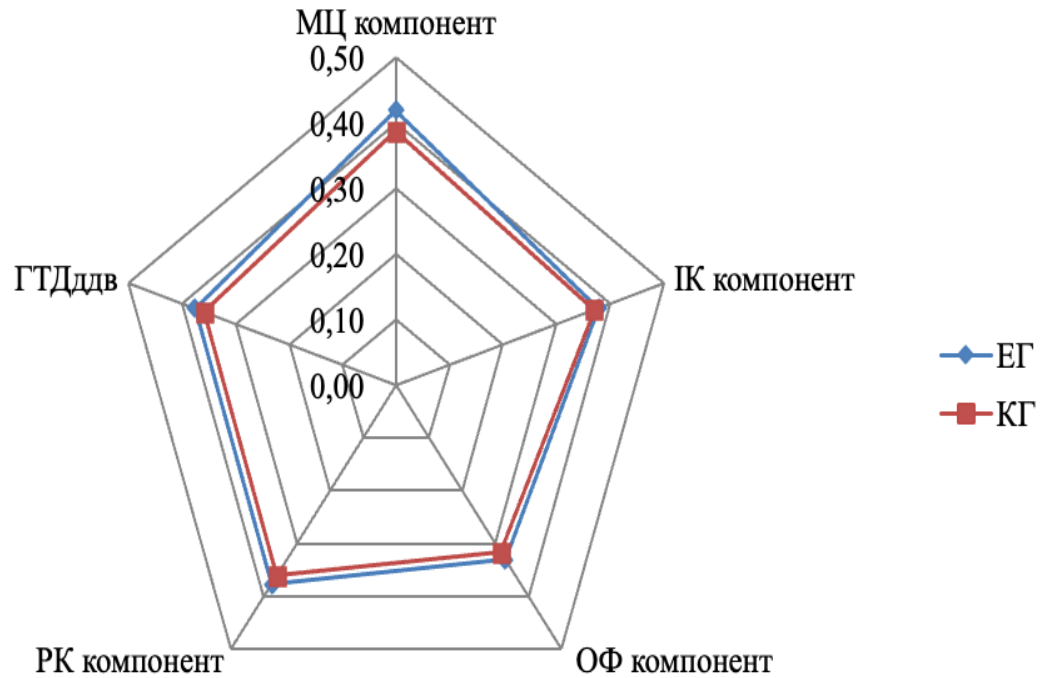

Рис. 3.5 Показники сформованості компонентів та комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

Таблиця 3.12

Розподіл студентів за рівнями комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

Рівень $\Gamma_{ГТДддв}$	EG		KG	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
низький	26	56,52%	23	53,49%
достатній	19	41,30%	19	44,19%
високий	1	2,17%	1	2,33%

Примітки: EG – експериментальна група, KG – контрольна група

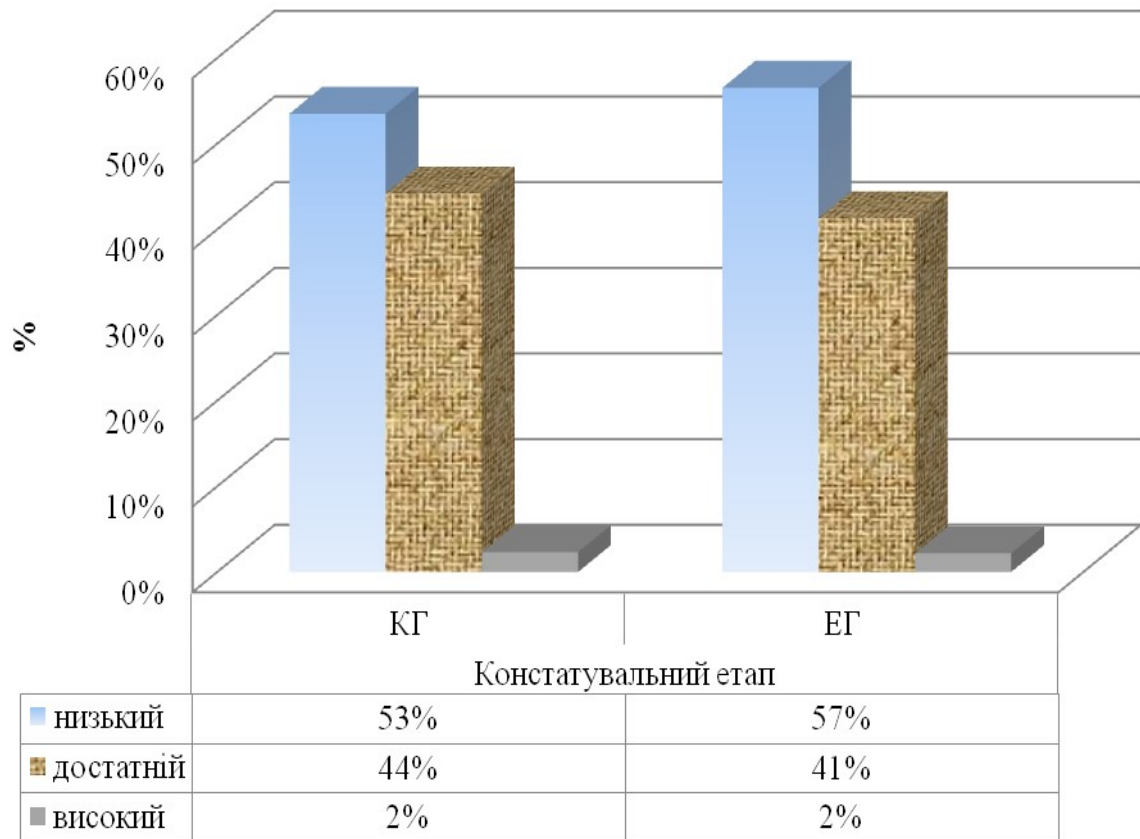

Рис. 3.6 Розподіл студентів за рівнями комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на на констатувальному етапі дослідження, %

Таким чином, перевірка достовірності відмінностей розподілу студентів за рівнями комплексного показника сформованості готовності на початку дослідження (табл. 3.13) дозволила дійти висновку про відхилення гіпотези H_1 (емпіричне значення показника φ^* кутового перетворення Фішера дорівнює $\varphi^*=0,048$ і належить до зони не значущості) та підтвердження гіпотези H_0 – відмінності між групами не істотні $P>0,05$.

Розрахунок достовірності відмінностей розподілу студентів за рівнями комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

Рівень	КГ		ЕГ		ц ₁	ц ₂	ц*	Р
	N	D	N	D				
<i>Низький</i> (відсутність ознаки)	23	0,53	26	0,57	0,306	0,296	0,048	>0,05
<i>Достатній</i> (відсутність ознаки)	19	0,44	19	0,41				
<i>Високий</i> (наявність ознаки)	1	0,02	1	0,02				
Разом	43	1	46	1	Гіпотеза (підтвердження) H ₀ (відмінності не достовірні)			

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Аналіз результатів статистичного опрацювання експериментальних даних засвідчив нагальну потребу покращення рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на початку дослідження як у контрольній так і в експериментальній групі. В межах нашого дослідження реалізація поставленого завдання відбувалась шляхом впровадження експериментальної моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку та педагогічних умов ефективної її реалізації.

З метою виявлення динаміки рівня показників мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку в студентів

експериментальної і контрольної груп, на контрольному етапі дослідження проведено діагностичний зріз рівня його сформованості.

Аналіз отриманих результатів (додаток З 6.5, З 6.6) дозволив визначити, що в кінці дослідження показник сформованості мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку в студентів контрольної групи КГ складав $0,60 \pm 0,02$ в.о., а у студентів експериментальної групи – $0,75 \pm 0,02$ в.о. (табл. 3.14)

Таблиця 3.14

Показники сформованості мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Показники сформованості мотиваційно-ціннісного компонента $\bar{X} \pm m$	Група	Показники	Рівень
	ЕГ	$0,75 \pm 0,02$	високий рівень
	КГ	$0,60 \pm 0,02$	достатній рівень

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Показники сформованості мотиваційно-ціннісного компонента готовності у студентів контрольної групи належав до достатнього рівня, а у студентів експериментальної групи – до високого рівня.

Аналіз засвідчив, що в експериментальній групі відбулися позитивні зміни, зафіксовано значний приріст показника мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у студентів експериментальної групи у порівнянні зі студентами контрольної групи (рис. 3.7).

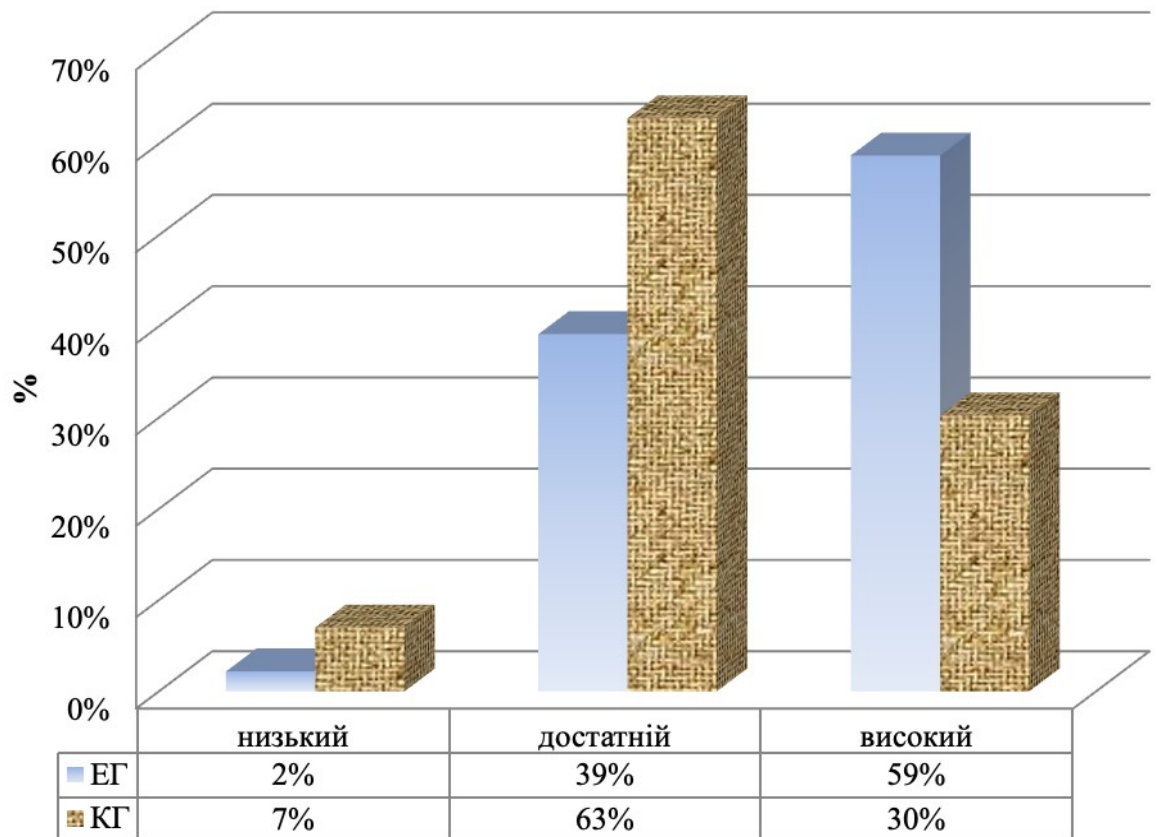

Рис. 3.7 Розподіл студентів за рівнями сформованості мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Таким чином, відповідно до розподілу студентів за рівнями мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження нами проведено розрахунок достовірності відмінностей між розподілом студентів експериментальної і контрольної груп, що дозволило дійти висновку про відхилення гіпотези H_0 (емпіричне значення показника φ^* кутового перетворення Фішера дорівнює $\varphi^*=2,740$ і належить до зони значущості) та підтвердження гіпотези H_1 – відмінності між групами істотні $P<0,001$ (табл. 3.15).

Розрахунок достовірності відмінностей розподілу студентів за рівнями мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Рівень	КГ		ЕГ		ц ₁	ц ₂	ц*	Р
	N	D	N	D				
<i>Низький</i> (відсутність ознаки)	3	0,07	1	0,02	1,164	1,746	2,740	<0,001
<i>Достатній</i> (відсутність ознаки)	27	0,63	18	0,39				
<i>Високий</i> (наявність ознаки)	13	0,30	27	0,59				
Разом	43	1	46	1	Гіпотеза (підтвердження) H ₁ (відмінності достовірні)			

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Зазначені зміни (відносний приріст показників в студентів ЕГ складав 78%, тоді як у студентів КГ – 55%, табл. 3.16) відбулися, на нашу думку, через розуміння студентами важливості соціального замовлення на викладача фізичного виховання, здатного до формування, зміцнення та збереження здоров'я дітей та молоді, а також мотивації до майбутньої професійної діяльності.

Розглянемо наявність змін показників інформаційно-комунікативного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку – динаміку

показників студентів експериментальної і контрольної груп на констатувальному і контрольному етапах дослідження (табл. 3.17, рис. 3.8).

Таблиця 3.16

Динаміка показників сформованості мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

МЦ компонент	Констатувальний етап		Контрольний етап		Δ, %
	$\bar{X} \pm m$	рівень	$\bar{X} \pm m$	рівень	
ЕГ	0,42±0,02	достатній рівень	0,75±0,02	високий рівень	78%
КГ	0,39±0,02	достатній рівень	0,60±0,02	достатній рівень	55%

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Аналіз отриманих результатів дозволив визначити, що на контрольному етапі дослідження показник сформованості інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у студентів контрольної групи КГ складав 0,58±0,02 в.о., а у студентів експериментальної групи 0,70±0,02 в.о.

Таблиця 3.17

Показники сформованості інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Показники сформованості інформаційно-комунікативного компонента $\bar{X} \pm m$	Група	Показники	Рівень
	ЕГ	0,70±0,02	Високий рівень
	КГ	0,58±0,02	достатній рівень

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

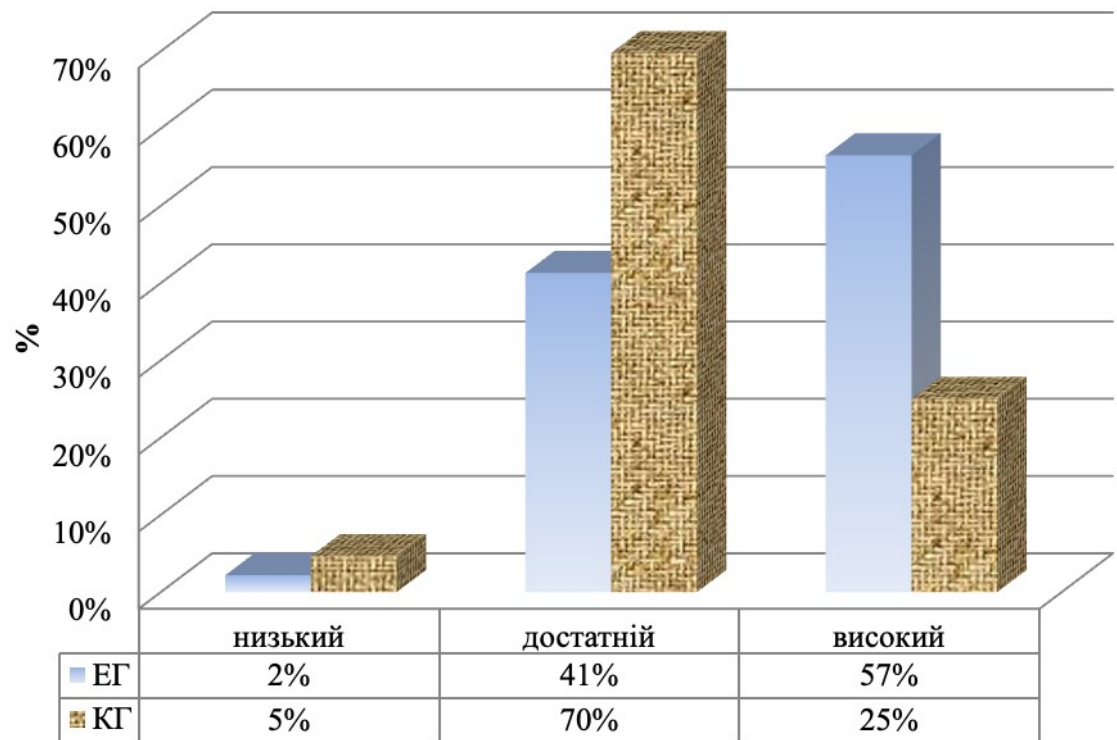

Рис. 3.8 Розподіл студентів за рівнями сформованості інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження, %

Показники сформованості інформаційно-комунікативного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у студентів контрольної групи КГ належали до достатнього рівня, а студентів експериментальної групи – до високого рівня.

Статистичний аналіз динаміки показників інформаційно-комунікативного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку у студентів експериментальної і контрольної груп дозволив визначити значний відносний приріст у студентів експериментальної групи – 84% , на відміну від показників контрольної групи, які склали 57% (табл. 3.18) .

Динаміка показників сформованості інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

ІК компонент	Констатувальний етап		Контрольний етап		Δ, %
	$X \pm m$	рівень	$X \pm m$	рівень	
<i>ЕГ</i>	0,35±0,02	достатній рівень	0,70±0,02	високий рівень	84%
<i>КГ</i>	0,37±0,02	достатній рівень	0,58±0,02	достатній рівень	57%

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Отже, упродовж дослідження фіксувалася позитивна динаміка показників інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку в студентів як експериментальної, так і контрольних груп.

Проте вдалося встановити, що в експериментальній групі відбулися суттєві позитивні зміни: збільшення студентів із показниками високого рівня і відсутність студентів із низьким рівнем.

Розрахунок достовірності відмінностей розподілу студентів за рівнями інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження дозволив дійти висновку про відхилення гіпотези H_0 (емпіричне значення показника φ^* кутового перетворення Фішера дорівнює $\varphi^*=3,022$ і належить до зони значущості) та підтвердження гіпотези H_1 – відмінності між групами істотні $P<0,001$ (табл. 3.19).

Розрахунок достовірності відмінностей розподілу студентів за рівнями інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Рівень	КГ		ЕГ		Ц ₁	Ц ₂	Ц*	Р
	N	D	N	D				
<i>Низький</i> (відсутність ознаки)	2	0,05	1	0,02	1,061	1,702	3,022	<0,001
<i>Достатній</i> (відсутність ознаки)	30	0,70	19	0,41				
<i>Високий</i> (наявність ознаки)	11	0,25	26	0,57				
Разом	43	1	46	1	Гіпотеза (підтвердження) H ₁ (відмінності достовірні)			

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Результати дослідження динаміки показників сформованості організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у студентів експериментальної і контрольної груп доводять, що впровадження експериментальної моделі формування готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку забезпечило достовірні відмінності між показниками у студентів експериментальної і контрольної груп.

Аналіз отриманих результатів дозволив зазначити, що в кінці дослідження показник сформованості організаційно-фасилітаційного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у студентів

контрольної групи КГ складав $0,56 \pm 0,01$ в.о., а в студентів експериментальної групи $0,68 \pm 0,01$ в.о. (табл. 3.20).

Таблиця 3.20

**Показники сформованості організаційно-фасилітаційного компоненту
готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської
діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на
контрольному етапі дослідження**

Показники сформованості організаційно- фасилітаційного компонента $\bar{X} \pm m$	Група	Показники	Рівень
	ЕГ	$0,68 \pm 0,01$	високий рівень
	КГ	$0,56 \pm 0,01$	достатній рівень

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Показники сформованості організаційно-фасилітаційного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у студентів контрольної групи КГ належали до достатнього рівня, а в студентів експериментальної групи – до високого рівня.

Дослідження динаміки організаційно-фасилітаційного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у студентів експериментальної і контрольної груп в кінці дослідження дозволяє зробити висновки про його значне покращення у студентів експериментальної групи на відміну від показників студентів контрольних груп (табл. 3.21).

Отже, в студентів експериментальної групи відбулися суттєві позитивні зміни: значне збільшення кількості студентів із показниками організаційно-фасилітаційного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку високого та достатнього рівнів і водночас зменшення кількості студентів із середнім рівнем та відсутність студентів із низьким рівнем (рис.3.9).

Динаміка показників сформованості організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку

ОФ компонент	Констатувальний етап		Контрольний етап		Δ, %
	$X \pm m$	рівень	$X \pm m$	рівень	
ЕГ	0,33±0,01	низький рівень	0,68±0,01	високий рівень	107%
КГ	0,32±0,01	низький рівень	0,56±0,01	достатній рівень	77%

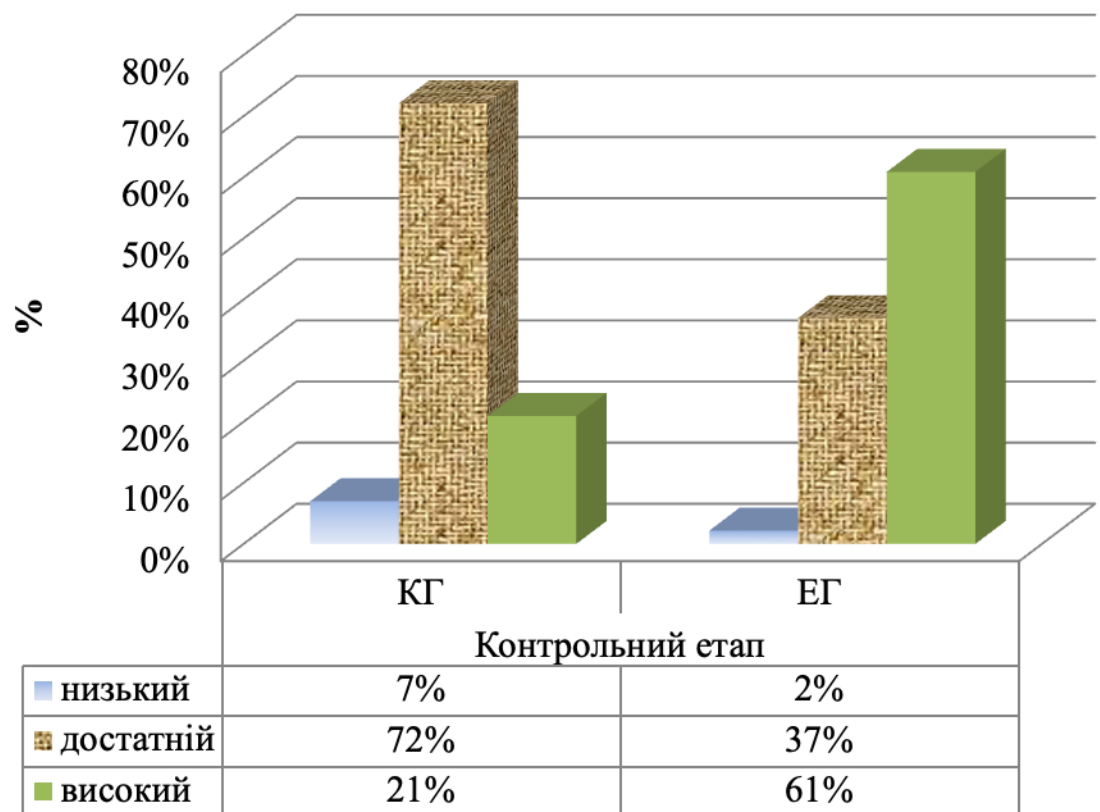

Рис. 3.9 Розподіл студентів за рівнями сформованості організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження, %

Таким чином, відповідно до розподілу студентів за рівнями організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми

дошкільного віку на контрольному етапі дослідження нами розраховано достовірність відмінностей між розподілом студентів експериментальної і контрольної груп, що дозволило дійти висновку про відхилення гіпотези H_0 (емпіричне значення показника ϕ^* кутового перетворення Фішера дорівнює $\phi^*=4,233$ і належить до зони значущості) та підтвердження гіпотези H_1 – відмінності між групами істотні $P<0,001$ (табл. 3.22).

Таблиця 3.22

Розрахунок достовірності відмінностей розподілу студентів за рівнями організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Рівень	КГ		ЕГ		Ц ₁	Ц ₂	Ц*	Р
	N	D	N	D				
<i>Низький</i> (відсутність ознаки)	3	0,07	1	0,02	0,892	1,790	4,233	<0,001
<i>Достатній</i> (відсутність ознаки)	32	0,74	17	0,37				
<i>Високий</i> (наявність ознаки)	8	0,19	28	0,61				
Разом	43	1	46	1	Гіпотеза (підтвердження) H_1 (відмінності достовірні)			

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Результати дослідження динаміки показників сформованості рефлексивно-креативного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку дозволили зазначити, що показник сформованості рефлексивно-креативного компоненту в студентів контрольної групи КГ складав $0,59\pm 0,01$ в.о., а у студентів експериментальної групи $0,72\pm 0,01$ в.о.

(рис.3.10). Показники сформованості рефлексивно-креативного компоненту готовності майбутніх педагогів-тренерів спортивних ігор у студентів контрольної групи КГ належали до достатнього рівня, а в студентів експериментальної групи – до високого рівня сформованості (табл. 3.23).

Таблиця 3.23

**Показники сформованості рефлексивно-креативного компоненту
готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської
діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на
контрольному етапі дослідження**

Показники сформованості рефлексивно-креативного компонента $\bar{X} \pm m$	Група	Показники	Рівень
	ЕГ	0,72±0,01	високий рівень
	КГ	0,59±0,01	достатній рівень

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Розрахунок достовірності відмінностей між розподілом студентів експериментальної і контрольної груп дозволив дійти висновку про відхилення гіпотези H_0 (емпіричне значення показника ϕ^* кутового перетворення Фішера дорівнює $\phi^*=4,526$ і належить до зони значущості) та підтвердження гіпотези H_1 – відмінності між групами істотні $P<0,001$ (табл. 3.24).

Отже, позитивна динаміка у формуванні рефлексивно-креативного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку спостерігалася як у студентів експериментальної так і контрольних груп.

Розрахунок достовірності відмінностей розподілу студентів за рівнями рефлексивно- креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Рівень	КГ		ЕГ		ц1	ц2	ц*	Р
	N	D	N	D				
Низький (відсутність ознаки)	3	0,07	0	0,00	1,061	2,069	4,526	<0,001
Достатній (відсутність ознаки)	29	0,67	13	0,28				
Високий (наявність ознаки)	11	0,26	33	0,72				
Разом	43	1	46	1	Гіпотеза (підтвердження) H1 (відмінності достовірні)			

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Проте, аналіз результатів дослідження дозволив визначити значне збільшення студентів експериментальної групи із показниками високого та достатнього рівнів і водночас відсутність студентів із низьким рівнем рефлексивно-креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. В той час, як серед показників студентів експериментальної групи виявлено наявність осіб з низьким рівнем рефлексивно-креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (рис. 3.10).

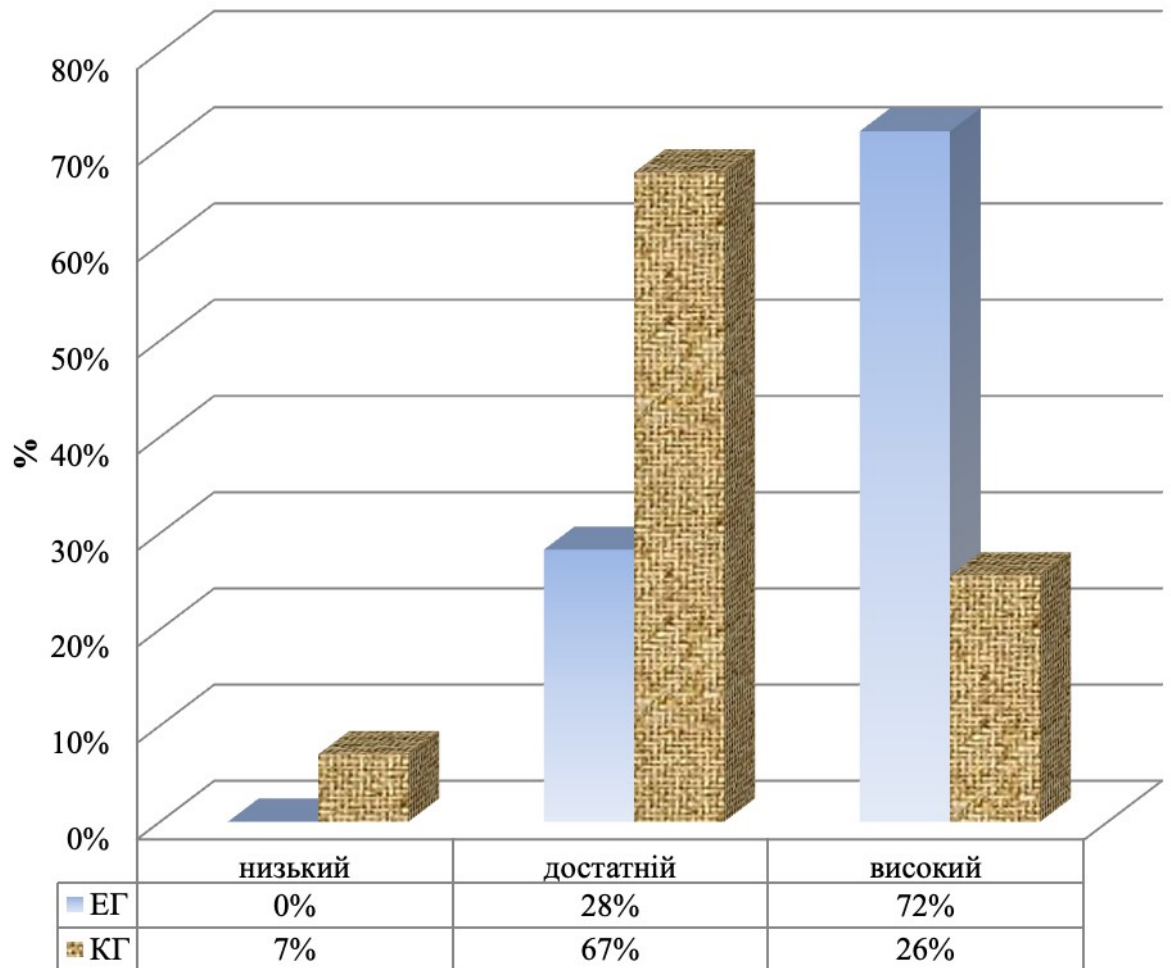

Рис. 3.10 Розподіл студентів за рівнями сформованості рефлексивно-креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Виявлено, що приріст показників рефлексивно-креативного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у студентів експериментальної групи значно перевищує приріст зазначених показників у студентів контрольних груп (табл. 3.25).

Так, у студентів контрольної групи відносний приріст показників рефлексивно-креативного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми

дошкільного віку складав 64%, в той час як зазначений показник у студентів експериментальної групи складав 91%.

Таблиця 3.25

Динаміка показників сформованості рефлексивно-креативного компоненту готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

РК компонент	Констатувальний етап		Контрольний етап		Δ, %
	$\bar{X} \pm m$	рівень	$\bar{X} \pm m$	рівень	
<i>ЕГ</i>	0,38±0,02	достатній рівень	0,72±0,01	високий рівень	91%
<i>КГ</i>	0,36±0,02	достатній рівень	0,59±0,01	достатній рівень	64%

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Аналіз результатів статистичного опрацювання експериментальних даних щодо визначення рівня комплексного показника сформованості готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку наприкінці дослідження засвідчив, що у студентів експериментальної групи спостерігався високий рівень комплексного показника сформованості готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, а в студентів контрольних груп – достатній. Так, середній показник $\Gamma_{ТДддв}$ експериментальної групи складав $0,71 \pm 0,01$ в.о., а контрольної групи КГ – $0,59 \pm 0,01$ в.о. (табл. 3.26).

Отже, в кінці дослідження визначено показники та рівні компонентів та комплексного показника сформованості готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у студентів експериментальної та контрольних груп.

Комплексні показники готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Показники сформованості комплексного показника $\Gamma_{ГДддв}$ $\bar{X} \pm m$	Група	Показники	Рівень
	ЕГ	0,72±0,01	високий рівень
	КГ	0,60±0,01	достатній рівень

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Отже, проведений на контрольному етапі дослідження аналіз кількісних показників компонентів та комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (рис. 3.11) дозволив нам розрахувати значення комплексних показників готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку студентів експериментальної і контрольної груп.

Досліджуючи розподіл студентів за рівнем комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (додаток 3 6.6), ми визначили, що за комплексними показниками $\Gamma_{ГДддв}$ до високого рівня належали 60,87 % студентів експериментальної групи та 20,93 % студентів контрольної групи; до достатнього рівня комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку належали 36,96 % студентів експериментальної групи та 72,09 % студентів контрольної групи; до низького рівня комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку належали 2,17 %

студентів експериментальної групи та 6,98 % студентів контрольної групи (табл. 3.27, рис. 3.12).

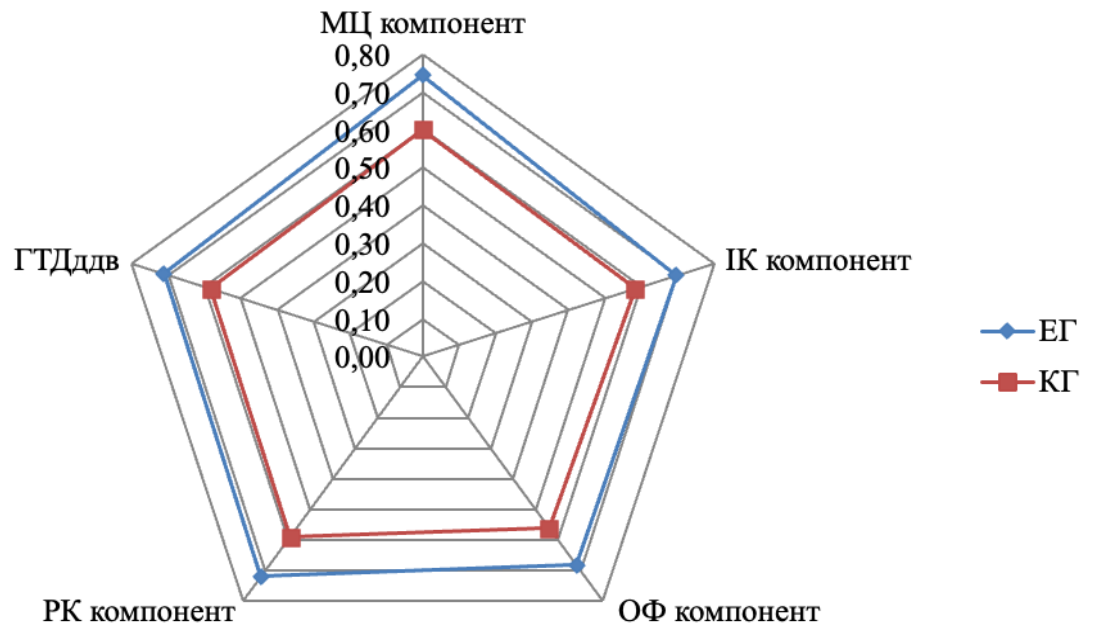

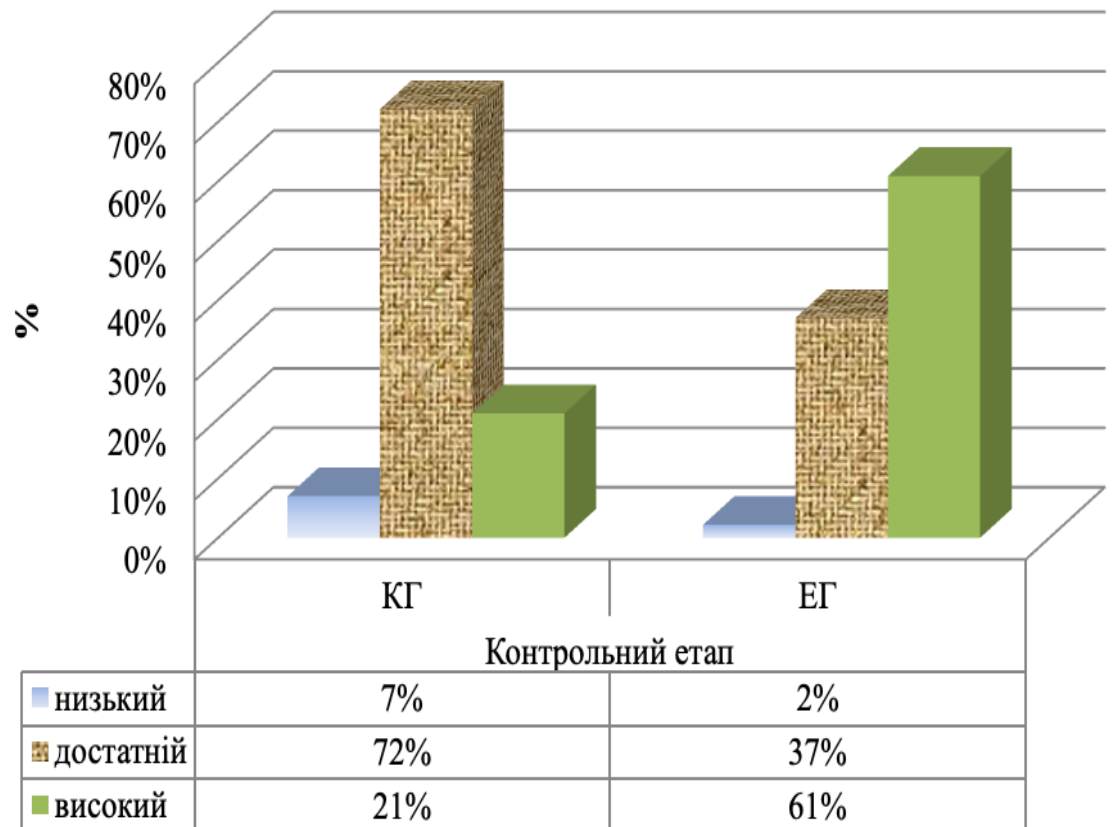
Рис. 3.11 Показники сформованості компонентів та комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Статистичний аналіз динаміки комплексних показників та рівнів готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження дозволило виявити наступне (табл. 3.28): рівень $G_{ТДддв}$ комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку студентів експериментальної групи змінився від достатнього до високого, тоді як в контрольній групі зазначені показники не отримали зміни за рівнем, заішившись на достатньому.

**Розподіл студентів за рівнями комплексного показника сформованості
готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської
діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на
контрольному етапі дослідження**

Рівень $G_{ТДодв}$	ЕГ		КГ	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
низький	1	2,17%	3	6,98%
достатній	17	36,96%	31	72,09%
високий	28	60,87%	9	20,93%

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

*Рис. 3.12 Розподіл студентів за рівнями комплексного показника
готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності
в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі
дослідження, %*

Динаміка комплексних показників сформованості готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Г _{ТДдв}	Констатувальний етап		Контрольний етап		Δ, %
	$X \pm m$	рівень	$X \pm m$	рівень	
ЕГ	0,38±0,01	достатній рівень	0,71±0,01	високий рівень	89%
КГ	0,36±0,01	достатній рівень	0,58±0,01	достатній рівень	63%

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Оцінка якісного росту рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку наприкінці дослідження (табл. 3.29) між показниками експериментальної і контрольних груп дозволила дійти наступного висновку: гіпотезу H_0 відхилено. Виявлено, що емпіричне значення показника кутового перетворення Фішера дорівнює $\varphi^*=3,958$ і належить до зони значущості, а отже, підтверджено гіпотезу H_1 , а саме: відмінності між комплексними показниками готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у студентів експериментальної і контрольної груп істотні ($P<0,001$).

Порівняльний аналіз динаміки показників студентів експериментальної і контрольної груп за рівнями комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження (табл. 3.30, рис. 3.13) наочно підтверджує отримані в ході дослідження висновки.

Таблиця 3.29

Розрахунок достовірності відмінностей розподілу студентів за рівнями комплексного показника товності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Рівень	КГ		ЕГ		Ц ₁	Ц ₂	Ц*	Р
	N	D	N	D				
<i>Низький</i> (відсутність ознаки)	3	0,07	1	0,02	0,950	1,790	3,958	<0,001
<i>Достатній</i> (відсутність ознаки)	31	0,72	17	0,37				
<i>Високий</i> (наявність ознаки)	9	0,21	28	0,61				
Разом	43	1	46	1	Гіпотеза (підтвердження) H ₁ (відмінності достовірні)			

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група

Таблиця 3.30

Динаміка розподілу студентів за рівнями комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Рівень $\Gamma_{ТДодв}$		Експериментальна група		Контрольна група	
		ПЕ	КЕ	ПЕ	КЕ
Низький	%	56,52%	2,17% (-4,35%)	53,49%	6,98% (-46,51%)
	<i>n, осіб</i>	26	1 (-25)	23	3 (-20)
Достатній	%	41,31%	36,96% (-4,35%)	44,19%	72,09% (+27,90%)
	<i>n, осіб</i>	19	17 (-2)	19	31 (+12)
Високий	%	2,17%	60,87% (+58,70%)	2,32%	20,93% (+18,61%)
	<i>n, осіб</i>	1	28 (+27)	1	9 (+8)

Примітки: ЕГ – експериментальна група, КГ – контрольна група;

ПЕ – початок експерименту, КЕ – кінець експерименту

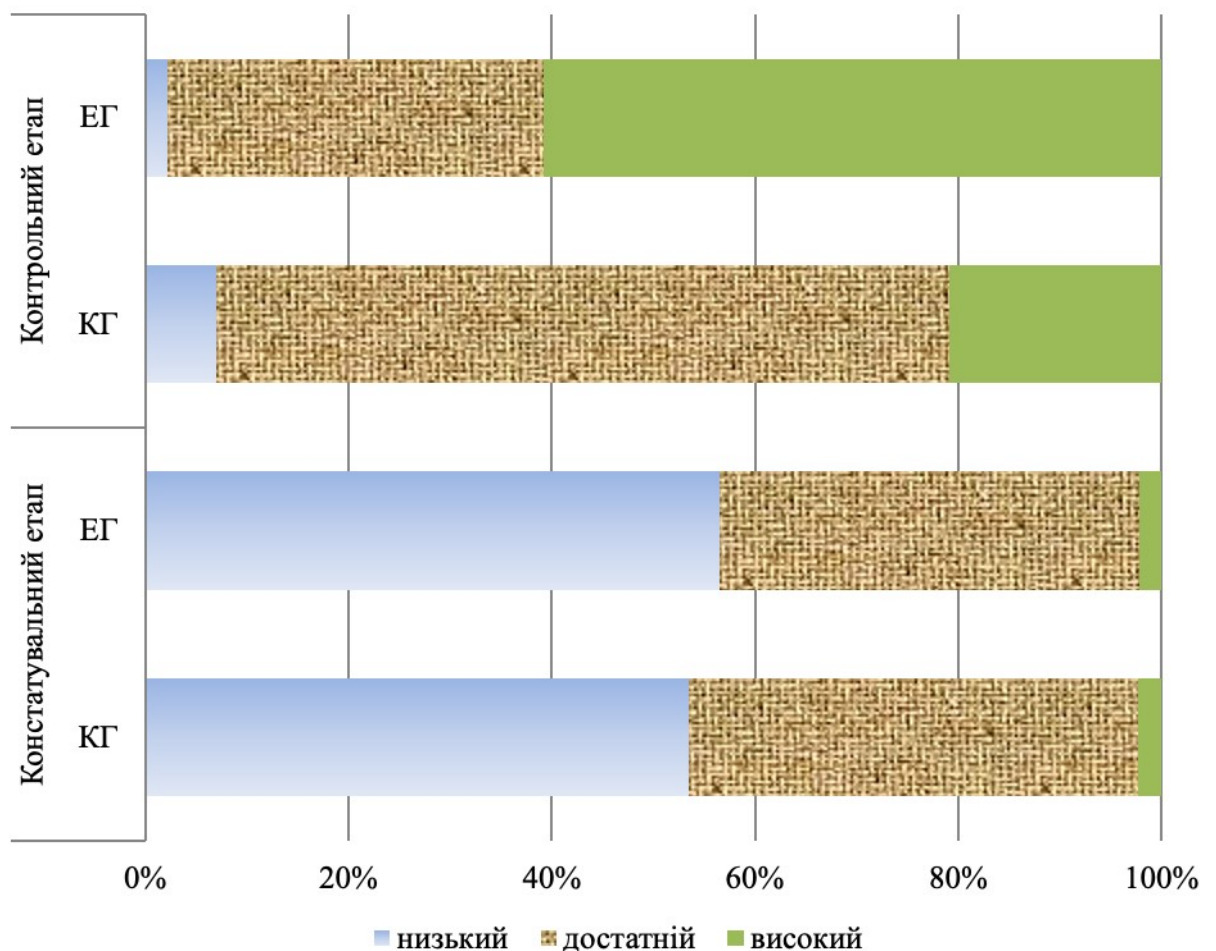

Рис. 3.13 Динаміка розподілу студентів за рівнями комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження, %

Отже, експериментальні дослідження дають нам підставу свідчити про високу ефективність процесу підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Достовірність гіпотези нашого дослідження та обґрунтування моделі формування готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку підтверджено, мету дослідження досягнуто.

Висновки до третього розділу

Виходячи із гіпотези та завдань даного дослідження, експериментальна процедура складалася з трьох етапів: пошукового, констатувального і формувального.

На *пошуковому етапі* було вивчено стан проблеми в її теоретичному та практичному аспекті; здійснено пошук шляхів розв'язання висунутих проблем; теоретично обґрунтовано предмет, об'єкт, мету дослідження; сформульовано гіпотезу та завдання дослідження; визначено структуру та зміст підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, здійснено визначення понятійно-термінологічного поля основних понять дослідження та обґрунтовано доцільність підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, сплановано програму дослідно-експериментальної роботи.

На *констатувальному етапі* здійснено вихідні діагностичні зрізи, що констатують рівень сформованості умінь у бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на основі розробленої методики діагностики рівня комплексного показника сформованості рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, яка включає: діагностичний комплекс визначення рівня мотивації і пріоритетних мотивів до педагогів-тренерів спортивних ігор, рівня сформованості організаційно-методичних, інформаційно-аналітичних, моделювально-прогностичних, комунікативно-дослідницьких, рефлексивно-оціночних умінь; методику визначення рівня сформованості професійно-пошукових умінь та умінь впроваджувати фізкультурно-спортивно-оздоровчі технології тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку спонаціональних засобів фізичного виховання; методику визначення рівня здатності до рефлексії бакалаврів фізичної культури і спорту до

тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Аналіз результатів констатувального етапу педагогічного експерименту засвідчив достатній рівень показників готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на початку дослідження як у студентів експериментальної, так і контрольних груп. Так, у студентів експериментальної групи зазначений показник дорівнював $0,38 \pm 0,01$ в.о., тоді як у студентів контрольної групи він складав $0,36 \pm 0,01$ в.о. Встановлено, що за комплексними показниками $\Gamma_{ТД\text{ддв}}$ до низького рівня належали 57% студентів експериментальної групи та 54% студентів контрольної групи; до достатнього рівня на початку дослідження належали 41% студентів експериментальної групи та 44% студентів контрольної групи; до високого рівня – 2% студентів експериментальної групи і 2% студентів контрольної групи. Таким чином, перевірка достовірності відмінностей розподілу студентів за рівнями комплексного показника сформованості готовності на початку дослідження дозволила дійти висновку про відхилення гіпотези H_1 (емпіричне значення показника φ^* кутового перетворення Фішера дорівнює $\varphi^*=0,048$ і належить до зони не значущості) та підтвердження гіпотези H_0 – відмінності між групами не істотні $P>0,05$. Вихідні результати дослідження засвідчують однорідність груп за визначеними показниками та надають можливість провести формувальний та контрольний етапи педагогічного експерименту.

Формувальний етап було проведено із урахуванням результатів констатувального етапу та з метою доведення чи спростування ефективності моделі формування готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов і структурно-педагогічної моделі засвідчила, що середні показники сформованості компонентів підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку були значно вищими у студентів експериментальної групи. Розподіл респондентів за

рівнем комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку засвідчив, що за комплексними показниками $\Gamma_{ТДодв}$ до високого рівня належали 61,87% (28) студентів експериментальної групи та 20,93% (9) студентів контрольної групи; до достатнього рівня належали 36,96% (17) студентів експериментальної групи та 72,09% (31) студентів контрольної групи; до низького рівня належали 2,17% (1) студентів експериментальної групи та 6,98% (3) студентів контрольної групи.

Оцінка якісного росту рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку наприкінці дослідження між показниками експериментальної і контрольної груп дозволила дійти висновку про відхилення гіпотези H_0 (емпіричне значення показника кутового перетворення Фішера $\varphi^*=3,958$ і належить до зони значущості) та підтвердження гіпотези H_1 – відмінності між групами істотні ($P<0,001$). Оцінка якісного росту рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку наприкінці дослідження між показниками експериментальної і контрольних груп дозволила дійти висновку про відхилення гіпотези H_0 (емпіричне значення показника кутового перетворення Фішера $\varphi^*=3,958$ і належить до зони значущості) та підтвердження гіпотези H_1 – відмінності між групами істотні ($P<0,001$).

Статистичний аналіз динаміки комплексних показників та рівнів готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження дозволило виявити наступне: рівень середнього показника $\Gamma_{ТДодв}$ студентів експериментальної групи змінився від достатнього до високого, тоді як в контрольній групі зазначені показники не отримали зміни за рівнем.

Аналіз результатів дослідження засвідчує, що на кінець педагогічного експерименту спостерігалися суттєві позитивні зміни сформованості всіх компонентів готовності студентів в експериментальній групі порівняно з

контрольною групою, що свідчить про ефективність запропонованої моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Основні результати розділу відображено в наукових працях автора: [Bohdanovskyj, I., & Konoh, A. (2019); Bohdanovskiy, I. (2021); Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023а); Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023b); Богдановський, І. В. (2023e); Bogdanovskiy, I., & Konokh, A. (2023f); Богдановський, І. В., Конох, А. П., & Григус, І. М. (2023)].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

На основі узагальнення результатів дослідження проблеми підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку сформульовано низку концептуальних **висновків:**

1. Аналіз сучасного стану підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку підтвердив актуальність і доцільність обраної проблеми дослідження, її недостатню теоретичну розробленість у педагогічній теорії та практиці. Проблема підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у закладах вищої освіти ще не була предметом спеціального дослідження як у теоретичному, так і в методичному аспектах. Підготовка кваліфікованих педагогів-тренерів, здатних на високому професійному рівні до тренерської діяльності в ігрових видах спорту, є однією з важливих умов підвищення інтересу дітей дошкільного віку до занять спортивними іграми, забезпечення необхідної рухової активності, фізичного розвитку, збереження та зміцнення їхнього здоров'я. Готовність бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку визначено як інтегративну характеристику особистості педагога-тренера, яка ввібрала в себе функції розвитку, навчання та виховання дітей та поєднує володіння психолого-педагогічними та специфічними спортивно-професійними знаннями, уміннями, навичками зі спортивних ігор, розвиненими професійно важливими якостями, що в сукупності сприяє ефективній професійній діяльності, здійсненню цілеспрямованого педагогічного впливу на дітей з метою зміцнення та збереження їх здоров'я, організації дозвілля та розширенню рухового досвіду. Обґрунтовано потребу у підготовці майбутніх педагогів-тренерів з ігрових видів спорту до роботи з дітьми дошкільного віку.

2. Сформульовані основні положення авторського бачення професійної

підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Професійна підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку розглядається як цілісна система, що будується на основі органічної єдності загального, особливого й індивідуального. Як загальне, вона є складовою професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту; як особливе – має свою специфіку, зумовлену особливостями професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; як індивідуальне – відображає залежність ефективності підготовки від особистісних якостей майбутнього фахівця, його психологічної культури, здатності до педагогічної та тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку. Особливість професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку полягає у тому, що такий фахівець, як педагог-тренер, має володіти професійними знаннями та вміннями щодо розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку. Принциповою специфічною ознакою професійної підготовки таких фахівців є потреба в інтеграційному підході до формування змісту, відбору форм і методів, оскільки вона об'єднує як підготовку фахівців фізичної культури і спорту, так і педагогів-тренерів. Окрім того, у професійній підготовці бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку перевага має надаватися діяльнісному підходу, який слугує засобом реалізації професійних можливостей бакалаврів фізичної культури і спорту. Ще однією особливістю такої підготовки є те, що фізичний розвиток дітей дошкільного віку, їхня спортивна і спеціальна підготовка здійснюються у нерозривній єдності і взаємозумовленості, що дало змогу ввести нову функцію професійної діяльності бакалаврів фізичної культури і спорту в межах їхньої підготовки до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, а саме, – оздоровчо-фізкультурно-спортивну.

3. Процес підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку представлений у вигляді структурно-педагогічної моделі, що охоплює чотири взаємопов'язані блоки: цільовий (соціальне замовлення та мету дослідження); методологічний (методологічні підходи та принципи); змістовий, який об'єднує – організаційно-педагогічні умови (сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку через співпрацю різних груп стейкхолдерів), форми, методи навчання; результативний (компоненти, критерії та рівні готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку). Розглянуто методику проведення занять з майбутніми педагогами-тренерами, яка передбачає підготовку майбутніх педагогів-тренерів до роботи з використанням правил з міні-баскетболу, міні-футболу, міні-гандболу. Ці види є спрощеною копією спортивних ігор для дорослих, пристосованих для дітей молодшого віку і змагання проводяться за спрощеними правилами. Доведено, що реалізація організаційно-педагогічних умов і структурно-педагогічної моделі забезпечить якісну підготовку бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

4. Перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов і структурно-педагогічної моделі засвідчила, що середні показники сформованості компонентів підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку були значно вищими у представників експериментальної групи. Розподіл респондентів за рівнем комплексного показника готовності бакалаврів

фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку засвідчив, що за комплексними показниками *ГТДддв* до високого рівня належали 61,87% (28) студентів експериментальної групи та 20,93% (9) студентів контрольної групи; до достатнього рівня належали 36,96% (17) студентів експериментальної групи та 72,09% (31) студентів контрольної групи; до низького рівня належали 2,17% (1) студентів експериментальної групи та 6,98% (3) студентів контрольної групи. Оцінка якісного росту рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку наприкінці дослідження між показниками експериментальної і контрольних груп дозволила дійти висновку про відхилення гіпотези H_0 (емпіричне значення показника кутового перетворення Фішера $\phi^*=3,958$ і належить до зони значущості) та підтвердження гіпотези H_1 – відмінності між групами істотні ($P<0,001$). Статистичний аналіз динаміки комплексних показників та рівнів готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження дозволив виявити наступне: рівень середнього показника *ГТДддв* студентів експериментальної групи змінився від достатнього до високого, тоді як в контрольній групі зазначені показники не отримали зміни за рівнем. Аналіз результатів дослідження засвідчує, що на кінець педагогічного експерименту спостерігалися суттєві позитивні зміни сформованості всіх компонентів готовності студентів в експериментальній групі порівняно з контрольною групою, що свідчить про ефективність запропонованої структурно-педагогічної моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

5. Забезпечено навчально-методичний супровід підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, що охоплює: спецкурс «Теорія і методика навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку» для педагогів-тренерів зі спортивних

ігор, авторський інтегрований спецкурс «Спортивно-педагогічне вдосконалення педагога-тренера зі спортивних ігор», методичні рекомендації для педагогів-тренерів зі спортивних ігор.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Потребують подальшого дослідження теоретичні і методичні засади професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку засобами інформаційно-комунікаційних технологій (створення комп'ютерного навчального-розвивального середовища, моделювання процесу навчання фізичним вправам тощо).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдєєнко, І. М. (2016). *Розвиток культури здоров'я студентів в освітньому середовищі вищого навчального закладу*. (Дис. ... канд. пед. наук спец. 13.00.07). Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 238.
2. Антоненко, О. В. (2006) Формування готовності майбутніх учителів фізичного виховання до роботи сучасній загальноосвітній школі. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. № 10, 79–81.
3. Андрощук, І. В., Андрощук, І. П. (2020). Співпраця закладу вищої освіти із стейкхолдерами як умова підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 29, 215–226.
4. Андрющенко, Т. К. (2015). *Теоретико-методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей дошкільного віку*. (Дис. ... док. пед. наук за спеціальністю 13.00.08). Уманський держ. пед. ун-тет ім. П. Тичини. Умань, 503.
5. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу (2021). *Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 р. № 33*. Взято з <http://surl.li/juzr> (дата звернення 02.11.2021 р.).
6. Безверхня, Г. В. (2018). *Організація і методика оздоровчої фізичної культури: методичні рекомендації для вчителів фізичної культури*. Умань, 72.
7. Безкоровайна, Л. В. (2006). Оцінка якостей, необхідних для майбутньої професійної управлінської діяльності фахівців фізичного виховання та спорту. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 10, 87–90.
8. Бережна, Ж. (2004). Аналіз підходів до оцінки трудової діяльності. *Молода спортивна наука України, Вип. 8. (Т.4)*, 15–19.
9. Бермудес, Д. В. (2018). *Підготовка майбутніх учителів фізичної*

культури та хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми, 20.

10. Биковська, Л. Фізична культура як основа здорового способу життя. *Фізичне виховання в школі*. 2009. № 4. 46–48.

11. Білодід, І. К., Бурячок, А. А., Гнатюк Г. М. (1979). *Словник української мови: в 11 т.* АН Української РСР, Ін-т мовознав. імені О. О. Потебні. Київ: Наук. думка, 1970-1980. Т. 10. 245.

12. Бойко, О. О. (2013). Удосконалення навчальної програми підготовки майбутнього учителя фізичної культури на заняттях зі спортивних ігор. *Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»*. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія, 1, 65–69.

13. Борейко, Н. Ю., Азаренкова, Л. Л. (2017). Формування лідерських якостей у майбутніх фахівців спеціальності «Фізична культура і спорт». *Педагогіка і сучасні аспекти фізичного виховання* : зб. наук. праць III Міжнар. наук.-практ. конф., (Краматорськ, 18-19 квітня 2017 року). (с. 336–342). Краматорськ: ДДМА.

14. Браславська, О., & Озерова, Л. (2020). Теоретичні основи формування професійної мотивації майбутнього вчителя в умовах фахової підготовки. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 2 (22), 21–30.

15. Буренко, М.. (2011). Комплексна оцінка професійних якостей майбутніх тренерів-викладачів як необхідна умова формування фахових компетенцій. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8 (18), 217–224.

16. Бусел, В. Т. (уклад. і голов. ред.). (2001). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Київ-Ірпінь: ВТФ «Перун», 1440.

17. Василенко, М. М. (2017). Основні положення концепції професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі*: матеріали III міжн. Конгресу (Одеса, 2017). (с. 596–597). Одеса:

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського.

18. Велика Українська енциклопедія. Категорія Педагогічні науки. Взято з <http://surl.li/ogjlx> (дата звернення 15.02.2023 р.).

19. Верітов, О. І. (2020). Важливі аспекти проблеми підготовки майбутніх спортивних педагогів до професійної діяльності в умовах підприємництва. *Педагогіка та психологія сьогодні: постулати минулого і сучасні теорії*: зб. наук. робіт учасн. між нар. наук.-практ. конф. (Одеса, 16-17 жовтня 2020 р.). (с. 93–97). Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки».

20. Вільчковський, Е. С. (2002). Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання. *Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України. Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002, Ч. 2*, 301–309.

21. Вільчковський, Е., Курок, О. І. (2004). – *Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посібник*. Суми: Університетська книга, 428.

22. Вознюк, О. В., Саух, П. Ю. (ред.). (2008). *Розвиток вітчизняної педагогічної думки: синергетичний підхід (др. пол. ХХ ст.). Навчально-методичний посібник*. Житомир: Вид-во ЖДУ, 128.

23. Волков, Л. В. (2005). Современные требования к профессиональной деятельности тренера детского и юношеского спорта. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, 10*, 208–212.

24. Волков, Л. В. (2016). *Теорія і методика дитячого та юнацького спорту: підручник, вид. 2-е, пер. і доп.* Київ: Освіта України, 464.

25. Волкова, Н. П. (2018). *Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навч.-метод. посіб.* Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 360.

26. Волкова, Н. П., Рибалко, Л. М., Оніщук, Л. М. (2021). Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до самостійної організації навчально-тренувального процесу. *Моделювання компетентнісної*

професійної освіти в контексті євроінтеграції: монографія. Дніпро: Університет імені Альф-реда Нобеля, 276–287.

27. Воловик, Н. І., Березовський В. А. (2017). *Тренерська практика: методичний посібник для студентів факультетів фізичного виховання та спорту вищих педагогічних навчальних закладів.* К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 42.

28. Волянчук, Н. Ю. (2006). *Психологічні засади професійного становлення тренера-викладача.* (Автореф. дис. ... д-ра психол. наук за спеціальністю 19.00.01). Ін-т психології ім. Г. Костюка АПН України. Київ, 40.

29. Воробйов, М. І., Круцевич Т. Ю. (2006). *Практика в системі фізкультурної освіти: навч. посібник.* Київ: Олімпійська література, 192.

30. Гавриш, І. В. (2005). *Формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності (методологічний і теоретичний аспекти).* Харків: ХОНМІБО, 388.

31. Гальченко, Л. В. (2013). Теоретико-методичні аспекти підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання рухливих і національних ігор у професійній діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, Вип. 31*, 145–152.

32. Герцик, М., Вацеба, О. М. (2005). *Вступ до спеціальності галузі «фізичне виховання і спорт»: підручник.* Харків: ОВС, 240.

33. Гладкова, В. М., Пожарський, С. Д. (2007). *Основи акмеології: підручник.* Львів: Новий Світ – 2000, 320.

34. Глазирін, І. Д., Глазиріна, В. М. (2013). *Педагогіка спортивної діяльності : курс лекцій та лабораторний практикум МОНМСУ, Черкаський НУ імені Богдана Хмельницького.* Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 132.

35. Голуб, Л. О., Касьян, Б. Г. (2020). Принципи організації педагогічної практики майбутніх учителів фізичної культури та тренерів. *Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, спорту і здоров'я*

людини: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (Полтава, 23-24 квітня 2020 р.). (с. 29–34). Полтава: Сімон.

36. Гончаренко, С. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь, 376.

37. Горук, К. (2015). Коучинг як ефективна технологія формування самоосвітньої компетентності студентів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 11 (1), 99–104.

38. Горюк, П. І., Молдован, А. Д., & Кошура, А. В. (2020). Компетентнісний підхід як основа професійної підготовки тренера. *Інноваційна педагогіка*, Вип. 22 (Т. 4), 46–46.

39. Грибан, Г., Бойко, Д., Дзензелюк, Д. (2016). *Термінологічний словник з фізичної культури і спорту*. Житомир: Рута, 100.

40. Гринченко, І. Б. (2014) Професійна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання: досвід європейських країн. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. Вип. 42. 39-50.

41. Гринченко, І. Б. (2012). Процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в країнах Європи і в Україні. *Педагогічний дискурс*, Вип. 12, 103–109.

42. Гринченко, І. Б. Підготовка фахівців у галузі фізичної культури у вищих навчальних закладах зарубіжних країн. Взято з <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1137> (дата звернення 15.02.2022).

43. Гузій, Н. В. (2007). *Категорія професіоналізму в теорії і практиці підготовки майбутнього педагога*. (Дис. ... доктора пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Київський національний університет. Київ, 568.

44. Гурін, І. Р. (2022). Аналіз та моделювання педагогічної системи діяльності тренера. *Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання спорту і здоров'я людини* : м-ли VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю (Полтава, 21-22 квітня 2022). (с. 82–84). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка.

45. Данилко, М. Т. (2000). *Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури*. (Автореф. дис. ... канд. наук із фіз. виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02). Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 19.
46. Данилко, В., Толкач, В., Данилко, М. (2010). Зміст роботи тренера-викладача. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, № 3 (11), 12 – 16.
47. Данилко, М., Толкач, В. (2010). Сучасні уявлення про сутність і структуру діяльності тренера. *Збірник наукових праць Волинського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 2 (10), 22–26.
48. Демінська Л. О. (2004). *Міжпредметні зв'язки у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури*. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Луганськ, 20.
49. Демінська, Л. О. (2004). *Міждисциплінарні зв'язки у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури*. (Дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Луганський держ. пед. ун-т імені Т. Г. Шевченка. Луганськ, 245.
50. Демінський, О. Ц. (2003). *Дидактичні засади оптимізації навчально-тренувального процесу в системі підготовки спортсменів*. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.09). Інститут педагогіки АПН України. Київ, 36.
51. Денисенко, Н. Ф., Григоренко, Г. И., Чиженок, Т. М. (1996). *Организация и проведение спортивных игр, упражнений с детьми дошкольного возраста*. Запорожье: Днепропетровский металлург, 36.
52. Денисова, Л. В. (2010). *Гіпермедійне інформаційне середовище навчання як засіб професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту*. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Національний ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ, 22.

53. Денисова, Л. В. (2020). *Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій*. (Дис. ... доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04). Нац. ун-тет фіз. вих. і спорту України; Нац. пед. ун-тет ім. М. П. Драгоманова. Київ, 577.

54. Дерека, Т. Г. (2017). *Акмеологічні засади неперервної професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання*. (Дис. ... д-ра пед. наук зі спеціальності 13.00.04). Київський ун-тет ім. Б. Грінченка. Київ, 548.

55. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту на 2007-2011 роки: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2006 р. № 1594. Взято з <http://surl.li/kqikj> (дата звернення 02.11.2022 р.).

56. Довідник кваліфікаційних характеристик професій робітників. Вип. 85. Спортивна діяльність. *Наказ Міністерства молоді та спорту України № 4080 від 28.10.2016 р.* Взято з <http://surl.li/kqilf> (дата звернення 27.05.2021).

57. Должностная інструкція тренера-преподавателя образовательного учреждения. Взято з <http://surl.li/kqipb> (дата звернення 15.07.2022 р.).

58. Долинний, Ю. О., Олійник, О. М., & Черненко. О. (2020). Навчально-ознайомча та виробнича практика в системі професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту. *Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання*: зб. наук. праць VI Міжнародної наук.-практ. конф. (Краматорськ, 13-14 травня 2020 р.). (с. 291–295). Краматорськ: ДДМА.

59. Дорошенко, Е.Ю., Кириченко, Р.О., & Хабарова, М.О. (2005). Аналіз змагальної діяльності як провідний компонент професійної підготовки тренерів з баскетболу. *Педагогіка, психологія та медико-біол. проблеми фіз. виховання і спорту*, 22, 29–33.

60. Драгнєв, Ю. (2013). Аналіз результатів експериментальної роботи з упровадження педагогічної системи професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору.

Збірник наукових праць Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві, № 1 (21), 36–39.

61. Драгнєв, Ю. В. (2010). Професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури у світлі реформування вищої фізкультурної освіти в Україні. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 12, 45–47.

62. Дубасенюк, О. А. (ред.). (2012). *Професійна педагогічна освіта: особистісно-орієнтований підхід*. [Монографія]. Житомир: вид-во ЖДУ імені І.Франка, 436.

63. Дубогай, О. Д., Тучак, А. М., Костікова, Д., Єфімов, А. О. (1997). *Основні поняття і терміни оздоровчої фізкультури та реабілітації*. Луцьк, 80.

64. Дутчак, М. В. (2009). *Теоретико-методологічні засади формування системи спорту для всіх в Україні*. (Автореф. дис. ... доктора наук з фіз. виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02). Національний університет фізичного виховання та спорту України. Київ, 39.

65. Єрмоленко, О. В., Стрелков, К. О. (2020). Актуальні питання проектування змісту компетентнісно орієнтованого навчання майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту. *Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання: зб. наук. праць VI Міжнародної наук.-практ. конф.*, (Краматорськ, 13-14 травня, 2020 року). (с. 251–255). Краматорськ: ДДМА.

66. Жабокрицька, О. В. Педагогічні умови виховання основ здорового способу життя підлітків у позакласній (автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. : спец. 13.00.07). Київ, 2004. 14.

67. Желанова, В. В., Дубасенюк, О. А. (ред.). (2016). *Середовищний підхід у вищій освіті: сутність та логіка реалізації. Теорія і практика професій-ної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання*. [Монографія]. Житомир: Вид-во Рута, 400.

68. Железняк, Ю. Д. (2002). Подготовка специалистов по физической культуре и спорту в системе педагогического образования. *Теория и практика физ. культуры*, 5, 47–53.
69. Жмарев, Н. В. (1980). *Управленческая и организаторская деятельность тренера*. Киев: Здоров'я, 144.
70. Заневський, І. П., & Заневська, Л. Г. (202). Взаємозв'язок між оцінками академічних та спортивних досягнень студентів бакалаврату спеціальності 017 «Фізична культура і спорт». *Тенденції забезпечення якості освіти*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 22 січня 2021 р). (с. 177–183). Дніпро: Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 1.
71. Занюк, С. С. (2002). *Психологія мотивації: навчальний посібник*. Київ: Либідь, 304.
72. Захаріна, Є. А. (2011). Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи в умовах сучасної парадигми освіти. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*, Вип. 2, 247–251.
73. Захарова, О. М. Сметанін. В. (2019). Теоретичні аспекти значення міждисциплінарного підходу у формуванні здоров'язберезувальної компетентності у майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 63 (1), 45–49.
74. Зданевич, Л. (2015). Реалізація компетентнісного підходу як одного з інструментів професійної підготовки майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі. *Педагогічний дискурс*, 18, 90–96.
75. Землянська, В. О. (2006) Підготовка майбутнього вчителя в умовах особистісно-орієнтованої освіти. *Шлях освіти*, 1, 31–35.
76. Иванова, Т. В. (2005). *Культурологическая подготовка будущего учителя: монография*. Киев: ЦВП, 282.

77. Іваній, І. (2019). Сучасні тенденції професійно-педагогічної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту в університетах країн Європейського союзу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1, 159–171.
78. Іваній, І. В. (2015). Сутність професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (45), 136–146.
79. Іванчук, М. Г. (2001). *Основи технології інтегрованого навчання в початковій школі*. Чернівці: Рута, 53–55.
80. Ільїна, Т. І. *Методика «Вивчення мотивації навчання у виші»*. Взято з https://www.eztests.xyz/tests/personality_ilyina/ (дата звернення 31.08.2023 р.).
81. Імас, Є. В., Циганенко, О. І., Футорний, С. М., Ярмолюк, О. В. (2019). *Екологія спорту: монографія*. Київ: Олімпійська література, 256.
82. Калініна, Л., Карамушка, Л., Сорочан, Т., & Шиян, Р. (2011). *Освітній менеджмент в умовах змін: навч. посіб.* Луганськ: Рєзніков В. С., 306.
83. Карпюк, Р. П. (2008). *Професійна підготовка майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання: теорія та методика: монографія*. Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 504.
84. Квасниця, О. М., Квасниця, І. М., Флерчук В. В. (2022). Формування професійної мобільності майбутнього фахівця сфери фізичної культури і спорту під час проходження практики. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, Вип. 3 (148), 56–61.
85. Келлер, В. С., & Платонов, В. М. (1992). *Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів: навч. посіб.* Львів: Українська Спортивна Асоціація, 269.
86. Климчук, В. О., Музика, О. Л. (2000). Мотиви навчальної діяльності студентів: спроба психосемантичного аналізу. *Вісник*

Житомирського державного університету імені Івана Франка, 5, 41–44.

Взято з <http://eprints.zu.edu.ua/357/> (дата звернення 15.12.2022 р.).

87. Клопов, Р. В. (2010). *Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту із застосуванням інформаційних технологій: теорія і практика: монографія*. Запоріжжя: ЗНУ, 386.

88. Кожемяка, Н. А., Лосік, В. Г. (2020). Особливості та перспективи підготовки фахівців фізичної культури і спорту. *Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання*: зб. наук. праць VI Міжнародної наук.-практ. конф., (Краматорськ, 13-14 травня, 2020 р.). (с. 296–302). Краматорськ: ДДМА.

89. Козак, Н. Г. (2016). *Здоров'язберігаюче виховання підлітків основної школи в навчально-виховному процесі*. (Дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.07). Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. Полтава, 240.

90. Кокун, О. М., Пішко, І. О., Лозінська, Н. С., Копаниця, О. В. Малхазов, О. Р. (2011). *Збірник методик для діагностики психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до діяльності у складі миротворчих підрозділів: методичний посібник*. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 281 с.

91. Кононко, Е. Л. (1985). *В мире раннего детства*. Київ: Радянська школа, 119 с.

92. Конох, А. П. (2012). Теорія і технологія цілісної педагогічної діяльності у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, Випуск 3-4, 21–25.

93. Конох, О. Є. (2012). *Спортивні ігри дошкільникам: навч.-метод. посіб.* Запоріжжя: ЗНУ, 167.

94. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України червня 1996 року.

95. Корнещук, В. (2020). Співробітництво зі стейкхолдерами як передумова якості вищої освіти. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 1 (68), 127–132.

96. Корносенко, О. К., Даниско О. В. (заг. ред.). (2021). *За Концептуалізація компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту в контексті змішаного навчання*. [Колективна монографія]. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 252.
97. Коробейнік, В. А. (2013). Теоретичне обґрунтування педагогічних умов валеологічного самовдосконалення майбутніх учителів фізичної культури у процесі фахової підготовки. *Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології, Вип.1 (8)*, 292–296.
98. Кремень, В. Г. Енциклопедія освіти (Гол. ред.). (2008). Київ: Юрінком Інтер, 1044.
99. Кремень, В. Г., & Сисоєва, С. О. (2003). Педагогічні технології у неперервній освіті. *Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: монографія*. Київ: Наукова думка, 467–489.
100. Криворучко, М., Білоус, Н. (2014). Вимоги до тренера-викладача при формуванні фізичної культури у студентів. *Проблеми и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях. Сборник статей X Междунар. науч. конф. (Белгород, 7 февраля, 2014 г.)*. (с. 52–56). Харків: ХГАФК.
101. Круцевич, Т. Ю. (2012). *Теорія і методика фізичного виховання. Методики фізичного виховання різних груп населення: підручник*. Київ: Олімпійська література, 392.
102. Кузнецова, І. Ю. (2018). Модель реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх тренерів зі східних одноборств до професійної діяльності у дитячо-юнацьких спортивних школах. *Virtus Scientific Journal, № 29*, 42–46.
103. Кузнецова, І. Ю. (2020). *Формування готовності майбутніх тренерів зі східних одноборств до професійної діяльності в дитячо-юнацьких*

спортивних. (Дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Харківський національний університет. Харків, 370.

104. Лаврентьєв, О. М., Крупеня, В., Малинський, І. Й. (2021). Формування моделі професійної підготовки тренера з обраного виду спорт . *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, Вип. 5 (136)*, 58–61.

105. Ладика, П. І. (2018). Організаційно-правові основи проведення тренерської практики в закладах фізичної культури і спорту. *Матеріали міжфакультетського навч.-метод. семінару. Трансформація практичної підготовки в контексті сучасних законодавчих ініціатив, Т. 1*, 73–75.

106. Лайчук, А. М. (2021). *Підготовка майбутніх тренерів-викладачів до розвитку морально-вольових якостей учнів дитячо-юнацьких спортивних шкіл*. (Дис. ... доктора філософії за 015). Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 272.

107. Левків, В. (2016). Шляхи узгодження вітчизняних вимог до кваліфікації спортивних тренерів з європейськими стандартами тренерської діяльності. *Фізична активність, здоров'я і спорт, 4 (26)*, 76–83.

108. Ложкин, Г. В. (2011). *Психология спорта: схемы, комментарии, практикум: учеб. пособ.* Київ: Освіта України, 484.

109. Лозова, В. І., Троцько, Г. В. (2002). *Теоретичні основи виховання і навчання: навчальний посібник*. Харків: ОВС, 400.

110. Ляшенко, Г. І. (1982). *Фізіологічні особливості дітей дошкільного віку*. Київ: Радянська школа, 5–18.

111. Мазін, В. М. (2008). *Формування культури професійної самореалізації майбутніх учителів фізичного виховання*. (Дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Класичний приватний університет. Запоріжжя, 222.

112. Мазін, В. М. (2010). Перспективні шляхи оцінки якості професійної діяльності тренерів-викладачів з позицій компетентнісного підходу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах, № 11*, 237–242.

113. Макаренко, С. (2018). Науково-методичний супровід як провідна технологія методичної роботи на шляху до нової української школи. *International Journal of Innovative Technologies in Social Scienc*, 6 (10), 8–16.
114. Максимчук, Б. А. (2007). *Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації спортивно масової роботи*. (Дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Вінницький національний технічний університет. Вінниця, 225.
115. Максимчук, Б. А. (2017). *Теоретичні і методичні основи формування валеологічної компетентності майбутніх учителів у процесі фізичного виховання*. (Дис. ... доктор. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 555.
116. Малиновський, А. І., Петровська, Т. В. (2016). Соціально психологічні складові іміджу спортивного тренера як суб'єкта спортивної діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 4 (74), 74–77.
117. Малихін, О. В. (2011). *Методика викладання у вищій школі: навч. посібник*. Сімферополь, 224.
118. Маріонда, І. І. (2016). *Формування професійно-особистісних компетентностей фахівця фізичної культури у процесі занять фізичною підготовкою і спортом*. [Монографія]. Ужгород: Вид-во ПП «АУТДОР-ШАРК», 212.
119. Маріонда, І. І., Трифан, О. М., Мельник, В. М. (2019). Модель професійної діяльності науково-педагогічних працівників у підготовці фахівців фізичної культури і спорту. *Україна. Здоров'я нації*, 2 (55), 183–185.
120. Матвеев, Л. П. (1999). *Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов*. Киев: Олимпийская литература, 317.
121. Матвійчук, Т. Ф. (2015). *Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичного виховання у процесі професійної підготовки*. (Дис.... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Львівський наук-практ. центр ін-туту проф.-тех. освіти. Львів, 273.

122. Медведєва, І. М. (2009). *Теоретико-методичні засади технології навчання майбутніх фахівців зі складнокоординаційних видів спорту*. (Автореф. дис. ... доктора пед. наук за спеціальністю 13.00.02). Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ, 40.
123. Мельнік, А. О., Черній, В.П. (2017). Формування мотивації до навчальної діяльності майбутніх учителів фізичної культури. *Science and Education*, 8, 150–156.
124. Микитюк, І. (2013). Організація інтерактивного навчання як засіб формування загальнокультурної компетентності студентів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін. *Педагогіка вищої та середньої школи*, 38, 61–64.
125. Мітова, О., Онищенко, В. Структура та зміст навчально-тренувального процесу дітей 6-7 років на першому році занять міні-баскетболом. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2017;2:101-108.
126. Миколенко, Н. В. (2021). Проблема самоцінності особистості у психологічній теорії і практиці. *Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання теорії і практики*. Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 17-18 грудня 2021 р.). (с.45–48). Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки».
127. Мирончук, Н. М. (2014). Діяльнісний підхід у професійній підготовці майбутніх педагогів до реалізації функції вчителі-вихователя. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*, 4 (76). 85–88.
128. Михайлова, Л. М., Пагава, О. В. Проніна, О. В. (Уклад.). (2020). *Словник термінів і понять сучасної освіти*. Сєверодонецьк, 194.
129. Михайлова, Т. В. (2007). Эффективность деятельности тренера и определяющие ее факторы. *Теория и практика физической культуры*, 1, 34–38.
130. Мозолєв, О., Галус, О., Блощинський, І. & Ковальчук, Р. (2019). *Управління кадрами розвитку освіти у сфері фізичної культури і спорту в*

Україні: порівняльний аналіз (1992-2016) *Журнал фізичного виховання і спорту*, 19, 185–192.

131. Мосейчук, Ю. Ю. (2017). Системний та праксеологічний підходи у формуванні культури здоров'я майбутніх учителів фізичної культури: загальнотеоретичні довідки. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1 (40), 164–167.

132. Мосейчук, Ю. Ю. (2018). Система формування культури здоров'я майбутніх учителів фізичної культури у процесі неперервної професійної підготовки (дис. ... доктора пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький. 2018. 385 с.

133. Москаленко, Н., Ковров, Я., & Алфьоров, О. (2014). Підготовка спеціалістів з фізичної культури і спорту до інноваційної діяльності. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 2, 108–112.

134. Мотенко, Я. В., Шишкіна, Є. К. (2019). Громадянська освіта фахівців зі спеціальності «Фізична культура і спорт». *Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти: матеріали I Міжн. наук.-практ. конф. (Харків, 3-4 жовтня 2019 р.)*. (с. 19–21). Харків: Друкарня Мадрид.

135. Мулик, В. В., Камаєв, О. І. (2017). *Теорія системності і системний підхід в професійній діяльності тренера: навч.-метод. посіб.* Харків: ХДАФК, 88.

136. Надтока, О. О. (2015). Постановка проблеми підготовки майбутніх тренерів-викладачів до виховної роботи в дитячо-юнацьких спортивних школах. *Збірник наукових праць Запорізького національного університету. Педагогіка формування творчої особистості у вищих і загальноосвітніх школах*, Вип. 41 (94), 224–230.

137. Наумчук, В. І. (2002). *Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор.* (Дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Тернопільський державний педагогічний університет. Тернопіль, 232.

138. Находкин, В. В. (2008). Взаимоотношения в системе «спортсмен-психолог-тренер». *Теория и практика физической культуры*, 1, 45–46.
139. Нежинська, О. О., Тименко, В. М. (2015). Використання коучингу в системі вищої освіти України. *Вісник післядипломної освіти*, 15, 236–245.
140. Нічишина, В. В. (2014). Про науково-теоретичні засади підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів на основі інтегративного підходу. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*, 134, 178–82.
141. Огнев'юк, В. (2001). Закон України «Про дошкільну освіту»: Інноваційний підхід до формування освітянського правового поля. *Дошкільне виховання*, 9, 3–4.
142. Однолеток, Т. В., Лянной, М. О. (2009). Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури як педагогічна проблема. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 9, 107–109.
143. Олешко, В. Г. (2018). *Теорія та методика тренерської діяльності у важкій атлетиці: підруч. для студ. закл. вищої освіти з фіз. виховання і спорту*. Київ: Олімпійська література, 332.
144. Орлов, Ю. М. *Методика дослідження потреби у досягненні мети*. Взято з <http://surl.li/dzvva> (дата звернення: 31.08.2023 р.).
145. Осіп, Н. Б. (2022). *Підготовка майбутнього вихователя до фізичного виховання дітей у закладах дошкільної освіти*. (Дис. ... канд. пед наук. за спеціальністю 13.00.04). Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький, 341.
146. Остапенко, Г. О., Циганок, О. В., Жестков, Г. (2012). Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язберезувального навчально-виховного середовища загально-освітньої школи. *Вісник Запорізького національного університету*, 1 (7), 35–42.

147. Павлюк, Є. О. (2013). Концепція підготовки майбутніх тренерів-викладачів у вищих навчальних закладах. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*, 2, 187–193.

148. Пангелова, Н. В. (2004). Ефективність спортивно-ігрового методу у зарубіжних системах фізичного виховання. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 3, 91–94.

149. Паришкура, Ю. В., Єськова, Д. С. (2020). Перспективи та практики індустрії фітнесу. *Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні: IV Всеукраїнська наук.-практ. конф. (Київ, 27 березня 2020 р.)*. (с. 117–122). Київ: КНУТД.

150. Пашукова, Т. И., Допира, А. И., Дьяконов, Г. В. (1996). *Психологические исследования: Практикум по общей психологии для студентов педагогических вузов. Учеб. пособие*. Взято з <http://surl.li/dzvva> (дата звернення 16.12.2021 р.).

151. Перепляотчиков, Д. О. (2011). *Підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до організації діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл*. (Дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Класичний приватний університет. Запоріжжя, 222.

152. Петровська, Т. В. (2012). *Майстерність спортивного педагога: навч. посіб.* Київ: Олімпійська література, 184.

153. Пірус, О. А. (2012). *Формування професійних компетентностей майбутніх фахівців сфери фізичної культури і спорту*. (Автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту за спеціальністю 24.00.02). ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, Івано-Франківськ, 20.

154. Піскурська, Г. В. (2019). Стейкхолдерський підхід у забезпеченні якості вищої освіти. *Наукові записки ВНЗ «Донецький національний технічний університет»*. Серія «Педагогіка, психологія й соціологія», 1 (24), 12–18.

155. Платонов, В. Н. (2014). *Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение*. Киев: Олимпийская литература, 624.
156. Плотнікова, К. Р. (2019). Сутність феномену «тренер-викладач та особливості його професійної підготовки». *Освіта та педагогічна наука*, 2 (171), 24–27.
157. Поклад, С. В. (упоряд.). (2009). *Соціально-психологічний супровід навчально-виховного процесу професійно-технічних навчальних закладів (з досвіду роботи психологічної служби ПТИЗ Чернігівської області): методичний збірник*. Чернігів, 85.
158. Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу. Взято з <http://surl.li/kqqxj> (дата звернення 31.08.2022 р.).
159. Поляков, А. О. (2008). *Педагогічні умови мотивації професійного зростання студентів педагогічних університетів у процесі неперервної освіти*. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 23.
160. Полякова, Г. (2018). Розвиток середовищного підходу у вищій освіті в умовах глобальних змін. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (78), 186–199.
161. Пономарьов, В. О. (2010). *Формування професійно-педагогічної компетентності майбутнього тренера з атлетичної гімнастики у процесі фахової підготовки*. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Класичний приватний університет. Запоріжжя, 20.
162. Пономарьов, О. С., Середа, Н. В., Чеботарьов, М. К. (2015). *Моделювання діяльності фахівця: навч.-метод. посібник*. Харків: НТУ «ХП», 58.
163. Портал ЮНЕСКО. Взято з <https://www.unesco.org/en/right-access-information> (дата звернення 02.12.2022 р.).

164. Про вищу освіту. (2014). *Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 за станом на 04.08.2015*. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 14.01.2022 р.).

165. Постанова Кабінету Міністрів України № 993 «Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу». Київ, від 5 листопада 2008 р.

166. Про деякі заходи щодо вдосконалення системи фізичного виховання дітей у навчальних закладах і розвиток дитячо-юнацького спорту в Україні (2014). *Указ Президента України № 478/2009 від 23.06.2009 року за станом на 11.06.2014*. Взято з <http://surl.li/kqrfy> (дата звернення 17.01.2022 р.).

167. Про дошкільну освіту. (2001). *Закон України № 2628-III від 11.07.2001 р*. Відомості Верховної Ради України (2001). № 49 ст. 259.

168. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка добувачів вищої освіти (2019). *Наказ Міністерства науки і освіти України від 11.07.2019 № 977*. Взято з <http://surl.li/jizsa> (дата звернення 10.09.2023 р.).

169. Про затвердження Порядку ведення обліку дітей шкільного віку та учнів (2017). *Постанова Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 684*. Київ: Офіційний вісник України, № 76, ст. 2325.

170. Про затвердження Реєстру визнаних видів спорту в Україні (2012). *Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 690 від 14 лютого 2012 року*. Київ: Держмолодьспорт, 7.

171. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року (2020). *Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2020 № 1089*. Взято з <http://surl.li/czzea> (дата звернення 14.11.2022 р.).

172. Про національну доктрину розвитку освіти (2002). *Указ Президента України № 347/2002 від 17.04.2002 р*. Взято з <http://surl.li/kqrhf> (дата звернення 19.01.2022 р.).

173. Про Національну Доктрину розвитку фізичної культури і спорту (2004). *Указ Президента України № 1148/2004 від 28.09.2004 р.* Київ: Урядовий кур'єр, 6 жовт., С. 5–7.

174. Про освіту. (1991). *Закон України № 1060-XII від 23.05.1991 р. за станом на 04.08.2015.* Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12#Text> (дата звернення 14.01.2022 р.).

175. Про фізичну культуру і спорт (2015). *Закон України № 3808-XII від 24.12.1993 за станом на 11.06.2015.* Взято з <http://surl.li/hkrdb> (дата звернення 19.01.2022 р.).

176. Прозар, М. В., Стрельбіцька, К. І. (2022). Формування загальних, спеціальних (предметних, фахових) компетентностей у процесі практичної підготовки здобувачів вищої освіти ОС «бакалавр» спеціальності 017 Фізична культура і спорт. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти, Вип. 11, 49–54.*

177. Проценко, У. М. (2013). Становлення системи підготовки кадрів для фізичного виховання та спорту в Україні у другій половині 20 століття. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки, Вип. 111, 133–40.*

178. Прошкін, В. В. (2010). Інтеграція університетської науки й освіти: історичний аспект. *Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку, 2.* Взято з <http://surl.li/kzukq> (дата звернення 11.09.2023).

179. Публічний електронний словник української мови. UKRLIT.ORG – публічна електронна бібліотека української художньої літератури. Взято з <http://ukrlit.org/slovnuk> (дата звернення 31.08.2022 р.).

180. Ребрина, А. А. (2021). Особливості професійно-педагогічної діяльності тренера-викладача з виду спорту та його професійно-важливі якості. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, Вип. 9 (140), 86–89.*

181. Рождественський, Е. Ю., Сидун, М. С., Кривобок, А. Г. (2009). Міждисциплінарна інтеграція викладання біоорганічної хімії в медичному університеті. *Актуальні проблеми сучасної медицини*, Т. 9, 249–251.
182. Романишина, Л., Островська, Н. (2006). Мотивація підготовки майбутніх фахівців і особистісно орієнтований підхід у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*, 3, 59–61.
183. Руденко, Ю. Ю. (2013). Роль особистісно орієнтованого навчання в процесі формування готовності до особистісного самовизначення майбутнього соціального педагога. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 120, 286–293.
184. Рудніцька, К. В. (2016). Сутність понять «компетентнісний підхід», «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність» у світлі сучасної освітньої парадигми. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1 (38), 241–244.
185. Сагач, О. (2019). Мотивація як складова професійного розвитку майбутнього вчителя. *Збірник наукових праць*, 27 (2–2019), 105–110.
186. Сазоненко, Г. С. (2004). *Педагогіка успіху (досвід становлення акмеологічної системи ліцею): науково-методичний посібник*. Київ: Гнозис, 684.
187. Сачанюк-Кавецька, Н., Кавецький, В. (2021). Застосування критерію Фішера для забезпечення достовірності результатів оцінювання залишкових знань студентів. *Фізико-математична освіта*, 28 (2), 71–76.
188. Сватъєв, А. В. (2012). *Підготовка майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності (теоретико-методичний аспект): монографія*. Запоріжжя: ЛППС, 520.
189. Сватъєв, А. В. (2013). *Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності*. (Дис. ... доктора

пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Класичний приватний університет. Запоріжжя, 459.

190. Свєртнєв, О. А. (2009). *Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до спортивно-ігрової діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі*. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. Полтава, 20.

191. Свєртнєв, О., Шапаренко, Е., Новік, С., Галюза, С. (2021). Формування професійної готовності майбутніх тренерів у процесі проходження виробничої практики. *Науковий журнал Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Педагогічні науки, Вип. 78*, 104–108.

192. Семенова, А. В. (ред.). (2006). *Словник-довідник з професійної педагогіки*. Одеса: Пальміра, 221.

193. Сергієнко, В. М. (2022). *Фізкультурно-спортивна діяльність тренера з виду спорту: навчальний посібник*. Суми: Сумський державний університет, 184.

194. Сергієнко, Л. П. (2011). *Терміни і поняття у фізичній культурі: навчальний посібник*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 264.

195. Сиваш, І. С., Лахман, Ю. І. (2019). Характеристика професійної діяльності тренера з художньої гімнастики. *Молодь та олімпійський рух: зб. тез доповідей XII Міжнародної конференції молодих вчених (Київ, 10-12 квітня, 2019)*. (с. 75–77). Київ: НУФВСУ.

196. Сидоренко, В. (2018). Методична діяльність у суспільстві, яке навчається: виклики, проблеми, перспективи розвитку. *Методист*, 2, 14–27.

197. Сидоренко, В. В. (2014). Педагогічний коучинг як інноваційна технологія науково-методичного супроводу професійно-особистісного розвитку вчителя в системі післядипломної освіти. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*, 3 (14), 13–19.

198. Сидорук, І. (2020). Середовищний підхід у формуванні соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 27, Том 4, 218–223.
199. Слєпкань, З. І. (2005). *Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі*. Київ: Вища школа, 239.
200. Словник УА. Портал української мови та культури. Взято з <http://surl.li/kildf> (дата звернення 14.01.2023 р.).
201. Словник української мови. Взято з <https://slovyk.ua/index.php?swrd> (дата звернення 15.10.2022)
202. Совгіра, С. (2018). Характеристика освітнього середовища закладів вищої освіти в контексті середовищного підходу. *Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи*. Матеріали третьої Міжнародної науково-практичної конференції (Умань, 16-17 лютого, 2018 р.). (с. 31–36). Умань: ВПЦ «Візаві».
203. Сопотницька, О. Котова, О. (2023) Підготовка майбутніх бакалаврів фізичної культури до тренерської діяльності з ігрових видів спорту з дошкільнятами. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, 3, 71–78.
204. Сопотницька, О. В. (2016). *Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до тренерської діяльності в ігрових видах спорту*. (Дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький, 342.
205. Сорочан, Т. (2018). Професіоналізація андрогога: цінності, знання, навички. *Післядипломна педагогічна освіта*, 1, 53–57.
206. Сотник, Ж. Г., Романова, В. І. (2021). Педагогічна майстерність тренера-викладача. *Тези доп. II Міжнародної наук.-практ. Інтернетконфер. Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі*, Т. 2, 294–296.
207. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка», спеціальність 017 «Фізична культура і спорт». Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 567.

208. Стасенко, О. А. (2010). *Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи.* (Автореф. канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04). Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка, Кіровоград, 20.

209. Степанченко, Н. І. (2012). Роль професійної мотивації в системі підготовки студентів фізкультурних вузів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 8, 94–98.

210. Сущенко, Л. П. (2003). *Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методол. аспект): монографія.* Запоріжжя: Запорізький держ. ун-т, 442.

211. Тимошенко, О. В. (2010). Організація навчального процесу майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту на основі інтегрованих курсів. *Проблеми фізичного виховання і спорту*, 3, 105–109.

212. Тимошенко, О. В. (2009). *Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.* (Дис. ... доктора пед. наук за спеціальністю 13.00.04). НПУ імені М. Драгоманова, Київ, 600.

213. Тимчишена, Н. (2008). Сучасний тренер у педагогічній системі. *Збірник наукових праць Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українк. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, Т. 1, 252–254.

214. Третикова, Т. О. (2001). *Спортивная и нервная подготовка: баскетбол, волейбол, гандбол.* Київ: Здоров'я, 99.

215. Турчак, А. Л., Шевченко, А. О. (2008). Формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до позакласної роботи в загальноосвітній школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8, 338–346.

216. Федик, О. В. (2003). *Формування здібностей до тренерської діяльності у майбутніх учителів фізичної культури.* (Дис. ... канд. психол. наук за спеціальністю 19.00.07). Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 188.

217. Фіцула, М. М. (2003). *Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти*. Київ: Академвидав, 528.

218. Фокин, Ю. Г. (2002). *Преподавание и воспитание в высшей школе: методология, цели и содержание, творчество*. М.: Академия, 224.

219. Фролова, О. О, Лисецька, О. Я. (2021). Організація практичної підготовки студентів спеціальності «Фізична культура і спорт»: реалії та потенціал міста Маріуполь (Донецька область). *Теорія і методика професійної освіти, Вип. 33 (Т. 1)*, 132–135.

220. Хазим, Т., Паевский, В. (2016). Характеристика аспектов подготовленности тренера. *Слобожанський науково-спортивний вісник, 5 (43)*, 89–94.

221. Хижняк, О. О. (2020). Практична підготовка сучасного тренера з боксу у закладах вищої освіти. *Актуальні проблеми освіти і науки: досвід та сучасні технології*: матеріали заочної Всеукраїнської науково-практичної конференції (Вінниця, 16-17 квітня, 2020 р.). (с. 79–81). Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського.

222. Хмельницька, О. С. (2017). Коучинг як сучасна технологія підвищення ефективності навчального процесу. *Молодий вчений, 6 (46)*, 315–319.

223. Хорьяков, В. А., Безуглая, Л. И. (2005). Роль преподавателя физической культуры и тренера в воспитании духовных качеств молодежи. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту, 10*, 125–128.

224. Хриков, Є.М. (2011). Педагогічні умови в структурі наукового знання. *Шлях освіти, 2*, 11–15.

225. Хуртенко, О. В. (2008). *Формування у майбутніх організаторів-тренерів психологічної готовності до прийняття рішень у екстремальних ситуаціях*. (Автореф. дис. канд. психол. наук за спеціальністю 19.00.09). Хмельницький національний університет. Хмельницький, 20.

226. Цюняк, О. (2019). Роль освітнього простору закладу вищої освіти у професійній підготовці майбутніх магістрів початкової освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи, 1*, С.38–145.

227. Червона, С. П. (2018). Підготовка тренерів-викладачів спортивних команд до управлінської діяльності. *Проблеми и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях, Том II*, 75–78.

228. Черненко, С., Олійник, О., Сорокін, Ю., Коваль, О. (2020). Характеристика освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура, Вип. 36*, 84–94.

229. Чернявський, Б. Р. (2017). Науково-теоретичні засади впровадження інтегрованого навчання в процес професійної підготовки у вищих навчальних закладах. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, (61), Issue: 141*, 23–26.

230. Чопик, Т. В. (2012). Класифікація теоретикометодичних основ фахової підготовки майбутніх тренерів-викладачів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту, 6*, 59–63.

231. Шабанова, Ю. О. (2014). *Системний підхід у вищій школі: підр. для студентів магістратури*. Дніпро: НГУ, 120.

232. Шинкарук, О.А., Мітова, О.О. (2019) Система контролю підготовки початківців у командних спортивних іграх: проблемні питання та сучасні підходи. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2017;1:105-108.

233. Шапаренко, Е. В. (2022). Педагогічні умови формування професійно-рухової компетентності у майбутніх тренерів в закладах вищої освіти. *Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання спорту і здоров'я людини: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю* (Полтава, 21-22 квітня, 2022 р.). (с. 339–343). Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка.

234. Шаповалова, І. В. (2014). Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до самовдосконалення та формування основ здорового способу життя: теоретичний аспект. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, Вип. 36, 427–437.
235. Шевчук, С. (2017). Методика реалізації інтерактивного навчання у закладах професійної освіти. *Післядипломна освіта в Україні*, 2, С.17–20.
236. Шинкарук, В. І., Бистрицький, Є. К., Булатов, М. О., Ішмуратов, А. Т. (2002). *Філософський енциклопедичний словник*. Київ: Абрис, 742.
237. Шиян, Б. М. (1997). *Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах*. (Автореф. дис. ... доктора пед. наук спеціальності 13.00.04). Ін-т педагогіки і психології проф. Освіти, Київ, 50.
238. Шиян, Б. М. (2001). Підготовка вчителя фізичної культури третього тисячоліття. *Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні*, Вип. 2, 371–374.
239. Шиян, Б. М., & Вацеба, О. М. (2008). *Теорія і методика наукових педагогічних досліджень у фізичному вихованні і спорті: навчальний посібник*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 276.
240. Шквир, О. (2014). Наукові підходи до підготовки майбутнього вчителя-дослідника. *Науковий вісник Чернігівського університету (Серія «Педагогіка та психологія»), 679, С. 198–205 .*
241. Шульгай, А. Г., Федонюк, Л. Я., Мудра, А. Є., Олещук, О. М. (2018). Міждисциплінарна інтеграція як складова проблемно-орієнтованого навчання у медичному університеті. *Медична освіта*, 4, 113–116.
242. Юрій, М. Ф. (2006). *Соціологія культури*. Київ: Кондор, 2006. 302.
243. Юшко, О., Борейко, Н., Азаренкова, Л. (2018). Технологія формування педагогічної майстерності у майбутніх тренерів. *Витоки педагогічної майстерності*, Вип. 22, 218–223.

244. Язловецький, В. С., Маркова, О. В., Язловецька, О. В. (2014). *Новітні технології у фізичному вихованні та спорті: навч. посіб.* Кіровоград: Поліграфічне підприємство «Ексклюзив-Систем», 204.
245. Якимович, О. Н., Ільчишин, Я. В. (2016). Вплив середовища вищого навчального закладу на професійне виховання майбутніх фахівців. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 46, 350–354.
246. Ярмаченко, М. (2001). *Педагогічний словник. АПН, Інститут педагогіки.* Київ: Педагогічна думка, 516.
247. Ярошик, М. Я. (2010). *Підготовка бакалаврів фізичного виховання в умовах інтеграції вищої школи України в Європейський освітній простір.* (Автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02). Львівський державний університет фізичної культури. Львів, 20.
248. Ясінець, П. С. (2008). *Професійна підготовка до тренерської роботи.* Київ: Лібра, 212.
249. Яців, Я. (2012). Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 3 (19), 115–117.
250. Anderson-Butcher, D. (2019). Youth sport as a vehicle for social development. *Kinesiology Review*, 8(3), 180–187. doi.org/10.1123/kr.2019-0029
251. Buceta J.M. (2000) Basketball for Young players. *Guidelines for coaches Madrid: FIBA*, 2000. 358.
252. Cremonini M. (2003) A Sample lesson for five and six year olds. Mini-basketball, school games and activities. *Fiba assist magazine*. 2003, № 05. 63-64.
253. Giorgijevski R. (2004) Serbian minibasketball. Mini-basketball, school games and activities. *Fiba assist magazine*. 2004, № 11. 63-65.
254. Refoyo I. (2004) Mini-baskeba training and competition sessions. Minibasketball, school games and activities. *Fiba assist magazine*. 2004, № 08. 63-65.

255. Shynkaruk O. (2006) Organizational basis of rational long-term preparation system. *European college of sport science: [book of abstracts]*. Lausanna, 2006. 530-531.
256. Spencer M. (2011) Mini Basketball. A guide to teaching and coaching. Written and Compiled By Martin Spencer. *FIBA Mini- Basketball*. 2011. 255.
257. Coatsworth, J. D. Conroy, D. E. (2006). Enhancing the self-esteem of youth swimmers through coach training: Gender and age effects. *Psychology of sport and exercise*, 7(2), 173–192. doi.org/10.1016/j.psychsport.2005.08.005
258. Danish, S., Forneris, T., Hodge, K. Heke I. (2004). Enhancing youth development through sport. *World Leis J.*, 46, 38–49. <https://doi.org/10.1080/04419057.2004.9674365>
259. Kelly, D. (2008). Training the Trainers: Towards a Description of Translator Trainer Competence and Training Needs Analysis. *TTR*, 21(1), 99-125. doi.org/10.7202/029688ar
260. Kramers, S., Turgeon, S., Bean, C., Sabourin, C. Camiré, M. (2020). Examining the roles of coaching experience and coach training on coaches' perceived life skills teaching. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 15 (4), 576–583. doi.org/10.1177/1747954120922367
261. Mora, A., Cruz Feliu, J. Torregrossa, M. (2009). Effects of a training program in communication stules of basketball coaches. *Revista de Psicología del Deporte*, 18(3), 299–302.
262. Olusoga, P., Maynard, I., Butt, J. & Hays, K. (2014). Coaching pod pressure: Mental skills training for sports coaches. *Sport and exercise psychology review*, 10 (3), 31–44. doi.org/10.1016/j.psychsport.2005.08.005
263. Pierce, S., Gould, D. & Camiré, M. (2017). Definition and model of life skills transfer. *International review of sport and exercise psychology*, 10(1), 186–211. doi.org/10.1080/1750984X.2016.1199727

264. Santos, S., Mesquita, I., Graça, A. Rosado, A. (2010). Coaches; perceptions of competence and acknowledgement of training needs related to professional competences. *Journal of sports science & medicine* , 9, 62–70.

265. Schein, E. N. (1996). Career anchors resisted/implications or career development in the 21st century. *Academy of Management Executive*, 10, 4, 80–89.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета опитування студентів закладів вищої освіти

Шановні студенти!

Кафедра теорії та методики фізичного виховання і спорту Запорізького національного університету проводить анкетування щодо підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Будемо вдячні, якщо Ви візьмете участь у нашому анкетуванні і дасте відповіді на такі питання, поставивши позначку біля Вашого варіанту відповіді!

1. Чи вважаєте Ви за необхідне здійснювати у закладах вищої освіти України підготовку бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку?

а) так, вважаю; б) ні, не вважаю; в) важко відповісти.

2. Наскільки Ви володієте знаннями про зміст спортивних ігор та їх застосування у тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку?

а) повністю володію; б) частково володію;

в) ні, не володію; г) важко відповісти.

3. Наскільки Ви володієте знаннями про види спортивних ігор в навчальних закладах, ДЮСШ та спортивних клубах?

а) повністю володію; б) частково володію;

в) ні, не володію; г) важко відповісти.

4. Наскільки задовольняє Вас існуюча наукова література та методичні рекомендації щодо здійснення підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку?

а) повністю задоволений; б) частково задоволений;

в) ні, не задоволений; г) важко відповісти.

6. Наскільки Ви володієте професійною термінологією, необхідною для використання спортивних ігор для проведення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи з дітьми дошкільного віку?

- а) повністю володію; б) частково володію;
в) ні, не володію; г) важко відповісти.

7. Які Ви маєте труднощі під час складання сценарій та організації фізкультурно-оздоровчих заходів з використанням спортивних ігор з дітьми дошкільного віку?

7.1. Відсутність знань про структуру та зміст спортивних ігор;

7.2. Відсутність знань про вплив спортивних ігор на показники фізичного розвитку і фізичної підготовленості дітей дошкільного віку;

7.3. Відсутність знань про критерії оцінювання ефективності застосування спортивних ігор з дітьми дошкільного віку;

7.4. Невміння регулювати фізичне навантаження під час проведення заходів з використанням спортивних ігор під час роботи з дітьми дошкільного віку;

7.5. Відсутність навчально-методичної літератури щодо організації фізкультурно-оздоровчих заходів з використанням спортивних ігор з дітьми дошкільного віку;

7.6. Відсутність бажання.

8. Наскільки Ви вважаєте себе підготовленим до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку в якості педагога-тренера ?

Дякуємо за Ваші відповіді!

Джерело: *[розроблено автором]*.

Додаток Б

Результати опитування студентів закладів вищої освіти

Джерело: [розроблено автором]

Таблиця Б.1

Результати опитування студентів щодо необхідності здійснення у закладах вищої освіти підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (%)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь		
		Вважають необхідним	Не вважають необхідним	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	45	38	2	5
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	32	26	3	3
Хмельницький національний університет (ХНУ)	24	20	1	3
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	36	30	1	5
Разом осіб	137	114	7	16
Разом, %	100	83,21	5,11	11,68

Результати опитування студентів щодо володіння ними знаннями про зміст використання спортивних ігор у професійній діяльності (у %)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Володію	Частково володію	Ні, не володію	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	45	5	25	7	8
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	32	3	21	6	2
Хмельницький національний університет (ХНУ)	24	2	8	7	7
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	36	4	17	9	6
Разом осіб	137	14	71	29	23
Разом, %	100	10,22	51,82	21,16	16,79

Таблиця Б.3

Результати опитування студентів щодо володіння ними знаннями про форми використання спортивних ігор у професійній діяльності з дітьми дошкільного віку (у %)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Володію	Частково володію	Ні, не володію	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	45	4	23	12	6
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	32	3	17	8	4
Хмельницький національний університет (ХНУ)	24	3	11	5	5
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	36	2	17	11	6
Разом осіб	137	12	68	36	21
Разом, %	100	8,76	49,64	26,28	15,32

Таблиця Б.4

**Результати опитування студентів
щодо володіння ними знаннями про методи використання спортивних ігор у
професійній діяльності з дітьми дошкільного віку (у %)**

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Володію	Частково володію	Ні, не володію	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	45	5	22	9	9
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	32	4	18	6	4
Хмельницький національний університет (ХНУ)	24	2	11	7	4
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	36	3	17	10	6
Разом осіб	137	14	68	32	23
Разом, %	100	10,22	49,63	23,37	16,78

Таблиця В.5

**Результати опитування студентів щодо задоволення існуючою
науково-методичною літературою для використанням спортивних ігор у
професійній діяльності з дітьми дошкільного віку (у %)**

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Задоволений	Частково задоволений	Ні, не задоволений	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	45	7	20	13	5
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	32	2	14	12	4
Хмельницький національний університет (ХНУ)	24	6	8	7	3
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	36	6	18	8	4
Разом осіб	137	21	60	40	16
Разом, %	100	15,33	43,80	29,20	11,67

Таблиця В.6

Результати опитування студентів володіннями ними професійною термінологією, необхідною для проведення занять з використанням спортивних ігор у професійній діяльності з дітьми дошкільного віку (у %)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Володію	Частково володію	Ні, не володію	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	45	6	23	12	4
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	32	4	15	7	6
Хмельницький національний університет (ХНУ)	24	3	13	6	2
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	36	5	16	9	6
Разом осіб	137	18	67	34	18
Разом, %	100	13,14	48,91	24,81	13,14

Таблиця Б.7

Результати опитування студентів щодо їхньої підготовленості до роботи в якості педагога-тренера спортивних ігор з дітьми дошкільного віку (у %)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Підготовлений	Частково підготовлений	Ні, не підготовлений	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	45	7	24	10	3
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	32	3	13	9	7
Хмельницький національний університет (ХНУ)	24	2	13	5	4
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	36	4	20	8	4
Разом осіб	137	16	70	32	18
Разом, %	100	11,68	51,09	23,36	13,14

Таблиця Б.8

Результати опитування студентів щодо чинників, які заважають їм скласти сценарії та організувати фізкультурно-оздоровчі заходи з використанням спортивних ігор (у %)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь					
		відсутність знань про структуру та зміст з фізкультурно-оздоровчих заходів	відсутність знань про вплив фізкультурно-оздоровчих заходів на показники фізичної підготовленості	відсутність знань про критерії оцінювання ефективності фізкультурного заходу	невміння регулювати фізичне навантаження при проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів	відсутність навчально-методичної літератури	відсутність бажання
Запорізький національний університет (ЗНУ)	45	4	12	8	7	13	1
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	32	9	5	4	6	6	2
Хмельницький національний університет (ХНУ)	24	6	4	3	3	7	1
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	36	10	7	4	5	9	1
Разом осіб	137	29	28	19	21	35	5
Разом, %	100	21,17	20,44	13,87	15,32	25,55	2,65

Додаток В

Анкета опитування викладачів закладів вищої освіти

Шановний колего!

Кафедра теорії та методики фізичного виховання і спорту Запорізького національного університету проводить анкетування щодо підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Будемо вдячні, якщо Ви візьмете участь у нашому анкетуванні і дасте відповіді на такі питання, поставивши позначку біля Вашого варіанту відповіді!

1. Чи вважаєте Ви за доцільне здійснювати цілеспрямовану підготовку бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку?

а) так, вважаю; б) ні, не вважаю; в) важко відповісти.

2. Чи вважаєте Ви за доцільне проведення педагогічної практики в закладах дошкільної освіти?

а) так, вважаю; б) частково вважаю;

в) ні, не вважаю; г) важко відповісти.

3. Чи задовольняє Вас існуюча науково-методична література щодо здійснення підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку?

а) повністю задовольняє; б) частково задовольняє; в) не задовольняє;

4. Чи проводите Ви олімпіади, фізкультурно-спортивні свята серед майбутніх педагогів-тренерів з використанням спортивних ігор?

а) регулярно проводимо; б) інколи проводимо;

в) не проводимо; г) важко відповісти.

5. Чи проводите Ви студентські науково-практичні конференції на тему пов'язану з оздоровчо-виховним впливом спортивних ігор на дітей дошкільного віку?

- а) регулярно проводимо; б) інколи проводимо;
в) не проводимо; г) важко відповісти.

6. Чи проводите Ви бінарні, проблемні та у вигляді прес-конференції лекції у процесі підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку?

- а) регулярно проводимо; б) інколи проводимо;
в) не проводимо; г) важко відповісти.

7. Чи проводите Ви ділові ігри у процесі підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку?

- а) регулярно проводимо; б) інколи проводимо;
в) не проводимо; г) важко відповісти.

8. Чи застосовуєте Ви комп'ютерне тестування у процесі підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку?

- а) так, застосовую; б) частково застосовую;
в) ні, не застосовую; г) важко відповісти.

9. Чи проводите Ви на практичних заняттях обговорення типових ситуацій, які виникають у процесі підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку?

- а) регулярно проводимо; б) інколи проводимо;
в) не проводимо; г) важко відповісти.

Джерело: [розроблено автором]

Додаток Г

Результати опитування викладачів закладів вищої освіти

Джерело: [розроблено автором]

Таблиця Г.1

Результати опитування викладачів закладів вищої освіти
про доцільність здійснення цілеспрямованої підготовки
педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з
дітьми дошкільного віку? (у %)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь		
		Вважають необхідним	Не вважають необхідним	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	38	35	2	1
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	29	27	1	1
Хмельницький національний університет (ХНУ)	36	31	2	3
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	31	27	2	2
Разом осіб	134	120	7	7
Разом, %	100	89,55	5,22	5,22

Таблиця Г.2

Результати опитування викладачів закладів вищої освіти про доцільне
проведення педагогічної практики в закладах дошкільної освіти? (у %)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Вважають необхідним	Не вважають необхідним	Частково вважаю	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	38	34	1	2	1
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	29	25	1	2	1
Хмельницький національний університет (ХНУ)	36	30	2	2	2
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	31	25	1	3	3
Разом осіб	134	114	5	9	7
Разом, %	100	85,07	3,73	6,71	5,22

Таблиця Г.3

Результати опитування викладачів закладів вищої освіти про те, наскільки задовольняє їхні потреби існуюча науково-методична література для здійснення підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку? (у %)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь		
		Повністю задовольняє	Частково задовольняє	Не задовольняє
Запорізький національний університет (ЗНУ)	38	8	23	7
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	29	6	19	4
Хмельницький національний університет (ХНУ)	36	7	23	6
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	31	5	22	4
Разом осіб	134	26	87	21
Разом, %	100	19,40	64,93	15,67

Таблиця Г.4

Результати опитування викладачів закладів вищої освіти щодо проведення ними фестивалів і олімпіад, фізкультурно-спортивних свят серед педагогів-тренерів з використанням спортивних ігор (у %)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Регулярно проводимо	Інколи проводимо	Не проводимо	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	38	7	16	14	1
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	29	4	13	12	-
Хмельницький національний університет (ХНУ)	36	5	17	12	2
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	31	2	15	13	1
Разом осіб	134	18	61	51	4
Разом, %	100	13,43	45,52	38,06	2,99

**Результати опитування викладачів закладів вищої освіти
щодо регулярного проведення ними студентських науково-практичних
конференцій на теми, пов'язані з оздоровчо-виховним впливом спортивних ігор на
дітей дошкільного віку?**

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Регулярно проводимо	Інколи проводимо	не проводимо	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	38	9	21	7	1
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	29	6	16	6	1
Хмельницький національний університет (ХНУ)	36	8	20	7	1
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	31	7	17	5	2
Разом осіб	134	30	74	25	5
Разом, %	100	22,39	55,22	18,66	3,73

Таблиця Г.6

**Результати опитування викладачів вищих навчальних закладів
стосовно проведення ними бінарних, проблемних лекцій та лекцій у вигляді прес-
конференції у процесі підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних
ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку? (у %)**

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Регулярно проводимо	Інколи проводимо	не проводимо	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	38	6	11	19	2
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	29	3	7	16	3
Хмельницький національний університет (ХНУ)	36	6	10	19	1
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	31	2	9	17	2
Разом осіб	134	17	37	71	8
Разом, %	100	12,69	27,61	52,99	5,9

Таблиця Г.7

Результати опитування викладачів закладів вищої освіти щодо проведення ними ділових ігор у процесі підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку? (у %)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Регулярно проводимо	Інколи проводимо	не проводимо	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	38	14	17	6	1
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	29	11	13	3	2
Хмельницький національний університет (ХНУ)	36	13	16	6	1
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	31	9	13	7	2
Разом осіб	134	47	59	22	6
Разом, %	100	35,07	44,03	16,42	4,48

Таблиця Г.8

Результати опитування викладачів закладів вищої освіти про застосування комп'ютерного тестування у процесі підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку? (у %)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Застосовую	Частково застосовую	не застосовую	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	38	10	23	4	1
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	29	7	17	5	-
Хмельницький національний університет (ХНУ)	36	9	22	3	2
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	31	7	18	5	1
Разом осіб	134	33	80	17	4
Разом, %	100	24,63	59,70	12,69	2,99

**Результати опитування викладачів закладів вищої освіти
щодо проведення на практичних заняттях обговорення типових ситуацій
які виникають у процесі підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних
ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку? (у %)**

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Регулярно проводимо	Інколи проводимо	не проводимо	Важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	38	23	12	3	-
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	29	16	9	3	1
Хмельницький національний університет (ХНУ)	36	22	11	4	1
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	31	17	8	5	1
Разом осіб	134	78	40	15	3
Разом, %	100	58,21	29,85	11,19	2,23

Додаток Д

Анкета опитування педагогів-тренерів спортивних ігор

Шановний колего!

Кафедра теорії та методики фізичного виховання і спорту Запорізького національного університету проводить анкетування щодо підготовки педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку.

Будемо вдячні, якщо Ви візьмете участь у нашому анкетуванні і дасте відповіді на такі питання, поставивши позначку біля Вашого варіанту відповіді!

1. Як Ви ставитеся до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку?

– ставлюсь з великою зацікавленістю, вважаю національні засоби фізичного виховання необхідним засобом підвищення фізичного здоров'я учнів та мотивації до занять фізичною культурою і спортом;

– вважаю цю роботу одним із напрямків фізичного виховання поряд з іншими;

– вважаю можливим сполучення традиційних засобів фізичного виховання та часткове використання національних засобів фізичного виховання, коли це необхідно;

– займаю нейтральну позицію у цьому питанні;

– не можу визначитись.

2. На Вашу думку, чи відповідає сучасним вимогам рівень готовності педагогів-тренерів до застосування спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку?

а) повністю відповідає; б) частково відповідає;

в) ні, не відповідає; г) важко відповісти.

3. Чи вважаєте Ви за доцільне проведення педагогічної практики в закладах дошкільної освіти? а) так, вважаю; б) частково вважаю;

в) ні, не вважаю; г) важко відповісти.

4. На Вашу думку, знання з якої дисципліни має бути пріоритетним у процесі підготовки педагогів-тренерів до застосування спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку?

4.1. «Теорія та методика фізичного виховання»;

4.2. «Спортивні та рухливі ігри»;

4.3. «Сучасні оздоровчі системи»;

4.4. «Теорія та методика оздоровчого фітнесу»;

4.5. «Особливості дітей дошкільного віку»;

4.6. «Оздоровчий фітнес»;

4.7. «Організація та методика масової фізкультури»;

4.8. «Теорія і практика оздоровчої фізичної культури»;

4.9. Важко відповісти.

5. Назвіть причини, що перешкоджають ефективній організації навчально-виховної роботи з використанням спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку у Вашому закладі:

5.1. Недостатня матеріально-технічна база;

5.2. Недостатнє охоплення дітей позакласними формами фізичного виховання;

5.3. Нестача висококваліфікованих кадрів;

5.4. Недоліки в системі підготовки педагогів-тренерів;

5.5. Спроби вирішувати проблему з застосуванням тільки екстенсивних технологій (збільшувати кількість занять);

5.6. Недостатня увага до фізичної культури в навчальному закладі;

5.7. Відсутність інтересу з боку дітей та батьків до занять фізичною культурою і спортом.

6. Що саме, на Вашу думку, буде формувати позитивне ставлення до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку у Вашому навчальному закладу?

6.1. Розширення мережі спортивних секцій, груп за інтересами;

6.2. Активне залучення громадськості до пропаганди здорового способу життя серед дітей;

6.3. Використання національних інноваційних програм і технологій у роботі з дітьми дошкільного віку.

Джерело: [розроблено автором]

Додаток Е

Результати відповідей опитування педагогів-тренерів

Джерело: [розроблено автором]

Таблиця Е.1

Результати відповідей педагогів-тренерів на питання: «Як Ви ставитеся до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку» (у %)

Варіанти відповідей на питання	%
Ставлюсь з великою зацікавленістю, вважаю спортивні ігри необхідним засобом підвищення фізичного здоров'я учнів та мотивації до занять фізичною культурою і спортом	52,53
Вважаю цю роботу одним із напрямків фізичного виховання поряд з іншими	23,39
Вважаю можливим сполучення традиційних засобів фізичного виховання та використання спортивних ігор, коли це необхідно	15,78
Займаю нейтральну позицію у цьому питанні	4,65
Не можу визначитись	3,65

Таблиця Е.2

Результати опитування педагогів-тренерів про те, чи відповідає сучасним вимогам рівень готовності педагогів-тренерів до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку (у %)

Заклад вищої освіти	Кількість опитаних	Відповідь			
		Відповідає сучасним вимогам	Частково відповідає	не відповідає	важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	57	12	41	3	1
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	36	7	26	2	1
Хмельницький національний університет (ХНУ)	27	6	17	3	1
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	32	5	23	2	2
Разом осіб	152	30	107	10	5
Разом, %	100	19,73	70,39	6,5	3,29

Таблиця Е.3

Результати опитувань педагогів-тренерів про доцільне проведення педагогічної практики в закладах дошкільної освіти? (у %)

Заклад вищої освіти	кількість опитаних	Відповідь			
		вважаю доцільним	Частково вважаю	не вважаю	важко відповісти
Запорізький національний університет (ЗНУ)	57	40	11	5	1
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (ЦДУ)	36	24	7	3	2
Хмельницький національний університет (ХНУ)	27	16	6	4	1
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (МДПУ)	32	21	5	4	2
Разом осіб	152	101	29	16	6
Разом, %	100	66,45	19,08	10,53	3,95

Таблиця Е.4

Яка дисципліна має бути пріоритетною у процесі підготовки педагога-тренера до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку (%)

Варіанти відповідей на питання	Кількість	Рангове місце
4.1»Теорія та методика фізичного виховання»;	30	2
4.2. «Спортивні та рухливі ігри»;	85	1
4.3. «Сучасні оздоровчі системи»;	21	3
4.4. «Теорія та методика оздоровчого фітнесу»;	5	4
4.5. «Особливості дітей дошкільного віку»;	2	7
4.6. «Оздоровчий фітнес»;	3	6
4.7. «Організація та методика масової фізкультури»;	4	5
4.8. «Теорія і практика оздоровчої фізичної культури»;	1	8-9
4.9. Важко відповісти.	1	8-9
Разом осіб	152	

Таблиця Е.5

Причини, які перешкоджають ефективній організації навчально-виховної роботи з використанням спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку (у %)

Варіанти відповідей на питання	Кількість, %	Рангове місце
Недостатні матеріально-технічні умови для впровадження фізкультурно-спортивно-оздоровчих технологій	5 3,29%	5
Відсутність або недостатність спеціального спортивного обладнання та інвентарю для впровадження фізкультурно-оздоровчих технологій	19 12,5%	4
Запропоновані навчальною програмою заняття на тиждень не забезпечують потребу дітей руховій активності	47 30,92%	2
Недостатня розробленість навчально-методичного забезпечення для реалізації впровадження фізкультурно-оздоровчих технологій	22 14,47	3
Недостатність знань, умінь та навичок педагогів-тренерів щодо використання спортивних ігор під час проведення занять з дітьми дошкільного віку	59 38,81	1
Не можу визначитись	5 3,29	6
Разом осіб	152	

Таблиця Е.6

Заходи, які будуть формувати позитивне ставлення до використання спортивних ігор у тренерській діяльності з дітьми дошкільного віку у Вашому навчальному закладу? (у %)

Варіанти відповідей на питання	Кількість, %	Рангове місце
Розширення мережі спортивних секцій, кружків з елементами спортивних ігор	28 18,42%	3
Активне залучення громадськості до пропаганди здорового способу життя серед дітей та батьків	23 15,13%	4
Використання інноваційних програм і технологій у роботі зі дітьми дошкільного віку	36 23,68%	2
Визначення найбільш популярних видів спортивних ігор і їх популяризація	62 40,79%	1
Не можу визначитись	3 1,97%	5
Разом осіб	152	

Додаток Ж

Навчальний план спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»,
освітньо-професійна програма «Фізичне виховання»

допоміжний факультет фізичного виховання / 040505

Міністерство освіти і науки України
(національний центрально-науковий університет фізичного виховання, спорту та туризму)

Закарпатський національний університет
(з спеціалізованим навчальним центром на державному замку)

М.О. Франко
(проректор та ректор)

Рівень вищої освіти: Бакалавр

Кваліфікація:

Строк навчання: 4 роки
(повна освіта)

на базі: повної загальної середньої освіти
(забезпеченої державою замком)

Міністерство освіти і науки України
Національний центрально-науковий університет фізичного виховання, спорту та туризму
М.П. Франко
Проректор та ректор

Затверджено на засіданні Ради університету № 7 від 25.03.19

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт
(заповнюється за професійною спеціальністю)

Програма: Фізичне виховання
(заповнюється за освітньо-професійною програмою)

Форма навчання: денна

І. ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.

Набір 2019 року

№	Вересень	30	Жовтень	30	Листопад	25	Грудень	30	Січень	27	Лютий	24	Березень	30	Квітень	27	Травень	31	Червень	30	Листопад	27	Серпень	
а	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
б	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	1	2	3	4	5	6	7
в	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
г	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
д	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
е	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
ж	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
з	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
и	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
к	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
л	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
м	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
н	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
о	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
п	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
р	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
с	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
т	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
у	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
ф	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
х	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
ц	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
ч	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
ш	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
щ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
ь	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
я	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24

Умовні позначення:

Теоретичне навчання: **T**

Експериментальні сесії: **E**

Кваліфікаційні іспити: **I**

Варіаційна практика: **BP**

Міжсесійний період: **MP**

Теоретичне навчання: **T**

Кваліфікаційні іспити: **I**

Навчальна практика: **NP**

Кваліфікаційні іспити: **I**

А. БЮДЖЕТ ЧАСУ В ГОДИНІ

Курс	Теоретичне навчання	Спеціалізаційна освіта	Кваліфікаційні іспити	Навчальна практика	Міжсесійний період	Канікули	Іспит	Усього
1	26	4		2	2	17	32	51
2	26	4		2	2	17	32	51
3	26	4		2	2	17	32	51
4	26	4		2	2	17	32	51

В. ПРАКТИКА

№п/п	Назва практики	Семестр	тиждень
1	Навчальна практика	2	2
2	Навчальна практика	3	2
3	Варіаційна практика	5	4
4	Варіаційна практика	6	4

IV. ДЕРЖАВНА АТЕСТАЦІЯ

№п/п	Період державної атестації	Форми державної атестації
1	28.05.2023 - 11.06.2023	Безприспівної форми з іспитом

V. ПЕРІОДИ ЗМІН

№	Зміни	№	Зміни

I. ОБОВ'ЯЗКОВІ ДИСЦИПЛІНИ																			
I.1. ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ																			
ЗП1	Історія України	1			3	90	90	20	30	34	4								
ЗП2	Українська мова професійного спрямування	2			3	90	30		30	50	2								
ЗП3	Права і свободи людини і громадянина в Україні	2			3	90	32	10	10	58	2								
ЗП4	Іноземна мова	1			3	90	20		20	62	2								
	Іноземна мова	2			3	150	94		94	66	4								
ЗП5	Вступ до спеціальності	1			3	150	90	20	20	94	4								
ЗП6	Історія фізичної культури і спорту	3			4	120	42	20	14	78		3							
ЗП7	Повсюдно-педагогічні основи фізичної культури і спорту	3			4	120	42	20	14	78		3							
Усього за циклом загальної підготовки					30	900	362	120	0	228	848	18	0	0	0	0	0	0	
I.2. ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ																			
ППС 1	Анатомія людини з основами спортивної м. роботи	1			4	120	56	20	20	64	4								
ППС 2	Психологія з методичним викладанням	1			3	90	28	28	62	2									
	Психологія з методичним викладанням	2			3	90	30	32	58	2									
ППС 3	Психологія з методичним викладанням	1			3	90	28	28	62	2									
	Психологія з методичним викладанням	2			3	90	32	32	58	2									
ППС 4	Легка атлетика з методичним викладанням	1			3	90	28	28	62	2									
	Легка атлетика з методичним викладанням	2			3	90	32	32	58	2									
ППС 5	Теорія і методика фізичного виховання	2			4	120	64	32	32	56	4								
ППС 6	Спеціальні ігри	3			4	120	42	14	20	76		3							
ППС 7	Баскетбол з методичним викладанням	3			4	120	42	42	76			3							
ППС 8	Футбол з методичним викладанням	3			4	120	42	42	76			3							
ППС 9	Волейбол з методичним викладанням	4			4	120	42	42	76			3							
ППС 10	Гандбол з методичним викладанням	4			4	120	42	42	76			3							
ППС 11	Фізична робота активної та основної вобами	4			4	120	56	20	28	64		4							
ППС 12	Спортивна медицина	5			4	120	56	14	42	64		4							
ППС 13	Основи фізичної культури	5			3	90	20	14	14	60		2							
ППС 14	Біологія	6			4	120	56	14	42	64		4							
ППС 15	Культурно-спортивні ігри та відпочинок	6			4	120	42	14	28	78		3							
ППС 16	Організація навчальних занять у фізичній культурі і спорті	6			4	120	56	20	28	64		4							
ППС 17	Методи наукової діяльності у фізичній культурі і спорті	7			3	90	30	20	10	68			3						
ППС 18	Основи менеджменту та маркетингу у фізичній культурі і спорті	7			3	90	30	10	20	68			3						
ППС 19	Адміністративний спорт	7			3	90	30	10	20	68			3						
ППС 20	Інноваційні технології у фізичній культурі і спорті	7			3	90	30	10	20	68			3						
ППС 21	Спортивні ігри з методичним викладанням	8			3	90	32	32	58	2			2						
ППС 22	Річмовна практика	4			4	120	0		120										
ППС 23	Річмовна практика	6			4	120	0		120										
ППС 24	Варіаційна практика	7			6	180	0		180										
ППС 25	Методичний виховання	8			2	60	0		60										
Усього за циклом професійної підготовки спеціальності					100	3000	968	216	846	180	2844	10	10	8	10	6	11	12	2
I.3. ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ																			
ППОП 1	Спеціалізаційне виховання	1			6	180	60		60	120	4								
	Спеціалізаційне виховання	2			6	180	64		64	116		4							
ППОП 2	Теорія і методика фізичного виховання	3			3	90	42	14	28	46		3							
	Теорія і методика фізичного виховання	4			3	90	50	20	28	34		4							
	Курсова робота з дисципліни "Теорія і методика фізичного виховання"				4	1	30			30									
ППОП 3	Філософія історії та сучасного способу життя	4			3	90	90	20	28	34		4							
ППОП 4	Спортивні-сударовий турнір з методичним викладанням	5			3	90	42	14	28	46		3							
	Курсова робота "Спортивні-сударовий турнір з методичним викладанням"				5	1	30	0		30									
ППОП 5	Інформаційне фізичне виховання	5			3	90	20	14	14	60		2							
ППОП 6	Методика фізичного виховання різних груп населення	5			3	90	42	42	48			3							
ППОП 7	Теорія і методика навчання спортивних гравців дитячої діяльності	6			3	90	42	14	28	48			3						
ППОП 8	Методи педагогічної спостереження	7			3	90	30	10	20	68			3						
ППОП 9	Повсюдно-педагогічні основи фізичного виховання	7			3	90	30	30	68				3						
ППОП 10	Педагогічний контракт у фізичному вихованні і спорті	8			3	90	32	16	16	58			2						
ППОП 11	Професійна майстерність вчителів фізичної культури	8			2	60	32	16	16	28			2						
	Курсова робота з дисципліни "Професійна майстерність вчителів фізичної культури"				6	1	30	0		30			2						
ППОП 12	Історія фізичного виховання і спорту та основи реформаційного спрямування	8			3	90	32	16	16	58			2						
Усього за циклом професійної підготовки освітньої програми					36	1080	884	116	240	914	4	4	3	0	8	2	6	6	
Усього за всіма циклами дисциплін					190	5400	1882	834	906	3058	24	22	18	18	14	14	18	0	

І. ВИБІРКОВІ ДИСЦИПЛІНИ																					
2.1. Висок дисциплін вільного вибору студента в межах Університету																					
ВСУ1	Анотація у форматі електронної пошти	3			3	90	28	28		82											
ВСУ2	Презентація тематичному у форматі електронної пошти	4			3	90	28	28		82											
ВСУ3	Організація дієвості роботи груп-колективів	5			3	90	28	28		82		2									
ВСУ4	Сторінки електронної пошти	6			3	90	28	28		82			2								
ВСУ5	Фінансово-економічний огляд	7			3	90	30	30		80				3							
ВСУ6	Експертний висновок	8			3	90	32	32		80				2							
ВСУ7	Вибіркова дисципліна, що забезпечує формування компетентності з української і зарубіжної культури	9			3	90	28	28		82		2									
ВСУ8	Вибіркова дисципліна, що забезпечує формування компетентності з медичної доповіді, безпеки життєдіяльності, охорони праці, цивільного захисту	4			3	90	25	25		82		2									
ВСУ9	Вибіркова дисципліна, що забезпечує формування компетентності з філософії, соціально-гуманітарних наук	5			3	90	28	28		82			2								
ВСУ10	Вибіркова дисципліна, що забезпечує формування вибору найбільш-корисливих компетентностей	6			3	90	28	28		82				2							
Усього за списком дисциплін вільного вибору студента в межах Університету					30	900	288	288	0	0	804	0	0	4	4	4	4	3	3		
2.2. Висок дисциплін вільного вибору студента в межах спеціальності																					
ВСС1	Вибіркова дисципліна №1	5			6	180	55	25		26	124			4							
ВСС2	Вибіркова дисципліна №2	6			6	180	55	25		26	124				4						
ВСС3	Вибіркова дисципліна №3	8			6	180	64	32		32	116							4			
ВСС4	Вибіркова дисципліна №4	8			6	180	64	32		32	116								4		
ВСС5	Вибіркова дисципліна №5	6			6	180	64	32		32	116								4		
Усього за списком дисциплін вільного вибору студента в межах спеціальності					30	900	364	182	0	182	896	0	0	0	4	4	0	0	13		
Усього за вибраними дисциплінами					60	1800	592	430	0	182	1210	0	0	4	4	8	6	0	0	14	
Загальна кількість					27	38	5	340	729	1483	872	806	710	4718	24	22	22	22	22	21	22
					Кількість екзаменів					0	4	2	4	3	2	4	4				
					Кількість семінарів					5	4	5	4	5	6	4	5				
					Кількість курсових проєктів (робіт)								1	1							
					Кількість іспитів					30	30	20	28	29	31	27	26				

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи: *[Підпис]* О.Т. Гуря
 Декан факультету: *[Підпис]* М.В. Мельник (підписав на закріпленій електронній рахунок факультету, протипіс № _____)
 Начальник навчального відділу: *[Підпис]* В.В. Голяк

Додаток 3

Діагностичний інструментарій визначення рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Додаток 3 1

Діагностичний інструментарій визначення рівня мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

3 1.1 Методика для діагностики навчальної мотивації студентів (Т. Ільїна)

При створенні даної методики автор використовувала ряд інших відомих методик. У ній є три шкали: «Придбання знань» (прагнення до придбання знань, допитливість); «Оволодіння професією» (прагнення оволодіти професійними знаннями та сформуванню професійно важливих якостей); «Отримання диплома» (прагнення придбати диплом при формальному засвоєнні знань, прагнення до пошуку обхідних шляхів при здачі іспитів і заліків). В опитувальник для маскування автор методики включила ряд фонових тверджень, які в подальшому не обробляються. Ряд формулювань скоректований автором книги без зміни їхнього змісту.

Інструкція.

Відзначте вашу згоду знаком «+» або незгоду – знаком «-» з нижченаведеними твердженнями.

Текст опитувальника.

1. Краща атмосфера на занятті – атмосфера вільних висловлювань.
2. Зазвичай я працюю з великою напругою.
3. У мене рідко бувають головні болі після пережитих хвилювань і неприємностей.
4. Я самостійно вивчаю ряд предметів, на мою думку необхідних для моєї майбутньої професії.
5. Яка з властивих вам якостей ви вище за все цінуєте? Напишіть відповідь поруч.. Я вважаю, що життя потрібно присвятити обраній професії.
7. Я відчуваю задоволення від розгляду на занятті важких проблем.
8. Я не бачу сенсу в більшості робіт, які ми робимо в вузі.
9. Велике задоволення мені дає розповідь знайомим про мою майбутню професію.
10. Я дуже середній студент, ніколи не буду цілком хорошим, а тому немає сенсу докладати зусилля, щоб стати краще.
11. Я вважаю, що в наш час не обов'язково мати вищу освіту.
12. Я твердо впевнений в правильності вибору професії.

13. Від яких з властивих вам якостей ви хотіли б позбутися? Напишіть відповідь поруч.
14. При нагоді я використовую на іспитах підсобні матеріали (конспекти, шпаргалки, записи, формули).
15. Саме чудове час життя - студентські роки.
16. У мене надзвичайно неспокійний і переривчастий сон.
17. Я вважаю, що для повного оволодіння професією всі навчальні дисципліни потрібно вивчати однаково глибоко.
18. При можливості я вступив би в інший вуз.
19. Я зазвичай спочатку беруся за легші завдання, а більш важкі залишаю на кінець.
20. Для мене було важко при виборі професії зупинитися на одній з них.
21. Я можу спокійно спати після будь-яких неприємностей.
22. Я твердо впевнений, що моя професія дасть мені моральне задоволення і матеріальний достаток в житті.
23. Мені здається, що мої друзі здатні вчитися краще, ніж я.
24. Для мене дуже важливо мати диплом про вищу освіту.
25. З деяких практичних міркувань для мене це найзручніший вуз.
26. У мене достатньо сили волі, щоб вчитися без нагадування адміністрації.
27. Життя для мене майже завжди пов'язана з надзвичайним напруженням.
28. Іспити потрібно здавати, витрачаючи мінімум зусиль.
29. Є багато вузів, в яких я міг би вчитися з не меншим інтересом.
30. Яке з властивих вам якостей найбільше заважає вчитися? Напишіть відповідь поруч.
31. Я дуже захоплюється людиною, але всі мої захоплення так чи інакше пов'язані з майбутньою роботою.
32. Занепокоєння про іспит або роботі, яка не виконано в термін, часто заважає мені спати.
33. Висока зарплата після закінчення вузу для мене не головне.
34. Мені потрібно бути в гарному настрої, щоб підтримати спільне рішення групи.
35. Я змушений був вступити до ЗВО, щоб зайняти бажане положення в суспільстві, уникнути служби в армії.
36. Я вчу матеріал, щоб стати професіоналом, а не для іспиту.
37. Мої батьки хороші професіонали, і я хочу бути на них схожим.
38. Для просування по службі мені необхідно мати вищу освіту.
39. Яке з ваших якостей допомагає вам вчитися? Напишіть відповідь поруч.
40. Мені дуже важко змусити себе вивчати як слід дисципліни, прямо не пов'язані з моєю майбутньою спеціальністю.

41. Мене дуже турбують можливі невдачі.
 42. Найкраще я займаюся, коли мене періодично стимулюють, підстьобують.
 43. Мій вибір даного вузу остаточний.
 44. Мої друзі мають вищу освіту, і я не хочу відстати від них.
 45. Щоб переконати в чому-небудь групу, мені доводиться самому працювати дуже інтенсивно.
 46. У мене зазвичай рівний і гарний настрій.
 47. Мене приваблює зручність, чистота, легкість майбутньої професії.
 48. До вступу до вузу я давно цікавився цією професією, багато читав про неї.
 49. Професія, яку я отримую, найважливіша і перспективна.
 50. Мої знання про цю професію були достатні для впевненого вибору даного ЗВО.

Обробка результатів. Ключ до опитувальника.

Шкала.	За погодження з твердженням нараховується	За непогодження з твердженням нараховується	Максимум
«Надбання знань»	по п. 4 – 3 бали; по п. 17 – 3 бали; по п. 26 – 3 бали;	по п. 28 – 1,2 бали; по п. 42 – 1,8 бали.	13 балів
«Оволодіння професією»	по п. 9 – 1 бал; по п. 31 – 2 бали; по п. 33 – 2 бали; по п. 43 – 3 бали; по п. 48 – 1 балл; по п. 49 – 1 балл.	–	10 балів
«Отримання диплома»	по п. 24 – 2,5 бали; по п. 35 – 1,5 бали; по п. 38 – 1,5 бали; по п. 44 – 1 бал;	по п. 11 – 3,5 бали.	10 балів

Шкала оцінки рівня M_1 показника мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Рівні показника M_1	Показник M_1 , бали		Показник M_1 в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	1	18	0,00	0,33
Достатній	19	36	0,34	0,66
Високий	37	55	0,67	1,00

З 1.2 Методика діагностики ціннісних орієнтацій у кар'єрі (за Е. Шейном, переклад і адаптація В. О. Чікер, В. Е. Винокурової)

«Якорі кар'єри» – це ціннісні орієнтації, соціальні установки, інтереси, соціально обумовлені спонукання до діяльності, характерні для певної людини. Кар'єрні орієнтації виникають на початку кар'єри, вони стійкі й можуть залишатися стабільними тривалий час. Проте часто людина реалізує свої кар'єрні орієнтації неусвідомлено. Тест дозволяє виявити такі майбутні кар'єрні орієнтації: професійна компетентність, менеджмент, автономія, стабільність, служіння, виклик, інтеграція стилів життя, підприємництво.

Інструкція. Будь ласка, оцініть, наскільки важливим є для Вас кожен з наступних тверджень?

Варіанти відповідей: 1 – абсолютно не важливе, 10 – виключно важливе. Інші відповіді 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 розподіліть по мірі важливості для Вас.

Оцініть твердження.

1. Будувати свою кар'єру в межах конкретної наукової або технічної сфери.
2. Здійснювати нагляд і контроль над людьми, впливати на них на всіх рівнях.
3. Мати можливість робити все по-своєму і не бути обмеженим правилами будь-якої організації.
4. Мати постійне місце роботи з гарантованим окладом і соціальною захищеністю.
5. Використовувати своє вміння спілкуватися на користь людям, допомагати іншим.
6. Працювати над проблемами, які видаються майже невіршуваними.

7. Вести такий спосіб життя, щоб інтереси сім'ї і кар'єри взаємно врівноважували один одного.
8. Створити і побудувати щось, що буде цілком моїм твором або ідеєю.
9. Продовжувати роботу за фахом, ніж отримати більш високу посаду, не пов'язану з моєю спеціальністю.
10. Бути першим керівником в організації.
11. Мати роботу, не пов'язану з режимом або іншими організаційними обмеженнями.
12. Працювати в організації, яка забезпечить мені стабільність на тривалий період.
13. Застосувати свої вміння та здібності на те, щоб зробити світ кращим.
14. Змагатися з іншими і перемагати.
15. Будувати кар'єру, яка дозволить мені не змінювати свого способу життя.
16. Створити нове комерційне підприємство.
17. Присвятити все життя обраній професії.
18. Обійняти високу керівну посаду.
19. Мати роботу, яка представляє максимум свободи та автономії у виборі характеру занять, часу виконання і т.д.
20. Залишитися на одному місці проживання, ніж переїхати у зв'язку з підвищенням.
21. Мати можливість використовувати свої вміння і таланти для служіння важливій меті.
22. Єдина справжня мета моєї кар'єри – знаходити і вирішувати складні проблеми незалежно від того, в якій галузі вони виникли.
23. Я завжди прагну приділяти однаково увагу моїй родині й моїй кар'єрі.
24. Я завжди перебуваю в пошуку ідей, які дадуть мені можливість розпочати і побудувати свою власну справу.
25. Я погоджуся на керівну посаду тільки в тому випадку, якщо вона перебуває у сфері моєї професійної компетенції.
26. Я хотів би досягти такого становища в організації, яке давало б можливість спостерігати за роботою інших та інтегрувати їх діяльність.
27. У моїй професійній діяльності я найбільше піклувався про свою свободу та автономію.
28. Для мене важливіше залишитися на нинішньому місці проживання, ніж отримати підвищення або нову роботу в іншій діяльності.
29. Я завжди шукав роботу, де міг би приносити користь іншим.
30. Змагання і виграш – це найбільш важливі та хвилюючі сторони моєї кар'єри.
31. Кар'єра має сенс тільки в тому випадку, якщо вона дозволяє вести життя, яке мені подобається.

32. Підприємницька діяльність складає центральну частину моєї кар'єри.

33. Я б швидше пішов із організації, ніж став би займатися роботою, не пов'язаною з моєю професією.

34. Я буду вважати, що досяг успіху в кар'єрі тільки тоді, коли стану керівником високого рівня в солідній організації.

35. Я не хочу, щоб мені заважала яка-небудь організація або світ бізнесу.

36. Я б вважав за краще працювати в організації, яка забезпечує тривалий контракт.

37. Я б хотів присвятити свою кар'єру досягненню важливої і корисної мети.

38. Я відчуваю себе успішним тільки тоді, коли постійно залучений до вирішення складних проблем або до ситуації змагання.

39. Вибрати і підтримувати певний спосіб життя важливіше, ніж домагатися успіху в кар'єрі.

40. Я завжди хотів створити і побудувати свій власний бізнес.

41. Я віддаю перевагу роботі, яка не пов'язана з відрядженнями.

Ключ до тесту

Професійна компетентність: 1, 9, 17, 25, 33.

Менеджмент: 2, 10, 18, 26, 34.

Автономія (незалежність): 3, 11, 19, 27, 35.

Стабільність роботи: 4, 12, 36.

Стабільність місця проживання: 20, 28, 41.

Служіння: 5, 13, 21, 29, 37.

Виклик: 6, 14, 22, 30, 38.

Інтеграція стилів життя: 7, 15, 23, 31, 39.

Підприємництво: 8, 16, 24, 32, 40.

По кожній з восьми кар'єрних орієнтацій підраховується кількість балів. Для цього необхідно, користуючись ключем, підсумувати бали по кожній орієнтації і отриману суму розділити на кількість запитань (5 для всіх орієнтацій, крім «стабільності»). Таким чином визначається ведуча кар'єрна орієнтація – кількість набраних балів не повинна бути менше п'яти. Іноді провідною не стає жодна кар'єрна орієнтація – у такому випадку кар'єра в житті особистості не є центральною.

Інтерпретація результатів тесту

1. Професійна компетентність. Бути професіоналом, майстром своєї справи.

Ця орієнтація пов'язана з наявністю здібностей і талантів у певній галузі. Люди з такою орієнтацією хочуть бути майстрами своєї справи, вони бувають особливо щасливі, коли досягають успіху в професійній сфері, але швидко втрачають інтерес до роботи, яка не дозволяє розвивати їхні

здібності. Навряд чи їх зацікавить навіть значно більш висока посада, якщо вона не пов'язана з їх професійним компетенціями. Вони шукають визнання своїх талантів, що має виражатися у статусі, відповідному їх майстерності. Вони готові керувати іншими в межах своєї компетенції, але управління не представляє для них особливого інтересу. Тому багато людей з цієї категорії відкидають роботу керівника, управління розглядають як необхідну умову для просування у своїй професійній сфері.

2. Менеджмент. Керувати людьми, проектами, бізнес-процесами тощо.

Для цих людей першорядне значення має орієнтація особистості на інтеграцію зусиль інших людей, повнота відповідальності за кінцевий результат і поєднання різних функцій організації. З віком і досвідом ця кар'єрна орієнтація проявляється сильніше. Можливості для лідерства, високого доходу, підвищених рівнів відповідальності і внесок в успіх своєї організації є ключовими цінностями та мотивами. Головне для них – управління: людьми, проектами, будь-якими бізнес процесами. Це в цілому не має принципового значення. Центральне поняття їх професійного розвитку – влада, усвідомлення того, що від них залежить прийняття ключових рішень. Причому для них не є принциповим управління власним проектом або цілим бізнесом, швидше навпаки, вони більшою мірою орієнтовані на побудову кар'єри в найманому менеджменті, але за умови, що їм будуть делеговані значні повноваження. Людина з такою орієнтацією буде вважати, що не досягла мети своєї кар'єри, поки не займе посаду, на якій буде керувати різними сторонами діяльності підприємства.

3. Автономія (незалежність). Головне в роботі – це свобода і незалежність.

Первинна турбота особистостей з такою орієнтацією – звільнення від організаційних правил, норм і обмежень. Вони відчують труднощі, пов'язані зі встановленими правилами, процедурами, робочим днем, дисципліною, формою одягу і т.д. Вони люблять виконувати роботу своїм способом, темпом і за власними стандартами. Вони не люблять, коли робота втручається в їх особисте життя, тому воліють робити незалежну кар'єру власним шляхом. Вони швидко виберуть низькосортну роботу, ніж відмовляться від автономії і незалежності. Для них першочергове завдання розвитку кар'єри – отримати можливість працювати самостійно, самим вирішувати, як, коли і що робити для досягнення тих чи тих цілей. Кар'єра для них – це, насамперед, спосіб реалізації їх волі, тому будь-які рамки і суворе підпорядкування відштовхнуть їх навіть від зовні привабливої вакансії. Така людина може працювати в організації, що забезпечує достатній ступінь свободи.

4. Стабільність роботи. Стабільна, надійна робота на тривалий час.

Вони мають потребу в безпеці, захисті і можливості прогнозування, вони будуть шукати постійну роботу з мінімальною вірогідністю звільнення.

Ці люди ототожнюють свою роботу зі своєю кар'єрою. Їх потреба в безпеці й стабільності обмежує вибір варіантів кар'єри. Авантюрні або короткострокові проекти і компанії, що тільки стають на ноги, їх, швидше за все, не приваблюють. Вони дуже цінують соціальні гарантії, які може запропонувати роботодавець, і, як правило, їх вибір місця роботи пов'язаний саме з тривалим контрактом і стабільним положенням компанії на ринку. Такі люди перекладають відповідальність за ростом своєї кар'єри на наймача. Часто ця ціннісна орієнтація поєднується з невисоким рівнем домагань.

5. Стабільність місця проживання. Головне – жити у своєму місті (мінімум переїздів, відряджень). Важливіше залишитися на одному місці проживання, ніж отримати підвищення або нову роботу на новому місці. Переїзд для таких людей неприйнятний, і навіть часті відрядження є для них негативним фактором при розгляді пропозиції про роботу.

6. Служіння. Втілювати в роботі свої ідеали і цінності.

Така ціннісна орієнтація характерна для людей, що займаються справою через бажання реалізувати у своїй роботі головні цінності. Вони часто орієнтовані більше на цінності, ніж на потрібні в даній роботі здібності. Вони прагнуть приносити користь людям, суспільству, для них дуже важливо бачити конкретні плоди своєї праці, навіть якщо вони і не виражені в матеріальному еквіваленті. Основна теза побудови кар'єри – отримати можливість максимально ефективно використовувати їх таланти і досвід для реалізації суспільно важливої мети. Люди, орієнтовані на служіння, товариські і часто консервативні. Людина з такою орієнтацією не буде працювати в організації, яка ворожа її цілям і цінностям.

7. Виклик. Зробити неможливе – можливим, вирішувати унікальні завдання.

Ці люди вважають успіхом подолання непереборних перешкод, розв'язання невирішуваних проблем або просто виграш. Вони орієнтовані на те, щоб “кинути виклик”. Для одних людей виклик представляє більш важку роботу, для інших – це конкуренція і міжособистісні стосунки. Вони орієнтовані на вирішення свідомо складних завдань, подолання перешкод заради перемоги в конкурентній боротьбі; відчують себе успішними тільки тоді, коли постійно залучені до вирішення складних проблем або до ситуації змагання. Кар'єра для них – це постійний виклик їх професіоналізму, і вони завжди готові його прийняти. Соціальна ситуація найчастіше розглядається з позиції “виграшу-програшу”. Процес боротьби і перемога більш важлива для них, ніж конкретна галузь діяльності або кваліфікація. Новизна, різноманітність і виклик мають для них дуже велику цінність, і, якщо все йде дуже просто, їм стає нудно.

8. Інтеграція стилів життя. Збереження гармонії між сформованим особистим життям і кар'єрою. Для людей цієї категорії кар'єра має асоціюватися із загальним стилем життя, врівноважуючи потреби людини,

родини і кар'єри. Вони хочуть, щоб організаційні відносини відображали б повагу до їх особистих і сімейних проблем. Вибирати і підтримувати певний спосіб життя для них важливіше, ніж домагатися успіху в кар'єрі. Розвиток кар'єри їх приваблює тільки в тому випадку, якщо вона не порушує звичний для них стиль життя і оточення. Для них важливо, щоб все було врівноважене – кар'єра, сім'я, особисті інтереси і т.п. Жертвувати чимось одним заради іншого їм явно не властиво.

Такі люди зазвичай у своїй поведінці проявляють конформність (тенденція змінювати свою поведінку залежно від впливу інших людей для того, щоб вона відповідала думці оточуючих)

9. Підприємництво. Створювати нові організації, товари, послуги.

Цим людям подобається створювати нові організації, товари або послуги, які можуть бути ототоженні з їхніми зусиллями. Працювати на інших – це не для них, вони – підприємці за духом, і мета їх кар'єри – створити щось нове, організувати свою справу, втілити в життя ідею, що цілком належить тільки їм. Вершина кар'єри в їх розумінні – власний бізнес.

Шкала оцінки рівня M_2 показника мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

M_2	Рівні показника	Показник M_2 , бали		Показник M_2 , в/о	
		Від	До	Від	До
	Низький	0	11	0,00	0,33
	Достатній	12	22	0,34	0,66
	Високий	23	34	0,67	1,00

З 1.3 Методика дослідження потреби у досягненні мети**Ю.М.Орлова**

Інструкція до опитування: Якщо Ви погоджуєтесь зі ствердженнями, то поруч з його номером напишете “так”, якщо не погоджуєтесь – “ні”.

1. Вважаю, що успіх життя залежить скоріше від випадку, ніж від розрахунку.	
2. Якщо я залишусь без улюбленої справи, життя для мене втратить сенс.	
3. Для мене у будь-якій справі важливе її виконання.	
4. Вважаю, що люди більше страждають від негараздів на роботі, ніж від поганих взаємин з близькими.	
5. На мою думку, більшість людей живуть далекими цілями, а не близькими.	
6. У моєму житті більше успіхів, ніж невдач.	
7. Емоційні люди мені подобаються більше, ніж діяльні.	
8. Навіть у звичайній роботі я намагаюсь удосконалити деякі її елементи.	
9. Занурений(а) у думки про успіх, я можу забути про міри обережності.	
10. Мої близькі вважать мене ледачою людиною.	
11. Вважаю, що в моїх невдачах винні скоріше обставини, ніж я сам(а).	
12. Мої батьки дуже суворо контролюють (контролювали) мене.	
13. Терпіння у мені більше, ніж здібностей.	
14. Лінь, а не сумніви в успіху змушують досить часто відмовлятися від своїх намірів.	
15. Вважаю, що я впевнений(а) у собі людина.	
16. Заради успіху я можу ризикнути, навіть якщо шанси не на мою користь.	
17. Я не старанна людина.	
18. Коли все іде за планом, моя енергія підсилюється.	
19. Якби я був(ла) журналістом, то писав(ла) би скоріше про оригінальні винаходи людей, ніж про подорожі.	
20. Мої близькі зазвичай не розділяють моїх планів.	
21. Рівень моїх вимог до життя нижче, ніж у моїх колег.	
22. Мені здається, що наполегливості у мені більше, ніж здібностей.	
23. Я би міг(могла) досягти більшого, визволившись від поточних справ.	

Інтерпретація результатів опитування:

За кожну відповідь ставиться лише 1 бал за відповіді “так” за положеннями 2, 6-8, 14, 16, 18, 19, 21, 22, 23; також за відповіді “ні” за положеннями 1, 3-5, 9-13, 15, 17, 20.

Шкала оцінки рівня M_3 показника мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Рівні показника M_3	Показник M_3 , бали		Показник M_3 , в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	0	7	0,00	0,33
Достатній	8	16	0,34	0,66
Високий	17	23	0,67	1,00

Додаток 3 2**Діагностичний інструментарій визначення рівня інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку****3 2.1 Дидактичний тест визначення рівня інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (Сопотницька О.В., Осіп Н.Б. адаптовано до умов дослідження)**

1. Які закономірності росту та розвитку людини були основою для того щоб відобразити онтогенез людини у вигляді певних вікових періодів (вікова періодизація розвитку)?

- а) рівномірність процесів росту та розвитку;
- б) нерівномірність процесів росту й розвитку;
- в) гетерохронність процесів росту та розвитку;
- г) циклічність процесів росту та розвитку.

2. Скільки вікових періодів виокремлюють у динаміці розвитку дітей дошкільного віку?

- а) 5; б) 4; в) 3; г) 2.

3. Значення фізичного виховання дітей дошкільного віку полягає в:

- а) забезпеченні гармонійного розвитку форм і функцій організму;
- б) розвитку фізичних якостей;
- в) навчанні рухам.

4. У чому виявляється дія такого нейрофізіологічного механізму, як кінезофілія?

- а) прагненні до пізнання; б) у думках; в) у рухах.

5. Механізм дії моторно-вісцеральних рефлексів пов'язаний із:

а) Зміною діяльності внутрішніх органів при подразненні або скороченні скелетних м'язів;

- б) виділенням слини;
- в) підвищенням збудливості та сили скорочення скелетних м'язів.

6. Назвіть основні завдання фізичного виховання дітей дошкільного віку:

- а) освітні; б) виховні; в. оздоровчі.

7. До освітніх завдань фізичного виховання належить:

- а) навчання рухів;
- б) удосконалення сили;
- в) удосконалення фізичних якостей;

г) озброєння знаннями, що стосуються закономірностей фізичного вдосконалення людини.

8. До оздоровчих занять фізичного виховання належить:

- а) виховання волевих якостей;
- б) розвиток фізичних якостей;
- в) підвищення енергетичних можливостей організму учнів;
- г) виховання патріотизму.

9. Чому фахівцю з фізичного виховання під час спортивного тренування дітей дошкільного віку важливо володіти інформацією про вікову періодизацію розвитку дітей дошкільного віку?

а) тому, що в її основу покладено морфологічні, фізіологічні, моторні та психологічні особливості дитини, що повинні бути підґрунтям для побудови педагогічного процесу з фізичного виховання;

б) тому, що навчальним планом передбачено на кожен віковий групу різну кількість годин із навчального предмету «фізична культура»;

в) тому, що питання про вікову періодизацію розвитку дитини винесено на державний іспит із теорії та методики фізичного виховання.

10. Що повинно бути підґрунтям для вирішення завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку?

- а) можливості дітей;
- б) можливості та інтереси вихователя;
- в) стан спортивного залу, кліматичні умови та пора року.

11. Яка система організму людини відповідає за побудову рухів відповідно до концепції М. О. Бернштейна?

а) серцево-судинна; б) дихальна система; в) система травлення разом із дихальною системою; г) центральна нервова система.

12. Який період онтогенезу вважають сприятливим для оволодіння такими рухами, як ходьба, біг, метання на дальність, стрибки в довжину та висоту з місця та розбігу?

- а) від 3 до 7 років; б) від 7 до 11 років; в) від 1 до 4 років.

13. Який період онтогенезу вважають сприятливим для оволодіння такими рухами, як рухливі ігри, ігри-естафети із завданнями на точність, ведення м'яча (правою, лівою), виконання завдань зі зміною напрямку й швидкості, передачі й ловіння м'яча, кидки на влучність, оволодіння основними елементами спортивних ігор?

- а) від 3 до 7 років; б) від 7 до 11 років; в) з 11 років.

14. Який період онтогенезу вважають сприятливим для оволодіння спортивними іграми та рухливими іграми зі складною взаємодією (ізпредметами, суперниками, партнерами)?

- а) від 5 до 9 років; б) від 9 до 11 років; в) від 11 років.

15. Чому для дітей будь-якого віку, а особливо в період від 3 до 10-11 років, треба широко застосовувати всілякі різновиди рухливих і спортивних ігор?

а) тому, що для розвитку рухових здібностей дітей цього віку необхідно застосовувати велику кількість складно-координаційних вправ;

б) тому, що цей віковий період є оптимальним для розвитку моторики людини, а такі різновиди фізичних вправ сприяють удосконаленню здібностей до побудови термінових (іноді майже миттєвих) і незвичайних рухових відповідей на змінні зовнішні та внутрішні стимули;

в) тому, що в цей віковий період інтенсивно розвивається частина спинного мозку, найнижчі відділи мозочка й усі розміщені там нервові центри-ядра, які відповідають за побудову термінових і незвичайних рухових відповідей на змінні зовнішні та внутрішні стимули.

16. Що є основним засобом для створення життєво необхідних рухових умінь та навичок?

а) природні сили; б) гігієнічні вправи; в) фізичні вправи на колоді;
г) фізичні вправи.

17. Методи, що використовують при вирішенні освітніх завдань:

а) метод слова;
б) метод демонстрації;

в) практичні методи: розучування вправи частинами та розучування вправи в цілому;

г) програмоване навчання.

18. До методу слова належить:

а) пояснення; б) показ; в) вправління; г) вказівка.

19. До методу демонстрації не належать:

а) виконання рухового завдання учителем або учнем;

б) кінофільми, відеозаписи;

в) програмоване навчання;

г) таблиці, малюнки, плакати, графіки, різні схеми.

20. Сенситивні періоди розвитку фізичних якостей – це:

а) періоди розвитку дитини, під час яких учителі фізичної культури повинні сприяти розвитку основних фізичних якостей;

б) періоди, у яких темпи розвитку тієї чи іншої якості зменшуються;

в) періоди, у яких спостережена найбільша позитивна динаміка розвитку тієї чи іншої якості.

21. На заняттях із фізичного виховання з дошкільниками фізичні якості необхідно розвивати:

а) поперемінно; б) більш спеціалізовано; в) послідовно; г) більш комплексно.

22. Інтенсивність енергетичного обміну в дітей дошкільного віку порівняно з дорослими:

а) не відрізняється; б) більша; в) менша.

23. Які чинники зумовлюють відносно високі аеробні можливості організму дітей:

а) швидкість переходу газів із крові в повітря й навпаки;

- б) розгалуженість капілярної сітки;
 - в) співвідношення червоних та білих м'язових волокон;
 - г) розмір серця.
24. Вияв яких фізичних якостей людини забезпечує креатин фосфатний енергетичний механізм?
- а) сила; б) швидкість; в) витривалість; г) гнучкість.
25. Вирішення оздоровчих завдань на уроках фізичної культури з дітьми дошкільного віку передбачає максимальний розвиток яких фізичних якостей?
- а) сили; б) швидкості; в) витривалості; г) гнучкості; д) спритності;
 - ж) інший варіант.
26. Фізичний розвиток – це:
- а) рівень розвитку рухових умінь, навичок, фізичних якостей;
 - б) прикладна спрямованість фізичного виховання щодо трудової або іншої діяльності людини;
 - в) рухи, рухові дії, а також складні види рухової діяльності, які вирішують завдання фізичного виховання;
 - г) процес зміни форм і функцій організму людини під впливом умов і середовища.
27. Які важливі соціальні функції реалізуються через спорт?
- а) зміцнення здоров'я;
 - б) демонстрація переваги однієї країни над іншою;
 - в) заробіток коштів;
 - г) розумове і естетичне виховання;
 - д) фізичне вдосконалення.
28. Що є структурними одиницями системи підготовки спортсмена?
- а) багаторічна підготовка спортсмена; б) сучасна спортивна база;
 - в) річна підготовка; г) тренувальні заняття; д) кваліфіковані спеціалісти.
29. На які групи діляться основні засоби спортивного тренування?
- а) допоміжні; б) розминаючі; в) загальнопідготовчі; г) спеціально-підготовчі; д) змагальні.
30. Вкажіть методи спортивного тренування:
- а) комплексні; б) практичні; в) словесні; г) академічні; д) наочні.
31. Які є різновиди сучасного спорту?
- а) олімпійський спорт; б) інвалідний спорт; в) професійний спорт;
 - г) масовий спорт; д) дитячий спорт.
32. Способами проведення змагань є?
- а) вибування внаслідок повної втоми; б) змішаний;
 - в) коловий; г) квадратний; д) прямого вибування.
33. Що є компонентами забезпечення змагальної діяльності?

а) технічна майстерність; б) будова тіла спортсмена; в) тактична майстерність; г) функціональні можливості найважливіших систем організму; д) рівень фізичної і психічної підготовленості.

34. Що є компонентами реалізації змагальної діяльності?

а) будова тіла спортсмена; б) рівень фізичної і психічної підготовленості;

в) технічна майстерність; г) функціональні можливості найважливіших систем організму; д) тактична майстерність.

35. На яких етапах багаторічного відбору і орієнтації найбільш важливими є знання про особливості нервової системи, можливості та перспективи вдосконалення найважливіших функціональних систем організму?

а) первинний; б) попередній; в) проміжний; г) основний; д) заключний.

36. Вкажіть які є сторони (види) спортивної підготовки:

а) технічна; б) тактична; в) фізична; г) психологічна; д) інтегральна.

37. Які основні методи використовують в процесі спортивного тренування?

а) ігровий; б) безперервний; в) фронтальний; г) інтервальний; д) змагальний.

38. Які етапи прийнято виділяти в системі багаторічної підготовки?

а) спеціалізованої базової підготовки; б) початкової підготовки;

в) попередньої базової підготовки; г) збереження досягнень;

д) максимальної реалізації індивідуальних можливостей.

39. Від яких факторів залежить тривалість і структура багаторічної підготовки?

а) віку, в якому спортсмен почав заняття, а також віку, коли він приступив до спеціального тренування;

б) закономірностей становлення різних сторін спортивної майстерності і формування адаптаційних процесів функціональних систем;

в) кліматичних умов та географічного положення країни;

г) від професіоналізму керівників спорту в країні;

д) індивідуальних і статевих особливостей спортсменів.

40. Які основні завдання стоять на третьому етапі відбору багаторічної підготовки?

а) визначити доцільність подальшого продовження занять спортом для спортсмена високого класу, що добився серйозних результатів в сучасному спорті;

б) оцінити психічну стійкість при виконанні об'ємної і напруженої тренувальної роботи;

в) виявлення здібностей спортсмена для досягнення вищих спортивних результатів в обраному виді спорту;

г) наявність у нього здібностей до ефективного спортивного самовдосконалення;

д) перенесення високих тренувальних і змагальних навантажень.

41. Які основні завдання вирішуються в процесі спортивної підготовки?

а) сумлінно виконувати розпорядок дня;

б) виховання належних моральних і вольових якостей;

в) здобуття теоретичних знань і практичного досвіду, необхідного для успішної тренувальної і змагальної діяльності;

г) ознайомитись із законодавчими документи, що регламентують діяльність у галузі фізичного виховання і спорту;

д) засвоєння техніки і тактики обраного виду спорту.

42. Які дані про спортсмена використовуються в процесі відбору і орієнтації?

а) який сукупний дохід в сім'ї;

б) особливості біологічного дозрівання;

в) місце проживання;

г) особливості статури;

д) рівень розвитку рухових якостей і перспективи їх вдосконалення.

43. Які періоди виділяють в річному циклі тренування?

а) змагальний; б) перехідний; в) проміжний; г) підготовчий;

д) контрольний.

Дякуємо за відповіді!

Інтерпретація результатів

За кожну правильну відповідь нараховується 3 бали.

Матриця правильних відповідей:

1		12		23		34	
2		13		24		35	
3		14		25		36	
4		15		26		37	
5		16		27		38	
6		17		28		39	
7		18		29		40	
8		19		30		41	
9		20		31		42	
10		21		32		43	
11		22		33			

Шкала оцінки рівня K_1 показника мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Рівні показника K_1	Показник K_1 бали		Показник K_1 в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	0	42	0,00	0,33
Достатній	43	84	0,34	0,66
Високий	85	126	0,67	1,00

З 2.2 Анкета самооцінки рівня сформованості інформаційно-комунікативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (Кузнєцова І.Ю, адаптована до умов дослідження)

П.І.Б. _____, вік _____ років; курс _____

Визначте, будь ласка, ступінь прояву у Вас наведених нижче знань і умінь. Оцінюйте найближчий рік життя. Вибирайте одну відповідь з п'яти можливих, що представлені у шкалі можливих відповідей, ставлячи напроти оцінюваної якості галочку в колонці з даною відповіддю. Відповідайте щиро.

Шкала можливих відповідей (у балах):

- 1 – дуже слабка вираженість;
- 2 – слабка вираженість ;
- 3 – середня вираженість;
- 4 – висока вираженість;
- 5 – дуже висока вираженість.

№ з\ п	Професійно-педагогічні знання і уміння	Бал
Дидактичні знання з організації навчання (тренування)		
1	Знання принципів і закономірностей навчання (тренування)	
2	Знання основних засобів, методів і форм організації навчання (тренування)	
3	Уміння співвідносити дидактичні цілі із засобами і методами навчання (тренування)	
4	Знання основних педагогічних підходів, методик і технологій навчання, уміння реалізувати їх в педагогічній і тренерській діяльності	
Знання з теорії і методики фізичного виховання		
5	Знання закономірностей і принципів фізичного виховання	
6	Знання видів, засобів і методів фізичного виховання	
7	Уміння ставити виховні завдання, вибирати адекватні засоби і методи їх рішення	
8	Знання методик і технологій виховання, уміння реалізувати їх в педагогічній діяльності	
Знання загальної, вікової і педагогічної психології		
9	Знання психологічних і фізіологічних особливостей дітей різного віку	
10	Уміння вибирати методи психологічної дії на учнів, адекватні характеру педагогічної ситуації	
11	Знання і уміння в області мотивації навчальної та спортивної діяльності, саморозвитку учнів	
12	Знання в області психології спілкування	

Знання теорії і методики спортивного тренування, педагогіки і психології фізичної культури і спорту		
13	Володіння понятійним апаратом фізичної культури і спорту	
14	Знання методів фізичного виховання	
15	Знання провідних напрямів сучасної фізкультурно-спортивної діяльності, здатність виявляти їх взаємозв'язки	
16	Знання загальних цілей і завдань професійної діяльності фахівця в області фізичної культури і спорту, специфічних засобів і методів їх рішення, цілей і завдань, способів професійного саморозвитку	
17	Знання медико-біологічних основ фізкультурно-спортивної діяльності	
18	Володіння знаннями в області фізичної реабілітації і надання першої медичної допомоги	
Знання з теорії та методики навчання і спортивного тренування		
19	Володіння знаннями про місце і значення певного виду спорту в загальній системі фізичного виховання	
20	Володіння системою сучасних наукових знань про закономірності процесу навчання і спортивного тренування	
21	Знання методики та системи навчання з певного виду спорту, принципів процесу навчання з певного виду спорту, форм та методів навчання з певного виду спорту	
Знання з організації педагогічного процесу		
22	Володіння системою сучасних наукових знань як аналізувати педагогічні явища, тобто розчленовувати їх на складові елементи (умови, причини, мотиви, стимули, засоби, форми прояву тощо)	
23	Знаю про важливу роль кожного елемента у структурі цілого і у взаємодії з іншими	
24	Знаю як формулювати стрижневе педагогічне завдання (проблему); знаходити способи його оптимального вирішення	

25	Знаю основи управління педагогічним процесом, як ставити педагогічні цілі і завдання, здійснювати відбір способів досягнення цілей, завдань	
26	Знаю як передбачати результат, можливі відхилення і небажані явища на шляху його досягнення	
27	Знаю як визначати етапи педагогічного процесу	
28	Знаю як забезпечувати конкретизацію цілей навчання та виховання і поетапну їх реалізацію	
29	Знаю як переводити цілі і зміст освіти та виховання у конкретні педагогічні завдання	
30	Знаю як планувати зміст і види діяльності учасників педагогічного процесу з урахуванням їх потреб та інтересів, можливостей, матеріальної бази, власного досвіду і особистісно-ділових якостей	
31	Знаю як планування системи прийомів стимулювання активності учнів	
32	Знаю як здійснювати контрольню-оцінну діяльність, спрямовану на себе, на осмислення і аналіз власних дій	
33	Знаю як визначати причини успіхів і невдач, помилок і труднощів у процесі реалізації поставлених завдань навчання і виховання	
34	Знаю як привертати увагу учнів і розвиток у них стійких інтересів до навчання, занять спортом, формування у учнів відповідної мотивації, активного, самостійного і творчого ставлення до фізкультури і спорту	
35	Знаю як доступно викладати навчальний матеріал, із урахуванням специфіки предмета, рівня підготовленості учнів, їх життєвого досвіду і віку	
36	Знаю як логічно правильно будувати процес передачі навчальної інформації, використовуючи різні методи інтерактивного навчання	

Шкала оцінки рівня K_2 показника мотиваційно-ціннісного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Рівні показника K_2	Показник K_2 бали		Показник K_2 в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	0	60	0,00	0,33
Достатній	61	120	0,34	0,66
Високий	121	180	0,67	1,00

Додаток 3 3

3. Діагностичний інструментарій визначення рівня організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

3.1 Методика оцінки якості проведення уроку (тренування) (Кузнєцова І.Ю, адаптована до умов дослідження)

За допомогою оцінки якості уроку можна визначати ефективність діяльності вчителя (педагога-тренера).

Методика включає в цілому 20 параметрів, за якими відбувається оцінювання.

Кожний із 20-ти показників якості уроку (тренування) віднесено до одного із п'яти блоків.

I. Оцінка змісту навчального матеріалу на уроці:

- науковість, доступність досліджуваного навчального матеріалу;
- актуальність матеріалу та його зв'язок із життям (єдність теорії та практики);

- ступінь новизни, проблемності та привабливості навчальної інформації;

- оптимальність обсягу запропонованого для засвоєння матеріалу.

II. Оцінка ефективності способів діяльності вчителя на уроці, технологій навчання:

- раціональність та ефективність використання часу уроку, оптимальність темпу, чергування та зміна видів діяльності в ході уроку;

- ступінь наочності, доцільності й ефективності використання спортивного інвентаря;

- ефективність контролю роботи учнів і рівень вимог, на якому проводилась оцінка їхніх знань, умінь і навичок;
- місце та роль оцінки знань, умінь і навичок на уроці;
- використання сучасних методів фізичного виховання/спортивного тренування;
- використання валеологічних технологій, дотримання правил охорони праці й техніки безпеки в ході уроку.

III. Загальна й комунікативна культура вчителя, стиль поведінки:

- загальна ерудиція вчителя;
- культура мови, темп, дикція, зовнішній вигляд, міміка, жести вчителя;
- тактовність і демократичність спілкування вчителя з учнями.

IV. Оцінка основних характеристик діяльності учнів на уроці:

- ступінь активності учнів, творчості, самостійності;
- рівень розвитку загальнонавчальних і спеціальних умінь і навичок;
- ступінь дисциплінованості, організованості й зацікавленості учнів на уроці.

V. Оцінка цілей і результатів проведеного уроку:

- реальність, чіткість постановки цілей та їх виконання;
- ступінь навчального впливу проведеного уроку на учнів (чому й у якому ступені навчилися);
- ступінь навчального впливу (що й у якому ступені сприяло вихованню учнів у ході уроку);
- ступінь впливу уроку на розвиток учнів (що й у якому ступені сприяло їхньому розвитку).

VI. Самоаналіз педагога (тренера).

Для визначення ступеня прояву кожної з 20-ти ознак якості уроку встановлюється три рівні оцінки: 1 – ознака виявляється частково; 2 – виявляється не повною мірою; 3 – виявляється повною мірою.

Шкала оцінки рівня D_1 показника організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Рівні показника D_1	Показник D_1 , бали		Показник D_1 в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	1	20	0,00	0,33
Достатній	21	40	0,34	0,66
Високий	41	60	0,67	1,00

3.2 Оцінка комунікативних і організаторських схильностей

(В.В.Синявський, Б.О. Федоришин, адаптовано до умов дослідження)

Інструкція: Запропонований вам тест містить 40 питань. Прочитайте їх та дайте відповіді на всі питання за допомогою бланка. На бланку надруковані номери питань. Якщо ваша відповідь на питання позитивна, тобто ви погоджуєтесь з тим, про що запитують у питанні, то на бланку відповідний номер обведіть кружечком. Якщо ваша відповідь негативна, тобто ви не погоджуєтесь, то відповідний номер закресліть. Слідкуйте, щоб номер питання і номер у бланку для відповідей співпадали. Майте на увазі, що питання носять загальний характер і не можуть містити всіх необхідних подробиць. Тому уявіть собі типові ситуації і не задумуйтесь над деталями. Не слід витратити багато часу на роздуми, відповідайте швидко. Можливо, на деякі питання вам буде важко відповісти. Тоді намагайтесь дати ту відповідь, якій ви надаєте перевагу. При відповіді на будь-яке з цих питань звертайте увагу на його перші слова та узгоджуйте свої відповіді з ними. Відповідаючи на питання, не прагніть створити задалегідь приємне враження. Важлива ваша відвертість при відповіді.

1. Чи є у Вас прагнення до вивчення людей і встановленню знайомств з різними людьми?
2. Чи подобається Вам займатися громадською роботою?
3. Чи довго Вас турбує почуття образи, завданої Вам ким-небудь з Ваших товаришів?
4. Чи завжди Вам важко орієнтуватися в критичній ситуації?
5. Чи багато у Вас друзів, з якими Ви постійно спілкуєтесь?
6. Чи часто Вам вдається схилити більшість своїх товаришів до прийняття ними Вашої думки?
7. Чи вірно, що Вам приємніше і простіше проводити час з книгами або за яким-небудь іншим заняттям, ніж з людьми?
8. Якщо виникли деякі перешкоди у здійсненні Ваших намірів, то чи легко Вам відмовитися від своїх намірів?
9. Чи легко Ви встановлюєте контакти з людьми, які значно старші Вас за віком?
10. любите Ви придумувати або організовувати зі своїми товаришами різні ігри та розваги?
11. Чи важко Вам включатися в нові для Вас компанії (колективи)?
12. Чи часто Ви відкладаєте на інші дні справи, які потрібно було б виконати сьогодні?
13. Чи легко Вам вдається встановлювати контакти і спілкуватися з незнайомими людьми?

14. прагнете Ви домогтися, щоб Ваші товариші діяли відповідно з Вашою думкою?
15. Чи важко Ви освоюєтеся в новому колективі?
16. Чи вірно, що у Вас не буває конфліктів з товаришами через невиконання ними своїх обіцянок, зобов'язань, обов'язків?
17. Чи прагнете ви при нагоді познайомитися і поговорити з новою людиною?
18. Чи часто у вирішенні важливих справ Ви приймаєте ініціативу на себе?
19. Дратують Вас оточуючі люди, і чи хочеться Вам побути одному?
20. Чи правда, що Ви зазвичай погано орієнтуєтеся в незнайомій для Вас обстановці?
21. Чи подобається Вам постійно перебувати серед людей?
22. Чи виникає у Вас роздратування, якщо Вам не вдається закінчити розпочату справу?
23. Чи відчуваєте Ви утруднення, якщо доводиться проявляти ініціативу, щоб познайомитися з новою людиною?
24. Чи правда, що Ви втомлюєтеся від частого спілкування з товаришами?
25. любите Ви брати участь у колективних іграх?
26. Чи часто Ви проявляєте ініціативу при вирішенні питань, які зачіпають інтереси Ваших товаришів?
27. Чи правда, що Ви відчуваєте себе невпевнено серед незнайомих людей?
28. Чи вірно, що Ви рідко прагнете до доказу своєї правоти?
29. Чи вважаєте, що Вам не важко внести позбавлення в малознайому групу?
30. Чи берете Ви участь у громадській роботі в школі (на виробництві)?
31. Чи прагнете Ви обмежити коло своїх знайомих?
32. Чи вірно, що Ви не прагнете відстоювати свою думку або рішення, якщо воно не було відразу прийняте товаришами?
33. Чи відчуваєте Ви себе невимушено, потрапивши в незнайомий колектив?
34. охоче Ви приступаєте до організації різних заходів для своїх товаришів?
35. Чи правда, що Ви не відчуваєте себе досить упевненим і спокійним, коли доводиться говорити що-небудь великій групі людей?
36. Чи часто Ви спізнюєтеся на ділові зустрічі, побачення?
37. Чи вірно, що у Вас багато друзів?
38. Чи часто Ви опиняєтеся в центрі уваги своїх товаришів?
39. Чи часто Ви соромитесь, почуваєте незручність при спілкуванні з малознайомими людьми?

40. Чи правда, що Ви не дуже впевнено відчуваєте себе в оточенні великої групи своїх товаришів?

Бланк для відповідей:

1	5	9	13	17	21	25	29	33	37
2	6	10	14	18	22	26	30	34	38
3	7	11	15	19	23	27	31	35	39
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40

Інтерпретація результатів:

Мета обробки результатів — отримання індексів комунікативних та організаторських здібностей. Для цього відповіді досліджуваного зіставляють із дешифратором і підраховують кількість збігів 0-ремо за комунікативними та організаторськими схильностями. У дешифраторі враховується за рядками розташування номерів питань у бланку для відповідей.

Дешифратор:

Схильності	Відповіді	
	позитивні	негативні
Комунікативні	номера питань 1-го рядка	номера питань 2-го рядка
Організаційні	номера питань 3-го рядка	номера питань 4-го рядка

K_k – коефіцієнт комунікативних схильностей: K_k кількість співпадаючих з дешифратором відповідей відповідно до комунікативних схильностей поділити на 20;

K_o – коефіцієнт організаційних схильностей: O_k кількість співпадаючих з дешифратором відповідей відповідно до організаційних схильностей поділити на 20.

У ході аналізу результатів спочатку дають оцінку рівня комунікативних та організаторських схильностей досліджуваного. Для цього користуються шкалою оцінок.

Шкала оцінок комунікативних та організаторських схильностей:

Комунікативні схильності		Організаторські схильності		Рівень сформованості
0,10-0,45	1 бал	0,2-0,55	1 бал	низький
0,46-0,85	2 бали	0,56-0,85	2 бали	достатній
0,86-1,00	3 бали	0,86-1,00	3 бали	високий

Низький рівень розвитку комунікативних та організаторських схильностей характеризується тим, що досліджувані не прагнуть до спілкування, почувають себе скучно у новій компанії, колективі, надають перевагу проводити час наодинці, обмежують свої знайомства, відчують труднощі у встановленні контактів з людьми і у виступах перед аудиторією, погано орієнтуються у незнайомій ситуації, не відстоюють свою думку, важко переживають образи. У багатьох справах вони намагаються уникати прояву самостійних рішень та ініціативи.

Досліджувані з достатнім рівнем прояву комунікативних та організаторських схильностей не губляться у новій обстановці, швидко знаходять друзів, постійно прагнуть розширити коло знайомих, займаються громадською діяльністю, допомагають близьким, друзям, проявляють ініціативу у спілкуванні, з задоволенням беруть участь у організації громадських заходів, здатні приймати самостійні рішення у важкій ситуації. Все це вони роблять не за примусом, а згідно внутрішнім прагненням.

Досліджувані, яким притаманний високий рівень прояву комунікативних та організаторських схильностей відчують потребу у комунікативній та організаторській діяльності і активно прагнуть до неї, швидко орієнтуються у складних ситуаціях, невимушено поводять себе у новому колективі, це ініціативні люди, які віддають перевагу у важливих справах або у складній ситуації приймати самостійні рішення, відстоюють свою думку та досягають, щоб її сприймали інші. Вони можуть внести позитивні зміни у незнайому компанію, люблять організовувати різні ігри, заходи, настійливі у діяльності, яка їх приваблює, і самі шукають такі справи, які б задовольняли їх потребу у комунікації та організаційній діяльності.

Шкала оцінки рівня D_2 показника організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Рівні показника D_2	Показник D_2 , бали		Показник D_2 в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	1	1,6	0,00	0,33
Достатній	1,7	2,3	0,34	0,66
Високий	2,4	3	0,67	1,00

3.3 Анкета оцінки умінь педагогічного спілкування бакалаврів фізичної культури і спорту у тренерській діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (Кузнєцова І.Ю, адаптована до умов дослідження)

П.І.Б. _____ вік: _____ років; курс _____

Визначте, будь ласка, ступінь прояву у Вас наведених нижче комунікативних умінь. Оцінюйте найближчий рік життя. Вибирайте одну відповідь з п'яти можливих, що представлені у шкалі можливих відповідей, ставлячи напроти оцінюваної якості галочку в колонці з даною відповіддю.

Шкала можливих відповідей (у балах):

- 1 – дуже низький рівень розвитку;
- 2 – низький рівень розвитку;
- 3 – середній рівень розвитку;
- 4 – високий рівень розвитку;
- 5 – дуже високий рівень розвитку.

№ з\п	Уміння педагогічного спілкування	Бал
Перцептивні уміння		
1	Уміння привертати увагу дітей до занять спортом	
2	Здатність підвищувати мотивацію дітей до занять спортом	
3	Здатність адекватно, неупереджено і точно сприймати особистісні властивості і вчинки дітей, розуміти їхні мотиви й емоційні стани, індивідуальні та вікові особливості, швидко орієнтуватися в педагогічних ситуаціях	
4	Уміння враховувати психолого-педагогічні особливості дітей як адресату спілкування, уміння визначати предмет спілкування	
5	Уміння оцінювати емоційний стан співрозмовника і адекватно реагувати на нього	
6	Уміння поставити себе на місце учня, поглянути на проблему його очима	
7	Уміння володіти своїм настроєм	
8	Уміння здійснювати контрольну-оцінну діяльність, спрямовану на себе, на осмислення і аналіз власних дій	
Комунікативні уміння		
9	Уміння встановлювати й підтримувати контакт з дітьми, зворотній зв'язок	

10	Здатність ясно і чітко виражати свої думки, відчуття за допомогою мови	
11	Уміння слухати і співпереживати, проявляти теплоту і доброзичливість в спілкуванні з всіма учнями	
12	Володіння багатою і виразною мовою	
13	Цікаво і зрозуміло для учнів висловлювати матеріал	
14	Уміння вести дискусію на занятті, створювати зв'язок кожного виступу із загальним руслом міркувань, підводити підсумки	
15	Уміння відкрито виражати свою позицію так, що при цьому не знижується самоповага учнів	
16	Уміння поєднувати жести, міміку, інтонацію із змістом мови – комунікативні вміння	
Інтерактивні вміння		
17	Уміння знайти правильний підхід до дітей, встановити з ними доцільні, з педагогічної точки зору, взаємини	
18	Здатність поєднувати пошану до учня і вимогливість до нього	
19	Здатність до безпосереднього емоційно-вольового впливу на учнів	
20	Уміння створювати умови для свободи виразу позицій, у тому числі і критики	
21	Здатність поєднувати вимогливість із наданням дітям можливостей для прояву своєї ініціативи і самостійності	
22	Здатність організувати учнівський колектив, згуртувати його, надихнути на вирішення важливих завдань	
23	Уміння проявляти тактовність у стосунках з дітьми і їх батьками	
24	Уміння визначати причини успіхів і невдач, помилок і труднощів у процесі реалізації поставлених завдань навчання і виховання	

Шкала оцінки рівня D_3 показника організаційно-фасилітаційного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку

Рівні показника D_3	Показник D_3 , бали		Показник D_3 в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	0	40	0,00	0,33
Достатній	41	80	0,34	0,66
Високий	81	120	0,67	1,00

Додаток 3 4

Діагностичний інструментарій визначення рівня рефлексивно-креативного компонента показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

3 4.1 Методика дослідження креативності (за опитувальником К. Леонгарда-Г. Шмішека, адаптовано до умов дослідження)

Текст опитувальника

1. У Вас часто веселий і безтурботний настрій?
2. Ви чутливі до образ?
3. Чи буває так, що у Вас на очі навертаються сльози в кіно, театрі, в бесіді тощо?
4. Зробивши щось, Ви сумніваєтеся, чи все зроблено правильно, до тих пір, поки ще раз не переконаєтеся в тому, що все зроблено правильно?
5. В дитинстві Ви були таким же сміливим і відчайдушним, як усі Ваші однолітки?
6. Чи часто у Вас змінюється настрій від стану безпричинної радості до стану глибокого суму?
7. Чи є Ви центром уваги в колективі, в компанії?
8. Чи буває так, що Ви безпричинно знаходитеся в такому буркотливому настрої, що з Вами краще не розмовляти?

9. Ви серйозна людина?
10. Чи здатні Ви захоплюватися будь-чим?
11. Наскільки Ваш кінцевий «продукт», Ваше творіння найчастіше відрізняється від початкового проекту, задуму?
12. Наскільки Ви здатні проявити вимогливість і наполегливість, щоб люди, які обіцяли Вам щось, виконали б свою обіцянку?
13. Наскільки Ваша товариськість, комунікабельність сприяє вирішенню життєво важливих для Вас проблем?
14. Як часто у Вас виникають ситуації, коли головну відповідальність за вирішення найбільш складних проблем і справ у колективі Вам доводиться брати на себе?
15. Чи прагнете Ви бути в числі кращих співробітників?
16. Чи бувало Вам страшно в дитинстві під час грози або при зустрічі з незнайомим собакою, а може, таке відчуття буває і тепер?
17. Чи прагнете Ви в усьому і всюди дотримуватися порядку?
18. Чи залежить Ваш настрій від зовнішніх обставин?
19. Чи люблять Вас Ваші знайомі?
20. Чи часто у Вас буває відчуття сильного внутрішнього занепокоєння, відчуття можливої біди, неприємності?
21. Як часто Вам у Вашому житті доводилося робити щось таке, що було сприйнято навіть Вашими друзями як несподіванку, як принципово нову справу?
22. Як часто Вам доводилося докорінно реформувати своє життя чи знаходити принципово нові підходи у вирішенні старих проблем?
23. Чи важко Вам усидіти на одному місці?
24. Якщо до Вас поставилися несправедливо, чи енергійно Ви відстоюєте свої інтереси?
25. Як часто і наскільки Ваші ідеї, проекти вдається втілити в життя?
26. Чи роздратовує Вас, якщо вдома занавіска або край скатертини висять нерівно, і чи відразу Ви прагнете поправити їх?
27. У дитинстві Ви боялися залишатися один у будинку?
28. Чи часто у Вас безпричинно змінюється настрій?
29. Чи завжди Ви прагнете бути достатньо сильним фахівцем у своїй справі?
30. Чи швидко Ви починаєте злитися або впадати в гнів?
31. Чи можете Ви бути дуже веселим?
32. Чи буває так, що відчуття повного щастя буквально пронизує Вас?
33. Як Ви думаєте, чи вийшов би з Вас ведучий, конференсьє в концерті, виставі?
34. Ви звичайно виказуєте свою думку достатньо відверто і недвозначно?
35. Вам важко переносити вид крові? Чи не викликає це у Вас неприємного відчуття?

36. Чи любите Ви роботу, де необхідна висока особистісна відповідальність?
37. Чи схильні Ви захищати тих, по відношенню до кого, на Ваш погляд, учинили несправедливо?
38. Вам важко, страшно спускатися в темний підвал?
39. Чи віддаєте Ви перевагу роботі, де необхідно діяти швидко, але не вимагається високої її якості?
40. Чи товариська Ви людина?
41. В школі Ви охоче декламували вірші?
42. Чи тікали Ви в дитинстві з домівки?
43. Чи здається Вам життя важким?
44. Чи буває так, що після конфлікту або образи Ви були до того засмучені, що займатися справою здавалося просто нестерпно?
45. Чи можна сказати, що при невдачі Ви не втрачаєте відчуття гумору?
46. Чи робите Ви першим кроки до примирення, якщо Вас хто-небудь образив?
47. Ви дуже любите тварин?
48. Чи повертаєтеся Ви, щоб переконатися, що залишили будинок або робоче місце в порядку?
49. Чи переслідує Вас неясна думка про те, що з Вами, Вашими близькими може трапитися щось страшне?
50. Чи вважаєте Ви, що Ваш настрій дуже мінливий?
51. Чи важко Вам доповідати, виступати перед аудиторією?
52. Чи можете Ви вдарити кривдника, якщо він Вас образить?
53. У Вас велика потреба в спілкуванні з іншими людьми?
54. Ви належите до тих, хто при розчаруванні впадає в глибокий відчай?
55. Вам подобається робота, що вимагає енергійної організаторської діяльності?
56. Чи наполегливо Ви добиваєтеся наміченої мети, якщо на шляху до неї доводиться долати масу перешкод?
57. Чи може трагічний фільм зворушити Вас так, що на очах виступлять сльози?
58. Чи часто Вам важко заснути через те, що проблеми попереднього або майбутнього дня весь час крутяться у Вас у голові?
59. У школі Ви іноді підказували своїм товаришам або давали їм списувати?
60. Чи потрібне Вам велике напруження волі, щоб вночі пройти через кладовище?
61. Чи ретельно Ви стежите за тим, щоб кожна річ у Вашій квартирі була точно на одному й тому ж місці?

62. Чи буває так, що перед сном у Вас гарний настрій, а вранці Ви встаєте похмурим?
63. Чи легко Ви звикаєте до нових ситуацій?
64. Чи бувають у Вас головні болі?
65. Ви часто смієтеся?
66. Чи можете Ви бути привітним із тими, кого явно не цінуєте, не любите, не поважаєте?
67. Ви рухлива людина?
68. Ви дуже переживаєте через несправедливість?
69. Ви настільки любите природу, що можете назвати себе її другом?
70. Йдучи з дому або лягаючи спати, Ви перевіряєте, чи вимкнуто скрізь світло і чи замкнуті двері?
71. Ви дуже боязливі?
72. Чи зміниться Ваш настрій при вживанні алкоголю?
73. Раніше Ви охоче брали участь у гуртках художньої самодіяльності, а може, і зараз берете участь?
74. Чи відчуваєте Ви іноді потяг до чогось невідомого, цікавого?
75. Ви розцінюєте життя більш песимістично, ніж радісно?
76. Чи може Ваш настрій змінитися так різко, що стан радості раптом змінюється похмурою пригніченістю?
77. Чи вдається Вам під час спілкування з людьми підняти їм настрій?
78. Чи довго Ви переживаєте гнів, зберігаєте почуття образи?
79. Чи переживаєте Ви довгий час горе інших людей?
80. Чи часто Ви, будучи школярем, переписували сторінки у Вашому зошиті, якщо допускали виправлення?
81. Чи ставитесь Ви до людей більше з недовірою та обережністю, ніж із довірливістю?
82. Чи часто Ви бачите страшні сни?
83. Чи буває, що Ви остерігаєтеся того, що можете кинутися під колеса потягу, що рухається, або вистрибнути з високо розташованого відкритого вікна?
84. У веселій компанії Вам стає веселіше?
85. Чи здатні Ви відволіктися від важкої проблеми, яка вимагає обов'язкового рішення?
86. Ви стаєте менш стриманим і відчуваєте себе більш вільно, якщо приймете алкоголь?
87. У бесіді Ви скупі на слова?
88. Якби Вам необхідно було грати на сцені, Ви змогли б так увійти в роль, щоб забули про те, що це тільки гра?

Реєстраційний бланк

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66
67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88

За умови збігу відповіді так на питання з “ключем” такий відповіді нараховується 4 бали, при неспівпаданні з “ключем” бали не нараховуються.

Шкала оцінки рівня А₁ показника рефлексивно-креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Рівні показника А ₁	Показник А ₁ , бали		Показник А ₁ в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	0	54	0,00	0,33
Достатній	55	108	0,34	0,66
Високий	109	160	0,67	1,00

З 4.2 Методика визначення здатності до саморозвитку (за С.

Поклад), адаптована до умов дослідження

Інструкція до тесту. Визначте, наскільки кожне з наведених нижче тверджень відповідає або не відповідає вашій дійсності.

Варіанти відповідей:

- це повністю відповідає дійсності;
- скоріше відповідає, ніж ні;
- і так, і ні;
- швидше не відповідає дійсності;
- це не відповідає дійсності.

Тест:

1. Я прагну вивчити себе.

2. Я залишаю час для розвитку, як би не був зайнятий роботою та домашніми справами.
3. Перешкоди, що виникають, стимулюють мою активність.
4. Я шукаю зворотний зв'язок, тому що це допомагає мені зрозуміти й оцінити себе.
5. Я рефлексую свою діяльність, виділяючи на це спеціальний час.
6. Я аналізую свої почуття та досвід.
7. Я багато читаю.
8. Я широко дискутую з питань, які цікавлять мене.
9. Я вірю у свої можливості.
10. Я прагну бути більш відкритим.
11. Я усвідомлюю той вплив, який здійснюють на мене оточуючі люди.
12. Я управляю своїм професійним розвитком і одержую позитивні результати.
13. Я одержую задоволення від опанування нового.
14. Зростаюча відповідальність не лякає мене.
15. Я позитивно поставився б до мого просування по службі.

Ключ до тесту

Бали за відповіді нараховуються за наступною схемою:

- повністю відповідає дійсності – 5 балів;
- скоріше відповідає, ніж ні – 4 бали;
- і так, і ні – 3 бали;
- швидше не відповідає – 2 бали;
- не відповідає – 1 бал.

Необхідно підрахувати загальну суму балів.

Інтерпретація результатів тесту:

- 61-75 балів – високий рівень (активний саморозвиток);
- 46-60 бали – достатній рівень (відсутня сформована система саморозвитку);

31-45 – достатній рівень (орієнтація на розвиток значно залежить від умов);

15-30 балів – низький рівень (майже зупинений саморозвиток).

Шкала оцінки рівня A₂ показника рефлексивно-креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Рівні показника	Показник A ₂ , бали		Показник A ₂ в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	15	35	0,00	0,33
Достатній	36	55	0,34	0,66
Високий	56	75	0,67	1,00

З 4.3 Анкета оцінки рівня сформованості професійно важливих якостей майбутніх тренерів (Кузнєцова І.Ю, адаптована до умов дослідження)

П.І.Б. _____ ; вік _____ років; курс _____

Визначте, будь ласка, ступінь прояву у Вас наведених нижче особистісних якостей. Вибирайте одну відповідь з п'яти можливих, що представлені у шкалі можливих відповідей, ставлячи напроти оцінюваної якості помітку в колонці з даною відповіддю. Відповідайте щиро.

Шкала можливих відповідей:

- 1 – дуже слабка вираженість якості;
- 2 – слабка вираженість якості;
- 3 – середня вираженість якості;
- 4 – висока вираженість якості;
- 5 – дуже висока вираженість якості.

№	Якості	Відповіді (у балах)				
		1	2	3	4	5
Моральні якості						
1	Вихований (ввічливий, делікатний, тактовний по відношенню до інших)					
2	Справедливий, чесний (здатний діяти безпристрасно, правильно), порядний (не здатний до низьких аморальних вчинків)					
3	Емпатійний, чуйний, уважний (здатний до співчуття, співпереживання)					
4	Принциповий (притримується твердих моральних принципів)					
5	Щирий, відвертий, відкритий, правдивий					
Комунікативні якості						
6	Толерантний (терпиме ставлення до світогляду інших людей)					
7	Гнучкий у взаємовідносинах з оточуючими, неконфліктний, здатний на співпрацю і компроміс					
8	Уміє встановлювати психологічний контакт, долати бар'єри спілкування					
Емоційно-вольові якості						

9	Врівноважений (емоційно стійкий, не підвладний коливанням)					
10	Самовладання (здатний володіти собою, витримка, стриманість)					
11	Стійкий до стресів					
Індивідуально-типологічні якості						
12	Швидкість реакції, рухливість та енергійність в спортивній діяльності					
13	Витривалий до фізичних навантажень					
14	Висока активність та пристосованість до нових обставин, вміння чітко і впевнено діяти в складних умовах					
15	Цілеспрямований, наполегливий (упорний у досягненні мети), рішучий (здатний прийняти і здійснити своє рішення)					
Особистісно-характерологічні якості						
16	Дисциплінований (виконує загальноприйняті правила, дотримується порядку)					
17	Відповідальний (високо розвинене почуття обов'язку за доручену справу)					
18	Сумлінний, старанний					
19	Самостійніший					
20	Доброзичливий (бажає іншим добра)					
21	Скромний (стриманий у показі власних позитивних якостей)					
22	Великодушний (готовий пожертвувати власними інтересами за ради інших)					
23	Оптимістичний, життєрадісний (вірить в краще)					
24	Упевнений в собі					
Когнітивні якості						
25	Гнучкість розумових процесів, висока концентрація уваги та продуктивність діяльності					
26	Креативність (творчість) мислення, розвинута уява					
27	Спостережливість					
Рефлексивні якості						
28	Самокритичний (здатність бачити у себе і плюси і мінуси)					

29	Здатний до самовиховання та самовдосконалення					
----	---	--	--	--	--	--

Шкала оцінки рівня A_3 показника рефлексивно-креативного компонента готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Рівні показника	Показник A_3 , бали		Показник A_3 в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	0	40	0,00	0,33
Достатній	41	80	0,34	0,66
Високий	81	120	0,67	1,00

Додаток 3 5

**Показники рівнів компонентів комплексного показника готовності
бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в
ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку**

Компоненти	Показники	Рівні	Показник, бали		Показник, в.о.	
			Від	До	Від	До
Мотиваційно-ціннісний	Показник M_1	низький	1	18	0,00	0,33
		достатній	19	36	0,34	0,66
		високий	37	55	0,67	1,00
	Показник M_2	низький	0	11	0,00	0,33
		достатній	12	22	0,34	0,66
		високий	23	34	0,67	1,00
	Показник M_3	низький	0	7	0,00	0,33
		достатній	8	16	0,34	0,66
		високий	17	23	0,67	1,00
Мотиваційно-ціннісний (МЦ) компонент		низький	-	-	0,00	0,33
		достатній	-	-	0,34	0,66
		високий	-	-	0,67	1,00
Інформаційно-комунікативний	Показник K_1	низький	0	42	0,00	0,33
		достатній	43	84	0,34	0,66
		високий	85	126	0,67	1,00
	Показник K_2	низький	0	60	0,00	0,33
		достатній	61	120	0,34	0,66
		високий	121	180	0,67	1,00
Інформаційно-комунікативний компонент		низький	-	-	0,00	0,33
		достатній	-	-	0,34	0,66
		високий	-	-	0,67	1,00

Організаційно-фасилітаційний	Показник D_1	низький	1	20	0,00	0,33
		достатній	21	40	0,34	0,66
		високий	41	60	0,67	1,00
	Показник D_2	низький	1	1,6	0,00	0,33
		достатній	1,7	2,3	0,34	0,66
		високий	2,4	3	0,67	1,00
	Показник D_3	низький	0	40	0,00	0,33
		достатній	41	80	0,34	0,66
		високий	81	120	0,67	1,00
Організаційно-фасилітаційний компонент		низький	-	-	0,00	0,33
		достатній	-	-	0,34	0,66
		високий	-	-	0,67	1,00
Рефлексивно-креативний	Показник A_1	низький	0	54	0,00	0,33
		достатній	55	108	0,34	0,66
		високий	109	160	0,67	1,00
	Показник A_2	низький	15	35	0,00	0,33
		достатній	36	55	0,34	0,66
		високий	56	75	0,67	1,00
	Показник A_3	низький	0	40	0,00	0,33
		достатній	41	80	0,34	0,66
		високий	81	120	0,67	1,00
Рефлексивно-креативний компонент		низький	-	-	0,00	0,33
		достатній	-	-	0,34	0,66
		високий	-	-	0,67	1,00
Комплексний показник готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку		низький	-	-	0,00	0,33
		достатній	-	-	0,34	0,66
		високий	-	-	0,67	1,00

Додаток 3 6

**Результати сформованості компонентів і готовності бакалаврів
фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах
спорту з дітьми дошкільного віку**

Додаток 3 6.1

**Результати сформованості компонентів і готовності бакалаврів фізичної
культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з
дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі експерименту
(експериментальна група)**

№	Мотиваційно- ціннісний компонент		Інформаційно- комунікативний компонент		Організаційно- фасилітаційний компонент		Рефлексивно- креативний компонент		Готовність в цілому	
	<i>МЦ</i>	рівень	<i>ІК</i>	рівень	<i>ОФ</i>	рівень	<i>РК</i>	рівень	<i>Г_{ТД}</i>	рівень
1	0,41	достатній	0,32	низький	0,24	низький	0,32	низький	0,32	низький
2	0,32	низький	0,32	низький	0,29	низький	0,27	низький	0,30	низький
3	0,22	низький	0,30	низький	0,30	низький	0,37	достатній	0,30	низький
4	0,30	низький	0,24	низький	0,22	низький	0,40	достатній	0,29	низький
5	0,30	низький	0,29	низький	0,30	низький	0,27	низький	0,29	низький
6	0,28	низький	0,30	низький	0,31	низький	0,30	низький	0,30	низький
7	0,60	достатній	0,45	достатній	0,34	достатній	0,30	низький	0,42	достатній
8	0,29	низький	0,30	низький	0,32	низький	0,35	достатній	0,32	низький
9	0,33	низький	0,31	низький	0,22	низький	0,22	низький	0,27	низький
10	0,33	низький	0,32	низький	0,30	низький	0,30	низький	0,31	низький
11	0,32	низький	0,33	низький	0,30	низький	0,34	достатній	0,32	низький
12	0,60	достатній	0,41	достатній	0,28	низький	0,30	низький	0,40	достатній
13	0,32	низький	0,30	низький	0,26	низький	0,31	низький	0,30	низький
14	0,20	низький	0,30	низький	0,29	низький	0,32	низький	0,28	низький
15	0,57	достатній	0,65	достатній	0,32	низький	0,73	високий	0,57	достатній
16	0,55	достатній	0,45	достатній	0,32	низький	0,41	достатній	0,43	достатній
17	0,54	достатній	0,60	достатній	0,42	достатній	0,30	низький	0,47	достатній
18	0,40	достатній	0,32	низький	0,24	низький	0,30	низький	0,32	низький
19	0,30	низький	0,27	низький	0,25	низький	0,45	достатній	0,32	низький
20	0,44	достатній	0,30	низький	0,30	низький	0,45	достатній	0,37	достатній
21	0,58	достатній	0,40	достатній	0,65	достатній	0,60	достатній	0,56	достатній
22	0,31	низький	0,27	низький	0,40	достатній	0,32	низький	0,33	низький
23	0,33	низький	0,30	низький	0,30	низький	0,27	низький	0,30	низький
24	0,32	низький	0,30	низький	0,32	низький	0,37	достатній	0,33	низький
25	0,60	достатній	0,55	достатній	0,27	низький	0,40	достатній	0,46	достатній
26	0,42	достатній	0,22	низький	0,37	достатній	0,70	високий	0,43	достатній

27	0,44	достатній	0,42	достатній	0,40	достатній	0,24	низький	0,38	достатній
28	0,55	достатній	0,47	достатній	0,27	низький	0,53	достатній	0,46	достатній
29	0,62	достатній	0,40	достатній	0,30	низький	0,51	достатній	0,46	достатній
30	0,63	достатній	0,50	достатній	0,30	низький	0,30	низький	0,43	достатній
31	0,70	високий	0,70	високий	0,67	високий	0,73	високий	0,70	високий
32	0,33	низький	0,24	низький	0,40	достатній	0,31	низький	0,32	низький
33	0,60	достатній	0,53	достатній	0,50	достатній	0,34	достатній	0,49	достатній
34	0,66	достатній	0,51	достатній	0,40	достатній	0,32	низький	0,47	достатній
35	0,20	низький	0,30	низький	0,32	низький	0,22	низький	0,26	низький
36	0,33	низький	0,30	низький	0,30	низький	0,30	низький	0,31	низький
37	0,31	низький	0,28	низький	0,24	низький	0,46	достатній	0,32	низький
38	0,33	низький	0,30	низький	0,29	низький	0,32	низький	0,31	низький
39	0,32	низький	0,30	низький	0,30	низький	0,27	низький	0,30	низький
40	0,70	високий	0,55	достатній	0,45	достатній	0,57	достатній	0,57	достатній
41	0,40	достатній	0,30	низький	0,23	низький	0,34	достатній	0,32	низький
42	0,44	достатній	0,50	достатній	0,31	низький	0,27	низький	0,38	достатній
43	0,55	достатній	0,50	достатній	0,32	низький	0,30	низький	0,42	достатній
44	0,33	низький	0,30	низький	0,33	низький	0,30	низький	0,32	низький
45	0,35	достатній	0,67	високий	0,41	достатній	0,71	високий	0,54	достатній
46	0,33	низький	0,25	низький	0,30	низький	0,32	низький	0,30	низький
\bar{X}	0,42		0,38		0,33		0,38		0,38	
S^2	0,02		0,016		0,01		0,02		0,01	
S	0,14		0,13		0,09		0,14		0,10	
$m_{\bar{x}}$	0,02		0,02		0,01		0,02		0,01	

Додаток 3 6.2

Результати сформованості компонентів і готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі експерименту (експериментальна група))

№	Мотиваційно-ціннісний компонент		Інформаційно-комунікативний компонент		Організаційно-фасилітаційний компонент		Рефлексивно-креативний компонент		Готовність в цілому	
	$MЦ$	рівень	IK	рівень	OF	рівень	PK	рівень	$\Gamma_{\text{ГД}}$	рівень
1	0,29	низький	0,32	низький	0,29	низький	0,28	низький	0,30	низький
2	0,30	низький	0,22	низький	0,30	низький	0,60	достатній	0,36	достатній
3	0,45	достатній	0,43	достатній	0,45	достатній	0,49	достатній	0,46	достатній
4	0,43	достатній	0,46	достатній	0,30	низький	0,33	низький	0,38	достатній
5	0,31	низький	0,32	низький	0,31	низький	0,33	низький	0,32	низький
6	0,32	низький	0,27	низький	0,32	низький	0,32	низький	0,31	низький

7	0,53	достатній	0,57	достатній	0,33	низький	0,60	достатній	0,51	достатній
8	0,41	достатній	0,45	достатній	0,41	достатній	0,54	достатній	0,45	достатній
9	0,30	низький	0,30	низький	0,30	низький	0,20	низький	0,28	низький
10	0,40	достатній	0,55	достатній	0,30	низький	0,27	низький	0,38	достатній
11	0,57	достатній	0,35	достатній	0,34	достатній	0,50	достатній	0,44	достатній
12	0,30	низький	0,50	достатній	0,27	низький	0,30	низький	0,34	достатній
13	0,30	низький	0,50	достатній	0,30	низький	0,35	достатній	0,36	достатній
14	0,35	достатній	0,30	низький	0,30	низький	0,22	низький	0,29	низький
15	0,72	високий	0,70	високий	0,67	високий	0,73	високий	0,71	високий
16	0,30	низький	0,25	низький	0,32	низький	0,34	достатній	0,30	низький
17	0,34	достатній	0,57	достатній	0,30	низький	0,30	низький	0,38	достатній
18	0,60	достатній	0,34	достатній	0,35	достатній	0,41	достатній	0,43	достатній
19	0,51	достатній	0,37	достатній	0,35	достатній	0,42	достатній	0,41	достатній
20	0,32	низький	0,30	низький	0,32	низький	0,22	низький	0,29	низький
21	0,30	низький	0,30	низький	0,32	низький	0,30	низький	0,31	низький
22	0,68	високий	0,71	високий	0,30	низький	0,30	низький	0,50	достатній
23	0,26	низький	0,32	низький	0,24	низький	0,28	низький	0,28	низький
24	0,29	низький	0,30	низький	0,29	низький	0,26	низький	0,29	низький
25	0,32	низький	0,35	достатній	0,30	низький	0,29	низький	0,32	низький
26	0,52	достатній	0,42	достатній	0,35	достатній	0,42	достатній	0,43	достатній
27	0,30	низький	0,30	низький	0,30	низький	0,51	достатній	0,35	достатній
28	0,24	низький	0,34	достатній	0,24	низький	0,30	низький	0,28	низький
29	0,29	низький	0,30	низький	0,29	низький	0,73	високий	0,40	достатній
30	0,30	низький	0,31	низький	0,30	низький	0,31	низький	0,31	низький
31	0,45	достатній	0,29	низький	0,22	низький	0,34	достатній	0,33	низький
32	0,30	низький	0,32	низький	0,30	низький	0,32	низький	0,31	низький
33	0,31	низький	0,32	низький	0,31	низький	0,22	низький	0,29	низький
34	0,52	достатній	0,43	достатній	0,34	достатній	0,53	достатній	0,46	достатній
35	0,33	низький	0,24	низький	0,32	низький	0,22	низький	0,28	низький
36	0,41	достатній	0,29	низький	0,22	низький	0,30	низький	0,31	низький
37	0,30	низький	0,30	низький	0,30	низький	0,31	низький	0,30	низький
38	0,63	достатній	0,45	достатній	0,30	низький	0,34	достатній	0,43	достатній
39	0,71	високий	0,30	низький	0,30	низький	0,32	низький	0,41	достатній
40	0,32	низький	0,31	низький	0,31	низький	0,22	низький	0,29	низький
41	0,30	низький	0,31	низький	0,29	низький	0,30	низький	0,30	низький
42	0,24	низький	0,32	низький	0,32	низький	0,30	низький	0,30	низький
43	0,29	низький	0,33	низький	0,32	низький	0,31	низький	0,31	низький
\bar{x}		0,39		0,37		0,32		0,36		0,36
s^2		0,02		0,01		0,00		0,02		0,01
s		0,13		0,11		0,07		0,13		0,08
$m_{\bar{x}}$		0,02		0,02		0,01		0,02		0,01

Додаток 3 6.3

Розподіли студентів за рівнями сформованості компонентів і готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на констатувальному етапі експерименту

Розподіли студентів ЕГ за рівнями сформованості компонентів і готовності майбутніх педагогів-тренерів з спортивних ігор на констатувальному етапі експерименту (експериментальна група)

Рівень	Мотиваційно-ціннісний компонент		Інформаційно-комунікативний компонент		Організаційно-фасилітаційний компонент		Рефлексивно-креативний компонент		Готовність в цілому	
	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %
низький	23	50,00%	28	60,87%	34	73,91%	26	56,52 %	26	56,52%
достатній	21	45,65%	16	34,78%	11	23,91%	16	34,78 %	19	41,30%
високий	2	4,35%	2	4,35%	1	2,17%	4	8,70%	1	2,17%

Розподіл студентів КГ за рівнями сформованості компонентів і готовності майбутніх педагогів-тренерів з спортивних ігор на констатувальному етапі експерименту (контрольна група)

Рівень	Мотиваційно-ціннісний компонент		Інформаційно-комунікативний компонент		Організаційно-фасилітаційний компонент		Рефлексивно-креативний компонент		Готовність в цілому	
	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %
низький	25	58,14%	25	58,14%	35	81,40%	27	62,79 %	23	53,49%
достатній	15	34,88%	16	37,21%	7	16,28%	14	32,56 %	19	44,19%
високий	3	6,98%	2	4,65%	1	2,33%	2	4,65 %	1	2,33%

Додаток 3 6.4

**Результати сформованості компонентів і готовності бакалаврів
фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх
з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі експерименту
(експериментальна група)**

	Мотиваційно- ціннісний компонент		Інформаційно- комунікативний компонент		Організаційно- фасилітаційний компонент		Рефлексивно- креативний компонент		Готовність в цілому	
	<i>МЦ</i>	рівень	<i>ІК</i>	рівень	<i>ОФ</i>	рівень	<i>РК</i>	рівень	<i>Г_{ТД}</i>	рівень
1	0,7	високий	0,6	високий	0,6	високий	0,6	високий	0,6	високий
2	0,6	достатній	0,6	високий	0,6	високий	0,6	достатній	0,6	достатній
3	0,2	низький	0,3	низький	0,3	низький	0,4	достатній	0,3	низький
4	0,6	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,8	високий	0,6	достатній
5	0,6	високий	0,6	достатній	0,6	достатній	0,6	високий	0,6	достатній
6	0,6	достатній	0,6	високий	0,6	високий	0,7	високий	0,6	високий
7	0,9	високий	0,8	високий	0,7	високий	0,7	високий	0,8	високий
8	0,6	достатній	0,6	високий	0,6	високий	0,7	високий	0,6	високий
9	0,7	високий	0,6	високий	0,7	високий	0,6	достатній	0,6	високий
10	0,7	високий	0,6	високий	0,7	високий	0,6	високий	0,7	високий
11	0,6	високий	0,7	високий	0,7	високий	0,7	високий	0,7	високий
12	0,9	високий	0,7	високий	0,7	високий	0,6	високий	0,8	високий
13	0,6	високий	0,6	високий	0,7	високий	0,6	високий	0,6	високий
14	0,5	достатній	0,6	достатній	0,6	достатній	0,6	високий	0,6	достатній
15	0,9	високий	0,9	високий	0,6	високий	0,8	високий	0,8	високий
16	0,9	високий	0,7	високий	0,6	високий	0,7	високий	0,7	високий
17	0,9	високий	0,9	високий	0,7	високий	0,6	високий	0,8	високий
18	0,7	високий	0,6	достатній	0,5	достатній	0,6	достатній	0,6	достатній
19	0,6	високий	0,5	достатній	0,5	достатній	0,7	високий	0,6	достатній
20	0,7	високий	0,6	достатній	0,6	достатній	0,7	високий	0,6	високий
21	0,9	високий	0,7	високий	0,9	високий	0,9	високий	0,8	високий
22	0,6	достатній	0,6	достатній	0,6	достатній	0,8	високий	0,6	високий
23	0,6	достатній	0,6	достатній	0,5	достатній	0,6	достатній	0,6	достатній
24	0,6	достатній	0,6	достатній	0,5	достатній	0,7	високий	0,6	достатній
25	0,9	високий	0,9	високий	0,8	високий	0,7	високий	0,8	високий
26	0,8	високий	0,6	достатній	0,7	високий	0,9	високий	0,7	високий
27	0,8	високий	0,8	високий	0,7	високий	0,6	достатній	0,7	високий
28	0,9	високий	0,8	високий	0,8	високий	0,8	високий	0,8	високий
29	0,9	високий	0,7	високий	0,7	високий	0,8	високий	0,8	високий
30	0,9	високий	0,7	високий	0,7	високий	0,6	достатній	0,7	високий
31	0,9	високий	0,9	високий	0,8	високий	0,8	високий	0,9	високий
32	0,6	достатній	0,4	достатній	0,6	достатній	0,6	високий	0,6	достатній
33	0,9	високий	0,7	високий	0,7	високий	0,7	високий	0,7	високий
34	0,9	високий	0,7	високий	0,8	високий	0,6	високий	0,8	високий
35	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній

36	0,6	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,6	достатній	0,5	достатній
37	0,6	достатній	0,6	достатній	0,5	достатній	0,8	високий	0,6	достатній
38	0,6	достатній	0,6	достатній	0,6	достатній	0,6	високий	0,6	достатній
39	0,6	достатній	0,6	достатній	0,6	достатній	0,6	достатній	0,6	достатній
40	0,9	високий	0,8	високий	0,7	високий	0,9	високий	0,8	високий
41	0,6	достатній	0,6	достатній	0,5	достатній	0,7	високий	0,6	достатній
42	0,6	високий	0,8	високий	0,7	високий	0,6	достатній	0,7	високий
43	0,8	високий	0,8	високий	0,7	високий	0,6	достатній	0,7	високий
44	0,5	достатній	0,6	достатній	0,6	високий	0,6	достатній	0,6	достатній
45	0,6	достатній	0,9	високий	0,7	високий	0,8	високий	0,8	високий
46	0,5	достатній	0,5	достатній	0,6	достатній	0,8	високий	0,6	достатній
\bar{x}		0,75		0,70		0,68		0,72		0,71
S^2		0,02		0,01		0,01		0,01		0,01
S		0,14		0,12		0,10		0,09		0,09
$m_{\bar{x}}$		0,02		0,02		0,01		0,01		0,01

Додаток 3 6.5

**Результати сформованості компонентів і готовності бакалаврів
фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх
з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі експерименту
(контрольна група)**

	Мотиваційно- ціннісний компонент		Інформаційно- комунікативний компонент		Організаційно- фасилітаційний компонент		Рефлексивно- креативний компонент		Готовність в цілому	
	<i>МЦ</i>	рівень	<i>ІК</i>	рівень	<i>ОФ</i>	рівень	<i>РК</i>	рівень	<i>Г_{ГД}</i>	рівень
1	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
2	0,5	достатній	0,4	достатній	0,5	достатній	0,8	високий	0,5	достатній
3	0,6	високий	0,6	достатній	0,6	високий	0,7	високий	0,6	високий
4	0,6	високий	0,6	високий	0,5	достатній	0,5	достатній	0,6	достатній
5	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
6	0,5	достатній	0,4	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
7	0,7	високий	0,7	високий	0,6	високий	0,8	високий	0,7	високий
8	0,6	достатній	0,7	високий	0,6	достатній	0,7	високий	0,6	високий
9	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,4	достатній	0,5	достатній
10	0,6	достатній	0,8	високий	0,7	високий	0,5	достатній	0,6	високий
11	0,7	високий	0,6	достатній	0,5	достатній	0,7	високий	0,6	високий
12	0,5	достатній	0,7	високий	0,7	високий	0,5	достатній	0,6	достатній
13	0,5	достатній	0,7	високий	0,6	високий	0,6	достатній	0,6	достатній
14	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,4	достатній	0,5	достатній
15	0,9	високий	0,9	високий	0,9	високий	0,9	високий	0,9	високий
16	0,5	достатній	0,4	достатній	0,5	достатній	0,6	достатній	0,5	достатній

17	0,5	достатній	0,7	високий	0,7	високий	0,5	достатній	0,6	достатній
18	0,8	високий	0,6	достатній	0,5	достатній	0,7	високий	0,6	високий
19	0,7	високий	0,5	достатній	0,5	достатній	0,7	високий	0,6	достатній
20	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
21	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
22	0,9	високий	0,9	високий	0,9	високий	0,5	достатній	0,8	високий
23	0,3	низький	0,3	низький	0,3	низький	0,3	низький	0,3	низький
24	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,4	достатній	0,5	достатній
25	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
26	0,7	високий	0,6	достатній	0,5	достатній	0,6	достатній	0,6	достатній
27	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,7	високий	0,5	достатній
28	0,2	низький	0,3	достатній	0,3	низький	0,3	низький	0,3	низький
29	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,9	високий	0,6	достатній
30	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
31	0,7	високий	0,5	достатній	0,4	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
32	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
33	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,4	достатній	0,5	достатній
34	0,7	високий	0,6	високий	0,5	достатній	0,7	високий	0,7	високий
35	0,5	достатній	0,4	достатній	0,5	достатній	0,4	достатній	0,5	достатній
36	0,6	достатній	0,5	достатній	0,4	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
37	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
38	0,8	високий	0,6	високий	0,5	достатній	0,5	достатній	0,6	достатній
39	0,9	високий	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,6	достатній
40	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,4	достатній	0,5	достатній
41	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
42	0,3	низький	0,3	низький	0,3	низький	0,3	низький	0,3	низький
43	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній	0,5	достатній
\bar{x}	0,60		0,58		0,56		0,59		0,58	
S^2	0,02		0,01		0,01		0,02		0,01	
S	0,13		0,12		0,10		0,13		0,09	
$m_{\bar{x}}$	0,02		0,02		0,01		0,02		0,01	

Додаток 3 6.6

Розподіли студентів за рівнями сформованості компонентів і готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі експерименту

Розподіли студентів ЕГ за рівнями сформованості компонентів і готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі експерименту (експериментальна група)

Рівень	Мотиваційно-ціннісний компонент		Інформаційно-комунікативний компонент		Організаційно-фасилітаційний компонент		Рефлексивно-креативний компонент		Готовність в цілому	
	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %
низький	1	2,17%	1	2,17%	1	2,17%	0	0,00%	1	2,17%
достатній	18	39,13%	19	41,30%	17	36,96%	13	28,26%	17	36,96%
високий	27	58,70%	26	56,52%	28	60,87%	33	71,74%	28	60,87%

Розподіли студентів КГ за рівнями сформованості компонентів і готовності майбутніх педагогів-тренерів спортивних ігор на констатувальному етапі експерименту (контрольна група)

Рівень	Мотиваційно-ціннісний компонент		Інформаційно-комунікативний компонент		Організаційно-фасилітаційний компонент		Рефлексивно-креативний компонент		Готовність в цілому	
	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %	<i>n</i>	<i>y</i> %
низький	3	6,98%	2	4,65%	3	6,98%	3	6,98%	3	6,98%
достатній	27	62,79%	30	69,77%	32	74,42%	29	67,44%	31	72,09%
високий	13	30,23%	11	25,58%	8	18,60%	11	25,58%	9	20,93%

Додаток I

Сарощені правила проведення занять спортивних ігор з дітьми дошкільного віку

1. Міні-футбол (спрощений варіант)

Основною метою гри в міні-футбол є забити якомога більше м'ячів у ворота суперників дотримуючись правил гри.

Учасники гри.

У грі беруть участі дві команди 5x5. Склад команди: воротар і 4 футзалістів на майданчику. , які мають у своєму складі 7-11 гравців з воротарем, решта залишається в запасі. Доцільно застосовувати такий розподіл дітей на команди. Вихователь визначає двох капітанів які по черзі вибирають дітей для своєї команди. Такий спосіб дає змогу сформувати рівні за складом команди,

Початок та правила проведення гри.

Перед початком гри суддя проводить жеребкування у якому капітани команд розігрують хто першим введе м'яч в ігру. Під час розіграшу першого м'яча двоє гравців (із однієї команди) стають у центральне коло (м'яч - на центральній відмітці). Інші - за колом на своїх половинах майданчика.

За свистком судді капітан, який виграв право ввести м'яч в ігру, пасує м'яч або вздовж середньої лінії, або своєму партнеру. Коли той торкнеться м'яча, він вважається у грі, й суперники мають право відбирати м'яч. Гравцям дозволяється вести м'яч ногами, воротарю ловити та відбивати його руками.

Коли м'яч забито, гру знову розпочинаю з центра майданчика та команда, у чій ворота, забито гол. Якщо воротар спіймав м'яч (чи той вийшов за лицьову лінію від ноги суперника) - руками кидає його в поле. Якщо ж м'яч потрапив за бокову лінію, те звідти його вкидають у поле обома руками з-за голови, не відриваючи від землі ніг.

Гра проводиться у два тайми по 8-10 хвилин. Під час перерви (тривалість 4-5 хв) треба не тільки дати дітям можливість відпочити, а й розібрати з ними допущені помилки.

В ролі судді виступав вихователь(згодом з цим справляється і дитина, яка добре вивчила правила гри). Якщо гравці обох команд порушують правила гри суддя припиняє гру,розбирає з дітьми непорозуміння. Якщо ж хтось намагається вдарити суперника по ногах, зробити підніжку, штовхнути або відібрати м'яч у воротаря. - суддя призначає штрафний удар у ворота винуватців, а за навмисно грубу гру біля своїх воріт (пенальті) удар в ворота з 6 м, котрі захищає лише воротар; можливе й видалення гравця з майданчика, заміна його іншим.

Обладнання, інвентар та екіпіровка гравців.

Гра в футбол проводиться на майданчику орієнтовні розміри якого 10-15 x 30-40 м. Висота воріт 1-1,5 м, ширина - 3 м. Поперек майданчика через центр проводять середню лінію та коло діаметром 2-3 м. Перед воротами за 6 м ставиться помітна крапка (діаметр 5-10 см) для штрафного удару. За 2 м від стійки воріт перпендикулярно до її риски проводять дві бокові лінії довжиною 1,5 м (вони вказують площу воріт), які з'єднуються між собою лінією, паралельною лінії воріт.

В 6 м від воріт, перпендикулярно до їх лінії, креслять бокові лінії штрафного майданчика довжиною 8 м, які з'єднуються лінією, паралельно лінії воріт.

Для гри береться волейбольний (вага 260-280 г, окружність 64-66 см) чи гумовий м'яч середнього розміру (діаметр 12-15 см).

Форма гравців повинна відповідати періоду року (весною та восени) діти одягають тренувальний костюм, кеди з бавовняними шкарпетками, лижний капелюшок.

2. Міні-баскетбол (спрощений варіант)

Гра в міні-баскетбол для дошкільників має форму рухливої гри. У ній враховані вікові можливості дітей 5-7 років, високий рівень навичок володіння м'ячем.

Мета гри.

Мета команди в грі – закинути якомога більше м'ячів в кошик суперника, дотримуючи при цьому правила гри.

Учасники гри.

Кожна команда складається з п'яти гравців, які грають на майданчику і декількох запасних. Один з гравців – капітан. Гравці команд повинні мати відмітні знаки, які нашивають на майці спереду і ззаду.

Суддівство.

Керівник стежить за виконанням правил гри: дає сигнали при порушеннях правил гравцями, зараховує попадання м'яча в кошик, вирішує спірні м'ячі, контролює час гри.

Час гри.

Гра складається з двох п'ятихвилинних таймів, між якими дається п'ятихвилинна перерва. Керівник контролює час гри, не зупиняючи годинника. Під час перерви і у кінці гри проводиться малорухома гра з м'ячем (тривалістю 3-4 хв) з метою приведення організму дитини в спокійніший стан.

Рахунок гри.

При попаданні м'яча в кошик команді нараховується 2 очки. Гра може закінчитися перемогою однією з команд або нічиєю.

Правила проведення гри.

Під час гри можна робити заміни гравців протягом усієї гри. Найчастіше це робиться під час перерви. Але при необхідності (втома, недисциплінованість гравців) можна замінювати дітей, навіть зупиняючи гру, коли м'яч знаходиться в грі.

Вихід м'яча з гри.

М'яч, що перетнув бічну ними лицьову лінію, вважається таким, що вийшов з гри. В цьому випадку призначається вкидання з того місця, де м'яч перетнув лінію, гравцем протилежної команди. М'яч вважається таким, що вийшов з гри від гравця, який останнім доторкнувся до нього. Якщо вихователь сумнівається, хто останній торкнувся м'яча, призначається спірний кдок.

Переміщення з м'ячем.

Гравець, що отримав м'яч в русі, може зробити з ним не більше трьох кроків і утримувати в руках не більше 3 секунд. Після цього він повинен або вести м'яч, або передати своєму партнерові, або кинути в кошик. Після того, як він отримає чергову передачу (чи перехопить м'яч у супротивника), він знову має право ведення м'яча. Гравцеві забороняється вести м'яч двома руками одночасно, бігти з ним.

Порушення і покарання за них.

Порушенням є недотримання правил гри, перерахованих вище. Зазвичай після порушення м'яч вкидається в гру гравцем постраждалої команди. Вкидання м'яча в гру завжди виробляється із-за бічної лінії, проти того місця на майданчику, де було здійснено порушення. За грубі порушення правил гравець віддаляється з майданчика (з вдачею його заміни) на 1-3 хв.

Початок гри і розіграш спірного кидка.

Розіграш початкового і спірного кидка виробляється: при початок кожного періоду : при затримці м'яча, коли два гравці з протилежних команд тримають м'яч одночасно; при виході м'яча з гри від одночасного торкання гравцями обох команд або коли вихователь сумнівається, від кого вийшов м'яч; коли м'яч застряє на кошику; коли гравцями здійснена обопільна помилка. При розіграші початкового і спірного кидка вихователь підкидає м'яч вертикально вгору між гравцями, і після того, як він досягає найвищої точки, гравці можуть торкатися його.

Розіграш початкового і спірного кидка виробляється в центральному крузі.

Правила поведінки.

У баскетболі для дошкільників, як і у великому баскетболі, гравці повинні завжди проявляти коректність. Діти, які поведуться недисципліновано або грубо, мають бути тимчасово виведені з гри.

Забороняється: тягнути за одяг, за руки, штовхатися, підставляти товаришеві підніжку і т. п..

Устаткування майданчиків і інвентар для гри.

Кошки потрібно використовувати з щитом, довжина яких 120 см, висота 90 см, внутрішній діаметр кошків 45 см. Сітка повинна мати довжину 40 см. Кошки підвішуються не нижче 180 см, не вище 200 см над рівнем майданчика. Щити робляться з цілого міцного дерева, поверхня їх забарвлюється білим кольором, а краї обводяться червоною лінією шириною 5 см. М'ячі можна використовувати різної ваги і діаметру. При навчанні веденню м'яча краще користуватися надувними м'ячами. Дитячі гумові м'ячі погано відскакують від підлоги, і, ведучи їх, діти докладають великі зусилля, що веде прийняття неправильної стійки.

Найбільш зручний для ігор з м'ячем майданчик завдовжки 13 м, шириною 7 м. На майданчику слід зазначити бічні і лицьові лінії і круг для розіграшу спірних м'ячів в центрі майданчику діаметром 1,8 метра. Майданчики можуть бути різного покриття, але краще всього дерев'яні - їх легко чистити, від них добре відскакує м'яч.

3. Міні-гандбол (спрощений варіант)

Гра в міні-гандбол для дошкільників можна проводити за спрощеними правилами на баскетбольному чи футзальному майданчику. У ній враховані вікові можливості дітей 5-6 років, достатній рівень навичок володіння м'ячем.

Основною метою гри в міні-гандбол є забити якомога більш м'ячів у ворота суперників, дотримуючись правил гри.

Учасники гри.

У грі беруть участь дві команди, які мають у своєму складі по 4 гравців і воротаря, загальний склад команди 12 дітей. Визначаються два капітани які по черзі вибирають дітей для своєї команди. Такий спосіб дає змогу сформувати рівні за складом команди,

Початок та правила проведення гри.

Перед початком гри суддя проводить жеребкування у якому капітани команд розіграють хто першим введе м'яч в гру. Під час розіграшу першого м'яча всі гравці розташовуються на середині майданчика. За свистком судді капітан, який виграв право ввести м'яч в гру, передає м'яч або вздовж середньої лінії, або своєму партнеру. Коли той торкнеться м'яча, він вважається у грі, й суперники мають право відбирати м'яч. Гравцям дозволяється вести м'яч однією рукою, робити три кроки чи утримувати 3 сек., після чого передати партнерові, чи зробити кидок по воротам. Воротарю ловити та відбивати його руками.

Коли м'яч забито, гру знову розпочинаю з центра майданчика та команда, у чії ворота, забито гол. Якщо воротар спіймав м'яч (чи той вийшов за лицьову лінію від ноги суперника) - руками кидає його в поле. Якщо ж м'яч потрапив за бокову лінію, то його вкидають у поле однією рукою з того місця де він покинув майданчик.

Гра проводиться у два тайми по 5-6 хвилин. Під час перерви (тривалість 4-5 хв) треба не тільки дати дітям можливість відпочити, а й розібрати з ними допущені помилки.

В ролі судді виступає керівник (згодом з цим справляється і дитина, яка добре вивчила правила гри). Якщо гравці обох команд порушують правила гри суддя припиняє гру, розбирає з дітьми непорозуміння.

Якщо ж хтось намагається вдарити суперника по рукам, зробити підніжку, штовхнути або відібрати м'яч у воротаря. – суддя призначає штрафний удар у ворота винуватців, а за навмисно грубу гру біля своїх воріт удар в ворота з 4 м, котрі захищає лише воротар; можливе й видалення гравця з майданчика, заміна його іншим.

Обладнання, інвентар та екіпіровка гравців.

Гра в міні-гандбол проводиться на майданчику орієнтовні розміри якого 7-9 х 13-16 м. Майданчики можуть бути різного покриття, але краще всього дерев'яні – їх легко чистити, від них добре відскакує м'яч. Висота воріт 1,5-1,8 м, ширина – 2,7-3 м.

Поперек майданчика через центр проводять середню лінію та коло діаметром 2-3 м. Перед воротами на відстані 5м проводиться лінія (воротарська). Паралельно лінії воротаря проводиться преривна лінія вільних кидків. М'ячі можна використовувати різної ваги і діаметру. При навчанні ведінню м'яча краще користуватися надувними м'ячами. Дитячі гумові м'ячі погано відскакують від підлоги і діти докладають великі зусилля, що веде прийняття неправильної стійки.

Для гри використовуються м'ячі різної ваги і діаметру (вага 240-280 г, окружність 42-46 см) чи гумовий м'яч середнього розміру (діаметр 12-15 см).

Форма гравців повинна відповідати періоду року (весною та восени) діти одягають тренувальний костюм, кеди з бавовняними шкарпетками, лижний капелюшок.

Додаток К

Зміст блоків навчання дітей спортивним іграм

Навчання міні-баскетболу

Вправи, спрямовані на навчання стійки баскетболіста, техніки пересування майданчиком.

1. *Основна стійка баскетболіста.* 2. *Зупинки: зупинка після ходьби кроком, після повільного бігу, після швидкого бігу, раптове зупинення.*

3. *Переміщення майданчиком: ходьба і біг (приставними кроками, перехресними кроками, боком та спиною вперед).*

1.2 *Вправи та ігри, спрямовані на навчання ловіння і передавання м'яча.*

Початковий етап навчання.

1. Підкидання м'яча вгору і ловіння його двома (однією) руками.

2. Кидання м'яча вниз перед собою і ловіння його двома (однією) руками.

3. Підкидання м'яча вгору з ударом об підлогу і ловіння його двома руками.

4. Кидання м'яча вгору перед собою з плесканням в долоні і ловіння його.

5. Підкидання м'яча вгору з плесканням в долоні за спиною і ловіння його двома руками.

6. Удари м'ячем об підлогу з плесканням в долоні, поворотом навколо і ловіння його.

7. Кидання м'яча із-за голови двома руками через сітку.

8. Ходьба з підкиданням м'яча і ловінням його двома руками.

9. Передавання м'яча по колу вправо, вліво (довільним способом).

10. Передавання м'яча в шерензі, по колу (вправо, вліво).

11. Передавання м'яча в трійках, п'ятірках.

12. Передавання м'яча в колонах з переходом в кінець своєї колони, а потім протилежної колони.

Ігри: «Встигни впіймати», «Гонка м'ячів по колу», «У кого менше м'ячів», «Упіймай м'яч», «За м'ячем», «Обжени м'яч», «Займи вільне місце».

Поглиблене розучування дій.

1. Перекидання м'яча партнерові зручним для дітей способом.

2. Перекидання м'яча правою (лівою) рукою, ловіння його двома руками.

3. Передавання м'яча двома руками від грудей в стінку і ловіння його.

4. Передавання м'яча в парах двома руками від грудей стоячи на місці.

5. Передавання м'яча двома руками від грудей під час руху парами.

6. Передавання м'яча в парах однією рукою в русі.

Продовж. додатка К

Ігри: «10 передавань», «Грай, грай, м'яч не втрачай», «Зроби фігуру», «Виклик по імені», «Рухлива ціль», «М'яч тому, хто водить».

Вправи та ігри з ведіння м'яча.

Початковий етап навчання.

1. Удар м'ячем об підлогу однією рукою і ловіння його двома руками з положення стоячи.

2. Удар м'ячем об підлогу однією рукою і ловіння його двома руками під час ходьби.

3. Удар м'яча об підлогу правою рукою, ловіння лівою рукою і навпаки.

4. Ведіння м'яча на місці правою (лівою) рукою.

5. Ведіння м'яча навколо себе.

6. Ведіння м'яча, просуваючись кроком.

Ігри: «Мотоциклісти», «Скажи, який колір».

Поглиблене розучування дій.

1. Ведіння м'яча правою (лівою) рукою із зупинкою.

2. Ведіння м'яча, зупинка кроком і передавання м'яча.

3. Ведіння м'яча із зміною:

а) висоти відскоку м'яча;

б) швидкості пересування;

в) напрямку пересування.

Ігри: «Виклики за номером», «Ведіння м'яча парами», «Ловець з м'ячем», «Естафета з ведінням м'яча».

Вправи та ігри, спрямовані на навчання кидків м'яча в кошик

Початковий етап навчання.

1. Кидок м'яча в обруч, розташований на підлозі (з відстані 2-2,5 м), знизу, згори та із-за голови.

2. Перекидання м'яча через сітку або мотузку, натягнуту вище голови дитини (довільним способом).

3. Кидок м'яча в баскетбольний щит (розмір 120x90 см), встановлений на певній висоті.

4. Кидок м'яча в ціль (висота 1,5 м) двома руками від грудей з місця через мотузку або сітку.

5. Кидок м'яча в кошик двома руками від грудей з місця.

6. Кидок м'яча в стінку однією рукою від плеча.

7. Кидок м'яча в кошик однією рукою від плеча.

Ігри: «У кого менше м'ячів», «М'яч у кошик», «Кидання м'яча в парах», «М'яч ловцеві», «М'яч капітанові».

Поглиблене розучування дій.

1. Підкидання м'яча угору, ловіння, кидок м'яча у кошик двома руками від грудей.

2. Кидок м'яча вгору перед собою з плесканням у долоні, ловіння його, кидок м'яча в кошик двома руками від грудей.

Продовж. додатка К

3.Кидок м'яча об підлогу двома руками, ловіння його, з наступним кидком в кошик двома руками від грудей.

4.Ведіння м'яча, зупинка, кидок м'яча в кошик двома руками від грудей з місця.

5. Ловіння м'яча від партнера і кидок у кошик двома руками від грудей.

6.Ведіння м'яча, зупинка, передавання партнерові, отримання назад – кидок м'яча в кошик двома руками від грудей з місця.

7.Кидок м'яча в кошик однією рукою від плеча.

Ігри «Влучно в кошик», «П'ять кидків», «Чия команда більша».

Вправи та ігри, спрямовані на закріплення і вдосконалення елементів гри в баскетбол.

Вправи та ігри з ловінням, передавання м'яча.

1.Передавання і ловіння м'яча на місці в парах:

а) двома руками від грудей;

б) двома руками зверху

в) правою рукою;

г) лівою рукою.

2.Передавання і ловіння м'яча в парах під час ходьби і повільного бігу: а) двома руками від грудей;

б) двома руками зверху; лівою рукою, правою рукою

3.Зустрічні передавання в двох колонах з переміщенням в кінець своєї колони.

4. Ігри: «М'яч по колу», «Передав – сідай», «М'яч капітанові», «Боротьба за м'яч».

Вправи та ігри з ведіння м'яча.

1.Ведіння м'яча під час переміщень:

а) приставними кроками;

б) в напівприсіді;

в) кроком;

г) бігом.

2.Те саме із зміною напрямку руху і швидкості.

3.Ведіння м'яча із зупинкою за сигналом.

4.Ведіння м'яча змійкою, огинаючи орієнтири.

5. Ведення м'яча, відриваючи погляд від м'яча і називаючи предмет, що показують (не менше, ніж 3 предмети).

Ігри: «Мотоциклісти», «Салки з ведінням», «Король ведіння», «Виклики за номером», «Ведіння м'яча парами», «Ловець з м'ячем», «Естафета з ведінням м'яча».

Вправи та ігри з кидками м'яча в кошик.

1.Ведіння м'яча, зупинка, кидок м'яча в кошик двома руками від грудей.

2. Ведіння м'яча, зупинка, кидок м'яча в кошик однією рукою від плеча.

3.Ловіння м'яча від партнера, кидок м'яча в кошик однією рукою від плеча.

4. Ведіння м'яча, зупинка, передавання партнерові, отримання назад, кидок двома руками від грудей у кошик.

5. Ведіння м'яча, зупинка, передавання партнерові, отримання назад, кидок однією рукою від плеча в кошик.

Ігри: «У кого менше м'ячів», «М'яч у кошик», «Кидання м'яча в парах», «М'яч ловцеві», «М'яч капітанові».

4. Навчальна гра за спрощеними правилами:

а) гра 3 на 3;

б) гра на один кошик.

1. Навчання футболу

Вправи та ігри, спрямовані на оволодіння дітьми ударом по м'ячу різними способами.

Початковий етап навчання.

1. Імітація удару по м'ячу:

- оволодіння вихідним положенням опорної ноги під час удару по м'ячу;
- розучування рухів ногою, яка виконує удар (замах, ударний рух, проводка);

- виконання вправи в цілому.

2. Замахи як під час удару з торканням м'яча :

- носком;
- серединою підйому гомілки;
- внутрішньою частиною підйому;
- зовнішньою частиною підйому;

3. Удари по нерухомому м'ячу правою і лівою ногою:

- носком;
- середньою частиною підйому;

4. Удари по нерухомому м'ячу правою і лівою ногою з опорою:

- внутрішньою частиною підйому;
- зовнішньою частиною підйому;

5. Удари по м'ячу з місця та зупинення його руками.

6. Удари по м'ячу ногою у стінку (щит) та ловіння його руками.

7. Удари по м'ячу внутрішньою стороною стопи в стінку (щит) та зупинення його після відскоку.

8. Удари по м'ячу п'ятою правої та лівої ніг назад, вправо, вліво;

9. Удари по нерухомому м'ячу правою і лівою ногою різними способами з 1-3 кроків;

10. Удари по нерухомому м'ячу правою і лівою ногою різними способами з розгону;

Поглиблене розучування дій.

1. Удари правою та лівою ногою по м'ячу, який котиться по землі.

2. Удари по м'ячу ногою після відскоку його від землі.

3. Удари правою і лівою ногою різними способами по м'ячу, що котиться назустріч.

4. Удари правою і лівою ногою різними способами з розгону по м'ячу, що котиться (назустріч, від себе).

5. Декілька ударів в стінку правою і лівою ногою різними способами.

6. Удари по м'ячу, який котиться, правою та лівою ногами довільним способом.

7. Удари по м'ячу правою та лівою ногами на дальність.

8. Удари по м'ячу правою та лівою ногою з влученням в ціль (ворота, щит).

9. Удар внутрішньою частиною гомілки після одного кроку назустріч м'ячу, який передає партнер з відстані 3-5 м.

10. Вправи на закріплення навички удару:

- правою і лівою ногою різними способами по нерухомому м'ячу;
- правою і лівою ногою різними способами з 1-3 кроків нерухомий м'яч;
- правою і лівою ногою різними способами з розгону по нерухомому м'ячу;
- правою і лівою ногою різними способами з розгону по рухливому м'ячу.

Ігри: «Відніми м'яч», «Не давай м'яч том, хто водить», «Влучи у ворота», «Гол у ворота», «Точний пас», «М'яч по колу», «Добий до щита», «Проведи м'яч», «Спритні діти», «Збий предмет», «М'яч у колі».

Вправи та ігри, спрямовані на навчання передавання та зупинення м'яча
Початковий етап навчання.

1. Імітація удару по м'ячу:

- оволодіння вихідним положенням опорної ноги під час удару по м'ячу;
- розучування рухів ногою, яка виконує удар (замах, ударний рух, провідка);
- виконання вправи в цілому.

2. Імітація зупинення м'яча:

- розучування вихідного положення опорної та зупиняючої ноги під час прийому м'яча;
- розучування амортизуючого руху зупиняючої ноги;
- навчання прийняття оптимального положення для виконання послідовних дій з м'ячем.

3. Зупинка м'яча, який котиться, внутрішньою стороною стопи; підошвою.

4. Накатування м'яча руками та зупинення його правою та лівою ногою.

5. Передавання м'яча партнеру правою та лівою ногою на відстань 3-4 м та зупинення його руками.

6. Передавання м'яча внутрішньою стороною гомілки (внутрішньою частиною) та носком на відстань 4-6 м, зупинення м'яча. Вправа виконується у парах.

7. Передавання м'яча довільним способом, повільно пересуваючись у парах.

Поглиблене розучування дій з м'ячем.

1. Передавання м'яча партнеру правою та лівою ногами на відстань 3-4 м та зупинення.

2. Передавання м'яча правою та лівою ногою в парах.

3. Передавання нерухомого м'яча гомілкою правою та лівою ніг зовнішньою стороною гомілки з наступним зупиненням підшвою і внутрішньою стороною гомілки;

3. Передавання вперед різними способами правою і лівою ногами:

- м'яча, який котиться назустріч;
- м'яча, який котиться праворуч, ліворуч.

4. Передавання вправо-вліво різними способами правою і лівою ногою:

- нерухомого м'яча;
- м'яча, який котиться назустріч;
- м'яча, який котиться справа, ліворуч після зупинки;

5. Передавання м'яча в колонах з переходом в кінець своєї, а потім - протилежної колони.

6. Передавання м'яча різними способами в різних напрямках правою і лівою ногою:

- по колу;
- по квадрату;
- по трикутнику;

7. Передавання м'яча в русі різними способами в різних напрямках правою і лівою ногою.

8. Передавання м'яча в четвінках (квадраті) при пасивній протидії одного з гравців.

9. Передавання м'яча в четвінках (квадраті) при активній протидії одного з гравців.

Ігри: «Відними м'яч», «Не давай м'яч томе, хто водить», «Влучи у ворота», «Гол у ворота», «Точний пас», «М'яч по колу», «Добий до щита», «Проведи м'яч», «Спритні діти», «Збий предмет», «М'яч у колі».

Вправи та ігри, спрямовані на оволодіння дітьми ведіння м'яча

Початковий етап навчання.

1. Довільне ведіння м'яча майданчиком.

2. Ведіння м'яча по прямій.

3. Ведіння м'яча правою та лівою ногою в коридорі (завширшки 50-60 см).

4. Ведіння м'яча по рисці.

5. Ведіння м'яча правою та лівою ногою по колу.

6. Ведіння м'яча носком та внутрішньою частиною гомілки по прямій, дузі та змієюю.

Поглиблене розучування дій.

I. Ведіння м'яча правою та лівою ногою у довільному темпі.

2. Ведіння м'яча правою та лівою ногою зі зміною напрямку (змійкою).
3. Ведіння м'яча по прямій, дузі, змійкою з наступним зупиненням його за сигналом.
4. Ведіння м'яча по коридору зі зміною способу ведення та темпу.
5. Ведіння м'яча довільним способом, змінюючи напрямок та темп руху, намагаючись запобігти зіткнення.
6. Ведіння м'яча різними способами, пересуваючись уперед кроком та повільним бігом зі зміною напрямку.
7. Ведіння м'яча між кеглями довільним способом з наступним виконанням ударів в стінку.
8. Ведіння м'яча правою та лівою ногою в ритмі кроку, торкаючись його при кожному кроці.
9. Ведення м'яча з зупинками та поворотами.
10. Ведіння м'яча у різному темпі та передавання його за сигналом керівника.
11. Ведіння м'яча із зупинкою за сигналом керівника.
12. Поєднання ведіння м'яча з передачами партнеру та ударом по воротах.

Ігри: “Світлофор”, “Естафета з веденням м'яча по підлозі”, “Зустрічна естафета”, “Зупинись”, “Обведи та передай”, “Проведи м'яч”, “Футбольний слалом”, “Будь уважним”, “Захист та напад”, “Зміна сторін”.

Вправи та ігри, спрямовані на закріплення і вдосконалення елементів футболу.

Удари по м'ячу різними способами.

1. Удар по м'ячу правою та лівою ногою на дальність.
2. Удар по м'ячу правою та лівою ногою з влученням у ціль (ворота, щит).
3. Удар з відстані 3-5 м внутрішньою частиною гомілки після одного кроку назустріч м'ячу, який передає партнер.
4. Удар правою і лівою ногою різними способами по нерухомому м'ячу.
5. Удар правою і лівою ногою різними способами з 1-3 кроків по нерухомому м'ячу.
6. Удар правою і лівою ногою різними способами з розгону нерухомого м'яча.
7. Удар правою і лівою ногою різними способами з розбігу по рухомому м'ячу.
8. Удар у бік воріт однією дитиною, завдання не сильного удару по м'ячу, що котиться у воріта, іншою.

Ігри: “Відними м'яч”, “Не давай м'яч тому, хто водить”, “Влучи у ворота”, “Гол у ворота”, “Точний пас”, “М'яч по колу”, “Добий до щита”, “Проведи м'яч”, “Спритні діти”, “Збий предмет”, “М'яч у колі”.

Передавання і зупинення м'яча.

1. Передавання м'яча різними способами в різних напрямках правою і лівою ногою:

- по колу;
- по квадрату;
- по трикутнику.

2. Передавання м'яча в русі різними способами в різних напрямках правою і лівою ногою.

3. Передавання м'яча в четвірках (квадраті) при пасивній протидії одного з гравців.

4. Передавання м'яча в четвірках (квадраті) при активній протидії одного з гравців.

5. Те саме, з визначенням найбільш короткого маршруту.

6. Виконання кількох передавань за сигналом або орієнтиром під час ведення м'яча у парі.

Ігри: “Відними м'яч”, “Не давай м'яч тому, хто водить”, “Влучи у ворота”, “Гол у ворота”, “Точний пас”, “М'яч по колу”, “Добий до щита”, “Проведи м'яч”, “Спритні діти”, “Збий предмет”, “М'яч у колі”.

Вправи та ігри з ведіння м'яча.

1. Ведіння м'яча з відривання погляду від нього і називанням показаних зорових орієнтирів від 3 разів і більше.

2. Ведіння м'яча по колу у зоні, яку обмежено двома концентричними колами, роблячи на кожний крок одне доторкання до м'яча.

3. Ведіння м'яча по прямій з прискоренням.

4. Ведіння м'яча між кеглями з наступним передаванням партнеру

5. Ведіння м'яча майданчиком та зупинка за сигналом.

6. Ведіння м'яча з прискоренням (5м – повільно, 5м – швидко).

7. Ведіння м'яча, під час якого дитині пропонується картка з яким-небудь орієнтиром, по якому вона зможе визначити створ воріт, в які завдається удару.

8. Ведіння м'яча підшоною стопи, вперед спиною з наступним виконанням такої вправи: після сигналу відштовхнути м'яч уперед підйомом стопи іншої ноги і зупинити підшоною гомілки цієї ж ноги помінявши, таким чином, напрям руху.

Ігри: “Світлофор”, “Естафета з ведіння м'яча по підлозі”, “Зустрічна естафета”, “Зупинись”, “Обведи та передай”, “Проведи м'яч”, “Футбольний слалом”, “Будь уважним”, “Захист та напад”, “Зміна сторін”.

Навчання міні-гандболу.

Вправи, спрямовані на навчання стійки гандболіста, техніки пересування майданчиком. 1. *Основна стійка гандболіста.*

2. *Переміщення майданчиком: ходьба приставними кроками, біг (приставними кроком, перехресними кроком, правим (лівим) боком та спиною вперед).*

3.Зупинення: зупинення після ходьби кроком, після повільного бігу, після швидкого бігу, раптове зупинення.

Вправи та ігри, спрямовані на навчання ловіння і передавання м'яча

Початковий етап навчання.

1 Тримання м'яча:

а) стоячи, м'яч на підлозі. Нахил уперед і накладання руки на м'яч збоку;

б) те саме, узявши м'яч, підняти його;

в) те саме, м'яч попереду, на відстані одного кроку.

1.Підкидання м'яча вгору і ловіння його двома (однією) руками.

2.Кидання м'яча вниз перед собою і ловіння його двома (однією) руками.

3.Підкидання м'яча вгору з ударом об підлогу і ловіння його двома руками.

4.Кидання м'яча вгору перед собою з плесканням в долоні і ловіння його.

5.Підкидання м'яча вгору з плесканням в долоні за спиною і ловіння його двома руками.

6.Удари м'ячем об підлогу з плесканням в долоні, поворотом навколо і ловіння його.

7.Кидання м'яча із-за голови однією рукою через сітку.

8.Ходьба з підкиданням м'яча і ловіння його двома (однією) руками.

9.Передавання м'яча по колу вправо, вліво (довільним способом).

10.Передавання м'яча в шерензі, по колу (вправо, вліво).

11.Передавання м'яча в трійках, п'ятірках.

12.Передавання м'яча в колонах з переходом в кінець своєї колони, а потім протилежної колони.

Ігри: «Колобок», «Квачі з м'ячем», «Виклик номерів», «Встигни впіймати», «Гонка м'ячів по колу», «У кого менше м'ячів», «Упіймай м'яч», «За м'ячем», «Обжени м'яч», «Займи вільне місце».

Поглиблене розучування дій.

1.Перекидання м'яча партнерові зручним для дітей способом.

2.Перекидання м'яча правою (лівою) рукою, ловіння його двома руками.

3.Передавання м'яча однією рукою від плеча в стінку і ловіння його.

4.Передавання м'яча в парах однією рукою від плеча.

5.Передавання м'яча в парах однією рукою від плеча в русі.

6.Передавання м'яча в парах однією рукою від плеча з відскоком від підлоги

7.Передавання м'яча в парах однією рукою від плеча в русі з відскоком від підлоги.

8.Передавання м'яча в парах однією рукою знизу (збоку).

9.Передавання м'яча в парах однією рукою знизу (збоку) в русі.

Продовж. додатка К

Ігри: «М'яч по колу», «Передав – сідай», «М'яч капітану», «Боротьба за м'яч», «10 передавань», «Грай, грай, м'яч не втрачай», «М'яч тому, хто водить».

Вправи та ігри, спрямовані на навчання ведіння м'яча

Початковий етап навчання.

1. Удар м'ячем об підлогу однією рукою і ловіння його двома руками.

2. Удар м'ячем об підлогу однією рукою і ловіння його двома руками під час ходьби.

3. Ведіння м'яча на місці правою (лівою) рукою.

5. Ведіння м'яча навколо себе.

6. Ведіння м'яча, просуваючись вперед, в бік кроком.

Ігри: «Мотоциклісти», «Скажи, який колір».

Поглиблене розучування дій.

1. Ведіння м'яча правою (лівою) рукою, зупинення.

2. Ведіння м'яча, зупинення кроком і передавання м'яча.

3. Ведіння м'яча із зміною:

а) висоти відскоку м'яча;

б) швидкості пересування;

в) напрямку пересування.

Ігри: «Салки з ведінням», «Король ведіння», «Грабіжник», «Виклики за номером», «Ведіння м'яча парами», «Ловець з м'ячем», «Естафета з ведінням м'яча».

Вправи та ігри, спрямовані на навчання кидків м'яча в ворота.

Початковий етап навчання.

1. Кидок м'яча в підлогу перед собою на висоту відскоку:

а) двома руками із-за голови;

б) правою рукою;

в) лівою рукою.

2. Кидки м'яча через сітку або мотузку висотою 1,5-2,5 м.

3. Кидок м'яча в стінку однією рукою від плеча.

4. Кидок м'яча в ціль з місця.

5. Кидок м'яча з двох кроків.

6. Кидок м'яча вдаль.

7. Естафети з кидком м'яча.

Ігри: «Морський бій», «У кого менше м'ячів», «М'яч у ціль», «Тир».

Поглиблене розучування дій.

1. Підкидання м'яча вгору, ловіння, кидок м'яча у щит двома руками від грудей.

2. Кидок м'яча угору перед собою з плесканням у долоні, ловіння його, кидок м'яча у щит двома руками від грудей.

3. Кидок м'яча об підлогу, ловіння його, з наступним кидком по воротам однією рукою зверху.

4. Ведіння м'яча, зупинення, кидок м'яча в ворота однією рукою від плеча з місця.

5. Ловіння м'яча від партнера і кидок в ворота знизу.

6. Ведіння м'яча, зупинення, передавання партнерові, отримання назад, кидок м'яча в ворота з місця.

Ігри: «Рухлива ціль», «Перестрілка», «Двірники», «Чия команда більша».

Вправи та ігри, спрямовані на закріплення і вдосконалення елементів гри в міні-гандбол.

Вправи та ігри, спрямовані на закріплення і вдосконалення передавання м'яча.

1. Передавання і ловіння м'яча на місці в парах:

- а) двома руками від грудей;
- б) двома руками зверху;
- в) правою рукою;
- г) лівою рукою.

2. Передавання і ловіння м'яча в парах під час ходьби і повільного бігу:

- а) двома руками від грудей;
- б) двома руками зверху;
- в) правою рукою;
- г) лівою рукою.

3. Зустрічні передавання м'яча в двох колонах з переміщенням в кінець своєї колони.

4. Ведіння м'яча, зупинення, передавання партнерові, отримання назад, кидок м'яча в ворота з одного-двох кроків.

5. Ведіння м'яча, передавання партнерові, отримання назад, кидок м'яча в ворота.

Ігри: «М'яч по колу», «Передав – сідай», «М'яч капітанові», «Боротьба за м'яч».

Вправи та ігри, спрямовані на закріплення і вдосконалення ведіння м'яча.

1. Ведіння м'яча під час переміщень:

- а) приставними кроками;
- б) в напівприсіді;
- в) кроком;
- г) бігом.

2. Те саме із зміною напрямку руху і швидкості.

3. Ведіння м'яча із зупиненням за сигналом.

4. Ведіння м'яча змієюю, огинаючи орієнтири.

5. Ведення м'яча, відриваючи погляд від м'яча і називаючи предмет, що показують (не менше, ніж 3 предмети).

Ігри: «Мотоциклісти», «Салки з ведінням», «Король ведіння», «Виклики за номером», «Ведення м'яча парами», «Ловець з м'ячем», «Естафета з веденням м'яча».

Вправи та ігри, спрямовані на закріплення і вдосконалення кидків м'яча у ворота.

1. Ведіння м'яча, зупинка, кидок м'яча по воротам однією рукою від плеча.

2. Ловіння м'яча від партнера, кидок м'яча у ворота однією рукою від плеча.

3. Ведіння м'яча, зупинення, передавання партнерові, отримання назад, кидок по воротам.

4. Ведіння м'яча, зупинення, передавання партнерові, отримання назад, кидок однією рукою знизу.

5. Навчальна гра за спрощеними правилами:

а) гра 4 на 4;

б) гра на одні ворота.

Додаток Л

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації**СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ**

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Bogdanovskiy, I. (2016a). Analysis of pedagogical approach features in physical education of pre-school aged children. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 12 (8), 4–8.

Богдановський, І. В. (2017а). Теоретико-методичні засади застосування спортивних ігор як ефективного засобу виховання в дітей дошкільного віку позитивного ставлення до спорту. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*, LXXVIII (2), 107–111.

Bohdanovskyj, I., & Konoh, A. (2019). Methods of conducting classes with preschool children using sports games. *Pedagogy and Psychology of Sport*, 5 (1), 131–144.

Bohdanovskiy, I. (2021). The effect of sports games on the development of the physical qualities of preschool children. *Journal of Education, Health and Sport*, 11 (4), 258–271.

Bohdanovskiy, I. (2023a). Conceptual Model Of Training Bachelors Of Physical Culture And Sports For Coaching Activities In Game Sports With Preschool Children. *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej*, 59 (4), 9–15.

Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023а). Формування готовності фахівців фізичної культури до ефективного використання спортивних ігор в навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів. *Contemporary Problems of Pedagogy Amidst the European Integration of Educational Environment: Theory and Practice*. (Monograph). (pp. 1–15). *Наукова монографія*. Riga: «Baltija Publishing».

Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023b). Реалізація педагогічних умов формування готовності фахівців фізичної культури і спорту до застосування спортивних ігор у роботі з дітьми дошкільного віку. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*, 101, 27–34.

Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023c). Сучасний стан готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. *Інноваційна педагогіка*, 62 (1), 103–106.

Богдановський, І., & Конох, А. (2023d). Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку: понятійно-термінологічне поле дослідження. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 66 (1), 193–201.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

Богдановський, І. В. (2016b). Теоретичні засади формування готовності педагога з фізичного виховання до роботи з дітьми дошкільного віку. *Smart and Young*, 11–12, 60–62.

Богдановський, І. В. (2017b). Використання дистанційного навчання в процесі підготовки педагога вищої школи з фізичного виховання. *Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку*. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. (с. 17–19). Запоріжжя.

Богдановський, І. В. (2017c). Організація освітньо-оздоровлювальної діяльності тренера-викладача в роботі з дітьми дошкільного віку. *Педагогіка здоров'я*. Збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. (с. 97–99). Чернігів, Т. 2.

Богдановський, І. В. (2023e). Практичні основи формування готовності тренера-викладача до роботи з дітьми дошкільного віку. *Analysis of the problems of science and modern education*. Scientific publications materials IX International Scientific Conference. (pp. 108–110). Prague.

Bogdanovskiy, I., & Konokh, A. (2023f). Theoretical and methodical planting the formation of the pedagogical approach in the physical education of preschool children. *Innovative projects and paradigms of international education*. Materials of I International multidisciplinary scientific and practical Internet conference. (pp. 232–236). Georgia.

Богдановський, І. В. (2023b). Структурно-педагогічна модель педагогічного підходу у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. *Modern Problems of Science, Education And Society*. VI Міжнародна науково-практична конференція. (с. 253–256). Київ.

Наукова праця, яка додатково відображає наукові результати дисертації

Богдановський, І. В., Конох, А. П., & Григус, І. М. (2023). Спортивні ігри – дошкільникам: Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійними програмами «Фізична терапія, ерготерапія», «Фізична культура і спорт» спеціальностей 017 «Фізична культура і спорт» та 227 «Терапія та реабілітація» денної та заочної форм навчання [Електронне видання]. Рівне: НУВГП.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації презентувалися, обговорювалися та одержали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях різного рівня, серед яких: *міжнародні* – «Перспективи розвитку молодіжного наукового простору в сучасних умовах» (Харків, 2016); «Analysis of the problems of science and modern education» (Prague, 2023); «Innovative projects and paradigms of international education» (Tbilisi, 2023); «Modern Problems of Science, Education and Society» (Київ, 2023); *всеукраїнські* – «Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку» (Запоріжжя, 2017); «Педагогіка здоров'я» (Чернігів, 2017); «Перспективні напрями становлення та розвитку сучасної школи: погляди майбутніх педагогів» (Умань, 2017).

Матеріали та результати наукового пошуку представлено в доповідях, обговорювалися і були схвалені на засіданнях кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту Запорізького національного університету (2019–2023 рр.).

Додаток М

Довідки про впровадження результатів дисертації

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, МСП-41, 69600, Україна
 тел.: (061) 764-45-46, факс: (061) 228-75-08, e-mail: znu@znu.edu.ua, Код ЄДРПОУ 02125243

10.05.2023 № 01/01-13/37 На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Богдановського Ігоря Васильовича

за темою: «Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку»

(спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти)

у освітній процес Запорізького національного університету

Здобувач наукового ступеня кандидата педагогічних наук Богдановський Ігор Васильович здійснював упровадження результатів дисертаційного дослідження «Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку» у освітній процес факультету фізичного виховання, здоров'я та туризму, Запорізького національного університету протягом 2019-2022 років експериментальним шляхом. Наукові та методичні доробки, запропоновані науковцем щодо підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, випробувані у освітньому процесі і свідчать про доцільність авторської ідеї, пов'язаної з реалізацією стратегії підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в спортивних іграх з дітьми дошкільного віку. Матеріали дослідження знайшли відображення у змісті навчальних дисциплін: «Спортивно-педагогічне вдосконалення», «Психолого-педагогічні основи фізичного виховання», спецкурс «Теорія і методика навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку».

Отримані дані моніторингових досліджень доводять позитивну динаміку, що виявляється у підвищенні рівня сформованості професійної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Результати дослідження Богдановського І. В. обговорено і схвалено на

засіданні кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту Запорізького національного університету (протокол № 11 від 29 травня 2023 року).

Завідувач кафедри теорії та методики
фізичної культури і спорту

Анатолій КОНОХ

Проректор з наукової роботи,
доктор історичних наук, професор

Геннадій ВАСИЛЬЧУК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

вул. Шевченка, 1, м. Кропивницький, 25006, тел. (0522) 32-08-89, факс (0522) 24-85-44
E-mail: mails@cuspu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125415

19 жовтня 2023 р. № 73-н
На № _____ від _____

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Богдановського Ігоря Васильовича на тему: «Підготовка бакалаврів фізичної культури
і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку»
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

Упродовж 2019-2022 рр. в освітній процес Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині — Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка) впроваджено наукові положення дисертаційної праці І.В. Богдановського із використанням розроблених дисертантом науково-методичних матеріалів.

У Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка було здійснено реалізацію низки педагогічних умов, спрямованих на підготовку бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Розроблені та впроваджені в педагогічній практиці методичні матеріали І.В. Богдановського охоплюють: навчально-методичне забезпечення інтегрованого спецкурсу «Теорія і методика навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку»; методичний посібник «Спортивні ігри дошкільникам», які уможливили вдосконалення та оптимізацію одночасного процесу фізичної та педагогічної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Результати дослідження І.В. Богдановського були використані на практичних заняттях з дисциплін «Теорія і методика викладання спортивних ігор», «Теорія і методика викладання рухливих ігор і забав», «Організація і методика спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи», «Організація і методика оздоровчої фізичної культури».

Результати наукового дослідження І.В. Богдановського «Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку» розглядалися на науково-методичних семінарах кафедри теорії і методики фізичного виховання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, а також були обговорені та затверджені на засіданні кафедри теорії і методики фізичного виховання ЦДУ ім. В.Винниченка (протокол № 4 від 19 жовтня 2023 р.).

Проректор з наукової роботи

Лілія КЛОЧЕК

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Юридична адреса: вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь, Запорізька область, Україна, 72312,
Фактична адреса: вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна, 69000,
тел. (061) 286-23-60, (096) 21-61-372 E-mail: rectorat@mdpu.org.ua, www.mdpu.org.ua,
код ЄДРПОУ 02125237

19 ЖОВ 2023

№ 0115/493

На № _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Богдановського Ігора Васильовича на тему: «Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку» поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти»

Протягом 2019-2022 років результати дисертаційного дослідження Богдановського Ігора Васильовича були впроваджені у процес професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького протягом.

Розроблена автором модель, обґрунтовані педагогічні умови пройшли практичну апробацію під час вивчення студентами навчальних дисциплін «Спортивні ігри з методикою викладання, навчальною практикою та курсовою роботою», «Спортивно-педагогічне вдосконалення».

Викладачі кафедри засвідчили позитивні зміни у формуванні мотиваційного, науково-теоретичного, практичного, психофізіологічного та фізичного компонентів готовності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Зокрема встановлено, що навчання за методикою І.В. Богдановського сприяє більш ефективному підвищенню рівня професіоналізму, ніж за умов навчання за традиційною методикою.

Практичне значення одержаних результатів дослідження визначається тим, що методика підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку може використовуватися в практиці вищої школи, оскільки забезпечує підвищення рівня готовності до майбутньої тренерської діяльності. Вважаємо, що навчально-методичні матеріали, розроблені автором для вирішення зазначеної

проблеми є перспективними, доступними і можуть використовуватися в роботі викладачів закладів вищої освіти, які готують майбутніх педагогів-тренерів спортивних ігор.

Результати наукового дослідження І.В. Богдановського «Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку» обговорювались на науково-методичних семінарах і затверджені на засіданні кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, (протокол № 4 від 09-10 2023 р.).

Перший проректор

Наталя ГЛЕБОВА

Олена ФЕДЮНІНА
(096) 21-61-372